

Boris Druță

LUCIANA

Amintiri din adolescență

PROLOG.

Un Vântuleț șagalnic se zbenguia prin via prinsă pe spaliere, învălurându-i frunzele care, mângâiate de razele soarelui, păreau poleite ba în verde, ba în galben-arămiu. Mirosea a ierburi uscate, a struguri și a mere coapte. În înaltul cerului senin pluteau în zborul lor domol păsări albe, sidefii. Se auzeau voci zglobii, și răzlețe de băieți și fete.

În dricul amezii Vântulețul deveni mai semeț, și mai îndrăzneț. Învălura în ușoara lui adiere înmiresmată poalele, pletele, barizurile, amuzându-se parcă.

Apoi Vântulețul prindea curaj, devenind mai năstrușnic în hărțuiala sa. Fetele își innodau mai strâns barizele la gât, continuând să așeze strugirii rubinii în panere și să cânte. Numai fata cu pletele blonde, lăsate pe spate părea nepăsătoare la șăgălnicia Vântulețului. Pe portativul simfoniei autumnale, păsările în zborul lor falnic, parcă voiau să atragă atenția asupra tinereței culegătorilor, să exclame: „ Drăguțe, frumoase, și tinere mai sunteți, domnișoarelor!”

Dinspre geana codrilor de pe piscul îngălbenit Vântulețul aducea pe aripile sale frunze desprinse de pe ramuri, răspândindu-le prin câmpia din preajma iazului, acoperită cu flori și ierburi pârguite în soarele toamnei.

Un vârtej se agăță de năframa fetei, răsfirându-i părul blond până peste fruntea-i diafană, peste ochii albaștri și nevinovați ca de inger... Îi răpi de pe umeri barizul, ca o marama, și-l așternu pe oglinda lucitoare a iazului, acoperită cu petale de flori, străjuit de sălcii pletoase. În largul câmpiei se depăna o filă limpede de poveste. Despre Vântulețul, căruia îi plăcea să se joace cu năframa de o culoare ce se încadra perfect în ademenitoarea feerie autumnală și cu pletele blonde ale fetei.

Domnișoara desfăcu mâinile ca și cum ar fi vrut să-și ia zborul alături de păsările albe de pe cer. Porni la vale, însoțită de melodia frunzelor galbene până la portativul apei limpezi a iazului. Rămase surprinsă de propriile sentimente. Dorea să îmbrățișeze Vântulețul, să-l ierte, să danseze cu el în câmpia nemărginită a adolescenței. Strugurii de pe vița de vie o urmăreau în

scânteierea lor solară, cu nuanțele arămii, uluiți de tinerețea revărsată peste podgorii.

Iar el, Vântulețul, dansa, în vârtejuri ușoare, pe valurile iazului, răspândind răcoare și prospețime, până când, îndemnat de spiritul său năstrușnic, se ascunse undeva în pletele sălciilor de pe mal. Peste apa albastră, la poalele sălciilor se așterneau, ca un voal fin, petale de flori și năframa fetei, cuprinsă de zbuciumul căutărilor... Întreba de soare, de păsări, de aroma toamnei, dacă nu știu unde s-a ascuns Vântulețul.

Aventurierul și neostoitul!

Fata, crezând în naivitatea ea, că Măria sa, Vântulețul s-a ascuns după crestele valurilor înflorite, se dezbracă de haine, încremeni pentru o clipă, lăsând razele soarelui, să-i admire finețea, apoi, ca un lăstun, alunecă în apă, să înoate în căutarea Vântulețului, care. Deja se hârjonise cu toate frunzele din deal și zburda fără astâmpăr printre rândurile de vie, mânat de încăpăținarea de a ademini pletele negre ale unui băiat naiv și el de fire.

Lăsându-se provocat în această hârjoană năstrușnică, băiatul. Porni pe urmele Vântulețului. Coborî poteca acoperită cu frunze foșnitoare, ieșind din pădure, apoi urcă un povârniș cu tufe de trandafir sălbatic, poposind, în cele din urmă, lângă ramurile pletoase ale sălciilor. Valurile presărate cu petale și mișcările dibace ale înotătoarei, corpul ei mlădios îi întretăiară răsuflarea.

Vântulețul din nou dispăruse. Băiatul cu pletele negre, stătea nemișcat, parcă așteptând deznodământul acestui joc bizar dintre valuri, vântuleț și fată. În ierburile înalte, atinse de uscăciune bâzâiau gâzele, se încălceau în sprinteneala lor buraticii, în cuiburi de păsări, înfoindu-și penele pușorii, încercau să-și desfacă aripile. În celălalt mal, fata ieși din apă. Corpu-i fin se învelea, ca într-o haină cu petale galbene, roze, albastre. Razele de soare îi mângâiau cu gingășie sânii dolofani, coapsele pârguite ca fructele din livada din preajmă. Ea prinse a aduna florile crescute pe mal, apoi împleti o coroniță, și și-o așeză pe cap. Zâmbea soarelui, păsărilor, cerului-vocea-i duioasă fredona: „Foicică din ponoare bate vântul bate tare și-mi aduce din câmpie cimbrisor și iasomie.”

Pletele negre, continua să privească pe furiș tabloul feeric, cu toate florile din preajmă. Încercă să împletească și el o coroniță, nu-i reuși, dar nu renunță. Când fata, revenind la locul unde-și lăsase hainele și se îmbracă, în așteptarea vântulețului, el sclipui o împletitură de flori. Așeză coronița, c-am stângaci, pe frunte, se privi în oglinda apei învălurată ușor. Găsi că nu-i stă bine și. O coborî pe apa domoală.

Din deal și de mai departe veneau valuri de răcoare ce prevesteau amurgul. Luna se instalează pe tronul său, revărsându-și lumina asupra podgoriilor, văilor, apei.

Fata într-un târziu așeză coronița pe oglinda iazului, deranjând reflectarea sfioasă a câtorva stele care, parcă doreau să coboare și să admire de aici, de pe pământ, înălțimile încă albastre ale cerului.

Se lăsă amurgul cu miros de poamă, de frunze uscate și nuci cojite. Dintre sălcii își anunța prezența Vântulețul mângâind cu aripioarele lui mai întâi în pletele negre, apoi pe cele blonde. Adolescenții care se întorceau de la

culesul viei au observat pe valurile iazului din vale două coronite... Împreunate deja pe oglinda tremurătoare. Sălciile îndemnate de freamătul Vântulețului șopteau o poveste plină de mister despre doi tineri și despre acea toamnă. Și-n acea poveste, care prinse a-și depăna firul zilele și nopțile aveau să devină ba vesele, ba triste, dar interesante și pline de optimism.

I.

Școala medie de tip internat din partea de sus a orașelului era situată în mai multe clădiri, noi și vechi, în mijlocul unui parc bătrân. Majoritatea copacilor din acest parc erau salcâmi înalți, boierești, cu păstăi cafenii, care, în toamnă, sunau gălăgios printre ramuri. Blocul central, cu două etaje, era construit din bolțari cenușii, și se afla în vecinătatea spitalului și al poliției raionale. Împrejmuită de un gard de piatră poroasă, școala avea la intrare în curte doi piloni de beton, cu niște cuie mari, ruginite, semn că acolo au fost cândva și porți. Pe locul unde era școala, fusese un sobor ortodox zidit pe timpul domnitorilor moldoveni, dar pe care la jumătatea anilor „50 ai secolului XX comuniștii l-au minat, distrugându-l din temelie. Pe ruinele acestui locaș sfânt se mai descopereau uneori rămășițe de tencuială ale icoanelor ce împodobiseră cândva altarul și interiorul. Se păstrasera doar chiliile grajdurilor și zămnicele în care direcția școlii păstra lemne și cărbuni pentru încălzirea sobelor pe timp de iarnă... La primul etaj al clădirii, în aripa dreaptă unde învățau clasele superioare, era cantina cu mese lungi și scaune fără de spetează; la etajul doi, de-asupra cantinei – sala sportivă unde veșnic se antrena cineva și veșnic era gălăgie.

Se considera o școală elitară în întreg raionul și era prestigios să îți faci studiile acolo, mai ales în ultimile clase, înainte de absolvire. Pedagogii aveau școală românească și majoritatea absolvenților, care doreau să-și continue studiile deveneau studenți. Școala era moldo-rusă, precum majoritatea din Moldova sovietică la acea vreme. Șefii, evreii, ce constituiau jumătate din locuitorii târgușorului, preferau ca odraslele lor să învețe în clasele cu predare în limba rusă. Așa era moda după terminarea războiului.

Școala mai părea să fie epicentrul vieții social-politice din localitate. Dacă venea vreo delegație suspusă de la Chișinău, neapărat vizita școala, legată de centrul orașelului printr-un drum de piatră, construit până la 1940 de autoritățile române. Acest drum șerpuia spre deal, pe lângă obeliscul eroilor cu focul veșnic, cotea în stânga, urcând apoi în susul mahalalei de moldoveni, spre pădurea Budăilor. În fața edificiului central era un loc viran, cun veceu public. Mai la deal era stadionul școlii, iar mai departe de el, erau pâlcuri de flori, creștea iarbă deasă și înaltă, vișinari, tufe de măcieș cu mușuroaie de furnici mari la rădăcini. Și mai departe era un cimitir părăsit. Prin partea din dosul școlii trecea alt drum, la fel construit de autoritățile române, care se unea cu cel din capătul parcului, lângă obeliscul eroilor și se ridica spre Budăi, localitate vestită în părțile Telenеștilor, prin podgoriile și vinurile sale.

Spre stânga de clădirea principală, împrejmuită de salcâmi boierești, se afla o clădire mare, lungă, cu acoperiș de șindrilă. În acel sarai enorm învățau clasele primare. Acolo fusese grajdul soborului. În fața școlii era un teren asfaltat și curat. Intrarea în școală era din dos, numai la sărbători se deschidea

ușa cu un cozoroc de beton în prag. În timpul solemnităților și diverse festivități, pe cozorocul de beton ce străjuia intrarea principală se instalau amplificatoare, difuzoare, în formă de pâlnie, din aluminiu și prin difuzoare se transmitea muzică și cuvântările oratorilor în limba rusă și română.

Primăvara, orașelul era inundat de miresmele proaspete ale pădurii care purtate de aripile vântulețului se răspândeau până în albia șerpuitoare a Ciulucului, o gârlă tulbure și lenoasă. Din dealul școlii se vedea ca în palmă o mare parte a orașelului cu străzi întortocheate și casele evreilor tupilate în verdeața copacilor. Elevii care stăteau în băncile de la geamuri, priveau întruna în direcția caselor din vale și, învățătorii, din cauza aceasta, fuseseră nevoiți să pună la ferestre perdelețe albe. După lecții școlarii prânzeau, apoi mergeau gălăgioși spre cămine.

Căminul băeților era într-o casă de piatră, cu demisol, unde odinioară se aflaseră Arhiva de stat. Căminul fetelor se afla mai departe de școală, într-o clădire cu pridvor din vecinătatea parcului și al casei de cultură. Intrarea era din strada principală. Căminele erau legate între ele printr-o cărăruie ce șerpuia printr-o curte cu niște case părăsite și copaci bătrâni cu tulpinele scorburoase. În cămine locuiau elevii claselor a IX-a și a X-a.

Școala medie din Telenești mai era și unica pentru satele din împrejurimi. La începutul anilor 70 partidul comunist introdusese printr-o directivă învățământul mediu obligatoriu. Absolvenții școlilor de 8 clase, de prin sate erau siliți să meargă în centrul raional, pentru a-și continua studiile și a obține atestatul de maturitate. Gospodarii din sate, deprinși în decursul anilor ca odraslele lor să rămână ca să lucreze pământul, nu erau entuziasmați de chemările partidului. Doar satul Zgărdești din lunca Ciulucului, avea o tradiție frumoasă de a-și trimite ca odraslele în instituțiile superioare din Chișinău, pentru care, neapărat era nevoie ca mai întâi să învețe la școala-internat din Telenești... Adolescenții din Zgărdești veneau cu duiumul, iar din celelalte sate. Cu țara, fiind aduși, de cele mai multe ori, cu forța. Pedagogii aveau mare bătaie de cap, fiind obligați să umble din sat în sat pentru a convinge gospodarii să-și dea copiii la învățătură. Greu se trăgeau la școală cei de la Ineasca și Mihalașa, sate ce intrau în administrația Primăriei orașelului și deci erau mereu în atenția autorităților. Impuși de secția raională de învățământ bieții învățători umblau din casă în casă. Ca rezultat, către 1 septembrie era mânăta la învățătură toată hălăciuga de copii ai satelor. Această situație pune majoritatea elevilor în situația de ostateci și, înțelegând că învățătorii au nevoie de ei și nu invers, nu prea se rupeau la carte. Mulți dintre copii se lăsau mânați la școala din Telenești de dragul meselor de la cantină și a posibilității de a chiulangi după terminarea lecțiilor, trăgând la aghioase prin cămine. Se zvonise că nu sunt asigurate condiții normale și părinții nu doreau nicidecum să lase copiii să învețe la Telenești.

Acum învățătorii, umblau din casă în casă însoțiți de milițianul de sector, reprezentanți ai primăriei. Respectiva delegație, pentru unii devenise o sperietoare. Părinții își ascundeau copiii în zămnice și prin podurile șurilor, ori îi trimiteau la rude prin satele îndepărtate, ca să treacă măcar o lună -două după 1 septembrie. Se întâmplau și cazuri hazlii. La Mihalașa, când a venit

comisia, un gospodar și-a ascuns fiica, în casa cea mare... Membrii comisiei, au dat de locul unde se afla pretendentul la studii și se începură un fel de negocieri:

— Ieși, copilă de sub laiță și, hai la școală, zise unul dintre învățători.

— Nu merg, se opunea copila. Decât la școală, mai bine mă mărit cu Ghiță Cărlănarul!

Cu toate acestea în toamnă, în loc de două clase de a IX-a cum se obișnuiseră anii precedenți, la Telenеști se adunau vreo șase! Nu ajungeau nici bănci, nici scaune, elevii stăteau și pe pervazuri, iar învățătorii, descumpăniți, căutau speriați în jur. Cantina abia de reușea să-i hrănească pe toți. Seara, căminele se transformau în adevărate cazinouri unde domnea veselia și haosul. Băieții de la Ineasca îi chemau pe ceilalți din alte sate la bancuri și anecdote, la cântece de veselie și pahar. Apoi să se joace de-a capra. Paturile și scaunele erau date la o parte, se făcea loc liber în mijlocul încăperii, iar punct de sprigin devenea soba. Jocul îi absorbea în întregime și nimeni nu mai era să oprească târaboii ce se dezlănțuiau. Nici chiar educatorul Ivan Staicu, un bărbat ghiduş de felul lui, într-o seară nu a rezistat ispitei și a intrat cu tot dinadinsul în rândul căpraşilor.

Ghiță Fălfână, al treilea an venea să asalteze studiile medii, cunoștea mai bine ca ceilalți secretele școlii, îndeosebi cele legate de activitatea cantinei. Pentru a-l reține la școală în primul semestru, învățătorii îi îndeplineau toate capriciile, numindu-l când vroia dânsul, de serviciu la ospărtărie. Aici, Ghiță bea câte un borcan de trei litri de lapte, fura copturile. Într-un cuvânt se simțea bine, și până nu dădeau frigurile, nu se grăbea să plece. Știind „năravurile” unor învățători, mai capricioși la note, învățase pe de rost câteva poezii, se cerea cu mare insistență să fie întrebat printr-o ridicătură fluturatică de mână, le recita, primea note bune și. Se simțea în apele sale.

El, ca toți băieții de la Ineasca era repartizat într-o clasă supraîncărcată. Învățătorii așteptau sfârșitul primului semestru ca toată acea adunătură să se rărească, având ulterior și o justificare în fața autorităților comuniste. La începutul iernii, majoritatea părăseau clasa și rămâneau cei mai destoinici, deși elevii de la Ineasca, își făcuseră o reputație stabilă, încât învățătorul de istorie, Ion Țapov, își permitea să menționeze mereu:

— Toate satele își trimit copiii să învețe, numai aiștea de la Ineasca vin să... Ierneze.

II.

Radu Madonu, ca toți semenii săi de la Ineasca, nimerise mai mult cu forța pe băncile școlii din Telenеști, după o vară fierbinte... Mai trăia cu gândul la vremurile petrecute la școala din sat, cu impresia de la serata de absolvire a opt clase, când a îndrăznit să conducă acasă o colegă de clasă. În toiul verii plecă la Chișinău la o școală tehnico-profesională să dea documentele. La capitală, a mâncat vreo 13 înghețate și i s-a făcut rău... Voise ca să învețe de lăcătuș, dar școala de-acolo nu le asigura cazarea și, împreună cu Jan Târsână, prieten de copilărie, măhălean, s-au întors, plini de impresii acasă. Nu avea de gând să meargă la școala din Telenеști, unde se spunea că învață doar rușii și evreii, dar nu a avut altă alegere. Jan se dovedi mai întreprinzător, plecă la

școala de meserii din Cucuruzeni, iar el împreună cu colegii din clasă s-au pomenit mânați la Telenești.

Adeseori, în acele zile de septembrie, stătea în curtea școlii, printre elevi frumos îmbrăcați, alineați în careu, obsedat de gândul că școala, împreună cu toată lumea de aici e ceva străin pentru el. Trăi o vreme că dacă nu azi, numai decît mâine, o să plece acasă. Peste un timp, văzând în jurul lui oameni inteligenți, începu să-și facă în mintea lui încă de copil, niște planuri frumoase, că el va deveni... Scriitor... După ce absolvise clasa a VII-a, a început să scrie într-un caet versuri... Citindu-le i s-a părut că sunt scrise bine. De la acea clipă, o forță lăuntrică îl îndemna mereu să scrie. Așternea catrene cu duiumul, mereu înfricoșat să le-arate cuiva. La 1 septembrie pomenindu-se în curtea școlii din Telenești, unde majoritatea elevilor îi erau totuși necunoscuți, își găsea consolarea admirând plopul înalți din preajmă și i se părea totul frumos și romantic. Copiii orășenilor erau îmbrăcați mai frumos decît cei veniți de la sate, vorbeau o limbă parcă mai cultă și el, după un moment de cumpănire, strânsese pumnii a hotărâre și jură în sine c-o să se străduie să învețe bine, chiar dacă nu a dorit să vină la această școală...

Clasa ineștenilor, a supraviețuit pînă în iarnă. Când la Ineasca la sărbătoarea Arhanghelului Mihail, se face hramul satului, majoritatea au dat bir cu fugiții, astfel că în următorul an, în clasa a zecea, din cei peste 40 au ajuns vreo șase: el, Nicolae Movileanu, Jan Târsână, Mihail Cojocar, Luminița Tudosan și Maria Druță, Ludmila Zalucean și Maria Gușanu. Oricît se străduia să învețe mai bine decît toți, Radu Madonu, nu se deosebea prin nimica. Unele discipline le însușea bine, dar la matematici era în coadă. În preajma ultimului an de învățătură la școală era încă timid, sfios, nehotărât.

În clasa IX-a el scria mereu, ceea ce îi trecea prin cap și, doar arareori, arăta colegului Nicolae Movileanu, cel mai dezghețat ineștean dintre toți ai clasei. Nicolae citea atent cele scrise și îl aprecia la nivelul lui. Cu Nicolae Radu se întrecea la lecturi. Nicolae citea beletristică cu o viteză uimitoare, întrecându-l pe Radu, care, în asemenea cazuri se enerva, mergând la biblioteca orășenească. Acolo domnea o atmosferă de liniște și creație. Bibliotecara soția unui militar, nu înțelegea deloc graiul băștinașilor, și avea o atitudine aproape răutăcioasă față de cei care nu cunoșteau rusa. Doamna, însă, cu timpul începu evident să-l simpatizeze pe Radu, care devenise un vizitator constant, citind totul ce i se propunea. Cărți în moldovenește erau foarte puține și, și Radu, începu să citească literatură în limba rusă. Asalta cu înverșunare volumele în limba rusă ale lui Șekespiras, Goeote, Balzac... Citea verificând întruna dicționarul rusomoldovenesc, pînă începu clar să înțeleagă cele citite.

După Anul Nou, Radu întâlnește în sala de lectură a bibliotecii o fetiță cu o clasă mai mică decît el, o evreicuță, cu ochii mici, scânteietori, părul negru creț, care de la o vreme mereu îl absorbea cu privirile. Radu nu simțea nimic pentru ea, însă privirile ei insistente, infantile, îl mângăiau. Ea nu cunoștea româna, precum nu o cunoșteau majoritatea copiilor de orășeni și, dar încerca uneori să între în vorbă cu dînsul. Radu, însă se intimida. O cunoștea la față, fiindcă nu trecuse nici un an, de cînd el, în orchestra lui Cușnir, a participat la

funerariile mamei ei. Domnișoara, probabil avea o simpatie deosebită față de el. Mereu, când îl întâlnea la bibliotecă, în școală îi zâmbea ștregărește. Curând aflase că o cheamă Fira și, că era fiica vânzătorului de la magazinul de produse alimentare Kijner. Uneori venea, la recreație, în pragul clasei și-i flutura din mâini, în semn de salutare. Această simpatie curând nu rămăsese neobservată de colegii lui Radu. Unii începeau a se chicoti de cum simpatica evreicuță apărea în ușa clasei lor. Radu avuse neglijența să i se destăinuie lui Jan Târsână. A doua zi, toți colegii erau la curent cu noutatea. Mulți dintre ei ironizau pe seama lui. Radu se simți, incomod. Zar insistența Firei de a lega cu el prietenie, îl. Irita. Se sperie că zvonurile vor ajunge și la cei de acasă. „Cică, Radu ibovnicește cu o evreică din târg!” Lucru neînchipuit de băieții ineșteni, care prin nu acceptau căsătoriile mixte. Micuța Fira, însă nu lua în seamă ironia celora din jur. Când la o recreație, băieții au apărut cu o placardă, pe care era scris: „Fira Chijner + Radu Madonu=iubire!” Radu hotărî să se descotorosească de Fira. La următoarea ei apariție în ușa clasei lor el, se apropie de dânsa, și cu o mutră acră îi adresă cele mai insultătoare cuvinte, cum numai la Ineasca puteai auzi. Și acolo nu din gura oricui. Domnișoara, descumpănită, roși, se cutremură, și, printre lacrimile ce o podidiră, rosti printre sughituri:

— Za cito? Milâi.

— Pleacă de-aici, nu mă fă de rușine!

Fără a pricepe originea revoltei băiatului ea plecă, dar după lecții îl aștepta la colțul școlii. Era îmbrăcată într-un paltonaș în carouri, cu un fular alb la gât. Ea îl privea speriată cu ochii plânși, încercând să-i suradă, însă colegii care mergeau alături de Radu, au izbucnit într-un râs batjocoritor. Radu, cuprins de furie, trecu neglijent pe alături.

Din acea clipă micuța evreică, zărându-l de departe, se străduia să-l ocolească. Radu, după câteva zile, chibzuind asupra celor întâmplare, începu să aibă remușcări. Înțelesese că își bătuse joc de sentimentul înfiripat în sufletul gingaș al unei copilițe, dorea să vină înaintea ei, să-și ceară iertare. O căuta mereu cu ochii pe la colțurile de coridoare, unde știa că poate întâlni ochișorii ei zvăpăiați, dar, de fiecare dată când o vedea, apărea un sentiment care îl împiedica să se apropie de ea. Într-o zi, înăbușindu-și acel sentiment se apropie de ea, dar imediat auzi în spatele său chicoteala cuiva. Fira, pe dată, se făcu dispărută. Radu era amărât că nu reușise să vorbească cu fata și căuta un nou prilej pentru a repara situația. Problema, însă, s-a rezolvat într-un mod neprevăzut. Aproape de vacanța mare, Maria Gușanu, săteanca, părinții căreia aveau prieteni buni printre oamenii din târgul Teleneștilor, i-a spus, dojenitor:

Ai obijduit-o pe Fira. Ce păcat. Zilele trecute, împreună cu bunicii, ea a plecat în Israel, pentru totdeauna. De-acuma n-ai s-o mai vezi niciodată. Cu această amărăciune se finalizează clasa a IX-a. În vacanța de vară a lucrat la combinatul forestier din Telenești, împreună cu colegul de școală Mihai Braga, un băiat năzbâtnic dar harnic. Au avut întâmplări hazlii cu moș Isidor Cabari de la Cucioaia și Petrea Chișleac de la Budăi, cu lipovanul Țâbrov și nacealnicul combinatului Ițic Șmulevici Țâmmerman. Împreună cu Mihai Braga

se jucau la arșice cu copiii de evrei și le câștigau banii... A fost o vară superbă, care îi prelungiseră copilăria.

Acum, Radu Madonu, este elev în clasa a zecea! Cei care rezistaseră erau hotărâți să se apuce de carte. Învățătorii erau mai exigenți. Din șase clase rămăseseră două. Una din orășeni, iar clasa lui Radu, din elevi veniți de la sate...

La 1 septembrie, de la începutul clasei a X-a, unul dintre profesori îi zise în timp ce făcea apelul:

— Sper că nu ai venit la iernat?

— Nicidecum! Se opuse băiatul, stăvilind chifnitul colegilor. Noi, ineștenii le vom da chișca la toți, adăugă plin de importanță colegul Nicolae Movileanu. Veți vedea că nu ne arde a șagă.

— Să dea Domnul!

Radu încheștă pumnii, de parcă era gata să se ia la încăierare cu cei care nu-i dădeau crezare. „Vom trăi și vom vedea”, își zise el în sinea sa.

Sentimentul acela puternic de îndârjire și hotărâre, care pusese stăpânire pe toată făptura lui, l-a făcut să conștientizeze că a lăsat în urmă copilăria, feerica sa copilărie cu multe chipuri dragi și locuri pline de farmec cum numai la Ineasca pot fi.

III.

Revenind la școala medie din Telenești, în clasa a zecea, Radu parcă se maturizase. Cunoștea mai bine profesorii, majoritatea colegilor. Clasa se formase din cei mai destoinici elevi, originari din multe sate ale raionului, care trecuseră răbdători prin coșmarurile anului trecut. Veniseră și doi colegi noi, Gică Țopescu, un tânăr chipeș de la Chițcanii Vechi, cu cinci ani mai mare decât ei, și Luciana Stănescu, o domnișoară cu fața dolofană de codreancă, cu păr lung și blond, ce se revârsa în valuri pe spate. Apolinarie Vatanamanu, un pedagog cu stagiu mare, le era diriginte de clasă și încă de la primele lecții îi prezentă pe-acei doi: unul venise din clasa muncitoare, iar Luciana – de la Școala medie din Orhei. Amănunte despre noii veniți aveau să afle mai târziu, dar până una alta, Emilia Dionis, o profesoară la limba moldovenească, uscățivă la față, cu priviri parcă indiferente, le dădu să scrie compunere pe temă liberă. Peste câteva zile, ea, făcând analiza compunerilor, le citi un fragment din cele scrise de Gică Țopescu, care vara trecută, lucrase excavatorist în limanul de la Cuciurgan. El descria cu multă măiestrie fauna și flora acelor locuri pitorești. Radu parcă vedea aievea valurile azurii, stufăriile foșnitoare, păsări albe ce asaltau cerul, pești cu solzi argintii, baltă brăzdată de canale, amurgul însoțit de „simfonia broaștelor și a pitpalacilor”, simțea adierea răcoroasă a vântului ce unduia oglinda apei, stufăriile.

— Un veritabil talent! În aprecie profesoara emoționată și ea, apoi îl întrebă: De ce așa de târziu te-ai hotărât să termini clasa a zecea?

— Din îndemnul unui unchi, răspunse Ion. Care stătea cumintea în ultima bancă din fundul clasei, alături de Ion Mogâldea: El vrea să învăț mai departe, la o instituție superioară.

— Clasa a noua ai făcut-o la Chițcanii Vechi?

— Cu patru ani în urmă, imediat după armată, zise Ion, uimindu-și colegii prin faptul că avea deja o adevărată biografie.

Despre Luciana știau mai puține. Era timidă, roșea de fiecare dată când trebuia să răspundă la vreo întrebare. Avea o voce blândă și ochi albaștri. Colegii aflară că ea frecventase clasa a noua la Orhei, unde-și începuse studiile la școala pedagogică, dar nu i-a plăcut și taică-său a decis ca fiica să termine școala medie la Telenești.

La recreație toți vorbeau numai de compunerea lui Țopescu. Mihai Braga interveni cu o precizare:

— Mai avem încă un poet în clasă!

— Radu Madonu, i-o luă pe dinainte Gheorghe Scurtu, un băiat slăbuț, cu nasul ascuțit și ochii mici, scânteietori și plini de draci.

— Broaștele de la Cuciurgan cântă mai duios, decât cele din Ciuluc! Râse zeflemetor Luluța Afifa, o domnișoară de la Zgărdești cu fața smeadă, părul lung. Întorcându-se spre Radu, îl întrebă pe același ton. Poate în Ciuluc sânr broscoi și nu broaște?

— Dacă vrei să afli, mergi deaseară pe șes de-i caută, răspunse Radu un pic obraznic. El nu putea suporta zeflemelele ei. El, îi născocise, din cauză că oricând colega făcea intervenții nepotrivite și o poreclise: „Șișcarnița”.

— Nu le lua pe toate în serios, îi zise Țopescu, apropiindu-se de el și, strângându-i mâna. Gura lumii și vântul de-afară nu le poți opri niciodată.

— Nu iau niciodată vorbele ei în serios, minți îndrăzneț Radu.

— Eu nu accept postulatul biblic: dacă cineva îți trage o palmă peste obrazul drept, întoarce-l și pe stângul și atunci, răufăcătorului o să i se facă rușine de-o să te lase în pace.

— Uimitor, eu sunt de aceeași părere, conchise Radu fericit. În asemenea caz trebuie de dat la moacă. Numai așa vei fi lăsat în pace.

Luluța Afifa, auzindu-le declarațiile, izbucni în hohote de râs și ieși aflară prietenele Alexandra Mihălășanu și Anișoara Ranga.

— Unde ai de gând să urmezi studiile, după clasa a zecea? Dori să faci mai de aproape cunoștință Radu.

— Vreau să devin vinificator, îl uimi colegul.

— E bine că nu ești certat cu matematica, conchise Radu. Iaca eu. Eu, de asemenea aș vrea să devin medic, dar la examenele de admitere trebuie să dau și matematica, pe care, se vede, n-am s-o însușesc niciodată.

— Matematica nu-i chiar așa de complicată. Depinde cine ți-o predă.

— Asta e și buba. Eu, când îl văd pe Nicanor intrând în clasă, mi se face negru înaintea ochilor.

— Prefer prelegerile lui Ivani Nicolaevici Țapov, zise Ion Calmăș, băiat chipeș cu părul blond de la Bogzești, puternic la disciplinile exacte. La lecțiile lui e vesel ca la hramul satului.

De cum sună la lecții și elevii se aranjă în bănci, în clasă își făcu apariția Ion Țapov, învățătorul de istoie, cel care mereu spunea că ineștenii veneau la Telenești nu că să învețe, ci să. Ierneze. Era un bărbat înalt, zdravăn, cu o față grasă. Părul bogat, veșnic îi cădea peste frunte, acoperindu-i ochii și el, din această cauză sufla sufocat, alungându-și chica rebelă spre frunte.

Dânsul, până mai ieri, fusese vițelar. Apoi se căsătorise cu secretara Sovietului orașenesc, o femeie isteată și energică, care l-a îndemnat să învețe la secția fără frecvență a institutului pedagogic din Tiraspol. Absolvind instituția cu chiu cu vai, soția, prin pile îl angajă în calitate de învățător de istorie la școala medie. Această poveste o știau majoritatea elevilor și prelegerile lui se petreceau agitat, pline de evenimente imprevizibile. În acea clipă, elevii, văzându-l intrând în clasă cu hărțile subsuoară, Nicolae Movileanu, școlar năstrușnic, care nu era de acord cu afirmațiile stupide ale pedagogului despre ineșteni, atenționează clasa cu o comandă pur militară: „Atențiune, drepti!”. Nicolae era băiat citit, putea să polemizeze cu oricine în problemele de istorie. Din aceste considerente, Ivan Țapov se c-am străduia să evite ciocnirile cu dânsul. Și de data aceasta se făcu a nu auzi comanda lui Nicolae. Puse catalogul pe masă, zise elevilor să se așeze, apoi atârnă harta în cui. Nicolae Movileanu urmărind fiecare mișcare a învățătorului, imediat sări de pe locul său, făcându-i observație:

— Ivan Nicolaevici, ați spânzurat harta cu fundu-n sus!

Acesta, convingându-se că elevul are dreptate, așează harta cum trebuie și zise cu o voce de bas, plină de solemnitate:

— Mulțumesc, tinere! Se vede că te-ai pus pe treabă!

Istoricianul citea „prelegerile” sale, dintr-un conspect jerpelit, cu foi îngălbenite. Era al soției, care învățase și ea cândva la o școală pedagogică. Fără a-și desprinde ochii de conspect, stăpânindu-și bărbia în coada arătătorului, încerca să convingă clasa că evenimentul cutare sau cutare s-a petrecut în cutare sau cutare țară. În ziua cu pricina Ivan Țapov, începu să le citească monoton elevilor despre răscoala lui Spartakus. Conform programei, dânsul era obligat să arate pe hartă, unde a avut loc evenimentul respectiv. La acest compartiment el era mereu în dificultate, fiindcă pricepea la hărți întocmai ca mătușa Mărioara la mașina electronică. Ceilalți elevi erau indiferenți, ascultându-l, fără a lua în considerare gafele, ineczactitățile pe care le comitea dascălul lor. Numai Nicolae Movileanu și Radu Madonu, care nu-i puteau ierta atitudinea față de ineșteni erau mereu cu ochii pe el. Și-acum, când Ivan Țapov veni la hartă, încercând să arate Italia antică, unde avusese loc această răscoală și ficsă cu vârful arătătorului. Spania, Nicolae sări ca ars:

— Nu-i drept, ne amăgiți!

— Nu în Spania a trăit Spartakus, îl susținu Radu.

— Ineștenilor, astâmpărați-vă! Reproșă, oarecum derutat pedagogul, nefiind sigur, dacă elevii au dreptate. Privi atent pe hartă, convingându-se că arătătorul într-adevăr se opri în Spania. Apoi pentru a se convinge că răscoala lui Spartakus a avut loc în Roma antică, Ivan Țapov, se apropie de masă, pentru a se uita în conspect. În acel moment, Nicolae îl îndemnă pe un ton zeflemitor:

— Hai, fuguța, la conspect, Ivan Nicolaevici! El vă este salvarea.

— Astâmpără-te, măi copchile, ai puțuntică răbdare, zise derutat pedagogul. După ce află din manuscrisul său că răscoala nu a avut loc în Spania, reveni la hartă și fixă nehotărât vârful arătătorul, undeva pe țărmurile Suediei.

— Nu acolo, sări Radu, deja agitând clasa...

— Mai în jos și mai spre stânga! Îl sfătui Nicolae Movileanu. Taman în direcția Ineascăi, de unde venim noi la iernat!

— Închide gura, măi copchile!

— Da chiar nu mai tac! Se îndârji Nicolae Movileanu. Italia e la sudul Europei.

— Unde-i? Își încreți fruntea Ivan Nicolaevici, lunecând cu arătătorul în josul hărții.

În clasă se stârni un fel de rumoare. Radu Madonu, se ridică din bancă, privind la tablă, ca și cum ar fi urmărit o luptă de tauri, îndemnându-și dascălul:

— Italia e mai jos, mai jos, zicea el, până pedagogul ajunsese la peninsula Apenină. Da, da! E aceea, în formă de ciubotă!

Ivan Țapov, buchisind ce era scris pe hartă și convingându-se, că ceea ce arăta este, intradevăr Italia, locul rebeliunii lui Spartakus, prinse la curaj și se răsti la elevi:

— Asta-i Italia! Să o știți și voi, chiar dacă cineva v-ar scula la miezul nopți! Ați înțeles? Că de nu, vai de pelicica voastră la examene!

— Trebuie să-mi mulțumiți mie, eu v-am spus unde-i Italia, nu se astâmpăra Radu.

— Astâmpără-te, ineșteanule! Așază-te și fii ascultător, c-ai venit la Telenеști să înveți de la cei mai mari. Și coborând tonul de parcă ar fi dorit să pună capăt conflictului, zise: Se vede că te-ai pus pe treabă la învățătură, mergi regulat la bibliotecă. Așa și trebuiește!

— Să-l aveți în vedere la examene! Îl întrerupse Gheorghe Scurtu.

— O să-l cununați, când s-a însura. Sărut mâna, nanașele! Se amestecă în vorbă Ion Mogăâldea.

— Să le dăruți tinerilor un Țap și o căprioară, se auzi vocea lui Gheorghe Scurtu.

— Închideți carburatorul! Ordonă deodată supărat Țapov. Nu faceți din lecția mea iarmaroc de vite mari încornorate. Ați venit doar la școală. Să vă adăpați cunoștințele!

— Ba, ne-au adus cu de-a sila! Îl întrerupse Jan Târsâna, cu vocea lui domoală.

— Nici nouă nu ni-i ușor, să vă învățăm atâta pe voi, cei de la Ineasca... Mi s-au dat de la cancelarie o sumedenie de ore. Nu-mi ajunge un conspect ca acesta.

— Lăsați școala, că vă așteaptă vițeii. Doar sunteți specialist în zootehnie, îl sfătui Onisim Spănu.

Învățătorului i se păru că sfatul elevului nu este ironic și spriginindu-și barba în arătător, privi oarecum necăjit către clasă și zise cu vocea lui sinceră:

— Nu pot să las școala. Trebuie să părăluț, părăluț! Construiesc casă, am copii mici. Chiar și astăzi mă așteaptă la poartă o călcătură de lut. Cum credeți, mi-i a lecții mie?!

— Sărmanul om! Replică Luluța Afifa.

— Iată deci cum stau lucrurile, făcu Nicolae Movileanu. Poate ca să mai uitați de necazuri, ne cântați ceva, Ivan Nicolaevici, propuse deodată băiatul.

Am auzint că în tinerețe ați cântat la strună. Umblând pe deal cu berbecii doineați cu fluierul.

— Oare chiar sunt așa de bătrân? Se uimi pedagogul, profilând un zâmbet bărbătesc în colțul gurii. Nu-i petrecere ca să nu cânt.

— Poate ne cântați și nouă ceva?

— Vă rugăm, Ivan Nicolaevici, insistă Luciana Stănescu.

— Bine, numai să stea cineva la pândă lângă ușă, ca să nu vină directorul, căzu de-acord pedagogul dregându-și vocea.

În timp ce Maricica Ciugureanu, cu ochii scânteietori, josuță, tortoșică cum era stătea de pândă, Ivan Nicolaevici începu să cânte cu o uimitoare voce de tenor, înveselindu-și discipolii și făcându-i să se uite la el cu alți ochi.

— Omule cu vinul bun, Ce stai cu butoiu-n drum?

Trala-lala-la-la-la-la.

Trage, trage la o casă unde-i nevasta frumoasă și bărbatul nu-i acasă.

După a doua strofă, în timpul refrenului, ineștenii s-au sculat în picioare și-l susțineau cu mult entuziasm, cântând împreună cu el „Trala-la.”. Cineva tropăia din picioare și pocnea din degete. Nelu Copac, chiar vâri două degete în gură și arareori susținea ritmul prin mici şuierături. Când Ivan Nicolaevici încheie cântecul, fu răsplătit cu aplauze frenetice. Pe chipul lui se putea lesne citi satisfacția și plăcerea, apoi când soneria anunță sfârșitul lecției-părerea de rău.

La recreație, Radu Madonu, dori ca să stea mai mult de vorbă cu Gică Țopescu.

S-au dus pe stadion și în vreme, ce unii din băieți, mai aprindeau pe furiș câte o țigară, între cei doi se legă o discuție sinceră:

— Până mai eri am lucrat exavatorist la Cuciurgan, zise Ion. Am săpat la canale de ameliorare. Acolo e foarte frumos și interesant. Îmi plăcea să împăiez păsări. Le uscam la soare și le atârnam pe peretele vagonetei unde locuiam.

— Ți place, ca și mie, să scrii.

— Nu e o pasiune permanentă. Așa, uneori, scriu versuri din plăcere. Tot din plăcere citesc lirica de dragoste a lui Eminescu.

— Ai iubit vreodată pe cineva? Dori Ineranu să abordeze o temă ce-l frământa, gândindu-se cu nostalgie la istoria din anul trecut cu micuța evreică.

— N-am fost nicicând îndrăgostit, zise Ion, dar terfăloage am avut.

— Ce înseamnă asta? Întrebă nedumerit Radu.

— Am făcut sex! Răspunse Ion. În orașelul de pe malul Cuciurganului fetele singure te trăgeau în pat, mai ales seara după dansuri.

Radu nu așteptase un asemenea răspuns de la Ion și rămăsese oarecum derutat. Fiindcă sună la lecții și nu puteau continua discuția despre dragoste, Radu spera că vor reveni la ea. Acuma pășea în urma lui Ion, gândindu-se că ar putea fi întrebat la lecție, iar el nu pregătise tema pentru acasă. Urma lecția de fizică. Când fizicianul Mendel Moiseevici Berg, un bărbat vesel, cu o față rotundă, zâmbitoare, bondoc, își făcu apariția toți elevii s-au sculat, ca la comandă, în picioare, întâmpinându-l. Precum îi era obiceiul Mendel Moiseevici, neajungând la masă, porunci din mers, cu voce severă:

— Trece la răspuns să ne lămurească plin de curaj și îndrăzneală „legea burghiului”. Aici făcu o pauză îndelungată, punând catalogul pe masă, așteptă răbdător ca elevii să ia loc în bănci, îi privi încă odată prin linzele groase ale ochelarilor și în cele din urmă rosti: Să treacă la tablă, Scurtu Ghiță!

Fiul pădurarului de la Mihalașa nu prea se îndobrea cu cartea și de data aceasta, rușinat, se ridică în picioare cu răspunsul pregătit dinainte:

— Nu știu! Nu m-am pregătit!

Mendel Moiseevici, deveni deodată vesel, și după o pauză. Începu să bată din palme și să ironizeze un cântec popular:

— Foaie verde busuioc tot pe loc, pe loc, pe loc!

— Nu am învățat pentru astăzi, preciză Gheorghe Scurtu, când Mendel Moiseevici se apropie de banca lui, privindu-l cu dojană.

— De ce? Hotărî el să clarifice cauza.

— Părinții m-au pus la lucru. Am dus vacile la buhai și nu am avut timp să mă pregătesc.

— Înțeleg, înțeleg. Pedagogul zâmbi blajin, îl luă binevoitor de mână și-l aduse la tablă, silindu-l să ridice capul și să privească clasa. Urmă din nou o pauză, după care Mendel Moiseevici, ținându-l cu privirea, îl întrebă:

— Zici că nu cunoști „Legea burghiului”, dar nu te-ai gândit niciodată la ea?

Drept răspuns, Gheorghe strânse din umere păstrând o tăcere ambițioasă, insistentă.

— Dacă nu duceam vacile la buhai! Iarăși murmură vocea lui Gheorghe.

— Măi Ghiță, măi! Se adresă deodată cu voce tare pedagogul: Dumneata ai dat vreodată în viață cep la un poloboc cu vin?

— Ehe! De câtevai ori, se înveseli Gheorghe.

— Ei și ce ai simțit atunci, când începusei să sfredelești fundul polobocului cu burghiul?

— Cum țășnește vinul!

— Mai stai măi băiete, până la țășnitul lichidului. Lămurește ce acțiuni făceai dumneata când sfredeleai.

— Mă pregăteam să bag cepul!

— Nu-i adevărat! Reproșă Mendel Moiseevici. Ia aminte procedura.

Înainte de a da cep la poloboc, ia-i în mâini sfredelul. Îl ficsezi în locul convenit și începi să-l rotești împotriva acelor ceasornicului. Mai întâi de-acolo sare rumegușul, și numai după aceasta începe să curgă ce. Ghiță?

— Vinul, răspunse răsplat Gheorghe Scurtu.

— De care vin? Dori să precizeze pedagogul.

— Mie îmi place de cel roșu, ca sângele Domnului!

— Bravo ție, puturosule! Îl aprecie pedagogul, îndemnându-l să ia loc în bancă, continuând să se uimească: Măi, măi. E atât de simplu și Gâța Scurtu nu cunoaște „Legea burghiului”!

— Da-ți-i pace că el e îndrăgostit, încercă să-i ia apărarea amicul de bancă Mihai Braga.

— Atunci, treci dumneata la tablă pentru a da explicație cu ce se mănâncă această miraculoasă „Lege a burghiului”.

Mihai, împreună cu Ion Calmăș, erau cei mai capabili elevi la științele exacte, și a tot vorbit întreaga lecție, demonstrând cu brio tema pentru acasă. Pedagogul era mulțumit, radia de bucurie și după ce-i anunță notă se adresa clasei:

— Lui Mihai îi prezic un viitor luminos! El e un Kurceatov în clasa voastră. Dar știți voi oare că renumitul fizic a fost evreu? Nu știți!

— S-a născut la Telenești? Dori să afle Luminița Tudosan.

— Nu, răspunse Mendel Moiseevici cu părere de rău în voce. La Telenești s-a năcut doar revoluționarul. Troțki.

— Dar Landau, Enștein nu s-au născut prin părțile noastre? Întrebă Tamara Cățeli, o fată smolită, care rar scotea câte un cuvânt. Ei doar tot evrei au fost.

— Nu-u, răspunse pedagogul izbucnind în râs.

Mendel Moiseevici adeseori, se spriginea cu cotul de pervazul ferestrei și povestea pasionat despre marile personalități evrești din lume. Mai spunea cu durere că unele forțe din URSS informează eronat populația despre viața din Țara Făgăduinței și se mândrea că la Telenești, funcționează sinagoga.

Elevii aveau o deosebită simpatie față de toți pedagogii evrei, ce-și cunoșteau obiectul pe care îl predau, erau competenți și foarte omenoși, în toate. Doar că uneori, se întâmplau lucruri nehibzuite din partea unor elevi. Influențați de propaganda masivă din mass-media sovietică, care condamna tendința evreilor de a părăsi URSS, erau derutați în ce privește atitudinea lor față de învățătorii și colegii lor evrei.

— De ce, toți copiii de evrei vorbesc numai rusește? Sări cu vorba Nicolae Movileanu și tot el încercă să dea răspuns: Fiindcă nu-i stimează pe moldoveni.

Vorba elevului, oarecum îl supără pe pedagog. Fața lui se făcu roșie, ochii îi scânteiară de mânie. Urmară câteva clipe de tăcere apăsătoare, ca în biserică. Totuși, învățătorul consideră că e nevoie să explice:

— La Telenești, toată populația evreiască vorbea două limbi: româna și idișul. Pe timpul românilor, la Chișinău, Bălți, Tighina, București, Iași. Puteai să înveți la licee cu predare în idiș. Acuma, în Moldova ca peste tot în URSS, copiii de evrei nu au de ales. Dacă vor să învețe în instituții de învățământ superior, trebuie să știe bine limba rusă, ori să emigreze peste hotare.

Această discuție, tensionase atmosfera, și Costică Dorogan, un băiețel slăbuț, pistruiat, care obișnuia mereu să meșterească moriște din ață și nasturi, încercă să schimbe subiectul:

— Totuși, ce merită Gheorghe Scurtu, pentru că nu știe „legea burghiului”?

Întrebarea se dovedi a fi binevenită, căci toți își amintiră de cele întâmplate la începutul lecției, și începură să rădă agitați. Dacă nu l-ați pus la perete, în ungher, înseamnă că are dreptul să mai trăiască, iar diseară n-are decât să dea cep la un poloboc cu vin.

— Adevărat, măi Costică, căzu de acord Mendel Moiseevici. Lui Ghiță Scurtu astăzi nu i-am pus notă. Îl cruț! Iar mâine, dacă nu va putea lămuri „Legea burghiului”, vai ș-amar de pelicica lui! El e băiat bun, dar, uneori merită

ca cineva să-i deie chiloțeei în jos și cu o vărguță și-i mute mintea de-acolo spre cap.

În ziua ceea, după ce au prânzit la cantină, Costică Dorogan, în drum spre cămin, îl tot cicălea pe Gheorghe, amintindu-i că Mendel Moiseevici, i-a lămurit, în mod științific, ce se întâmplă când. Dai cep la un poloboc cu vin:

— Trebuie să ne-arăți și nouă cum se face lucrul ista, concluzionează Costică. Cordonul pădurarului nu-i chiar atât de departe.

În ceel din urmă Gheorghe, a acceptat să-i invite mai îndeseară la pădurea din dealul Budăilor, pentru a demonstra că sfaturile lui Mendel Moiseevici pot fi aplicate în practică. Dar, înainte de a se lăsa amurgul, în pragul căminului, își făcu apariția educatorul lor, Fiodor Ivanovici Staicu, un bărbat roșu la față, lent în mișcări și curios de a afla toate noutățile ce se puteau întâmpla cu discipolii lui la școală. Educatorul, fusese o vreme demnitar la Consiliul orașelului, dar după ce demisionase, secția de învățământ îl trimisese, ca pe un membru de partid, la lucrul educativ. Agronom de profesie, rolul de educator era pentru el cu totul neobișnuit. Însă, insistența lui îi uimea pe băieți: din zori, când îi trezea ca să meargă la școală, până seara târziu, când îi trimitea la culcare, se afla toată ziua între pereții căminului, supraveghind ordinea. Administrația școlii se arăta mulțumită de lucrul lui. Cineva îl poreclise „Dădaca”. Porecla se potrivise și s-a lipit de el. Băieții, între ei numai așa îl numeau. Atunci, în acea zi îi întâlni ca de obicei în pragul căminului, cu un gest al mâinii, aidoma unui comandant de oști, le zise:

— Astăzi vom face curățenie generală în curtea căminului!

— Mai întâi trebuie să ne odihnim, îi reproșă Onisim Spănu, de la Zgârdești, un băiat mărunțel cu nasul cârn. Toți ceilalți l-au susținut.

— Radu și Nicolae, te-au pus la cale să vorbești așa? Întrebă Fiodor Ivanovici, privindu-l acuzator, îndemnându-i cu privirea pe toți să pună mâna pe uneltele pregătite de el și să înceapă a face ordine în jurul căminului.

— Trebuie să ne odihnim puțin, suntem obosiți, de la lecții, interveni Nicolae Movileanu, susținut de majoritatea colegilor.

— Dacă-am spus eu, așa să fie! Toată lumea să-și schimbe imediat hainele și să iasă la treabă.

— Dacă-i vorba de-așa eu mă duc acasă. Acolo mă așteaptă părinții să culeg poama. Mare nevoie am eu, zise Radu Madonu sub privirile nedumerite ale educatorului, fără a intra în cămin, împreună cu sătenii săi Jan Târsâna, Nicolae Movileanu și Mihai Cojocar, au dispărut după clădire, plecând spre satul lor, care se afla doar la un kilometru de centrul raional.

Ceilalți n-au avut încotro și s-au apucat curând de lucru.

— Nu o să dea astăzi Gheorghe cep la butoi, precum se vede treaba, făcu necăjit Costică Dorogan.

— Dacă ar depinde totul numai de mine, zise cu regret în glas Gheorghe Scurtu, nevoit să pună mâna pe o mătură, precum o făcură ceilalți colegi ascultători.

Băieții de la Ineasca, îndărătnici de firea lor, mereu îi aduceau educatorului dureri de cap. El urmărea cu un fel de părere de rău „marșul” acelui grup, care dezertaseră de pe câmpul de activitate și mergeau la casele

părinților lor, care, în toiul toamnei, cu adevărat aveau, foarte multe de făcut. A spus câteva replici usturătoare în adresa lor, dar ei și-au căutat de drumul lor. Ineștenii, de regulă plecau, zilnic acasă, dar seara se străduiau să se întoarcă la cămin, pentru ca să nu aibă probleme a doua zi dimineată, când trebuiau să meargă la lecții.

„Actul de rebeliune” al ineștenilor l-a indignat pe educator. Deveni și mai insistent în intenția sa de a-i pune la respect. Seara, când se lăsă amurgul, în jurul căminului era o curățenie de nu-ți venea să crezi ochilor. Pe lângă toate, educatorul după cum era moda pe atunci, avu grijă și de momentul educativ. Pe peretele de la intrare a căminului atârna o caricatură, pe care erau înfățișați „răzvrățiții”. Era desenat traseul Ineasca-Telenești, iar în centrul „pelegrinilor” se afla Radu Madonu, cu un picior acasă și cu celălalt – la școală. În zori, când s-au întors la cămin de la Ineasca, Fiodor Ivanovici, întâmpină în pragul căminului, spunându-le cu un zâmbet triumfător:

— Ia-n, poftim de vă admirați!

Văzând caricatura atârnată pe tot peretele, Radu ghici că autorul ei este Gheorghe Dodi, un elev din clasa inferioară, cuminte, ascultător, de la Zgărdești. Îi sări țandăra pe loc și, în văzul celorlalți, cu mâinile sale mari, zmulse caricatura de pe perete și o făcu ferferiță, pentru ca Fiodor Ivanovici Staicu să rămână cu ochii holbați de uimire.

— Să nu vă bateți joc de ineșteni! Se răsti Jan Târsâna, supărat și el.

— Ni se încalcă drepturile omului, veni cu aprecierea Mihai Cojocar.

— Chiar arstăzi o să-i raportez directorului! Îi preveni educatorul sever. V-ați destrăbălat cu totul! Așa n-o să meargă mai departe; disciplina trebuie să fie respectată peste tot și-ntotdeauna!

— Mare nevoie! Făcu indiferent Nicolae Movileanu. La urma urmei și noi putem să vă pârâm directorului că uneori veniți la cămin, în stare de ebrietate, de abia vă țineți pe picioare.

— Da ce credeți voi, îi reproșă Fiodor Ivanovici. Oare n-am voie să cinstesc și eu câte un pahar două, mai ales că uneori muncesc de-mi trece os prin os!

— Eu propun, să încheiem o pace separată, zise Radu Madonu. Nu ne spuneți la director și noi vă lăsăm în pace.

— Hâtru mai ești., nu se lăsă pedagogul. Dar i-an să-mi spui, cine a chiuuit alaltăseară pe acoperișul căminului, dacă nu tu?

— N-am avut nici un prilej să chiuui, zise uimit Radu, deși știa bine c-o făcuse, dar nu pricepea cine ar fi putut să-l pârască.

— Să nu crezi că nu știu nimic, jubilă Fiodor Ivanovici. Eu știu totul despre bazaconiile voastre ce le faceți în lipsa mea. Dar hai să ne înțelegem: de azi înainte voi mă stimați pe mine și eu vă stimez pe voi. Mergeți la lecții că întârzieți. În genere sunteți deja oameni mari, cu mustață sub nas, mâne-poimâine vă veți însura, dar umblați încă cu nebuniile copilărești. Cui trebuie să chiuuiți noaptea pe acoperișul căminului făcându-i pe oamenii din jur să tresară prin somn. Mergeți la lecții!

De la cămin până la școală era de mers c-am la vreo 10 minute și, în acea oră a dimineții, școlarii, care vesel, care supărat că prea dimineată s-a sculat,

pășeau spre clădirea școlii. Mai întâi intrau pe la cantină, apoi mergeau la lecții. Radu și toți ineștenii erau oarecum satisfăcuți de finalul celor întâmplute și, principala lor obligație, era să se pregătească cât mai serios de lecții. Toți colegii își aveau gândurile lor de perspectivă și fiecare era conștient de faptul că pentru a-și vedea visele realizate e nevoie să învețe cât mai bine. Radu șovăia. O vreme gândea că trebuie să meargă la Institutul Politehnic, să se facă vinificator, apoi chibzui că ar fi bine să plece la Leningrad, să îmbrățișeze meseria teatrală, dar în ultimul timp era absolut derutat. Ar fi dorit să devină scriitor, însă această profesie nu se învăța nicăieri. În taină, mai continua să scrie într-un caet poezii, pe care recitindu-le rămânea la gândul că nu-i prea plac. Nu simțea nici o inspirație, nici o ardoare de a scrie mai departe. Potrivea că trebuie ceva să se întâmpăle frumos, măreț în viața lui și atunci, poezia, versul, cu siguranță îl v-a mișca, îl v-a porni spre niște culmi tainice, înălțătoare, pline de mister și dor. Dar, ce anume trebuia să aibă loc pentru a i se aprinde focul inspirației în suflet, dânsul încă nu pricepea. La lecțiile de literatură, istorie, biologie, chimie, astronomie. Era activ și uneori pasionat, dar când ajungea la matematici, se făcea mic și neobservat în banca din urmă, alături de colegul său Nelu Copac, un băiat bun de nebunii, cu un cap plin de anecdote, originar de la Ineasca. Acum stătea în bancă, în așteptarea lui Nicanor Mihailovici Jeru, ce le preda matematica. În clasă era o liniște de mormânt – fiecare repeta cu înfrigurare tema de acasă. Deodată Nelu îl ghionti:

— M-am îndrăgostit! Noaptea trecută n-am putut închide un ochi.

Noputatea îl învioră pe Radu și, uitând că foarte curând poate fi chemat la tablă, întrebă:

— Cine-i hoața?

— O fată din clasa paralelă, a târgoveților. Elena Caraman. E frumușică, are fundițe în gâțe și poartă pestelcă albă. Eri i-am scris un bilețel și tot eri am primit răspuns. Vrei să citești?

Radu, luând foaia de hârtie pe care i-o întinse colegul de bancă citi unica frază, scrisă foarte îngrijit., „Iubirea e în stzare să miște soarele și celelalte stele. Dante”

— Frumos, se dădu el cu părerea.

— Bătoasă fată, nu-i așa?

— Nu mi-o amintesc, zise Radu în glas, apoi întrebă: Ești convins că te iubește?

Dar în acea clipă pe ușă apăru profesorul de matematică, ținând subsuoară un compas, un triunghi și un penal. După ce s-au așezat în băncile lor, elevii, așteptau ca învățătorul să-i numească pe listă care vor trebui să treacă la răspuns pentru a demonstra ecuațiile. Fusese numit și Radu, căruia deodată îl apucă tremuriciul. Dar, în loc să se concentreze la formulele ce avea să le scrie pe tablă, în memorie îi sunau mereu cuvintele citite odinioară., „Iubirea e în stare să miște soarele și celelalte stele.” Dante îi ușură viața, căci cu gândul la această frază, timpul trecu repede, fuseseră chestionați toți colegii, în afară de el, căci sună la recreație. Deci el scăpase. Urma să fie întrebat peste două zile, la lecția următoare. Nelu Copac, după ce severul învățător ieși din clasă, se ridică și anunță colegii:

— Am scris o poezie. Dacă vreți v-o citesc!

— Dă-i cărbuni! Îl îndemnă Gheorghe Scurtu. Mulți dintre colegi au înconjurat banca lui Nelu, care se sculă în picioare.

— În vreme ce voi, ce voi, holipilor, chinuiați formulele la tablă, cugetul meu a realizat o capodoperă. Ascultați și țineți minte. Și, întinzând o mână înainte, cum fac poeții consacrați la întâlnirile cu cititorii, dădu glăsuire versului:

— Ecuatiile mă omor, Of! Of! Bade Nicanor!

— Gata? Se miră Luluța Afifa, pufnind în răs. Atâta de puțuntel.

— E îndrăgostit, zise Radu cercetându-l cu luare-aminte.

— Evident! Se observă, constată și Mihai Braga.

— Dar știi tu ce-i aceea dragoste? Întrebă Alexandra Mihălășanu, o fetiță cu fața și ochii mari, cu părul lung, ondulat pe spate, despre care Gică Țopescu spunea că seamănă cu Lomonosov.

— Am aflat eri, zise Nelu cu emfază.

— Și, ce simți? Dori să afle Alexandra.

Nelu șovăi, căutând să găsească cuvintele potrivite, când la spatele lui apăru Ion Mogâldea, care o trânti ca din pod, ca să-i intimideze pe toți:

— Dragostea e mai rea decât. Pânticăria. Când te-apucă-mult te ține!

— Ce spurcat la gură mai iești! Îl aprecie Gheorghe Scurtu.

— Mai mult n-am să vă spun nimic niciodată, se supără Nelu, și adresându-se lui Radu, zise: Hai în parc. Am o vorbă să-ți spun.

Au ieșit din clasă, urmăriți de majoritatea fetelor, care parcă îl admirau pe Nelu că a fost atins de acest sentiment miraculos, așteptat cu neliniște de majoritatea elevilor.

În parc, pe o bancă, lângă o clumbă cu flori, Nelu, mai întâi privi în jur, dacă nu-i ascultă nimeni, apoi îi întinse lui Radu un bilețel, lămurindu-i:

— I-am scris Elenei răspuns. Vreau să-mi corectez greșelile și, după ce o voi transcrie, te rog să i-o transmiți tu.

— N-o să mă certe?

— De ce să te ocărăscă? Tu, doar joci rolul de curier.

— Păi, am citit undeva, că în relațiile dintre doi tineri nu trebuie să se amestece nimeni. Nu se obișnuiește ca despre ceea ce vorbiți prin scrisori să mai știe și o a treia persoană.

— Desigur, dar tu îmi ești prieten și nu-i bine să-i trimit scrisoarea cu greșeli. Elena este eminentă la învățătură.

— Principalul sunt sentimentele, în fixă Radu cu privirea.

— Nu mă refuza, insistă Nelu. Doar știi: prietenu bun la nevoie se cunoaște!

Șovăitor, Radu citi bilețelul, pe care Nelu îl compusese la lecția de matematică.

„Turturica mea, domnișoară! Îți scrie deja ibovnicul tău, Nelu Copac. Află despre mine că sunt sănătos și la noi în sat nu demult a plouat. Bilețelul tău m-a zguduit, încât aseară n-am putut dormi liniștit. Toată noaptea m-am antrenat la bară și am ridicat greutatea, ca să-mi întăresc mușchii. Am pierdut gustul de mâncare și-am visat coșmaruri. Dar asta-i printre altele... Mi-a trece!

Vreau să-ți spun că m-am îndrăgostit și eu de tine! Te iubesc și sper că foarte curând vom merge amândoi la pădure, să ne plimbăm în singurătate. Tu. Să te pregătești ca să realizăm acele relații ce pot fi între un bărbat și o femeie. Acuma am mai hotărât să-ți dedic o poezie.

A venit o vulpe să fure găini și-a intrat tiptil în curte la niște vecini.

Dar cotețul era păzit de Grivei vrei să știi ce-a pățit vulpea?

Vai de blana ei!

Al tău pentru totdeauna, ibovnic Nelu Copac.”

— Prea anapoda e răvașul tău, se dădu cu părerea Radu, rugumând între dinți un fir de mohor.

— În iubire trebuie să fii direct, nu se lăsa bătut colegul!

— De unde știi?

— Fratele mi-a spus. El de cum s-a întors de la armată, se întâlnește cu Dusea Popii! Se iubesc, ca dăi motănași. Degrabă o să joace nunta.

Nelu Copac era cel mai puternic băiat din clasă, mereu se antrena la bară, dimineața, se spăla totdeauna cu apă rece până la brâu și ridica greutate. Avea bicepsii proeminenți și o figură de atlet, deși era mic de statură. Văzând că Radu nu-i răspunde imediat, el se avântă la bara din preajma și prinse a face cu înverșunare niște exerciții foarte complicate.

— Elena numaidecât se va îndrăgosti de tine, dacă te-a vedea cum te-nvârți la bară.

— M-a văzut, făcu o mină nedumirită colegul. Ea în fiecare seară aleargă pe stadion în maiou și bikini, iar eu. Mă antrenez la bară. E potrivită scrisoarea? Ai observat multe greșeli gramaticale?

— Parcă nu, dar. Nu știu cum mi s-a părut. Însăimântătoare.

— Las-o să se deprindă, făcu plin de importanță Nelu.

— Atunci, dă-i pinteni!

În ziua ceea, la încheierea lecțiilor, toată clasa a mers la cantină, iar după prânz, Costică Dorogan îl trase pe Gheorghe Scurtu la socoteală:

— De ce nu dorești să ne demonstrezi în practică „Legea burghiului”?

— Deseară, de cum începe să amurgescă veniți la cordon, să tragem la teasc! Mama o să gătească zamă de găină și ciulama. Cu un păhăruț de vin vechi și unul nou o să meargă, nu-i așa?

— Câți să venim? Întrebă, mulțumit Mihai Braga.

— Cine-o să vrea, răspunse Gheorghe.

Între timp, Nelu Copac pesemne dăduse scrisoarea domnișoarei și, nerăbdător o aștepta la colțul școlii. Colegii au trecut pe-alături, făcându-se a nu-l observa. Numai Ion Spânu, un coleg smolit, mereu tăcut, cu priviri calme, de data asta intui ce așteaptă Nelu și-i ceru socoteală:

— Unde ți-i fracul, florile, vioara?

— Hai, mergi liniștit înainte și închide gura! Reproșă focos, plin de seriozitate Nelu.

Nimeni nu dorea să se pună în poară cu el și fiecare își căută de drum. Numai Radu, știind mai multe decât ceilalți, merse în fundul parcului, se așează pe o bancă de sub un liliac bătrân și urmărea, din curiozitate derularea evenimentului: întâlnirea unui băiat cu o față. Nu trecu multă vreme, și apăru

Elena în rochie fină, de mătăsă, în pălărie cu două cordeluțe allbastre fluturate în vânt. Venea cu pașii legeri spre Nelu, cu un ghiozdan în spate, săltând ca o căpriță. Dar, ajungând aproape, dând cu ochii de Nelu, se opri oarecum stingherită și, după o clipă de ezitare. O luă la fugă ca o mătă speriată, în direcție opusă. Nelu dădu să pornească în urma ei, dar înțepeni plin de nedumerire cu brațele lui puternice în aer. În liniștea din jur se auzeau doar pașii fetei care dispăru în stradela ce ducea spre comisariatul de poliție, în direcția unde era și casa mătușii ei. Radu urmări mirat scena și, gândi că fata fusese înspăimântată de conținutul scrisorii, și că diseară, când vor merge la Gheorghe Scirtu în ospetie, va încerca să-l descoase pe Nelu.

De cum se lăsă amurgul, iar peste orașelul înverzit plutea o mireasmă răcoroasă de ierburi, frunze uscate și must, pe drumul pietruit ce urca spre pădurea Budăilor, pășea o grupă de băieți. Gică Țopescu le spunea ceva hazliu și toți râdeau în hohote. Nelu Copac încerca să se apere, dar Madonu nu-l lăsa în pace:

— Din răvașele tale reese că nu chemi fata la întâlnire, ci la sex. Să se dezbrace.

— Hai, las-o mai moale! Se supără Nelu. Am scris din tot coșul pieptului! Sincer. Iar dânsa s-a speriat. Fuge de mine ca o strechietă.

— Ai greșit, interveni Gică Țopescu. Ea ți-a scris o maximă atâta de frumoasă, iar tu-o scârboșenie! În dragoste trebuie să fii atent, ca într-o poiană cu lăcrimioare. Dar cel mai important e să nu dai nimănui să citească scrisorile adresate ei. Ion desfăcu două degete ale mâinii drepte, ridicându-le în aer: Dragostea înseamnă numai doi. A treia persoană n-are ce căuta în cuibușorul fericirii.

— Învață-te! Vorbi apăsât Ion Calmăș, care pășea alături de Nelu.

Vorbele băieților se auzeau în depărtare. Ajunseră în deal, de unde se vedea orașelul ca în palmă. Codrii din vale parcă erau presărați cu o pulbere arămie, peste care se așternea o plapumă ușurică de ceață. Pe cer apăruseră primele stele. Priveliștea aceeașă feerică îi făcea pe adolescenți visători și romantici. Radu era stăpânit de un sentiment de așteptare, o așteptare emoționantă cu un noian de speranțe într-un viitor nespus de frumos. Îl invidia pe Nelu că este luat în seamă de o domnișoară. Și el atrase atenția micuței Fira, însă. Oare unde-o fi ea acum? Într-o lume de coșmaruri, precum scria presa sovietică despre statul Israel?

— Ador simfonia și culorile toamnei, zise Gică Țopescu, întinzând brațele în părți, de parcă vroia să-și ia zborul spre codrii din vale, unde era cordonul-Toamna, în închipuirea mea seamănă cu o femeie îndrăgostită.

Vorba colegului îl încântă pe Radu. Numai Nelu, încordându-și bicepșii, aprecie cele auzite în felul lui:

— Dragostea e ca și sportul: trebuie mereu să te antrenezi!

— Vorbești taclale.

— Am dreptate! Se îndârji replicându-i lui Nicolae Danu, un băiat înalt, cu părul blond, și buzele cărnoase. Eu mă strădui, îi scriu scrisoare, nu dorm toată noaptea, dar ea s-a speriat când m-a reîntâlnit și a fugit.

Nelu, nestingherit le dezvălui niște amănunte banale despre povestea lui cu Elenea. Ascultându-l, colegii nici n-au observat cum au ajuns la poarta cordonului, unde îi aștepta pădurarul Profir Scurtu, cu Gheorghe, în halate murdare de mustuială. În mijlocul ogrăzii mari, cu multe găini, găște, căruță cu cai deshămați, coștireață pentru porci, se aflau câteva căzi de lemn în care fierbeau strugurii mustuiți, iar de la teasc curgea în dejă mustul chihlimbării. Mai spre colțul casei, sub un șopron, pe plită era un cazan mare făcea zamă cu zamă tăieței de casă. Masa se afla chiar lângă teasc. Două clondire și pahare de culoarea vinului roșu stăteau în așteptare.

— Poftim de-ntrați la noi, Dumneavoastră, zise moș Profir.

*

Amurgise de-a binelea. Băieții au mâncat zamă de găină, ciulama, au rânduiește și pahare cu turburel. Moș Profir se dovedi a fi un bărbat pramatos, le spunea un banc după altul. Mătușa Veta, soția lui, o femeie voinică, îi servea în tăcere, până, în cele din urmă, întrebă, uitându-se la Gică Țopescu:

— Ești mai mare ca ceilalți?

— Cu cinci ani, răspunse Ion.

— Se vede că ieși cu mintea coaptă. Cred că o să-l ajuți și pe Gheorghe al nostru să învețe bine.

— Nu-i nevoie să-l ajute nimeni, răspunse Costică Dorogan. Gheorghe se descurcă și singur. Mai dăunăzi ne-a demonstrat tuturor „Legea burghiului”!

— Să-l ajute și să-l păzească Dumnezeu de rele, zise mătușa, făcându-și semnul crucii. După cum îl chinuim întruna cu lucrul nostru, mititelul mai reușește și să învețe. Dacă da Domnul, o să se facă șofer, că tare ne mai trebuie un ajutor în ale mecanizație la gospodăria asta mare.

— Gheorghe a matale, nu se pierde, e bravo, interveni Nicolae Movileanu. Iar ceea ce nu va putea însuși, ne ajutăm noi unul pe altul.

— Păi, ce facem Gheorghe? Întrebă Costică Dorogan. Încercăm să demonstrăm teoria în practică, precum ai promis.

— Demult aștept, răspunse Gheorghe, luând de pe un scaun de alături o frumusețe de sfredel, dovedindu-le astfel că este gata să meargă la gardina polobocului.

După câteva explicații, pe care se străduia aprins să le dea Nicolae Movileanu părinților lui Gheorghe, au decis să meargă cu tot alaiul în chihnița pădurarului, unde, stăteau în rânduri butoaie pline și deșarte. Mătușa Veta mergea înainte cu un felinar aprins. Se opri în dreptul unui poloboc masiv, și-l întrebă pe fecior:

— La aista, măi Gheorghe?

— Numaidecât, răspunse feciorul și începu energic să sfredească în fundul polobocului. Nicolae Danu, ajuns deja, ca și ceilalți, de tăria turburelului consumat la masă, puse mâinile în șolduri, și, în maniera lui Mendel Moiseevici, prinse a lămuri: „Împingi sfredelușul înainte, rumegușul iese în întâmpinare, ca mai apoi să țâșnească din poloboc. Ce?”

— Vinișorul! Continuă vesel Gheorghe, care muncea de zor, sfredelind în fundul trainic, de stejar, al butoiului.

— Mai tare, mări! Îl îndemnă moș Profir și-i luă toarta burghiului, ca să continue sfredelitul.

— Iată-așa. Se îndreptă de spate Gheorghe asudat, continuând explicațiile în locul lui Nicolae Danu, grăbind ca Mendel Moiseevici.” Sfredelițul scârțâie, dar cioplește lemnul și iată-iată, curând v-a țâșni vinișor de poamă rară.

— Iată bine mai explică lecția, zise bucuroasă mătușa Veta. Când moș Profir termină de sfredelit și puse un cep nou la poloboc, ea își îndemnă soțul: Păi, toarnă camarazilor câte-un pahar de-aista, că-s băieți de treabă și la joc și la foc. N-auzi cum au învățat ei lecția!

Coborât în chef de-a binelea, moș Profir, ascultător, luă din ocnița beciului o căniță potrivit de mare și umplund-o cu atenție, o rânduie de câteva ori pe la toți colegii lui Gheorghe, urându-le multă sănătate și sfătuindu-i să fie ascultători și harnici la învățătură.

— Când v-a fi dor mai treceți pe la noi, îi sfătui el, după ce luase destul din butoiul căruia îi dăduseră cep odinioară, conducându-se de. „legea burghiului”: Ajutați-vă unul pe altul. Sunteți tineri și frumoși. Cândva am fost ca voi. Iar la un pahar de vin îmi place și acum să cânt.

Moș Profir, își dresă vocea, mai bău un gât de vin și începu să intoneze o voce, ce se potrivea cu răcoarea înmiresmată a pădurii:

— Mare-i dealul de la moară badea-l sue și-l coboară.

Dragoste mai mare nu-i ca în vârful dealului!

Băieții și mătușa Veta a preluat cântecul. Peste dealurile împădurite, în liniștea răsuna nestăvilită, veselia lor. Era senin, cerul se acoperise cu stele. Dinspre dealul Teleneștilor răsărea luna. Când veni vremea ca băieții să se întoarcă spre cămin, Nicolae Movileanu, zise cu mult regret:

— Aș vrea ca seara asta să nu să se termine niciodată. Când mă gândesc că mâine trebuie să ne ducem la lecții.

— Nu-i nimic rău în asta! Făcu moș Profir. Acolo vă învață de bine. Iaca, în iaseară am deprins și eu de la feciorul meu „Legea burghiului”. Altfel, cum aveam să dau cep la poloboc!

În ograda pădurarului și-au făcut apariția câțiva dulăi mari, roșcați, care se gudurau printre picioarele musafirilor. Gospodarii tot rânduiau paharul de la unul la altul și, în cele din urmă, s-au despărțit. Au mers în tăcere până pe muchia dealului. Ajunși acolo, cineva dintre băieți, ca la comandă, prinseră a cânta un cântec la modă pe atunci:

— Așa e de când lumea și pământul.

Nimic în dragoste nu să-schimbă.

Așa e în iubire jurământul, Dar nouă ni se pare câte-o dată”-

Că inventăm ce de fapt visele au inventat.

Se întâmplă uneori când apare luna-n zori și nu ceartă că ne-am sărutat!

Cuprinși de umere ei pășeau pe drumul, care cobora prin mahalaua lui Tiuță Caraman, un bărbat ghebos, cu barbă, care avea cârnățarie. Când au ajuns lângă poarta lui, mirosul de carne afumată, îi țântui locului.

— Bine-ar fi să ne-nfruptăm nițel, zise Mihai Braga, sughițând.

— Să îndrăznești că moș Tiuță e nebun, încercă Radu Madonu să-l potolească. Îl știe tot târgul că e în stare să tragă cu arma.

— Pe mine nu mă mai sperii, îi reproșă vajnic Mihai și puse mâna pe mânerul porții.

Însă, de cum crăpă portița ca să intre în ogradă, îl văzu pe moș Tiuță, care slobozise din legătore doi copoi boierești, asmuțându-i spre gloata ce se oprise în dreptul casei lui:

— Hans! Borman!

— Fas!

Câinii, lătrând s-au năpustit spre ei. Băieții, fără a sta mult pe gânduri o tuliră la vale, tropăind din picioare ca niște cai. Din urmă lor răsunară două împușcături. Costică Dorogan și Gică Țopescu au simțit să au prins în brațele lor niște boabe de. Mazăre. Spaima le era așa de mare, încât nici n-au prins de veste cum au trecut ca fulgerul pe lângă căminele fetelor și au ajuns la căminul lor. Toți erau speriați și asudați, iar din corpurile lor vlăguite ieșeau aburi. Dulăii au luat-o înapoi, spre casa lui Tiuță Caraman, iar ei priveau speiați unul la altul. Nici nu au reușit să-și tragă răsuflarea când se pomeniră cu Fiodor Ivanovici Staicu în prag. Educatorul, oarecum îngrijorat, de parcă bănuia ce se petrecuse cu discipolii săi așteptă răbdător ca aceștea să se liniștească, apoi, punând mâinile în șolduri, precum îi era obișnuința, îi întrebă:

— Ia spuneți-mi, puișorilor, cât o să vă bateți voi joc. De comuniști?

— Ce s-antâmpat, Fiodor Ivanovici? Îl repezi cu întrebarea Nicolae Movileanu, care-și dezbrăcase, ca și ceilalți, cămașa ghioalcă de sudoare.

— Voi știți că eu sunt. Comunist și răspund cu capul de disciplină în căminul vostru?

— Parcă n-am făcut nimica, zise Nelu Copac, dorind să afle, dacă educatorul știe ce pățiră dânsii.

— S-a întâmpat un caz extraordinar în căminul vostru, zise educatorul sughițând. Se vede, că, înainte de-a veni la ei, băuse câteva pahare.

— Un caz ieșit din comun! Mogâldea Petrică, de la Hirișeni. Are râie! Scărpinațoare!

— Și care-i vina noastră că el nu se spală de când l-a făcut mamă-sa. Se nedumeri săteanul lui Petrică, Ion Mogâldea, care stătea îngrijorat în pragul ușii.

— Păi, voi sunteți în clasa zecea. Cei mai mari din școală. Trebuie să supravegheați ordinea pestetot: și în pat și sub pat!

Între timp mai ieșiră de prin camere câțiva elevi din clasa a noua, ce stăteau tăcuți de parcă se întâmplase un cutremur de pământ. În mijlocul tuturor, stătea bosumflat, cu capul aplecat, chiar vinovatul.

— Cine-a spus?

— Medicul de sector, răspunse Fiodor Ivanovici și, dând cu ochii de mutra somnoroasă a lui Pătrica, și i se adresă luându-l peste pe picior: Ce faci, Răico!

— Trebuie să se lecuiască, propuse Ion Calmăș. Altfel o să ne molipsească pe toți.

— Iaca am adus leacul, zise Fiodor Ivanovici, demonstrând la lumina lămpii o sticlură. Pucioasă! O să te dai de trei ori pe zi. Te poți unge chiar acuma, înainte de culcare. Vei vedea c-o să-ți tămădui bubușoarele.

— Nu trece, răspunse bosumflat și rușinat Petrică. M-am dat eri.

— Nu-ți bate joc de comuniști! Se îndârji Fiodor Staicu. Dă-te cu unsoarea asta cât mai des, că eu știu c-o să-ți treacă. Eu tot am avut, m-am dat și mi-a luat-o parcă cu mâna.

— Râica! Șopti cineva, luându-l în zeflema pe educator.

Radu Madonu dădu a necaz din cap, iscodindu-l pe educator:

— Chiar, după ce v-ați dat cu pucioasă v-a trecut râia?

— Comuniștii n-au voie să mintă. Eu sunt membru de partid! Făcu plin de importanță educatorul, dar, după o vreme, îl țintui pe Radu cu privirea. Ce din jur, abiea de-și stăpâneau râsul. Pedagogul, până la urmă, îi făcu lui Radu amenințator din deget: Te rog să nu fii atâta de hâtru. Ai înțeles?

— Întocmai! Răspunse Radu și duse mâna la cozoroc militărește.

— Iac-așa-i mai bine, zise împăcat educatorul, care nu contenea să-i dea sfaturi lui Petrică Mogâldea: Mergi în odaie, te dezbraci cu pielea, în fața oglinzii, achipui peste tot unde ai beșicuțe și le ungi cu unsoare de-aceasta. Ai înțeles?

— Înțeles! Mormăi Petrică.

— Iar voi, ceilalți, marș la culcare! Le ordonă educatorul. Măine dimineața trebuie să vă sculați devreme. Am să vin să vă trezesc. Și, vă rog, fără de surprize.

— N-o să ne batem joc de comuniști.

— Îl asigură Nicolae Movileanu, care se străduiră, ca și ceilalți colegi, a nu se da de gol că au băut vin în acea seară.

După ce a plecat „dădaca”, băieții au mai jucat cărți, s-au mai împărtășit impresiile despre vizita la Gheorghe Scurtu și, înanite de-a merge la culcare, Radu Madonu, le spuse cu voce obosită, puțin răgușită:

— Măine în zori, „dădaca” o să ne dreagă. Ne v-a trezi cu zarvă mare să vadă cum s-a lecuit Petrică de râie.

— Propui ceva deosebit pentru comunist?

— Să legăm ușa cu sârmă, pentru ca să nu poată da năvală cu strigătele lui deocheate.

— E bine că nu ne-a observat c-am închinat câte-un păhăruț, zise Mihai Braga. Altfel ar avea ce pălăvrăji mâine directorului.

— Ne clarificăm noi cu dânsul. Făcu Gică Țopescu. Iaca, cu dulăii lui Tiuță Caraman e mai complicat... Pe mine m-au țâncușet puțin...

— Ne-om gândi noi și la lucrul ista, adăugă Costică Dorogan, tororpit de-a binelea, și de băutură și de somn.

Într-un târziu băieții au mers la culcare. Gică Țopescu stătea într-o odaie cu Nicolae Movileanu, și Costică Dorogan. Radu – cu Ion Calmăș și Gheorghe Pinteac, un băiat din clasa a noua. Mai în fund, Nicolae Danu îi adunase într-o odaie pe toți sătenii lui de la Zgârdești. Erau vreo duzină. În celelalte odăi, despărțite de un coridor lung, dormeau câte treipatru școlari, Toate comoditățile erau afară, în curte.

În acea seară ultimul s-a culcat Radu Madonu și cu Nicolae Movileanu, care au avut grijă să lege belciugii dinăuntru cu sârmă trainică.

În zorii zilei, când peste târgul Telenеștilor, începuseră să cânte cocoșii, iar pe caldarâmul străzilor se auzeau copitele cailor ce trăgeau căruțele câtorva evrei bătrâni, care lucrau în târguială, la ușa mare de la intrare stătea Fiodor Ivanovici Staicu. A tras odată, de două ori și se convinse că băieții i-au jucat fiesta. Ușa era legată bine, nici nu se clintea măcar. La început, puse mâinile pâlnie și, prin crăpătura ușii le spuse cu binișorul să deschidă. Apoi, pe măsură ce soarele se ridica, el umbla în jurul căminului și striga tot mai tare ca să i se deschidă. Simțind că băieții nici de gând nu au să-l asculte, dânsul se înfurie. Luă din ogradă un hârleț și prinse a bate cu el în ușă, strigând enervat:

— Iarăși vă bateți joc de comuniști, idioțeniilor!

Neavând nici un rezultat, educatorul puse scara, se urcă în pod și, desfăcând o lespede de la ursoaica hogeacului, le strigă să se scoale. Se speriară cărdul de mâțe care dormeau acolo noaptea, țâșnind care și-ncotro de sub streșina clădirii. Dar nimeni nu-i auzea chemarea. Atunci, „dădaca” se coborî pe scară și, murdar de funingine și smanțuhă ca ucigă-l toaca, veni la școală dând busna drept în cabinetul directorului. Lecțiile deja se începuseră și el vroi să se plângă pe copiii care au stârnit. Rebeliunea.

— Tovarășe educator, îi zise directorul Egorov, înspăimântat de intervenția neașteptată, a pedagogului supărat, murdar din cap până-n picioare de funingine: Cum se poate, în halul acesta!

— Eu îmi iubesc lucrul, dar să mergem în clasa a zecea și-o să vedeți. Niciunul din băieți nu e la lecție. Au legat ușa la cămin și dorm haiducește, de tremură pereții.

„Dădaca”, fără să aștepte vreun răspuns ieși din birou și, urmat de directorul înspăimântat, veni, până la clasa cu pricina. După o mică ezitare, așteptând ca directorul Egorov să se apropie de ușă, el o deschise vraise, și cu un gest larg, îi făcu loc să treacă înăuntru, zicând:

— Poftim, convingeți-vă.

Directorul, calm, intră în clasă și, școlarii îl întâmpinară, conform tradiției, sculându-se în picioare. Se petrecea lecția de biologie, cu dirigintele clasei, Apolinarie Vatamanu, un bărbat cu o față blajină, înalt, încă neatins de bătrânețe, puțin adus din spate. Văzându-i pe acei doi, consideră că s-a întâmplat ceva extraordinar și, cum stătea la tablă, înțepeni cu creta în mână.

Trecură câteva clipe și elevii izbucniră, parcă la comandă în hohote de râs. Fiodor Ivanovici, spriginindu-se în hârlețul cu care bătuse odinioară în ușa căminului, murdar din cap până-n picioare de funingine, rămase fără glas și cu ochii holbați la ei. Radu Madonu, Gică Țopescu, Mihai Braga, Costică Dorogan, Nicolae Movileanu, și ceilalți băieți, toți ca unul stăteau înaintea lui. El se apropie descumpănit de ei și-i întrebă nedeslușit:

— Aicea-mi sunteți, hulubașilor?! Parcă odinioară trăgeați la aghioase în cămin.

— Băieții au venit organizat și la vreme, anunță dirigintele, cercând să se dumirească, ce s-a întâmplat, și căutând să-l liniștească pe educator.

— Ei m-au amăgit de data asta, rosti el încurcat.

— Bine, continuați lecția, zise directorul, luându-l la braț pe educator, și ieșind din clasă, adăugă: Ne descurcăm noi.

— Știu că nu-au zburat cu racheta la școală.

— Nicidecum nu se putea dumeri educatorul. Aseară i-am culcat, iar azi dimineață, când am venit să-i trezesc mi-au legat ușa pe dinăuntru ca să doarmă mai mult și să nu vină la lecții. I-am chemat la respect și prin ursoaică, dar ei nu mi-au deschis. Idioțeniile! Dumneavoastră știți că Petrică Mogâldea dintr-a noua are. Râie?

Direcorul mai aruncă o privire severă spre educator, revenind împreună în biroul său și-i spuse:

— Te rog, nu fi paiață, ci pedagog! Te-ai convins că elevii sunt prezenți la lecții?! Și, în genere, Fiodor Ivanovici, dumneata ai venit să muncеști la școală, unde învață copii serioși și nicidecum nu e ca la colhoz. Străduiți-vă să consumați cât mai puțin tulburel, căci duhnește de la dumneata ca de la butoi...

Ediucatorul rămase șocat și nu-și putu reveni toată ziua. Rușinat, s-a întors la cămin unde a găsit. Ușa larg deschisă, odăile aduse în ordine, aerisite. Nu înțelegea nimic. Până la ameză a adus din orășel o căldare cu ceamur de la constructori și a reparat ursoaica. Se întâmplase, dar el nicidecum nu putea pricepe. Închinase el seara trecută câteva pahare, dar nu i s-au întunecat mințile într-atâta, ca să i se năzărească dimineața că ușa de la intrare era legată cu sârmă pe dinăuntru. I-a așteptat pe toți să vină de la lecții, i-a aranjat pe toți în careu în fața căminului și le spuse:

— V-ați mai bătut joc încă odată.

— De comuniști, i-o luă înainte Nicolae Movileanu.

— Credeți că nu am priceput ce ați făcut? Îi iscodi educatorul. În vreme ce eu vă strigam prin ursoaică, voi unul câte unul, ați sărit peste fereastră și ați plecat la lecții. Adică voi sunteți buni, iar pe mine m-ați pus într-o situație deochiată.

— Vorbiți foarte mari neadevăruri, Fiodor Ivanovici, aprecie Costică Dorogan, cu o mină serioasă. Noi, dacă vreți să știți nu avem nevoie să ne treziți dimineața. Ne ducem la lecții și singuri. E în interesul nostru. Doar la primăvară ne așteaptă examenele.

După acea întâmplare educatorul se convinsese că trebuie să fie mai atent cu elevii. Se străduia să nu vină la ei chefliu, se poarte, să vorbească cu ei cu binișorul. Curând, datorită străduinței lui se făcuse reparație prin odăi, se renovase inventarul; fiecare având masă și scaun, iar Petrică Dorogan se lecuise de râie. Gică Țopescu, care mai avea ceva bani de când lucrase la Cuciurgan, a procurat un tranzistor „Alpinist”, dintre acele cu care se întorceau băieții de la Ineasca din Siberia, de la tăiat pădure. Până noaptea târziu băieții ascultau reportaje de fotbal și cântece frumoase de la postul de radio Iași și București. Alte dăți, când nu se aventurau în petreceri și năzbâtii, ei discutau până hât după miezul nopții despre lecții, literatură, noutățile științifice din lume, despre dragoste și sport. Uneori se duceau la căminul fetelor, unde continuau discuțiile, ascultau muzică. Televizor era doar în sala cantinei de la școală, unde puteau să-l privească doar câteva ore după cină. Când la casa de

cultură din parcul central era vreun film interesant, majoritatea mergeau să-l privească, după aceea discutând până noaptea târziu despre cele vizionate. Radu, pasionat de literatură, continua să citească romanele lui Lev Tolstoi, Jask London, povestirile lui Anton Cehov... Deseori se întorcea de la biblioteca orașenească plin de impresii. Îi mai plăcea să se ducă la magazinul de cărți unde se vindeau și tablouri. După ce, cu ajutorul lui Fiodor Ivanovici, s-a făcut reparație în odaie, Radu, împreună cu Ion Calmăș și Anatol Pinteac au început a colecta tablouri, prinzându-le pe pereți în pioneze. Curând odaia lor se transformă într-o adevărată galerie de arte. Reproduseră ale capodoperilor lui Leonardo da Vinci, Rafaelo Santi, ale peredvijnicilor, impresioniștilor, împodobiseră odaia lor. Colegii se bucurau de fiecare dată, când Radu mai venea cu câte un tablou. Fiodor Ibanovici se bucura și el, dar îl preveni pe băiat:

— Fă ce știi, numai femei cu chelea goală să nu afișezi aicea. E amoral!

Trecuse parcă pe neobservate luna septembrie și veni octombrie cu dimineți răcoroase și zile însorite. Catalogul se pestrița cu note diferite. Majoritatea pedagogilor, severi, le puneau note după merit, iar elevii, care intenționau să-și continue studiile la Chișinău, Bălți sau Tiraspol, se pregăteau tot mai serios de lecții.

Într-o dimineață, când începuse să bureze, la școală au apărut câțiva nacealnici, și au intrat alarmați în cancelarie. După plecarea lor, directorul și dirigintele Apolinarie Vatamanu, au venit la ei în clasă:

— Iată care-i socoteala, dragi elevi, zise directorul. Întrerupem lecțiile, mergeți la cămine, și vă schimbați hainele. Plecați la culesul strugurilor, la Bogzești și Crăsnășeni.

— Vremea se strică, dar jumătate de roadă stă nestrânsă pe deal, adăugă îngrijorat Apolinarie Vatamanu.

— O să plecați cu mașina. Tot cu mașina, veți fi aduși seara înapoi, la cămin.

— Să vă luați căldări, ceva de mâncare c-o să lucrăm până deseară.

Peste o oră, băieții și fetele, bucuroși să scape, pentru o vreme de lecții, se urcau în camioanele ce-i așteptau lângă cămine. Trebuiau să parcurgă vreo 20 de kilometri. Treceau prin codrii Budăilor, apoi prin câteva sate, sosind în cele din urmă în viile așezate pe piscurile dealurilor din preajma iazului de la Bahu. Ploița de dimineață contenise. Elevii erau aduși în marginea viilor, li se dădeau panere și se apucau de cules. Odată cu lăsarea amurgului, veneau camioanele care-i aduceau la cămine.

Dirigintele clasei se confrunta cu veșnica și vechea problemă a ineștenilor. Aceștea, de cum aflau că trebuie să meargă la lucru, lăsau totul și plecau acasă. Căpetenia ineștenilor, era Madonu Radu. Apolinarie Vatamanu, deseori îl prevenea să fie cuminte și disciplinat. Pedagogul trebuia să asigure ca toți elevii, sută la sută, să fie prezenți la culesul strugurilor. Direcția școlii raporta zilnic la secția raională de învățământ despre mersul campaniei de recoltare.

Câteva zile ineștenii au mers la cules via, dar de la o luni, Radu dirijă parada. Îi sfătui pe săteni să rămână pe la casele lor, căci acolo era mai mult de

lucru decât pe lanurile colhozului. Cu atât mai mult, că pentru munca prestată nimeni nu le plătea nimic. Prevăzând o atare situație, Apolinarie Vatamanu îl rugă pe Gică Țopescu:

— Mergi la Ineasca și convinge-l pe Radu să se întoarcă cu sătenii lui în vie, dacă mă stimează. Sunt mereu chemat la direcție și muștrat că nu asigur prezența tuturor școlarilor la cules.

Spre seară, la Ineasca veni o delegație compusă din Gică Țopescu, Mihai Braga, Gheorghe Scurtu, ca să-l convingă pe Radu.

— De ce muncim pe degeaba? Se miră Radu. Părinții nu numai pe mine, dar și pe ceilalți nu-i lasă să lucreze aiurea. Nu vezi cât avem de lucru, pe la casele noastre?

— Dacă vine cineva să mă ajute la cules poama din grădină, interveni mama lui Radu, după asta îi dau voie să meargă și la lucru în colhoz.

— Vă ajutăm noi, zise Ion și până în seară au cules toată poama și au mustuit-o.

După aceasta, părinții nu au mai avut motivul să-l rețină acasă pe Radu și a doua zi, toți ineștenii au venit la școală, mergând la lucrările agricole.

Ploile conteniseră și culorile toamnei străluceau din nou în razele blânde ale soarelui. Fetele cu barizuri pe cap, ca să nu le dea părul în ochi, culegeau strugurii în panere, iar băieții le cărau într-o cadă enormă de metal în capătul viei. Radu observă că în timpul cât a lipsit de la muncile agricole, s-a mai schimbat câte ceva. Ion Calmăș tot mai des se dădea pe lângă Luluța Afifa, Gică Țopescu stătea ore întregi la taifas cu Anișoara Ranga, iar Mihai Braga, fără prea mare succes, o curta pe Luciana Stănescu.

Trecuseră două săptămâni de când elevii clasei a zecea mergeau la cules struguri în podgoriile din mijlocul codrilor. Cineva răspândise zvonul că le vor plăti bani, pentru cantitatea de strugurilor culeși și, fiecare școlar se străduia să îndeplinească norma. Radu muncea și el ca ceilalți, deși bănuia că poate fi o șmecherie.

Dar nu aceasta îl frământa pe Radu în acele zile. El observă că majoritatea băieților se împrietenesc cu fetele, Numai la el parcă nu se uita nimeni. „Oare de ce sunt mereu supărăcios, rău? Se căznea dansul. Oare este greu să devin bun, cuminte? Poate de-atâta am rămas singur. Nici o colegă nu mă ia în samă. Toate deja sunt ocupate.” Pentru o clipă avu impresia că colegii îi citesc gândurile și privi în jur speriat. Analiză, cine dintre fete ar putea deveni aleasa lui, dar iarăși ajunse la concluzia că ele sunt. Deja ocupate. Își aminti atunci spusa fratelui Ion, care în vacanțele de iarnă venea acasă de la Chișinău și, vorbind despre relațiile cu fetele îi spuse: „În viață, deseori se întâmplă lucruri stranii: Ceea ce-ți place la nebunie, nu-ți aparține.” Timpul însă trecea, fără nici o schimbare, culesul era pe sfârșite, când iar au început ploile. În zilele ploioase se duceau la lecții, însă puțini dintre elevi, veneau pregătiți. Majoritatea credeau că din nou vor fi trimiși la lucru în colhoz. Însă timpul nefavorabil a ținut vreo săptămână și învățătorii, înțelegând că s-a terminat cu lucrările agricole le cereau elevilor să se pregătească serios de lecții.

Învățătoarea de limba franceză, Cornelia Victorovna, o femeie severă, dar deșteaptă, părea că își pusese scopul să-i pregătească pe toți discipolii săi din

clasa a zecea pentru a putea a conversa liber cu parizienii. Mereu le amintea, că la majoritatea instituțiilor de învățământ superioare trebuie să susții un examen la o limbă străină.

— Majoritatea lectorilor de la Chișinău, Bălți și Tiraspol, unde veți încerca, zicea dânsa, sunt colegii mei. Dacă voi o să mergeți acolo nepregătiți, mă veți face de răs.

Cea mai bună elevă la franceză era Luciana Stănescu. Ea citea și liber, se descurca și în gramatică. Radu învăța totul pe de rost, fără a înțelege clar regulile gramaticii franceze. Învățătoarea observând că băiatului îi vine greu, într-o zi, trecându-l la tablă, îi zise:

— Ca să nu simți această incomoditate, băiete, o să facem un experiment. Îi zise Lucianei să iasă la tablă.

Fata cu pași zvelți, cu un zâmbet dulce pe față veni alături de coleg, luându-i creta din mână, gata să scrie ceea ce i se va dicta.

— Nu vreau să faceți experimente cu mine! Se împotrivi Radu. Nu înțeleg, și nu cred că voi înțelege vreo dată haosul acesta cu verbele.

— Liniștește-te! Încercă să-l calmeze, printr-un gest al mâinii, învățătoarea. Vei reuși, te asigur!

Învățătoarea dictă propoziția, pe care Luciana o scrisese pe tablă, apoi toți trei făceau analiza gramaticală. Luciana lămurea, scria, îl îndemna pe Radu să repete cuvintele și, din când în când îl fura cu privirile oacheșe. La sfârșit, Cornelia Victorovna, rămăsese mulțumită:

— Dacă ai s-o rogi frumos pe Luciana, ca să te ajute la pregătirea lecțiilor pentru acasă, sunt sigură că vei obține succese frumoase.

Radu simți că se întâmplase ceva cu dânsul. Avea sentimentul unei satisfacții neînțelese, neclare, iar chipul gingaș al colegei îi stârnea fiori în tot corpul. Se apropie de banca ei și, cu o voce plină de emoții, profitând de ocazia că era singură, zise:

— Dacă o să te rog, mă vei ajuta?

— Fără discuții, dragul meu! Zise fata și-i zâmbi roșind ușurel.

— O să-ți fiu recunoscător. Mulțumi el, și, se îndepărtă.

Următoarea lecție era cu Veniamin Armașu, un învățător sever, cu părul lung, blond dat peste cap, cu o ținută sobră, de parcă era dirijorul unei orchestre simfonice. Printre școlari se vorbea că ar fi fost călugăr la mănăstirea din Hârbovăț și, după ce comuniștii devastaseră locașul sfânt, el își găsisese loc de lucru la șocola medie din Telenești. Preda științele sociale. Lecția de azi era destinată unor probleme de filosofie.

— Știți voi oare ce este materia, drăguților? Și, fără a aștepta răspunsul le dicta definiția respectivă, pentru ca învățăceii s-o noteze în caetele lor. Iar acum ascultați, porunca dânsul: Materia este în veșnică schimbare. Pentru a clarifica lucrurile, imaginați-vă un olar de la Hoginești, care vine cu carul spre Telenești, cu marfă de vândut. La car este înhamată. O vacă! Vaca, după ce este slobozită din jug, se apropie de iarbă, o paște, apoi rugumă insistent și, peste o vreme iarba rugumată se preface în baligă și în lapte. Deci, materia este în veșnică schimbare! Ați înțeles? Cineva dintre fetele din fundul clasei, se amu Braga de filosofia lui Armașu, râzând în pumn. Învățătorul își increți fruntea, se

întunecă la față dar își continuă discursul: Dăunăzi, un june șofer s-a urcat la volan. În stare de ebrietate. Miliția l-a reținut, întrebându-l dacă a consumat alcool.

— Am băut o sută de grame, pentru curaj, a recunoscut sincer tânărul alcoolic. Pentru aceasta miliția l-a lipsit de permis. Ei, cum credeți voi, această răsturnare de situație confirmă veșnica schimbare a materiei cenușii? Când rachiuușul se suie la scăfârlie și te te pomenești beat la volan? Învățătorul rostea cuvintele prelung, aidoma unui preot care citește rugăciunea în altar.

Gheorghe Scurtu îi răspunse în aceeași manieră:

— Numaidecât!

— Cară-te afară idiotule, se supără pentru această imitare învățătorul Armașu.

Elevii din clasă izbucniră în hohote de râs. Gheorghe continua să stea nemișcat în bancă.

— Păi, n-am făcut nimc. V-am răspuns la întrebare, reproșă Scurtu.

— Dumneata îți bați joc de mine. Ieși afară!

Gheorghe Scurtu, pentru a nu complica situația, ieși cuminte din banca sa și, îndreptându-se spre ușă, începu să fredoneze un cântec de. Adio:

— Lele, lelișoara mea, Voi trăi cum voi putea cu dorul și dragostea, Cu doru-u-l și-i dragos-te-a!

Se crease o situație de conflict. Învățătorul stătea parcă împetrit lângă peretele din fundul clasei. În cele din urmă murmură:

— V-a fi pedepsit răzvrătitul.

Curând, însă, ușa clasei se deschise vreaște și în fața elevilor apăru directorul școlii, cu un bărbat slăbuț, cu chepcă pe cap, ținând în mână o biciușcă. Directorul, de parcă nu-l observase pe Armașu, îi pofti pe elevi să ia loc în bănci, spunându-le:

— Dragii mei, m-am opus cu insistență la secția raională de învățământ, dar. Trebuie să mergeți la cămin, să vă schimbați hainele și, împreună cu tovarășul, el arată spre omuleanul de-alături, brigadir, Mihăieș, plecați iarăși la culesul strugurilor. Multă roadă a mai rămas pe deal.

O săptămână încheiată, în viile de la Mihalașa, de lângă Țarinca, un loc feeric de la poalele codrului, a fost soare și clad. În fiecare zi elevii mergeau la culesul strugurilor. De data aceasta Radu pleca la lucrările agricole cu o mai mare tragere de inimă. În acea săptămână, joi, când se apropia ora prânzului, Apolinarie Vatamanu, parcă observând cum Radu încearcă stingherit a o curta pe Luciana, îl chemă, zicându-i:

— Trebuie să aduci două galoane cu apă de la izvorul din vale, ca să avem cu ce ne spăla mâinile la prânz. Și tot atunci, i se adresă Lucianei: Plecați și dumneata împreună cu Radu.

Au luat galoanele albe și, însoțiți de privirile invidioase ale colegilor, au coborât cărăruia șerpuitoare până la sălciile din depărtare, unde era izvorul.

În drum au discutat despre lecții. Numai în preajma izvorului, Luciana se uită pieziș la el și-i zise:

— Și de ce câte-odată ești atât de obraznic cu fetele, măi Radule, nu pot să înțeleg.

— Viața e complicată! Răspunse dânsul filosofic.

Luciana nu-i comentă răspunsul. Au umplut galoanele tot în tăcere. Se simțea că sunt deopotrivă de emoționați. Fata era îmbrăcată într-un costum sportiv, iar la gât avea legată o broboadă albastră cu flori albe. Pletele ei blonde se resfirau în vânt, ochii ei albaștri, îl fulgerau cu priviri ghidușe. Inima lui zvâcni cuprinsă de un fior năvalnic. Nu putea rosti nici un cuvânt. Ea, păstrându-și cumpătul, când el porni cu galoanele pline înapoi, în susul cărării, încercă din nou să-l probezească:

— Nu ești deloc băiat rău, dar. Uneori devii de nerecunoscut! Fetele, mai toate sunt supărate pe tine.

— Nu le-am făcut nici un rău.

— Mai multă atenție și gingășie ar trebui din partea ta, îl sfătui Luciana. Doar ești atât de simpatic, cu pletele tale negre. Fata, de parcă spuse o glumă, precum avea obișnuința, puse palma la gură și râse înăbușit. Radu, cu galoanele pline în mâini se opri locululi, o măsură din cap până-n picioare și. Izbucni și el în râs, devenind mai descătușat.

— Eu pot fi și băiat de treabă, zise el într-un sfârșit.

— Bine-ar fi să fie bine măi Radule, măi! Deodată fata se apropie de dânsul, își dezlegă broboada fină și o legă la gâtul lui. Profitând că mâinile lui erau ocupate, fata îi mângâie părul de pe frunte și aproape că șopti: Ești frumos, simpatic. De-ai mai fi și cuminte.

Spunând acestea, fata se îndepărtă de el pășind semeată ajunse prima la colegii ce se adunaseră sub poalele copacilor de nuc pentru a își spăla mâinile și a mânca. Apariția lor, stârni admirația Mariei Gușanu, care se sculă, puse mâinile în șolduri și arătă către dâșii cu privirile vesele:

— Frumos la șade, frumos le stă!

— Doar că distanța dintre ei e c-am mare, râse Luluța Afifa. Au păstrat tot drumul, încolo și-coace, o distanță pionerească.

Luciana roși, sfiindu-se. Radu se pomeni în centrul atenției și, spre surprinderea sa, deveni calm, nu aruncă nici o replică obraznică, precum obișnuia.

„Fii cuminte, răbdător. Își zicea el a câta oară în acele clipe. Numai așa poți cuceri simpatia unei fete. De-ajuns cât ai fost obraznic, încăpăținat, neastâmpărat, Radule! Deajuns.”

El învălui fetele cu o privire șmecheră, trecând țăntoș pe lângă ele. Și când puse galoanele cu apă lângă tulpina copacului Luluța Afifa, îl luă în zeflema:

— El nu știe cu cine se leagă. Dac-o să afle Mihai Briceag. Păzea!

Radu nu pricepuse ce ar fi însemnând acea preîntâmpinare. El consideră că asupra fericirii lui de moment, cineva atentează în modul cel mai obraznic, dar se reținu să nu o bruscheze pe. „Șișcarnița”. Broboada Lucianeii flutura la gâtul lui și asta însemna pentru el o viață plină de vise, fericire și dragoste. Nu vroia să audă decât vorbe frumoase și pline de bunătate. Din tranzistorul „Alpinist” al lui Gică Țopescu, se revărsa o melodie duioasă, iar cuvintele parcă fuseseră scrise pentru acest moment:

— Câtă dragoste și câte vise-s pe pământ, Nu se risipesc, Îngălbenind ca frunză-n vânt, Dar neuitateclipele noastre noi le vom păstra stele toate, nopțile-albastre nu le vom uita.

Din acea zi Radu deveni altul. Un sentiment neînțeles îi trezea în suflet speranța la o dragoste neobișnuită, bucuria de a petrece amurgul și de a întâmpina zorii, de a se afla printre colegii lui și de a o vedea pe Ea. Zilele erau însorite, cu cerul senin, brăzdat de stoluri de păsări albe. Nici când până atunci nu avuse asemenea senzații. Totul începuse, când a mers cu ea împreună la izvor. Din acea zi se știa s-o privească, să intre în vorbă cu ea. Se întâmplase ceva cu el. Dacă privirile lor se întâlneau întâmplător printre frunzele aurii ale viței de vie, amândoi roșeau de parcă ar fi fost surprinși asupra unui fapt rușinos. Radu dorea să fie cât mai blând, cât mai gentil și bun cu fetele, care, datorită Lucianei, deveniseră în ochii lui mai fermecătoare, mai atrăgătoare. Era ascultător și harnic. Zilele trecură repede, ca un vis. Când se pomeniră din nou în clasă, la lecții, amintirile de la culesul strugurilor îl făceau de fiecare dată să se simtă fericit.

Luciana stătea în prima bancă din rândul trei și uneori întorcea capul să-l prindă cu privirea pe Radu. Sentimentele lor continuau să rămână o taină. În acele zile încă însorite de octombrie, Radu se pomenise în mrejele muzelor, inspirației. Scria o poezia după alta, toate dedicate Lucianei. Părul ei blond, răsfirat pe spate, zâmbetul ei devenise enigmatic ca al Jocondei. Fata, ca niciodată, venea la lecții, bine pregătită, primea note bune, era lăudată, purta cele mai frumoase haine. Seara, când se întorcea din orașel, Radu, trecând pe lângă căminul fetelor, încetinea pasul în dreptul geamului mic, străjuit de un mesteacăn bătrân, unde locuia Luciana. Chipul ei îl însoțea pretutindeni. Pe peretele din odaie atârnamea portretul Jocondei lui Leonardo da Vinci și o privea ore în șir. Într-o seară, dintr-o răsuflare, așternu pe un petec de hârtie versurile: „Eu iubesc o dalbă floare care e-n apropiere.

Ea o floare, o splendoare și din inimă nu-mi piere.”

Reciti de câteva ori cele scrise și se gândi c-o să-i placă. Îl spuse săteanului Nicolae Movileanu:

— Să nu spui nimănui, ce am să te rog. Transmite-i bilețelul Lucianei.

— Acolo, la Crăsnășeni, în vie, am înțeles că-ți place, ghici Nicolae, privindu-l cu căldură. Jur că nu va ști nimeni.

În decursul celor zece ani, cât au învățat într-o clasă, în relațiile lor au fost diferite: s-au bătut, apoi s-au împăcat, s-au întrecut la învățătură, s-au invidiat unul pe altul, dar Nicolae nicicând nu l-a trădat. Acuma el plecă la căminul fetelor cu o misiune importantă și nobilă. Radu rămăsese singur în odaie, măcinat de emoții, așteptându-l cu nerăbdare să vină și să-i spună dacă i-a transmis Lucianei bilețelul. Între timp venise la el în ospeție Gheorghe Dodi, un băiat cu părul blond, și ochii albaștri, care era vestit la cămin prin faptul că avea harul de a picta. Era cu o clasă mai mic decât Radu și, acuma, adresându-i-se întră sfios:

— Mă bucur că ești singur și pot să vorbesc cu tine. Vreau să-mi cer scuze pentru că te-am obijduit. Pentru aceasta ți-am adus o copia a lui David

de Michelangelo, și colegul desfăcu un sul de hârtie, pe care era reprezentată în toată măreția renumita sculptură.

— Pentru ce îți ceri scuze?

— Fiindcă l-am ascultat pe Fiodor Ivanovici și am pictat caricatura ceea cu ineștenii voștri. Bine-ai făcut atunci, că ai rupt-o.

— Mai mult să nu te potrivești „dădăcuței”, îl preveni Radu și tot atunci prinse reproducția în patru pioaneze pe soba lată și înaltă de la intrarea în odaie.

— E nemaipomenită! Făcu Gheorghe, apoi zâmbind, îl preveni: „Dădaca” noastră n-o să înțeleagă capodopera. Să știi!

— Puțin îmi pasă! Să încerce careva să atenteze la integritatea galeriei mele de artă! Rosti plin de mândrie Radu, admirând noua sa achiziție.

Se auziră pași. Se întorceau de la film colegii. Radu deschise ușa și, printr-un gest larg, îi invită să vadă sculptura lui Michelangelo.

— Fain! Făcu Nelu Copac, parcă măsurându-și musculatura cu personajul mitic.

Gică Țopescu, care în acele zile, începuse a purta ochelari, ba se apropia, ba se îndepărta de tablou, cercetându-l în detalii. Ceilalți băieți mai făceau glume, dar toți deveniră curioși, să afle care va fi reacția lui Fiodor Ivanovici Staicu.

— El o să-l rupă, îl preveni Nicolae Danu pe Radu.

— Așa, cum ai rupt atunci caricatura, îi aminti Mihai Braga.

— Mai bine atârână-l pe pod, lângă abajur, propuse Ion Calmăș, izbucnind în hohote de râs.

— Nici un fel de strămutare! Se îndârji Radu. Dacă n-o să-i placă, n-are decât să mă declare la director. Eu știu cum să-i lămuresc.

— E o sculptură genială, despre care am auzit, dar abea acuma o văd, prima oară, zise Gică Țopescu. După o mică pauză, revenind la cele despre care discutaseră odinioară colegii începură să cânte, parafrazând melodia „Țărăncuță!": „Dădăcuță”! „Dădăcuță”!

Eu cred că badea i-ar plăcea!

Dar toți au amuțit când ușa odăii se deschise și în prag, cu fața îmbujorată, clipind din ochi, apăru Fiodor Ivanovici Staicu. Cum intră își opri privirea pe peretele sobei, icni, apoi se apropie, mușcându-și limba:

— Ce ți-a dat în gând de l-ai pus pe-aista cu puța goală pe perete, Radule? Făcu el plin de nedumerire. I-al tot amu, cât îi lucrul cu cinste și nu-ți bate joc de comuniști!

— E o capodoperă a lui Michelangelo! Dori să-i amintească Gheorghe Dodi.

— Taci din gură! Îl avertiză educatorul. Ești încă mititel pentru a te uita la asemenea prostii!

— Cu-adevărat e o operă de artă, recunoscută în toată lumea, interveni Gică Țopescu, fără a-și rupe ochii de la reproducție.

— Las”că știu eu nebuniile voastre! Nu se putea liniști educatorul. Seamănă cu ciobanul Halarambie Țulea de la Mihalașa! Cel, care primește în toiul ernii oile la berbec. Și tot atunci îi porunci lui Radu: Ia-l de-aici imediat.

— Unde să-l pun? Se supără băiatul.

— Măcar fă borș cu el!

Educatorul, de obicei blând, deveni agresiv. Deși de la el aducea puțin a poloboc, majoritatea elevilor n-au dorit să se pună cu el în poară. Pe neobservate s-au strecurat toți din odaie. Radu, amintindu-și că din clipă în clipă trebuie să apară Nicolae Movileanu, hotărî că nu e momentul să agraveze situația.

— Bine, căzu dânsul de acord. Îl iau de pe perete, dar să știți că nu aveți dreptate. Sculptura lui David au admirat-o și o admiră milioane.

— Ia-o tot amu de pe perete! Insistă educatorul și Radu se supuse.

Conflictul se aplanase. Educatorul se mai confruntă puțin cu băieții dintr-a noua, îndeosebi, cu Vasile Mogâldea, cel cu râia, apoi plecă împăcat acasă. Într-u târziu, se auzi un bocănit la ușă. Era Nicolae Movileanu. Radu aștepta cu nerăbdare ce îi v-a spune colegul.

— I l-am înmănat, personal, să nu vadă nimeni.

— A întrebat de la cine?

— De ce să întrebe. S-a priceput îndată, zise Nicolae.

— A transmis ceva?

— Nimic. M-a rugat să o consult la chimie. Nu putea rezolva o problemă. De-atâta am stat la ele atât de mult. Nastea Cemârtan și cu Tamara Oselshi au făcut colțunași și m-au servit. Au întrebat de ce nu te-am luat și pe tine.

— Luciana s-a interesat de mine?

— Ți-am spus că nu.

Radu s-a zvârcolit toată noaptea. Când adormi văzu, în vis cum doi îngeri cu aripioare albe zboară printre stelele cerului și culeg fulgi de nori. Amândoi îngerii pluteau în ritmul unei muzici line, domoale și plăcute. Pe frunte aveau coronite de flori gingașe de câmpi. În zori se trezi primul. După ce se spală la lavoarul de-afară, încercă să învețe ceva pentru lecția de matematică, dar nu-i intra nimic în cap. Curând, ușa se deschise și vocea lui Fidor Ivanovici răsună militărește:

— Deșteptarea! Toată lumea se îmbracă și merge la lecții! Repejor!

— Dar-ar badragania în el! Făcu Costică Dorogan, supărat c-a fost trezit cu-atâta gălăgie.

Educatorul, după ce-i trezi pe toți, se opri în ușa odăii lui Radu, cercetă încăperea și conchise:

— Iac-așa! Vezi Madonule, că e mai bine fără de-acela cu trebălăul gol! Dar, când intră în odaie, înțepeni. La intrare, de-asupra ușii, atârna în toată măriștea sa capodopera lui Michelangelo:

— Puiule! Zise educatorul printre dinți. Tu-ți bați joc nu numai de mine, ci și de toată lumea care ar vrea să intre în camera asta. Acuma e și mai deocheată afacerea asta. Bărbatul ista parcă se pișă în cap celora ce intră. I-al tot amu!

— După lecții! Acuma n-am când! Se enervă Radu.

— Bine, bine, căzu de-acord educatorul. Numai să nu-ți sară țandăra.

Acea zi, plină de emoțiile așteptărilor, începu cu lecția de matematică. Nicanor Mihailovici Pelineanu, preda o temă nouă și curând toată tabla era numai formule. Prin mulțimea de sinusuri și cosinusuri Radu vedea chipul

gingaș și nevinovat al Lucianeii, care în acea dimineață nici nu se salutasese cu el. Fata copia silitoarte în caet cele scrise pe tablă, fără ca măcar o dată să-și întoarcă privirea în urmă. Radu își închipui, că bilețelul transmis aseară de către Nicolae Movileanu. A insultat-o. Aștepta nerăbdător să se termine lecția. Vocea lui Nicanor Mihailovici îl făcu să tresară:

— Madonu, repetă formula!

Radu, se sculă din bancă, dar nu se urni din loc. Privirile lui absente căutau compătimire la cei din jur.

— Nu am memorizat, murmură el.

— Păi eu văd că toată lecția, mințile tale zboară pe pereți, zise pedagogul supărat. De ce nu ieși atent. Pentru astăzi primești un „doi”, ca mâine să ai în vedere.

Lecția se încheie. Necazul era mare. Nimeni nu a încercat să-l compătimească, să-l încurajeze. Timpul trecea greu. Următoarea era lecția de chimie, cu Maria Terinte, o bătrână, c-am deochiată. Încontinuu nota formule la tablă și atenționa clasa:

— Aceasta este formula acidului clorhidric. Are un miros de pișat de iapă îngreunată. Cine nu mă crede, n-are decât să miroase acasă ouăle clocite, că e una și aceeași. Ați însușit? Chimia este obiectul mirosurilor și al putorilor! E un obiect, fără de care lumea n-ar fi zburat niciodată în cosmos.

În sfârșit trecu și acel coșmar. Lecția a treia era educația fizică. Fetele mergeau la sala sportivă de la etajul doi, iar băieții – să joace fotbal pe stadionul din preajma cimitirului părăsit. Ora sportivă trecu repede, dar gândul la Luciana nu-l slăbise. Se frământa întruna, de ce nu primește nici o veste de la fată. Pe deasupra era abătut și chinuit de cele întâmplare la matematică. Pentru lichidarea restanței trebuia să depună mari eforturi. Se pomenise alături de Gheorghe Scurtu, în cohorta codașilor. Cum se va descurca la obiectul care nu-i plăcea și nu-l putea însuși, unul Dumnezeu știe! Deși marcase un gol, și era lioarcă de sudoare, nu se relaxase deloc. Deveni și mai abătut și mai necăjit.

— Lasă emoțiile, îl sfătui Gică Țopescu. Ne descurcăm noi cumva cu matematica și cu capriciile Dădacăi.

Radu ar fi vrut să se destăinuie, însă își aminti de sfaturile acestuia, că. În dragoste nu există loc pentru a treia persoană.

După lecții, au mers la cantină, dar nici mâncarea nu se ținea de el. Fetele aveau mesele mai în față. Luciana cu celelalte colege trecură pe lângă băieți, vesele ca totdeauna. Comportarea ei era stranie, în acea zi. Nu i-a aruncat nici o privire, de parcă erau necunoscuți și străini. În acea învălmășeală de emoții și gânduri, reveni la clipa când se întorcea cu ea de la izvor. Își aminti și cuvintele Luluței Afifa: „El nu știe cu cine se leagă.” Chibzuind, ajunse la concluzia că fata demult prietenește cu alt băiat și el, atentează la o fericire străină... Începu să regrete că seara trecută îi trimisese bilețelul... Dar nu mai putea să schimbe nimic.

După ce mesiră, elevii au ieșit prin curtea școlii îndreptându-se în grupuri spre cămine. Radu mergea singur. Intenționa să se ducă în parc să analizeze în liniște cele întâmplare. Pe neașteptate auzi în spate pași mărunți.

Întoarse capul și se cutremură. Era Luciana, cu eternul ei zâmbet. Ajungându-l din urmă, fără a spune un cuvânt, îi puse în buzunarul cămășii un bilețel. Apoi încetenii pașii, așteptându-și colegele și plecă împreună cu ele la cămin. Radu se opri. Emoțiile îl copleșiră și îi însenină gândurile. Nu vedea și nu auzea pe nimeni! Tristețea și neliniștea din sufletul lui sau spulberat, cedând locul speranțelor. Avea impresia că zboară spre banca siguratică din parcul școlii. Ajuns acolo, privi în jur și, cu emoție desfăcu bilețelul și-l citi: „Câte versuri eu aș scrie toate ți le-aș închina. Ție!

Dar așa nu-s poetesă și din vers nimic. Nu-mi ese.”

Iar pe verso, era scris alt vers cu titlul „Răsuns Luceafărului”: „Cu drag la tine eu privesc în fiecare seară!

Cu mare nerăbdare-aștept s-apari pe boltă iară!

Mai mult nici un cuvânt. Din acea clipă viața lui Radu luă o cu totul altă întorsătură.

IV.

Din Cucioaia Luciana era unica elevă la școala medie din Telenești. Satul era pierdut undeva în codri, un sat mic și pitoresc. Oamenii de-acolo nu prea își dădeau copii la școli. Părinții Luciane erau amândoi pedagogi și vroiau ca unica lor fiică să le urmeze calea, să fie învățătoare în școala din sat. Deși a fost educată la țară, învățând să facă toate trebile în gospodărie, să coase la canava, să țese covoare, să împodobească casa cea mare la sărbători, Luciana mereu era îndemnată să învețe carte. După ce absolvi școala primară, părinții au dus-o la Orhei, dar după un curs de pedagogie, ori că dorul de casă, ori că planurile se schimbaseră, dar ea abandonează școala pedagogică și venise, ca și Gică Țopescu la Telenești. Niciodată nu a povestit nimănui de ce a plecat de la școala pedagogică, dar aici la școală se simțea bine. Era sfioasă, uneori timidă, alteori tăcută, își pregătea lecțiile singură. În odaia unde locuia împreună cu Nastea Cemărtan și Maricica Ciugureanu, totdeauna era curat, îngrijit. Pe perete atârna un covor moldovenesc adus de-acasă, de la mama, o jucărie un maimuțoi flocos. Cărțile stăteau aranjate în ordine pe etajeră. Pe masa de lucru de asemenea era ordine. O vază cu flori înprospăta încăperea. La fereastră erau perdele albe și portiere galbene. Freamătul plopului bătrân de-afară îi amintea de casă, de pădurea, ce înconjură satul ei. Deși mică, odaia lor era mereu plină de colege și colegi, care preferau în orele libere să vină în oșpeție la un ceai. Luciana nu prea se avânta în discuții. Mereu îi era dor de părinți. Aștepta nerăbdătoare sâmbăta ca să plece cu autobuzul în sat. Dacă se întâmpla să nu plece, le scria scrisori lungi. Nu avea mari probleme cu învățătura, dar era mereu cu gândul la timpul când după ce va trece prin școli și va obține studiile cuvenite ce i-ar oferi studiile cuvenite va reveni la Cucioaia să fie învățătoare în școala unde întreaga viață muncesc părinții ei. Îi era dor mai ales de bunica, o femeie foarte bătrână, dar plină de viață, care deși nu vedea aproape deloc, se ocupa cu descântecile; făcea de frigare și de speriat. Femeile satului își aduceau copiii la descântat și tăifăsuiau despre toate noutățile pământului. O mulțumeau care cu o ulcică de smântână, care cu o strachină cu făină sau cu fasole. Lecuia bunica mai ales mastita lehzurilor. Fierbea uncrop, apoi puneă pene de găină într-un ulcior de lut și turna uncropul peste ele. Lehuza, după ce

bunica îi făcea un masaj energetic cu său de oaie la pieptul bolnav, i-l introducea în ulcior. După câteva proceduri, boala trecea ca fiind luată cu mână. Bunica s-a străduit mult ca și nepoata să deprindă metodele ei de tratament. În toiul verii adunau împreună ierburi și flori din pădure, uscându-le. Ea, încă tânără pentru a se apuca de lecuit, știa multe din secretele bunicii. Satul știa că odată și odată Luciana va lua locul bătrânei, dar deocamdată fata trebuia să învețe carte. Cu atât mai mult că îi plăcea. Era cea mai bună cititoare a cărților din biblioteca satului. O pasionau romanele de dragoste, fantastica. Îi plăcea și astronomia. În serile senine, când peste codru se așternea o noapte cu miros pronunțat de pădure urmărirea îndelung puzderia de stele, gândind că undeva, în univers, mai există ființe umane care au aceleași frământări și același zbucium ca și oamenii de pe pământ. SE vede că, dorind să simtă mai aproape de codrii copilăriei sale, ea atârname pe perete un peisaj codrean cu un cer senin, copaci îngălbeniți și doi îndrăgostiți ce se întorceau în sat cu buchețele de flori în mână, scăldați de razele blânde ale soarelui. De fiecare dată, când privea acel tablou, chipul Luciane era învăluit într-o umbră ușoară de melancolie și tristețe.

Până a veni la școala medie din Telenești, în viața ei se întâmplaseră lucruri neașteptate. Înainte de încheierea primului an de studii la școala din Orhei a murit bunica. Întâmplarea a fost neașteptată și ea a suferit nespus de mult. De fiecare dată când venea în sat mergea la cimitir și stătea multă vreme singură la mormântul bunicii, pe care îl transformase într-o grădiniță de flori, cu un brăuleț de brazde primprejur. Părinții cercau s-o consoleze, dar nereușind, au început să se îngrijoreze. S-au mai liniștit, în ajunul plecării ei la Telenești, când începu să-i ațină calea Mihai Briceag, un hlandan de băiat, care terminase anțărț școala și muncea tractorist la cultivatul viilor. Mihai o însoțea în acele zile de sfârșit de vară, la club, la dansuri, la cimitirpretutindeni. El era pentru sat o autoritate dubioasă. Adunase în jurul lui o gașcă de flăcăi, majoritatea cărora se ocupau cu agricultura pe lângă părinții lor și până aveau să fie chemați în armata sovietică, dictau politica juvenilă din Cucioaia. Luciana devenise ca o proprietate a lui. Nimeni nu avea dreptul să o invite la dans, sau să vorbească, să glumească cu dânsa fără de. Învoirea lui.

Luciana nu avea nici un sentiment față de el și i-o spusese verde în ochi ca s-o lase în pace, să nu-i ațină calea. Dar, el nu ținu cont de dorința ei. Acum, când era la școala din Telenești, la o distanță de aproape 40 de kilometri de Cucioaia ea se simțea ușurată. Iar când sâmbetele revenea acasă el se ținea scai. Odată, pe șes, în văzul tuturor a luat-o în brațe, a urcat-o pe un roib năvălaș și, ținând calul de căpăstru a învățat-o să călărească. De câteva ori, prin băieții lui, i-a trimis din sat coșulețe de flori de cimbriu. Mihai era înalt, zdravăn, ținea puțin pe o parte capul mare, tuns îngrijit, cu perică. Luciana se pomenise în situația unei potârniche, supravegheată de un prepelicar. Toți flăcăii satului îi purtau respectul lui Mihai. De frică. În toamna ceea el, împreună cu toată gașca, o pornise pe dealurile satului. În haiducie. Vreo duzină de adolescenți se mutaseră cu traiul pe dealuri unde livezile și viile erau pline de rod. Mai dădeau târcoale pe la stana, de unde luau pâine și brânză. Hoinăreau așa zile întregi, ținându-se de aventuri și ștrengării. „Activitatea” lor

huliganică a atras atenția organelor și au fost pedepsiți cu câteva zile de arest administrativ. Se părea că Mihai ar fi trebuit să se cumințească, dar el devenise și mai obraznic. Luciana ținta principală a atenției lui și, dacă vreun flăcău din sat încerca să intre cu dânsa în vorbă, imediat era tras la socoteală, chiar bătut. Tata Luciane a încercat odată să-i ceară socoteală: ce drept are el asupra fetei lui?

— O iubesc! Răspunse prompt. Îmi place de ea.

— Sunteți prea mici. Mai este vreme, trebuie să învețe.

Replica tatălui nu a fost convingătoare, căci Mihai a recurs în acea toamnă la o adevărată aventură, care făcu inima Luciane cât un purice. El îl îndemnă pe moșul său, Aftenie Chiponcă, să vină la casa lor, în rol de staroste. Luciana, însă, precum era tradiția atunci, imediat i-a trimis înapoi veregheta, poruncindu-i s-o lase în pace. Din această cauză era nevoită ca, uneori, duminicile să rămână la internat. În asemenea zile citea, închisă în odaie. Trăia cu frica permanentă, că băiatul refuzat categoric, va veni într-o bună zi la școală și va stârni. Doamne! Doamne! Dumnezeu! Se ruga ca să nu afle cineva durerea ei. Nu avea de gând să se destăinuiească, cuiva. Mihai era pentru ea o problemă, ce o împiedica să se simtă liberă, să se ducă cât mai des acasă. Tata era nevoit să vină cu vreo mașină de ocazie s-o ia acasă, apoi s-o aducă înapoi. Iar Mihai, văzând-o de la distanță, o pândea hoțeste, cercând ca să-i atragă atenția. Ziua împreună cu băieții din gașca lui defilau prin centrul satului cântând marșuri militare, iar seara, adunând flăcăii și fetele mari din tot satul, aprindeau, drept în poarta lor, un rug, tăifăsuind până după miezul nopții. De câteva ori i-a trimis prin poștă scrisori dezlănate, scrise neîngrijit, la care anexase fotografia lui, sfătuind-o s-o atârne, în odaie pe perete. Luciana avu ca soli din partea lui și pe unele foste colege de clasă, care o îndemnau să răspundă insistenței băietului. Ea, însă rămânea indiferentă: „Băiat înalt, cu ochii drăguți, puternic, cu autoritate! Gândea ea, dar nu simt nici o atracție față de el. De ce?” În acea continuă frământare, stătea singură în odaie și în acele zile de octombrie, când frunzele îngălbenite începură una câte una să se desprindă de pe ramuri, în viața ei apăru ceea ce aștepta. Radu. Citea a câta oară scrisoarea lui, care mirosea a lăcrimioare. Recitea versurile dedicate ei. Niciodată, nimeni nu i-a scris versuri. Credea că ace poem se potrivește stării sufletului unui băiat sincer, îndrăgostit, neînfricat. „Dac-ar ști Radu că are un concurent atât de periculos, oare cum s-ar descurca?” Se întrebă ea. „Dacă s-ar lua la harță. Radu e la fel de puternic, iar prietenul lui e Nelu Copac. Probabil, s-ar descurca. Dar nu, așa nu merge. Nici într-un caz nu trebuie să admit confruntarea. Mai bine să las lucrurile să se desfășoare, de la sine, iar bunul meu Radu să nu știe nimica.”

Învățătoarea de franceză, obișnuia, să scoată în fața clasei un elev și o elevă, propunându-le să întrețină o conversație. A doua zi, la lecția a treia, Cornelia Victorovna îi chemase la răspuns iarăși pe Luciana și Radu. Fata roși până în vârful urechilor, cercând să ghicească dacă aflase cineva despre scrisorelele ce și le trimiseseră unul altuia. Tema de discuție propusă de învățătoare era. O imaginară promenadă prin centrul Parisului. Luciana îi punea întrebări, iar Madonu trebuia să răspundă, apoi s-au schimbat cu

rolurile. Cei din clasă se învioraseră, când Radu se străduia să descrie sculpturile lui Roden cu tematica dragostei. Se apropie de colegă și o cuprinse ușurel de talie, comentând într-o franceză stălcită că acele sculpturi nude, cântă iubirea, dragostea și eternitatea...

— Ia-te uită la dânșii! Făcu Maria Gușanu, cu uimire copilărească. Încă oleacă și au să se sărute în fața noastră!

— Amar! Amar! Șopti abea auzit Gheorghe Scurtu.

Toți începură să râdă. Luciana intra în pământ de rușine, iar Madonu, continuând s-o țină de talie, încercă oarecum să se îndreptățească deja în limba maternă:

— Așa este surprinsă iubiresa eternă în minisculpturile lui Roden, fraților.

— Noi am priceput, zâmbi Luluța Afifa. Cuprinde-o mai îndrăzneț pe Luciana, și te vei convinge că Roden are dreptate. Doar că îndrăgostiții sculptați sunt. Cu pielicica goală.

Luciana, deodată se zmunci din ușoara îmbrățișare a lui Radu și, supărată ieși glonț afară. Radu, se uită pieziș la Luluța Afifa, ce triumfa cu zâmbetul ei ironic și, o zbughi din urma Lucianeii, pe care o surprinse pe o bancă din scuarul din fața școlii.

— Nu le lua pe toate aproape de inimă, zise Radu, așezându-se alături, incomodat de lacrimile ce se rostogoleau pe obrajii Lucianeii.

— Dacă s-ar putea așa, ca să nu iai nimica în seamă. Dar ai văzut, cum vorbesc unii colegi, la o simplă explicație a sculpturii lui Roden. Și, deodată ea zise și mai amărâtă: Nu-mi merge în viață, măcar mori!

— Aș vrea să te ajut, zise băiatul, trecându-și degetele prin părul negru, lung, care-i cădea obraznic, din cauza vântulețului, peste frunte. Ochii lui scânteiau privind când la ea, când, oarecum îngrijorat spre geamurile mari ale școlii.

— Ai primit scrisorica mea? Îl întrebă deodată fata și, ștergându-și lacrimile, zâmbi ducându-și palma la gură, cum făcea întotdeauna, când dorea să-și camufleze sficiunea.

— Am citit-o de nenumărate ori. Noaptea trecută am visat. Parcă noi, amândoi, ca doi îngerași, cu aripi albe, zburam aproape de lună și. Culegeam stele pe cerul albastru-întunecat.

— Ești un romantic, Radule! Aprecie fata și începu să râdă migind ochii umezi încă.

— Vreau ca deseară să mergem la film. Amândoi.

— Să intrăm în gura lumii?

— Și dacă? Se miră băiatul.

— O să ne vorbească, o să ne-arate cu degetul!

— Eu o să le dau la bot! Își înfoie pieptul băiatul, încleștând pumnii.

— Nu e o metodă tocmai potrivită.

— Atunci, hai să mergem la plimbare, propuse băiatul. Odată cu venirea serii, ne întâlnim la cotitura drumului, care urcă spre pădurea Budăilor. În viile din deal mai sunt cârcei de struguri pe tufe. În livadă, pe vârful copacilor au mai rămas mere galbene, de pe urmă, care la lumina lunii par a fi niște globuri

de aur. E o frumusețe deosebită. În genere, toamna este anotimpul meu preferat, căci culorile sunt mai pronunțate, mai vii.

— Dar să nu știe nimeni, că mergem la întâlnire. Zise fata, după care îl îndemnă: Hai să ne întoarcem în clasă. A sunat la recreație.

Următoarea era lecția de biologie, cu Apolinarie Vatamanu. Învățătorul scria codurile genetice pe tablă și cu vocea-i blândă, lămuria:

— Elevi, luați aminte! La fecundarea ovulelor un „x” și cu un „y” crează un. Băiețel, iar un „x” cu alt „x”-o fetiță. Să memorizați formula!

— Iarăși matematică! Se oțărî ușor Nelu Copac, ca să-l audă colegul.

Radu, însă nu dori să intre cu el în vorbă. Ochii lui erau îmbătați de fericire. Privea mereu la pletele blonde ale Lucianei care stătea în prima bancă în rândul de la ușă. Iar printre ixiurile și igrecurile lui Apolinarie Vatamanu, își imagina cum, deseară, odată cu venirea amurgului, pentru prima oară în viață va merge la întâlnire. Vedea chipul surâzător, fericit al fetei, care-l lua de mână și. Amândoi cu aripile desfăcute zburau spre înaltul cerului de-asupra codrilor îngălbeniți ai Budăilor, să culeagă stelele. Aflat în mrejele acestei fantezii romantice, Radu nici nu observă când se încheie lecția și clasa deveni pustie, el rămânând singur. Avea mari speranțe, inima nu-i încăpea în piept de fericire. Chipul ei gingaș îi făcea în acea clipă să simtă o dragoste nemărginită de viață, un interes viu față de tot ce se petrecea în jur. Mergea prin parc spre cămin sărind copilărește într-un picior, de rând cu fetițele ce se jucau în căsuțe pe asfalt. În sufletul lui era numai dragoste, speranțe, cântec. Salcâmi cu păstăile mari, cafenii din parcul de lângă școală i se păreau fantastici. Acum, pentru el nu exista nimic altceva, decât chipul firav, al Lucianei, fata care deseară, odată cu lăsarea amurgului, va veni la întâlnire cu el. Gândindu-se la ea, avea impresia că în jur sunau versuri, muzică, se revărsa lumină. Era fericit, de faptul că pe lume există o domnișoară, care se gândește la el, că de azi înainte au același vise, aceleași speranțe. Ei, amândoi, constituie un tot întreg. Zică lumea ce ar zice! Ei vor sta la straja fericirii lor ca să nu le o răpească nimeni.

Ajuns la cămin, îl găsi pe Fiodor Ivanovici, în pragul ușii de la intrare, ca de obicei, ordonându-le discipolilor ce au de făcut, pentru ca să fie ordine... Radu îi ascultă toate observațiile, își schimbă hainele, își răsuflecă mânecile, luă teul și începu a spăla coridorul lung, apoi tăie lemne, le clădi în depozit pentru defoc la iarnă. Lucra cu dibăcie și tragere de inimă. Fiodor Staicu făcu ochii mari de uimire, nepricepând ce s-a întâmplat cu Radu Madonu. Nu și-ar fi închipuit vreodată că ineșteanul poate fi atât de îndemnat.

— Ia te uită ce harnic ești măi Radule! Pentru asta o să-ți dau voie să-l păstrezi pe cel cu pielea de-asupra ușii. Doar să nu spui la nimeni că el e acolo cu puța goală. Închipse-ți, dacă vine o comisie și-l vede.

— Fiodor Ivanovici, știți de ce am atârnat atâtea tablouri în odaie? Și tot Radu răspunse: Din dragoste nemărginită pentru artă, pentru frumos. Arta îl face pe om mai blând, mai fin, mai curat. Ea este un imbold permanent spre dragoste, iar când sufletul este îndrăgostit, viața e mai bună.

— Dragostea, mai întâi de toate trece prin stomac, băiete, apoi prin suflet, răspunse convins educatorul.

— Aveți o mare greșală. Îngână băiatul cu părere de rău.

V.

Luciana, când sosi la cămin, în prag îl întâlnește pe Mihai Cososr. Băiatul venise din sat cu doi prieteni de-ai lui, care stăteau pe banca și mâncau răsărită. Băiatul o întâlnește cu un zâmbet larg pe față. Pletele neîngrijite, erau răvășite de vânt. Fața lui neberbierită devenise mai tuciurie. I se păru urât și respingător. Se înspăimântă. El râdea bucuros că s-au întâlnit.

— Ai noutăți de-acasă?

— Am adus la reparație un tractor, zise Mihai și, totodată. Am venit să te văd. Mergem să ne plimbăm până la magazin?

— Sunt obosită, după lecții. Nu pot.

— Poate mă refuzi din cauză că ai pe altul? O ispitește băiatul cu obrăznicie: Arată-mi-l, că-i rup chiar acuma gâtul!

— Liniștește-te, Mihaile. Aici e școală, cămin și nicidecum nu e stână, pășune!

— M-oi liniști când ai să te hotărăști să fii a mea! Pentru o fată care ți-i dragă, trebuie să te lupți cu pumnii. Oare nu-ți place?

— Nu, răspunse cu promptitudine Luciana. Ea deveni emoționată și palidă. Pe-alături trecură câteva colege, printre care și Luluța Afifa, care aruncă o privire haioasă în direcția ei și zâmbi fals.

— Atunci, mergem să ne plimbăm oleacă prin oraș. Suntem sătenii!

Luciana lăsa geanta în odaie și, se văzu nevoită să meargă să-l petreacă pe Mihail Briceag până la gara de autobuse, de unde băieții trebuiau să plece spre Cucioaia. Ea mergea înainte alături de Mihail, iar din urmă cei doi prieteni, ce continuau să mănânce de răsărită, scuipând nestingheriți cojile pe asfaltul străzii.

— Mihaile, te rog să nu mai vii la mine aici, la școală, încercă să-i zică fata. Dacă vrei, de fiecare oară când voi veni acasă, o să ne întâlnim la club. Mă incomodezi. Vede lumea.

— Mie nu mi-i rușine să vin. Lasă să vadă toți ce gagică am! Dacă cineva o să încerce să mi te ia, îi rup gâtul! Așa să le spui tuturor cavalerilor din clasă.

Inima fetei se făcu ghem de frică. Își aminti de Radu și crezu, că cineva l-a informat pe sătean despre el. Poate de-atâta a și venit pe neașteptate la ea. Ea era îmbrăcată într-o rochie cu flori albe pe un fond albastru închis. Vântul îi ridica poalele și ea roșind, se stăruia să le țină, ca să nu i se dezgolească picioarele.

— Poate o să mă controlezi cum îmi pregătesc lecțiile, tăticule? Întrebă dânsa ironic și supărată. Lasă-mă, te rog, în pace că nu sunt proprietatea dumitale. Și nici nu am de gând.

— Înseamnă că ai pe cineva în orașelul ăsta, făcu Mihail cu voce severă. Tu să faci cum am să vreau eu, c-apoi mare bucluc o să fie. Știi, de ce sunt în stare, zise el, la despărțire. Tot ce se întâmplă cu tine aici, în târgul Telenestilor, eu voi afla! Totul!

Sătenii plecară cu autobusul și ea, la despărțire, le flutură din mână.

Revenind la cămin, Luciana era tristă, indispusă. I-au stricat toate planurile și nu mai vroia să facă nimica. Spălă repezitor podeaua, ca să

aerisească odaia, și se culcă. Iarăși își aminti de Radu și cu gândul la el adormi. Se trezi în amurg. Fetele plecaseră la bibilotecă să-și pregătească lecțiile pe mâine. După ce își spălă fața, își pieptănă părul, se așeze la masă, să-și facă lecțiile pentru a doua zi. Deodată, la geamul, care dădea în ogradă, apăru. Un buchețel de albăstrele. Buchețelul se ridică de după pervaz, și ea îl văzu pe Radu care cu o mână ținea florile, iar cu cealaltă, ciocăni ușurel în fereastră. El îi spuse bucuros:

— Le-am cules singur, mai la deal de stadion. Printre porumbrelele de-acolo sunt atât de multe!

— Din ele se pot împleti coronițe, zise Luciana veselă, uitând de toate câte se întâmplaseră.

Curând în odaie se deschise ușa și apăru Nastea Cemărtan cu Eugenia Gandrabura care veneau de la bibliotecă. Radu stătea afară, la geam, și fetele, văzându-l, de parcă descoperise ceva neobișnuit, priviră mirate când la Luciana când la el.

— Radule, de ce nu intri? Întrebă Eugenia. Intră!

— Trebuie să înconjur toată clădirea. Mai bine stau aici. Răspunse mândru băiatul.

— Vrei să ne aștepți și pe noi? Întrebă deodată zâmbind ghiduș Nastea.

— Ce ai în vedere?

— Oare n-ar fi bine să facem tuspătru o plimbare până la pădurea din deal, ce zici, Radule. Noi ne-am duce și singurele, dar ne temem de lupi. Fii bun și, dacă nu e cu supărare, însoțește-ne.

Era o seară limpede, răcoroasă de toamnă târzie. Cei patru, de cum urcară drumul pavat cu pietre, se pomeniră cu pădurea și cerul aproape. Copacii îngălbeniți își dezgoliseră aproape toate veșmintele și în calea lor se prindeau frunze foșnitoare. Pe cer, dinspre Ineasca se ridica o lună plină și clară. Stelele apăreau din ce în ce mai multe. Din vârful dealului se vedea ca în palmă orașelul, iar mai departe satele din întinsa luncă a Ciulucului. Mirosea a tescovină, mere coapte. O plapumă fină e ceață învelea câmpia din valea îndepărtată unde șerpuia în curgerea sa spre Răut gârla lenoasă a Ciulucului de Mijloc. Dinspre satele ascunse la poalele codrului răzbătea câte-un ecou de fanfară, răspândindu-se peste întinderile deluroase ale codrilor îngălbenmiți. Toamna satele intrau în sărbătoare. De rând cu toate grijile recoltării, oamenii își aminteau că trebuie să facă cuiva cumătrie, sau nuntă, dar cele mai frecvente erau petrecerile flăcăilor la armată. Și acele petreceri aproape nu se deosebeau una de alta, veselia începându-se de cum se lăsa seara, încheindu-se în zori. În acel feeric peisaj, Radu, Luciana, Nastea și Eugenia se plimbau pe drumul pustiu ce ducea de la Telenești spre pădurea Budăilor. Fetele l-au luat pe Radu la braț și au mers cale lungă ba cântând, ba amintindu-și peripețiile de la școală. Radu simțea brațul Luciane, lângă inima lui și, într-o oarecare măsură regreta că nu erau la acea promenadă numai ei amândoi. Avea presimțirea că și gândește la fel. Ea îl fura mereu cu privirile, zâmbindu-i fericită. Ajungând aproape de boschetul cu vișinari și ciritei, Radu adună de-acolo multe flori de cimbru și albăstrele. Împărți fiecărei fete câte un buchețel, zicând:

— Luciana știe a împleti din ele coronițe.

— Radu, ca totdeauna e romantic! Făcu Nastea Cemârtan.

— O să te-ncoronăm acuș, zise Eugenia Gandrabura, începând, cu degetele-i lungi, subțiri să împletească o coroniță. Același lucru îl făceau și celelalte colege.

— Mai adună flori, că-s puține pentru patru coroane, îl îndemnă Luciana.

Curând, pe frunțile a tusp patru elevi stăteau așezate coronițe din flori galbene și albastre. Culorile se deslușeau clar în lumina lunii care îi privea triumfător din înaltul cerului. Radu, fericit, începu să cânte

— Prieten drag, iubirea nu-i așa departe.

Vocea lui era sinceră și melodioasă. Cineva dintre fete începu să râdă, iar el le lua pe rând la dans și se învătea în joc pe drumul pietruit, slobozind vocea mai tare și mai clară. De la vals, rândui fetele, la un tangou, cântând cu multă plăcere:

— De ce plâng chitarele

Știu doar felenarele

Strunele -amarele

Ce oare au pierdut?

Fete ca lalelele

Cu ochi mari ca stelele

Vin din cer ca ielele

Și se opresc tăcut.

Apoi tusp patru, preluară refrenul cântecului în cor:

— Pe străzi plutește

Doar dragostea

Ea cheamă-cheamă

Pe cineva

Ea cheamă -cheamă pe cineva

Spre-a fericirii stea!

Adolescenții se simțeau în culmea fericirii. Radu o strânse ușurel pe Luciana la piept, în timp ce dansau, simțindu-i zvâcnetul sânilor pârguiți de fată mare. Ochii lor străluceau de fericire și acea clipă fulgerătoare ce se declanșară numai pentru ei amândoi, fusese percepută de Nastea și Eugenia ce se străduiau să danseze mai într-o parte, cântând și furându-i cu priviri curioase.

— Vă stă bine! Zise una din ele. Parcă sunteți doi prinți ai nopții!

— Lasă-lasă, nu inventa! Se rușină Luciana. Să fim serioși.

Ea zise aceste cuvinte, dar nici nu încercă să se desprinsă din brațele băiatului. Radu îi mângâia părul blond, ondulat ce-i cădea pe umeri. La un moment dat el se opri și zise:

— Pare-se că din vale s-aude o vioară.

Toți au încordat auzul. În aceeași clipă au văzut cum de după cotitura drumului urca o căruță trasă de doi cai negri. Vizitiul fuma și mâna caii, iar în loitrar, copiii zăriră un bărbat în pălărie neagră, care mânuia dibaci arcușul unei viori, iar alături de el, într-o rochie albă, poalele căreia se așterneau pe iarba din coșul căruței o doamnă. Vioristul era bine dispus și mânuia cu iscusință arcușul. El cânta cu o voce plăcută:

— Dragoste, dragoste!
De ce ești fermecătoare?
Mă ataci cu lacrimioare
Și cu nopți de vis și zbucium?

Căruța cu caii asudați se apropie de ei. Radu o recunosc pe domnișoara în rochie albă. Era noua lor învățătoare de literatură moldovenească, venită la practică de la institutul din Bălți. Era c-am tortoșică, avea părul negru ondulat, buze late și fața rotundă, smolită, cu ochii mari... Practicanta, originară din Budăi, probabil mergea acasă. Ea mai îndeplinea funcția și de educatoare la căminul fetelor. În dreptul lor, căruța se opri. Bărbatul continua să cânte. Domnișoara practicantă ținea în mână un buchet de flori și-l admira încântată.

— N-aveți de fumat? Întrebă vizitiul. Mi se termină țigările.

— Nu fumăm, răspunse Radu.

— Bună seara, hulubașilor! Îi salută femeia în alb, recunoscându-i. Ați ieșit la randez -vous?

— E timpul, a venit și vremea lor; făcu muzicantul. Dacă toată lumea ar fi îndrăgostită, ar fi de trăit mai ușor!

Fetele recunoscând-o pe Cecilia, așa o chema pe practicantă, veniră mai aproape de cavalier, pentru a se simți mai solidare.

Muzicantul luă de-alături, din iarba așternută în coșul căruții, o sticlă cu șampanie și trase un gât.

— Să nu vă rătăciți, puilor și să nimeriți drumul spre cămin, le zise deodată Cecilia. Mâine dimineată, cred eu c-o să vă treziți la vreme ca să nu întârziați la lecții.

— Ei, la vârsta lor știu mai multe decât noi! Intră în discuție căruțașul.

— Și bine fac! Aprobă vioristul. Cu cât mai degrabă, cu atât mai bine.

— Eu am spus ce am avut de spus, hulubașilor! Rosti radioasa Cecilia și îndemnă vizitiul cu vocea ei blândă și fericită: Mână, birjare!

Căruțașul pocni din biciușcă și caii porniră. Flăcăul în pălărie neagră, rezimă un picior de o loitră și mânuind dibaci arcușul începu un alt cântec:

— Mulțumesc lui tatăl meu

Că m-a învățat să beau.

În chihniță la răcoare.

Cu paharul cel mai mare!

Cei patru adolescenți, încântați de fericirea Cecilei, se întorceau bucuroși spre orașel. Fetele, comentau cele văzute cuprinse de admirație, față de cavalierul romantic al educatoarei, de felul cum este condusă acasă! În trăsură, cu muzică!

— Toată lumea e contaminată azi, de. Romantică! Făcu la rândul lui Madonu.

Glasul vioristului și zgomotul roților de căruță se topiră undeva pe drumul care șerpuia prin pădure pentru a ajunge mai apoi în satul Budăi. În lumina plină de mister a lunii, se vedea ca în palmă orașelul. Răcoarea nopții îi făcu să grăbească pașii. Ajunse la cămin, Nastea cu Eugenia, intenționau să-i lase pe cei doi singuri. Luciana, însă le opri:

— Așteptați-mă! Iar lui Radu îi zise: Ne-a plăcut plimbarea! Îți mulțumim, și să ne mai inviți la asemenea promenade. Iar acum, e târziu, la revedere!

— Pe curând, răspunse Radu, privind cum fetele au dispărut vesele în clădirea căminului, încuind ușa după ele.

Era fericit. Se întorcea la cămin fluierând vesel prin curtea pustie, până ajunsese în prag. La intrare, deși ușa era închisă, stătea Fiodor Ivanovici Staicu, singur, trăgând liniștit din țigară. Recunoscându-l Radu se bucură:

— Taman tu îmi trebuiai.

— E c-am târziu să mă așteptați la ora asta, zise băiatul, pregătindu-se să țină piept replicilor.

— Nu mă pot hodini în pace, Radule! Recunosc sincer educatorul.

— Nu-i vina mea.

— Ba îi a ta, reproșă Staicu. Cât o să mai trag eu rușinea din cauza ta? Cât o să mai ții tu mujicul cela cu puțulică goală pe perete? Aproape că se stropși la el educatorul, aruncând supărat mucul de țigară.

— Liniștiți-vă! Zise Radu împăcat. La urma urmei trebuia să-i spuneți lui Ion Calmăș să-l ia pe David de pe perete.

— El nu vrea. Nu mă ascultă, precum, niciunul dintre voi, nu mă ascultați în căminul ista! A spus că fără voia ta, nu face un pas. Tu ești aici liderul bandei de la Ineasca!

— Lăsați-o mai moale, Fiodor Ivanivici. Fiți pe pace. Chiar acum se va rezolva problema. Vă asigur mâine, dimineața o să vă convingeți că mă țin de cuvânt.

— M-ai liniștit! Făcu educatorul, și sculându-se de la locul lui, porni cătinel spre casă. Înainte de a dispărea după colț, îl preveni pe Radu: Și să nu mai legați ușa așa cum ați legat-o atunci!

Radu era în dispoziție bună și, nemaivoid să-l amărase pe educator, de cum intră în odaie, s-a urcat pe scaun, și a desprins din pioaneze reproducția sculpturii lui Michelangelo Buonaroti. S-a culcat în pat îmbătat de impresii. O simțea pe Luciana alături, pletele ei fine revărsate peste umeri și el, în ritmul dansului, acolo pe deal, mângâindu-le ușurel, ușurel. Zâmbetul ei fermecător nu-l lăsa să adoarmă, îl ademeni toată noaptea. Într-un târziu adormi, dar dimineața, când la aparatul de radio ce atârna în două ținte pe perete, începu să cânte imnul, el se trezi. Nu se simțea nici obosit, dar nici odihnit. În ajun nu învățase nimic. Avea lecții grele, încercă să învețe ceva la matematică, dar nu izbutea nimic. Se gândi, că prima lecție era istoria, apoi educația fizică și numai după aceea, matematica. Se v-a descurca cumva. V-a învăța la recreația mare. Îl va ruga pe Ion Calmăș să-l ajute, sau poate va cere caetul lui, să copie rezolvarea ecuațiilor.

Prima lecție de istorie se începu vesel. Maria Druță, pândi când Ion Țapov ieși pentru o clipă din clasă, puse harta invers. Învățătorul avea să lămurească elevilor lupta de la Stalingrad și, deoarece la clasele inferioare, predase istoria bătăliei de la Waterloo, el încurcase evenimentele și personalitățile istorice:

Cu mină serioasă, precum îi era obișnuința, Ion Țapov, spriginit cu bărbia în arătător, călăuzindu-se de conspectul său îngălbenit, vorbea clasei:

— La Vaterloul ceta, pe flangul stâng, atacând trupele lui Hitler, Napoleon tare mult dorea să pună laba pe Stalingrad.

— Vorbiți minciuni, Ivan Nicolaevici! Sări din bancă Nicolae Movileanu.

— Liniștește-te, măi copchile! Îl chemă la calm învățătorul, în vreme ce în clasă se stârni rumoare.

— Mai bine arătați la hartă, unde a avut loc bătălia! Îl îndemnă împăcat Jan Târsână.

— Nu vă amestecați în procesul de învățământ! Se împotrivi învățătorul, șovăitor, apropiindu-se de hartă, având de gând să arate ceva cu arătătorul.

— Harta e-ntoarsă cu curu-n sus! Încercă să-l ajutre Gheorghe Scurtu.

De data aceasta învățătorul o luă în nas și-i spuse supărat:

— Mucles! Închide gura! Eu știu mai bine ce să fac și cum să vă adăp la izvorul cunoștințelor!

— Da eu, zise Nelu Copac, zâmbind, aseară, după ce m-am antrenat, am citit într-o carte despre Napoleon.

— Interesant, zise învățătorul Țapov, dorind să se calmeze. Și ce-ai aflat despre ilustrul comandant de oști? Fără a-l lăsa să răspundă, Țapov adăugă: Se vede că ai grijă nu numai de mușchi, dar și de intelect! Citești, spulimentar. Deci, spune, ce-ai citit aseară?

— În vreme ce Napoleon intrase cu oștirile în Moscova, la Paris, Jozefina, soția lui, a început să ibovnicească cu un marchiz!

— Era o curvă Jozefina ceea! Se dădu cu părerea învățătorul, atârând harta cum trebuie.

— Ivan Nicolaevici, da-i drept că mâine e ziua Dumneavoastră de naștere? Îl întrebă deodată cu vocea nevinovată Agafia Cățeli, furându-l șmecheroasă cu ochii ei zglobii.

— De unde-ai mai luat-o și pe asta? Făcu nedumerit învățătorul. Pe mine mama m-a născut în vară, de ziua lui Ion – tăierea capului!

— Felicitările noastre, anticipate! Exclamă bucuros nevoie mare Nicolae Movileanu. La vară vom fi în vacanță și n-om avea cum.

— Ba da, reproșă iar pedagogul. Taman atunci veți avea de susținut examenile la de istorie. Așa că. Ce n-ați da și ce n-ați face, nu scăpați de noi, Ivan Nicolaevici. Gândiți-vă de pe-acuma! Rodeți cărțile c-apoi o să nimeriți în bucluc!

— Vom trece noi cumva bariera! Încercă să-i reproșeze Liusea Zalucean, o fetiță robustă de la Ineasca, care era stăruitoare și învăța bine. Avea părul îngrijit, împletit în două găte bogate, lăsate pe spate. Doar de la o vreme îi ieșiseră coșuri pe față.

Ce i s-o fi năzărit învățătorului, dar se apropie de elevă, întrebând-o:

— Știi dumneta cum trebuie să te izbăvești de coșuri?

— Există vreun medicament? Întrebă, cu vocea-i repezită Nicolae Movileanu.

— Cu solidor! Zise pedagogul. Am auzit că te dai și trece.

— Dacă mă dau și nu-mi trece, zise Liusea îndrăzneată. O să-i sfătui pe cineva din colegi să ia puntea.

Ivani Nicolaevici Țapov, în fiecare dimineață venea la școală cu bicicleta. Ca să vină pe de-a dreptul, trebuia să treacă pe puntea aruncată peste râpa ce despărțea mahalaua veche a Teleneștilor de cea nouă. Puntea era făcută dintr-o scândură lată, legată cu niște otgoane. Fratele Liusei, năzbâtios de felul lui, de câteva ori a luat pe noapte, scândura de-acolo și învățătorul fu nevoit să ocolească jumătate de târg, ca să nimerească la școală.

— Să fim cuminiți, și serioși, răspunse la replica ei, Ivan Țapov. Toate lucrurile să se facă în pace și bună înțelegere. Dar solidorul, într-adevăr e bun de leac.

Ora de educație fizică a trecut, ca de obicei, destul de repede. Veni ora de matematică. Radu era gata de-a schimba o zi din viața lui, numai să nu fie scos la tablă. Dart în ziua aceea Nicanor Mihailovici Pelineanu, de cum intră în clasă și puse compasul, catalogul și rigla pe masă, îi zise lui Radu Madonu să iasă după el în coridor. Băiatul tresări, dar eși iute, crezând că învățătorul vrea să-l pună să aducă vreo nebunie de mostră din laborator, ca să demonstreze că $2+2=$ cu.3!” În coridor, însă stătea un bărbat de vârstă înaintată, cu o pălărie veche pe cap. Măsurându-l pe băiat din cap până în picioare, el zise:

— Ar mai trebui încă vreo doi alde el.

— Pe cine vrei să ei în ajutor? Îl întrebă Nicanor Mihailovici. Trebuie să mergeți la livada din Ineasca, să culegeți câteva panere cu mere, de pe vârful copacilor. Pentru mine, pe la iarnă.

— Pe Gică Țopescu, Gheorghe Scurtu și, dacă se poate, pe Luciana Stănescu. Ea o să ne ajute să le așezăm în coșuri, zise dindată Radu, pricepând că a scăpat de matematică.

— Bine, căzu de-acord învățătorul. Așteaptă afară. O să-i trimit și pe ceilalți. Cred că până la chindie veți isprăvi.

Peste puțin timp Radu, Gică Țopescu, Gheorghe Scurtu și Luciana s-au urcat într-un camion și au plecat împreună cu brigadirul la livada Prihonului. Copacii erau aproape complet desfrunziți iar pe vârfuri mai erau mere.

— C-am târzior s-a dumerit învățătorul vostru că n-are mere pentru iarnă, dar cred că veți face norma pentru astăzi, zise brigadirul în pălărie colbăită și le puse la dispoziție câteva panere și o scară mare.

Până pe la chindie au cules vreo patru panere cu mere mari, galbene și aromate. Băieții le culegeau de pe vârfuri în buzunare, apoi le transmiteau mai câte Lucianeii, care le așeza, grijuliu, ca pe niște ouă, să nu se bată în coșuri. Seară trebuia să vină după ei camionul. Crezând că mai au timp, au mers tuspătru, la iazul din apropiere, pe malul căruia era ferma de păsări a colhozului... Gică Țopescu a vrut să se scalde, dar apa era murdară. Pe întinsul iazului înotau o mulțime de rațe nesupravegheate de nimeni. Gheorghe Scurtu scoase din buzunar o țigară și, spre uimirea Lucianeii începu să fumeze. Pentru a-și demonstra solidaritatea cu el, Ion și Radu au tras și ei câteva fumuri.

— Vă șade bine! Surâse Luciana, iar după o pauză, bălăcindu-și picioarele în apă, îi îndemnă: Trebuie să ne grăbim. Mai avem de umplut încă două panere mari.

— Ce n-om reuși azi, zise Gheorghe, vom face mâine.

— Voi, cum doriți, dar eu, cu Luciana ne întoarcem în livadă, zise Radu. Bine-ar fi ca să terminăm azi.

Fata reveni cu Radu în livadă. Gheorghe cu Ion au mai stat pe malul iazului, printre rațele gălăgioase. Când s-au întors, Radu cu Luciana dând, între timp, de niște pomi care nu au fost culeși, aproape umpluse cele două panere.

— Sunteți de laudă, zise Gheorghe. Pentru-aceasta noi cu Ion o să vă servim.

Gică Țopescu furase o rață din cârd, îi sucise gâtul și o jumuli, aprinse focul în văgăună și în vreme ce colegii culegeau mere, el cocea pasărea pe jăratec. Se răspândi un miros plăcut de carne.

— De-ar mai fi și un pahar cu vin, zise Gheorghe Scurtu, când tuspătru devorau rața coaptă.

— Poate ne-a servi Nicanor Mihailovici, glumi Luciana. Cum ar fi, am făcut treabă bună. L-am asigurat pentru iarnă cu mere.

— Trebuie, este obligat ca să pună aldămașul! O susținu Gică Țopescu.

— Nu te-a văzut nimeni când ai furat rața? Îl întrebă Radu.

— Pare-se că nimeni nu le păzește, nu le numără.

Aveau fețele murdare de funingine, dar erau veseli și fericiți. Însera și răcoarea toamnei se făcea tot mai simțită. Radu își scoase vestonul și-l puse pe umerii Luciane. Gică Țopescu, Gheorghe Scurtu, aduseseră din via din apropiere câteva brațe de hălăciugă și curând pălălaia focului se ridica spre cer. La orizont, de-asupra Ponoarelor de la Ineasca, își făcu apariția luna plină. Mirosea a mere și a frunze uscate. Stând la spatele fetei, pentru a o încălzi, Radu îi cuprinse umerii. Ion și Gheorghe, neobișnuiți cu asemenea gest, îi priviră curioși, zâmbindu-le. Luciana se sfii și cercă să se elibereze din îmbrățișarea băiatului și izbuti.

— Lasă. Zise ea abia auzit. Se uită colegii și mi-i rușine.

Curând sosi camionul și plecară spre orașel pe drumul hopuros de țară. În mașină, Radu o spriginea pe Luciana de talie ca să-și păstreze echilibrul. Ea nu se mai împotriva.

— Aș vrea ca după ce descărcăm merele, să ne plimbăm împreună, șopti el la ureche.

— E târziu deja, răspunse Luciana. Măine avem lecții, trebuie să ne pregătim. Oare ai uitat...

Nicanor Mihailovici i-a întâlnit bucuroși. Le-a propus să intre în casă, să ceneze, dar elevii din modestie au refuzat. Descărcând merele s-au întors la cămine. Radu s-a reținut în pragul căminului pentru fete. Ion cu Gheorghe au mers mai departe. În pridvorul căminului, însă stăteau Luluța Afifa, Maia Ciugureanu și încă vreo două fete, siluetele cărora băiatul nu le desluși. El o apucă ușurel de mână pe Luciana.

— Poate mergem să ne plimbăm până la pădure? E o seară minunată!

— E târziu, Radule! Târziu.

— Mai aproape, mai aproape. Se auzi glasul Luluței, și celelalte fete începură să chifnească. Între voi bate vântul. N-ar trebui.

— Nu ți-i treaba ta! O bruscă Radu pe Luluța.

— Bine, eu plec, zise Luciana și se zmulse din mâna lui, dispărând pe ușa căminului.

Radu n-a vrut să se contreze cu „Șișcarnița”. Era fericit. Sufletul lui cânta, dansa, plutea spre înaltul cerului. Mergea prin curtea întunecoasă spre căminul băieților, fluierând ca un flăcău în toată firea. Trecând ograda cu cele două case, și sărind pârлаzul de la gardul lăsat pe o parte, ajunse în pragul căminului, unde în prag, îl aștepta vbesel, Fiodor Ivanovici Staicu.

— Iaca vine și maladețul! Zise el, dând cu ochii de Radu. Azi te-am lăudat la toți că l-ai luat pe cel cu puțulică goală de pe perete și nu mă mai faci de rușine. Dar știi, ce a făcut pământeanul tău, Nicolae Movileanu?! Și fața roșie, rotundă a educatorului se încruntă: Privește în sus!

Du Luluța de băieți, care stăteau în jurul lui au început să râdă cu poftă. Pe oblonul de la gura podului, era lipită copia sculpturii lui David.

— E operă de artă nemuritoare! Zise într-un târziu Costică Dorogan.

— Ei, murmură educatorul, arătând spre grupul de băieți, au dus scara nu știu unde și nu-i chip de luat pușosul ista de-acolo. Dar dacă mâine vine un control de la orașel, o comisie de la Minister?! Eu o să fiu vinovat, idioțeniilor! Educatorul se străduia să pară sever, dar vocea-i era cuminte, blândă...

A doua zi, când elevii plecau la lecții, se treziră cu educatorul în prag, care jubila de fericire. În zori, cu o căruță, adusese de-acasă o scară, și scoase de pe oblon faimoasa reproducție, dându-i foc. Fgura falnică a lui David se mistuise în flăcări.

— Ați comis o crimă, zise indignat Nicolae Movileanu.

— Pleacă mai repede, să nu întârzii la lecții, îl îndemna mulțumit de sine educatorul.

După superba noapte, cu clar de lună, vremea se stricase. Orașelul se acoperise cu o păclă deasă. Frunzele jilăvite se desprindeau de pe ramuri, nimerind în murdăria de pe șosea. Începu să tartare, apoi să plouă monoton, încontinuu și să bată vânt rece. Deși era aproape de amiază, în clase, din cauza întunericului de-afară ardeau luminile. Domnea o atmosferă lucrativă.

Radu Madonu, după ce culesese mere pentru învățător, era scutit de „corvoadă” la lecțiile de matematică. Înțelegând cât de greu i se dă obiectul, Nicanor Mihailovici lecții în șir nu-l întreba. Numai odată, mergând printre bănci, după ce Radu izbuti să copie la recreație o ecuație rezolovată de Mihail Braga, îl lăudă, punându-i nota patru în catalog. Eliberat de povara matematicilor, cu celelalte obiecte se descurca destul de bine. Din cauza timpului urât de-afară, nicidecum nu se putea hotărî s-o invite pe Luciana seara la promenadă. Ploua întruna și pe drumuri se făcuse glod. Viața decurgea monoton: la lecții, la cantină, la cămin și. Tot așa!

Se încheia trimestrul doi. Era pe la mijlocul lui decembrie. Copacii demult se dezgoliseră de frunze, erau negri, triști. Noaptea erau înghețuri slabe. Făceau focul în sobe, dar odăile din cămin, fiind mari, erau friguroase. Elevii au încheiat ferestrele cu hârtie, însă tot era răcoare. Era cald numai în sala de meditație de la școală, unde după masă se pregăteau pentru lecțiile de a doua zi. Radu mereu se întrecea cu Nicolae Movileanu la citit literatură artistică. Luluța Afifa, se întrecea cu Ion Calmăș la rezolvat ecuații matematice. Fiecare

avea preferințele sale. Costică Dorogan, adeseori se apropia de pianul din colțul încăperii și însăila stângaci niște melodii din baletul „Lacul lebedelor” de P. Ceaicovski. Luciana se pregătea de lecții la o masă cu fetele din odaie și Radu venea la ele, povestindu-le pasionat aventurile citite în cărțile lui Diuma, Mopasan, Jul Verh, Dgeak London. Povestea captivant. În jurul lui se adunau majoritatea colegilor, ascultând curioși despre ce se scria în cărțile pe care ei nu izbuteau să le citească.

— Îmi place cum povestești, îi zise Luciana, într-o zi, când afară cerul se limpezise, vântul se potolise și apăruse soarele. E foarte interesant să te ascult.

— Dacă, deseară mergi cu mine într-o plimbare spre pădure, zise Radu, o să-ți povestesc tot conținutul „Decameronului”.

— Merg, numaidecât merg, zise ea în șoaptă parcă temându-se să nu o audă cineva.

— Demult ai promis.

— Deseară.

— Mai sus de obelisc, pe drumul ce duce la Budăi, concretiză Radu.

— La ora șapte. După cină.

Deși senină, seara era friguroasă, cu stele, fără de lună. Vântul aproape că amortise cu totul printre ramurile dezgolite ale copacilor. Drumul era pustiu. În case se aprinseseră ardeau luminile. Radu stătea pe o bancă de la poarta unui gospodar, răvășit de emoții, tot uitându-se spre cotitura drumului din vale, așteptând să apară ea. Pentru prima oară avea să se întâlnească, noaptea, cu o fată dragă. Cu Luciana. Și aveau să fie numai ei. Asculța încordat încercând să deslușească pași. Dar clipele zburau și el devenea tot mai îngrijorat. Îl chinuiau diferite gânduri, diferite păreri. În vale se auzea zgomotul surd ale motoarelor de la întreprinderile orașelului. Din deal adia răcoarea codrilor. Era într-o scurtă subțire și i se făcuse frig. Se temea ca să nu treacă cineva și să-l întrebe ce așteaptă.

Curând, apărură o umbră, se auziră pași. Era Luciana. O recunosc după paltonul lung și barizul înflorat cu țurțuri. El se sculă de pe bancă și porni, în întâmpinarea ei.

— Am întârziat puțin, șopti dânsa când se apropie, dar să știi că fetele totdeauna trebuie să întârzie. Așa se cuvine. Iar cavalerul trebuie să aștepte.

Radu, până acum nu știuse că în fața unei domnișoare poți pierde darul vorbirii. Mergea alături de ea, și multă vreme nu știa cum să pornească capăt de vorbă. Spre uimirea lui, Luciana era cu mult mai descătușată și mai îndrăzneată. Îi povestea neconținut istorioare hazlii de la școala primară din satul natal.

— La Cucioaia lucrează biserica? O întrebă dintr-o dată Radu, nepricepând de ce îl interesă anume acest fapt.

— Ea nici nu a fost închisă, zise Luciana îndată, de parcă avea pregătit dinainte răspunsul. O istorie interesantă, curioasă s-a întâmplat nu demult la biserica noastră. Cândva prin părțile noastre era un răzvrătit popular. Îi zicea Filimon Boghiu! Poate ai auzit. Acest Filimon Boghiu gătuia comuniștii! Soția lui Olimpiada, era o femeie frumoasă, înaltă, cu părul bogat, blond.

— La voi în sat toate fetele sunt blonde, zise Radu.

— Ea nu era de la noi din sat, ci de la Ciuculucani, zise Luciana. Deci, acel Filimon Boghiu, până la urmă a fost prins și împușcat. Soția lui. A făcut ani grei de închisoare în Siberia. După ce și-a ispășit pedeapsa s-a întors în Moldova, dar oamenii din Ciuculucani n-au vrut s-o primească în sat. Au alungat-o. Nu cunosc motivul. Ea, sărmanica a venit, la unica ei soră ce trăia în satul nostru, singură, într-o casă din poarta bisericii. Amândouă bătrâne, în șalinci negre mergeau la biserică în fiecare zi de sărbătoare., sâmbetele, duminicile. Mătușa Olimpiada, deși suferise mult în lagărele siberiene, era falnică, plină de mândrie. Se părea că este o adevărată Cleopatră! Bărbații mai tineri și mai în vârstă, când trecea ea pe drum, o salutau respectuos. Dânsa nu știa unde este înmormântat nenea Filimon. Se zvonea că l-au îngropat la gunoiștea din preajma Mihalășei, la marginea cimitirului vechi, părăsit, lângă stadionul școlii noastre. Ea, însă a mers la casa părintească, a luat un tobultoc de pământ, l-a adus lângă mormintele rudelor surorii sale, de la cimitirul din Cucioaia, și a pus o cruce, a făcut un parastas pentru odihnă veșnică a sufletului barbatului ei. Mătușa Olimpiada, când stătea de vorbă cu ea, te măsura cu severitate din cap până în picioare. Dacă-și amitea despre Filimon al ei, ochii i se umezeau și zicea concentrată: „Va veni odată și odată dreptatea pe fața pământului și toți rușii vor merge la judecată pentru crimele față de oamenii Basarabiei. Să moară rușii! Toți rușii!” Se spune, odată cu soțul, kagebiștii au împușcat și copilașii ei: o fetiță și un băiețel. O vedeam adesea cum stă în fața icoanelor, aprindea lumânări și bătea mătânii! Cu vreo câțiva ani în urmă a murit mătușa Olimpiada. A fost condusă în ultimul său drum numai de soră-sa. Selsovietul nu a permis nimănui să meargă din urma sicriului. Adeseori, când merg acasă, fiindcă locuiesc în apropierea cimitirului, privesc cu înfrigurare la mormântul mătușii Olimpiada. Mi se pare că de-asupra lui vântul e mereu agitat, din cauza aceleiași chemări: „Să moară rușii! Să moară toți rușii.”

— Păcat că Ion Țapov nu ne spune nimic despre aceasta, la lecția de istorie, zise Radu într-un târziu.

— Sunt foarte multe minciuni, Radule, în manualele noastre. Părinții mei, care au trecut prin foame și război, spun că rușii ne-au ocupat Basarabia și nicidecum nu au eliberat-o. Cândva o să se spună adevărul despre toate.

— Cine o să-l spună?

— Noi, zise fata.

— N-am trăit acele vremi. Adevărul de ieri trebuie să-l spună părinții, buneii noștri. Dar lor nu li se dă voie.

— Vom termina clasa a zecea, vom intra la institut, la facultatea de istorie și o să ne învățăm a aduce adevărul în casele oamenilor.

Ei urcară drumul până în deal. Luminile orașelului abia se deslușeau în întunericul nopții. Pădurea din vale dormea învăluită de mister. Vântul sufla învălurând poalele paltonului Luciane. Radu se apropie de ea, și atinse ușor cu dosul palmei obrazul ei fierbinte. Nu departe, pe marginea drumului era un pâlc de albăstrele, atinse de suflarea rece a gerului. Tulpinile lor subțiri dar încă trainice se mlădiau în bătaia vântului. Radu rupse câteva flori înghețate și i le dădu Luciane.

— Păcat că nu ai mânuși, zise Radu fiind sigur că fetei i-a plăcut gestul lui.

— Sunt atât de gingașe, șopti ea, încercând să le miroase. Dacă o să le încălzesc cu suflarea, gheața se va topi și își vor recăpăta farmecul.

Radu îi lua când o mână când alta și suflând încerca să le încălzească. Îndrăzni să se apropia de buzele ei fierbinți, dar Luciana se feri stingherită. Sficiunea între ei creștea cu fiecă clipă, privirile lor evitând să se întâlnească. Cerul era coperit cu o plapomă deasă de nori. Vântul se întetea și devenea insuportabil, înghețaseră de-a binelea și nu mai puteau sta în vârful dealului. Se luară de mână și porniră înapoi, spre orășel.

Ajungând la căminul fetelor, în pridvor ca de obicei, stăteau la taifas mâncând răsărită Luluța Afifa, Agafia Ranga, Alexandra Mihălășanu,.

— Romeo și Julieta! Exclamă cu obișnuita-i tonalitate, Luluța.

— Bine, eu am plecat, pe curând, îi zise Radu Lucianei. Ne vedem mâine.

— La revedere! Șopti fata și, cu buchețelul de flori înghețate în mână, trecu mândră, fără a se saluta cu colegile ce stăteau în pridvor.

Peste câteva clipe Radu era în fațacăminului lor. De departe auzi vopci de gâlceavă. Gândurile lui erau toate la Luciana, la chipul ei, la ochii ei, la părul blond și mătăsos. În prag observă ceva neobișnuit. Pe peretele ușii de la intrare, pe de o parte și de alta desluși la lumina becului două mari reproduții ale lui David, care străjuiau intrarea, precum două icoane pe un portal al unui templu medieval. Nicolae Movileanu încerca să-l oprească pe Fiodor Ivanovici, care era pornit cu furie să le rupă.

— Eu nu vă dau voie! Se opunea băiatul. Le-am cumpărat de la magazin. Costă un pumn de bani!

Fiodor Ivanovici, în acea seară întunecoasă și rece se cam întrecu cu paharul. De la el aducea a băutură, a cârnaț și usturoi. Era agresiv, mai ales când dădea cu ochii de acele două reproduții michelangeniene.

— Pentru ce le-ai atârnat, idioțenie, chiar în văzul lumii. De ce îți bați joc de comunistul din mine? Doar eu port răspundere de educația voastră, a tuturor.

— Mă educ eu și singur, fără ajutorul Dumneavoastră, îi reproșa Nicolae Movileanu, stând cu braștele desfăcute, stăvilind calea educatorului.

Ieșiseră afară majoritatea colegilor ce locuiau în cămin. Educatorul văzând că împotrivirea ia proporții încercă disperat să-i cheme pe elevi la respect:

— Oare ceea ce face Movileanu poate fi considerată o faptă bună?

— Fotografiile vor sta atârinate numai noaptea, căuta să-l liniștească Nicolae Movileanu. Sunt frumoase. Priviți câtă finețe, câtă plasticitate, virilitate în acest bărbat! Arta trebuie propagată, Fiodor Ivanovici! Nu numai ziua ci și noaptea!

— Nu-ți bate joc! Murmură Fiodor Ivanovici.

— Lăsați-l pe David să doarmă noaptea atârnat pe perete, propuse deodată Gică Țopescu, iar mâine dimineață, vă promitem că-l luăm de-aici! Șoltos, ești de-acord?

— Nu se poate nici noaptea asta să stea aici, de ce nu înțelegeți, spuse Fiodor Ivanovici.

— El e cu pielea, iar afară e diudiu și mujicul poate răci, concluzionează Ion Mogâldea, ferindu-și chica rebelă într-o parte.

— De-asta răspund eu! Sări iar cu vorba Nicolae Movileanu. Mai, în scurt.

— Punem la vot! Propuse deodată Jan Târsâna. Votăm. Cine e pentru aceia ca David să stea atârnat pe perete până mâine dimineață, să ridice mâina.

— Democrație, Fiodor Ivanovici! Exclamă Nelu Copac, ce stătea în prag, antrenându-se întruna cu un pisălog greu.

— Tu, lasă mușchii ceea în pace c-au să-ți pice! Vouă vi-i a glumă, dar eu răspund de educația comunistă și dacă cineva trece pe lșângă căminul ista, mâine dimineață pot zbura din lucru!

— Totuși, cine e „pentru” ca David să rămână pe noapte? Insistă Jan Târsână. Băieții, ștregărește, ridicară unanim mâinile în sus. Majoritatea, Fiodor Ivanovici! Principiul comunist. Minoritatea se supune majorității. Așa zice teoria marxist-leninistă!

— Tu de unde știi, dacă nu ești puiule comunist? Surâse mirat educatorul.

— Ne-a învățat Țapov la istorie, îi aminti calm Mihail Cojocarul. Dumneavoastră nu stimați istoria?!

— Să fie cum vreți voi, căzu de-acord într-un târziu educatorul și tot atunci îl preveni pe Nicolae Movileanu: Dar de vin mâine dimineață și iarăși văd puțlăii iștea pe perete. Păzea! Știi că vin dimineață tare la cămin, când voi dorm și mațele în voi?

După acea noapte cu ger și vânt, ori că băieților li se făcu milă de educator, ori că cineva străin zmulseseră reproducțiile din pragul ușii, dar mai mult niciodată Fiodor Ivanovici Staicu nu a mai avut neplăceri de-acest fel.

VI.

Se apropia Anul Nou. Iarna se instala tot mai sigur. De câteva ori începuse chiar a fulgui. Cărbuni erau destui, dar doșiți într-un zămnice și băieții, până scoteau de-acolo un lighean-două, se făceau numai funingine. Apă aduceau de la un robinet din apropiere și se spălau la un lavoar din curte. Diminețile apa îngheța și, unii mergeau la lecții nespălați. Sau își spălau mâinile la cantină. Învățătorii trebuiau să facă bilanțul semestrului doi și, elevii deveniseră harnici la învățătură, străduindu-se fiecare să lichideze restanțele. Mai rămăsese câteva săptămâni până la revelion. Fetele discutau agitate la recreații ce rochii au să îmbrace. Radu tot mai frecvent se oprea la banca Luciane și o îndemna ca la balul mascat să fie. Fulguța. Cuvântul „fulguța” o amuză și, râdea cu satisfacție:

— Păi, nu se potrivește, ca eu, elevă în clasa zecea, să am asemenea rol, zise dânsa. Ar trebui să fie o puștoaică de prin clasa a 7-ea.

— Ar fi bine să fii tu.

În după amiaza ceea de decembrie pe de-aspura orașelului trecură rafale de vânt cu fulguri ușoare. Lumea umbla zgribulită și grăbită. În mijlocul

orășelului, pe piața din fața Casei sovietelor, unde se făceau demonstrațiile de 1 mai și 7 noiembrie, muncitorii începuseră să amenajeze bradul. Elevii din clasa lor, au hotărât să plece în excursie prin oraș. Ana Frecăuțanu și Tamara Berbelea, intenționau să mai fure vreun lighean cu cărbuni brichetă din beci. Se făcuse frig de tot, mai ales spre dimineață, în odaia lor, dar direcția admitea să se facă focul în sobă numai cu un singur lighean cu cărbuni. Curând s-au împrăștiat care și încotro. Nelu Copac și Nicolae Movileanu o tuliră la Ineasca, să aducă. O damigeană cu vin. Să se mai încălzească cu câte un păhăruț. Ultimii au ieșit din sala de meditație Gică Țopescu, Mihai Braga, Ion Calmăș, Luluța Afifa, Radu Madonu și Luciana.

Când au ieșit pe poarta școlii, s-au ciocnit față în față cu. Mihai Briceag și vreo cinci săteni de-ai Lucianei. Văzându-l, fata tresări de spaimă. Mihai era într-un palton boțit, neberbierit, cu ochii roșii de nesomn. Același aspect aveau și ceilalți din gașca lui.

— Tu ești Radu Madonu? Întrebă încruntat Mihai, stăvilindu-le tuturor calea.

— Dimineață eram eu, acuma nu știu, încercă să glumească băiatul, măsurându-i cu privirea pe cei ce le stăteau în cale.

— Dacă mai aud că te-atingi de Luciana, o poți lua la moacă! Îl amenință el. Ai înțeles?

— N-am înțeles, răspunse Radu devenind serios. De la tine o s-o încasez?

— Mihai, termină, te rog! Intervenii Luciana.

În aceeași clipă, surprinzându-i pe toți, Mihai se repezi și cu toată puterea îl lovi peste față pe Radu, iar cineva din gașca lui, cu piciorul în burtă. Apoi, tot atunci, o rupseră la fugă, care și încotro. Vântul le înfoia paltoanele, dar degrabă dispărură printre copacii parcului. Loviturile au fost mișelești. Radu, cârceindu-se de durere, se ridică în genunchi. Colegii de-alături, muțiseră. Surprinși de acțiunile răzvrătiților. Numai Luciana strigă ceva nedeslușit în urma lui Mihai, apoi cuprinse în mâini capul lui Radu și, plângând, începu să-l întrebe disperată:

— Te doare, puiule? Iartă-mă, dar n-am nici în clin nici în mîneacă cu cele ce s-au întâmplat. Să fi știut!

— N-o mai fă pe neznaiul, îi zise Luluța Afifa. Educă-ți ibovnicul în sat dacă poți, dar să nu vină la Telenești ca să ne bată băieții noștri.

— Cine-s huliganii? Întrebă în cele din urmă Mihai Braga.

— Niște ciobeni din satul Lucianei, îi informă Luluța plină de nedumerire.

— Haidem în oraș, la gara auto, c-o să-i găsim, propuse Gică Țopescu. Tâmpiții trebuiesc puși la respect.

Lăsând lucrurile să se limpezească mai târziu, băieții, din urma cărora se luă cârceindu-se de durere și Radu, au pornit la fugă pe șoseaua ce cobora spre gara auto, unde se presupunea că gașca lui Mihai Briceag trebuia să aștepte autobusul ce pleca spre Cucioaia. Dar, ajunseseră prea târziu. Cu câteva clipe în urmă autobusul de Cucioaia plecase.

— Vreo cinci băieți, l-au ajuns din mers și au urcat în ael, le spuse o bătrână, ce avea umerii acoperiți cu un șal. Au țâșnit înăuntru autobusului, din mers, ca guzganii.

— Ce ticăloși! Făcu într-un târziu Radu, oțărându-se de durerea loviturilor primite odinioară. Din buza de jos i se prelingea o șuviță de sânge. O să ne pice ei, neapărat o să ne pice! Eu o să am grijă de asta.

— Hai să-i declarăm la miliție! Propuse Ion Calmăș. Miliția o să-i găsească și-i va cuminți!

— Nu trebuie, zise Radu. Mă lămuresc eu singur cu ei.

— A cui să fie trebușoara? Întrebă deodată mirat Gică Țopescu. Cine l-a informat despre relațiile tale cu Luciana?

— Ce fel de relații? Se împotrivi Radu, privindu-l cu uimire.

— Îi faci curte, răspunse Ion.

— Ce inventezi? Suntem colegi. Ne ajutăm unul pe altul.

Radu se rușina să dezvăluie relațiile lui cu Luciana. Vroia să nu știe nimeni de ele. Colegii în drum spre cămin se întrebau revoltați, ce drept are acest Mihai Briceag, despre care aflase deja că e o autoritate delicventă, să-l bată pe un coleg de clasă al sătenței lui?! Își puneau mai multe întrebări la care nu găseau răspuns. Mai ales Radu. Obrazul prinse a i se umfla și s-a văzut nevoit să meargă la spitalul din apropiere. A spus că a alunecat, și a căzut jos. Se întoarse cu falca bandajată. Se culcă în pat, cu fața în sus și privirile ținute într-un punct al tavanului. Colegii veneau să-l vadă și discutau agitați, făcând planuri cum îl vor bate pe Mihai Briceag dacă-l mai prind vreodată la școala lor, îl compătimeau, îl consolau. Radu, însă, până la urmă, se răzvrăti. Se certă cu toată lumea și-i alungă din odaie, insistând ca să fie lăsat în pace. Se va descurca singur.

Afară începu să ningă frumos. Vântul se potolise și fulgii cădeau, mai mărunței, mai mășcați, învelind natura toată cu o plapumă albă. Recapitulând cele întâmplate rămase deopotrivă nedumerit. Spera că va veni Luciana, ca să-i explice motivul agresivității sătenilor ei. „De unde s-a aflat în sat despre relațiile lor frumoase? De ce un neghiob a venit nitam-nisam să le pângărească?!”

Zadarnice îi erau așteptările. Când amurgise de-a binelea, mulți dintre colegi plecară în oraș la film, iar el continua să stea întins în pat, simțind că falca îl doare mai tare. Deodată ușa se deschise și intră Gheorghe Dodi, din clasa a noua. Acesta desenase pe o hârtie de vatman un chip gingaș de fată, cu două gâțe lungi până la poalele rochiei, cu două aripi mari de înger, iar de desubt scrisese „Abia atingi covorul moale/

Mătasa sună sub picior:

Și ca un înger între oameni.”

— Îți place? Întrebă Gheorghe desfăcând coala și, prinzând-o în pioneze pe sobă, în locul unde atârname mai ieri sculptura lui David.

— Foarte mult, zise Radu, emoționat.

— Ți-am adus. Un caiet, îi spuse Gheorghe. Te-aș sfătui să scrii în el toate simțămintele. Deodată îi făcu o propunere neașteptată: Scrie un roman despre dragostea ta. Prima ta dragoste!

— Care dragoste? Făcu Radu. Despre ce vorbești?

— Nu te supăra amice, dar fetele de la cămin vorbesc că tu prietenești și te întâlnești seara pe deal cu Luciana. E minunat. Băiatul zâmbe sincer

apropiindu-se de patul lui: Dragostea e un lucru mare! Am citit la bibliotecă o carte „Eminescu în amintirile contemporanilor”: Ce dragostea frumoasă a existat între el și Veronica Micle! Acea perioadă de creație a marelui poet se numește „Veroniană”.

— Cine ți-a spus că eu prietenesc cu Luciana?

— Despre asta vorbesc toate fetele. Tu nu trebuie să tănuiești un lucru atât de nobil.

— Ție cine ți-a spus prima dată?

— Luluța Afifa.

— E greu să fii îndrăgostit.

— Voi fi solidar cu tine, rosti în șoaptă colegul. Poți miza pe spriginul meu.

— De ce i-aștă liniște în cămin? Se uimi Radu. Parcă nu e vremea de culcare.

— Majoritatea au plecat la „Luminița” de la școală. Trebuie să plec și eu. Să duc un stand. Dacă vrei, hai și tu cu mine.

După perete, în odaia vecină se auzea tranzistorul lui Gică Țopescu, iar pe coridor se auziră pași.

— Mi se pare că mai este cineva în cămin.

— Ion a închiat ușa, dar a lăsat tranzistorul deschis, răspunse Gheorghe. Iar pe coridor, mi se pare că se plimbă „dădaca”. Doar ea are grijă de ordine.

— Te rog, străduie-te să nu intre, să mă vadă, căci o să începă a mă chestiona ca la judecată.

— Dacă-mi permiți, o să închid ușa pe dinafară, propuse Gheorghe, iar eu, scuză-mă: Trebuie să plec. În caz de ai nevoie de ceva, spune, mă întorc repede înapoi.

— Pleacă, nu te neliniști.

Radu rămăsese singur, cu gândurile și frământările lui. În minte-i roiau multe gânduri năstrușnice: va pleca într-o zi, după sărbători, la Cucioaia, luându-l ajutor pe Nelu Copac. Îl va prinde pe Mihai Briceag în club la dansuri și o să-l bată în fața fetelor. Nelu să fi fost, prezent atunci, neapărat îl chelfănea bine pe Mihai. Nu-l mai lăsa să fugă ca un laș. Ceilalți colegi, Gică Țopescu, Mihai Braga, Ion Calmăș sunt niște fricoși. S-au uitat la toată întâmplarea ca boii la poarta nouă! Nici acum nu îndrăznesc să vină, să-și ceară scuze. Poate și ei poartă vreo vină? Au lăsat toate baltă, plecând la „Luminița”. Oare dansurile de-acolo sunt mai importante decât starea sănătății lui? S-ar fi dus și el, să-i dea la socoteală, dar cum să apară el în halul cela; cu o falcă în cer și cu una în pământ?! Nedumirirea lui creștea și mai tare, după ce află de la Gheorghe că Luluța Afifa a răspândit zvonul, că el, Radu Madonu prietenește cu Luciana Stănescu. Adică, nu este o prietenie ca între colegi de clasă, ci. Se iubesc! Poate și din gura ei a ajuns vestea la urechile tâmpitului cela de Mihai Briceag. D-apoi lasă, o că nu scapă ea așa ușor. Mai sunt nopți, mai sunt zile! Dar, de ce tace Luciana? Dacă Mihai l-a lovit din cauza ei, ea, ar trebui să se comporte altfel, să dea unele explicații! Stând în singurătatea și liniștea odăii, Radu se pierdea în nedumiriri. Se simțea. Obijduit de toată lumea! Poate că, acum, alde Luluța Afifa, dansând veselă cu vreunul din băieți, jubilează de

fericire că Radu a fost bătut de un țacnit. Dar, înțelegând oricum că nu poate schimba nimic, își zise: „Răbdare, Madonule. Sunt lucruri, pentru vindecarea cărora e nevoie de răbdare și timp. Măine-poimăine se vor clarifica toate!”

Înnoptase de-a binelea. Pe coridor nu se mai auzeau pași. Probabil nu mai era nimeni. Toată lumea e la serată. Durerile îl slăbiseră puțin și el vroia s-adoarmă, să se clameze, să uite de toate. Mai privi odată chipul fetei de pe desenul lui Ghierghe, apoi stinse lumina și se întinse în pat, cu fața în sus.

Nu zăbavă și, se auzi clepanca ușii de la intrare, apoi pași grăbiți pe coridor și sunetul cheii în broasca ușii de la odaie. Era Gheorghe Dodi. Aprinse lumina și, cu zâmbetul lui nevinovat îi întinse un bilețel:

— Mergeam spre școală și m-am întâlnit cu ea. M-a întrebat dacă nu te-am văzut. I-am spus, că stai singur în odaie, la cămin și admiri portretul meu. Luiciana m-a chemat într-o clasă pustie, a scris bilețelul și m-a rugat să ți-l transmit urgent. N-am putut s-o refuz. Ei, vezi. În dragoste trebuie să te descurci numai tu, singur.

— Știi ce e scris acolo?

— Există o lege sfântă la gentlmeni, zise Gheorghe cu o mină serioasă: Să nu citească scrisori străine. Niciodată!

Radu își dezlegă bandajul de la falcă și citi la lumina lămpii: „Vino te rog, la cămin. Te aștept, sunt singură. Luciana.”

— Ești sigur că nu a citit nimeni scrisoarea.

— Pe cuvântul meu de comsomolist!

— Fie, te cred.

Radu uitase de durere și de gândurile întunecate. Îmbracă scurta și, lăsându-l pe Gheorghe singur în odaie, o zbughi afară. Era nerăbdător s-o vadă. Ea, îl aștepta, singură, în odaie, la cămin.

Luciana intrase odinioară, părul îi era ud de zăpadă și ea îl ștergea cu un șervet flaușat. Era îmbrăcată în rochia albastră cu floricele albe. Îl pofti să se așeze la masă, calm, continuând să-și pieptene părul.

— Ți-a făcut-o săteanul meu! Eu nu port nici o vină.

— N-am îndrăznit să mă gândesc la asta.

— Dorești ceai? Întrebă dânsa și-i netezi falca umflată cu dosul palmei.

— Numai nu tare fierbinte.

— Ne vom strădui, puse ea ceainicul în priză. Până la revelion am de gând să merg acasă, la Cucioaia și am să-l părăsc la frate-meu, zise fata. Măgărușul!

— Doar că eu nu am înțeles: de ce m-a lovit, anume pe mine?

— Pentru că i-ai devenit rival, recunoscui fata. Oare puține cărți ai citit unde se spune că flăcăii totdeauna se bat de la fete... Pe fața Lucianeii înflori un zâmbet cald.

— Bine, mă voi clarifica, singur, dar de ce a făcut-o fără să mă prevină, să mă tragă la un fel de socoteală, continuă să se nedumirească băiatul, după care făcu o pauză și, atent, duse ceașca cu ceai de la Luciana, ducând-o la gură.

— Vrei să vezi albumul meu cu poze?

— Îhî.

Luciana îi puse la dispoziție niște fotografii de familie, pe care Radu le privea atent, iar fata, așezându-se alături, pe scaun, i le comenta:

— Aici sunt elevă în clasa întâi, aici – la serata de absolvire după opt clase. Aici, studentă la Școala pedagogică din Orhei, unde am învățat doar un an.

— De ce ai abandonat pedagogia?

— Ei, fleacuri. Tot din cauza familiei Briceag, îl uimi cu răspunsul său fata. Radu, nu dorea să revină la o discuție care i-ar provoca amintiri neplăcute. Mâina ei din nou îi netezi cu gingășie falca umflată.

— De ce n-ai mers la „Luminiță”?

— Când am văzut că nu erai, m-am întâlnit cu Gheorghe și am venit la cămin, să te-aștept.

Radu simți gingășia și sinceritatea vorbelor ei. Dorea s-o cuprindă de talie, s-o tragă mai aproape de el, dar se sfia. Când privirile ei se întâlneau roșiră ambii până în vârful urechilor. Pe masă ticăia un ceasornic mecanic. Trebuia să mai treacă o clipă ca Radu să îndrăznească, să se apropie mai mult de ea, de obrazul ei și, poate poate să o atungă cu buzele. Dar, tot atunci pe coridor, se auziră pași grăbiți, ușa camerei se deschise vreaște și în prag apărură Cecilia. Din urma ei, ateriză cel cu pălărie, care ținea vajnic vioara și arcușul gata în orice moment să-i zică o rapsodie.

— Buna seara, hulubașilor! Le zise educatoarea bine dispusă. Era îmbrăcată într-o rochie albă gofrată, cu mânicile lungi. Părul ei deschis cobora în bucle peste umerii mici, privirile ei erau galeșe: Avenir, privește la acești doi lăstărași.

— Mergem, ne grăbim doar, zise bărbatul: Trebuie să fim la repetiție.

— Zăbovește, dragule! Doar am misiunea să controlez cât mai frecvent căminul. Sunt educatoare. Deslușind umflătura de pe fața lui Radu, i se adresă mirată: Te-ai bătut la pumni, băiete?

— Fleacuri, zise Radu, sculându-se în picioare. M-a împuns juncanul tatei, când îl țineam pentru ca să-l potcovim.

— Dacă îți arde de glumă, înseamnă că nu e nimic strașnic. Făcu, Cecilia.

— Lasă tinerii în pace să-și facă lecțiile, zise Avenir și tot atuncea încercă vioara cu arcușul.

— Bine, noi plecăm, dar lecțiile să vi le faceți cumsecade, căzu de-acord Cecilia. Măine am să vă controlez caietele.

Cei doi plecară spre casa de cultură din apropiere unde aveau repetiție, iar Luciana îi privea prin geam cum se îndepărtaufericiti. Apoi, se întoarse spre el și-i spuse:

— Degrabă au să vină fetele de la serată. Vreau să-ți dăruiesc o fotografie de-a mea. S-o ai ca amintire. Vremea trece repede. Mai avem să învățăm câteva luni și. Adio școală!

— De ce ești în uniformă militară? O întrebă el, privind fotografia.

— Când verișorul s-a întors din armată mi-a dat vestonul cocarda și am pozat. Nu-ți place?

— Mulțumesc! Zise el, potrivit că e timpul să plece. În depărtare se auzeau vocile colegilor.

— Și eu îți mulțumesc că m-ai vizitat. Te rog, la noapte pune-ți compresie cu sodă de mâncare și o să îți se desumfle obrazul, iar eu, zilele acestea o să mă răzbun pe Mihai.

— La revedere! Noapte bună!

— Și visuri plăcute, Radule! Îi zâmbi fata la despărțire.

Ieșind de la Luciana, în drum spre cămin, Radu se întâlnește cu colegii de clasă care se întorceau veseli de la serată. Cineva zise că mâine, dimineață, vor să plece la Cucioaia să deie ochii cu Mihail Briceag...

— Gică Țopescu plătește drumul încolo și-napoi, zise Nicolae Movileanu. O să mergem cu dârjale.

— Ogoiți-vă, nu plecăm nicăieri, le zise Radu. Mă voi clarifica singur.

— Cum dorești, zise Ion Calmăș. Mai bine de noi.

De la incidentul cu Mihai Briceag, între băieți se crease o tensiune inexplicabilă. Radu bănuia, că între colegi există un turnător ce are grijă ca despre relațiile lui cu Luciana să se știe tocmai în satul ei natal. Poate că vinovată în toate era Luluța Afifa? Din care considerați? Poate din invidie. Gândurile în acele clipe, îl purtau pe făgașul răzbunării. Dar nu era cazul. În jur era atâta frumusețe. Ninge din belșug. Totul era alb. Ziua parcă, se contopea cu noaptea Anul Nou era aproape și se simțea atmosfera sărbătorii. Falca i se dădea la loc, nu-l mai durea așa de tare, iar gândurile încetul cu încetul reveniră la Luciana. Dorea să sărbătorească revelionul cât mai frumos, să-i dăruiască un cadou deosebit, care i-ar aduce multă-multă bucurie. Deaceia, când Apolinarie Vatamanu îl luă pe el și pe Nicolae Movileanu în oraș ca să procure cadouri colegilor, el consideră că este ocrotit de un înger al norocului. Dirigintele, în sfârșit primise țara de bani de la gospodăria agricolă, unde în toamnă culeseseră struguri și decise să cumpere de toată suma cadouri pentru elevii săi. Au mers la magazinul de cărți și rechizite școlare. Era o zi friguroasă, viscoala ușor. La magazin, se mai vindeau și discuri. La tezghea în întâlni o femeie robustă, smolită, în rochie roșie, cu fața prietenoasă, care odinioară pusese la radiolă o placă cu valsul lui Sviridov și acum savura farmecul muzicii.

— Aceștea-s elevii mei cei buni, Emilia Ivanovna, zise cu vocea-i blajină Apolinarie Vasilevici. Vrem să alegem cadouri, pentru fiecare din cei 32 de școlari din clasă. Te rugăm să ne ajuți.

Emilia Ivanovna era soția lui Apolinarie Vatamanu, o femeie, care de cum îi văzu pe băieți, i-a salutat binevoitoare și, cu o ospitalitate deosebită, le propuse tot ce se vedea la vitrină, apoi i-a dus la depozit. În două genți mari au ales pentru fiecare câte un cadou. Radu chibzuia ce ar fi potrivit ca să-i dăruiască. Luciane. Trăia cu gândul că feta se va bucura mult de un cadou dăruit de el în seara de revelion. Când plata pentru cadouri a fost achitată, lui Radu ceva nu-i ieșea la socoteală și, înainte de a se despărți de Emilia Ivanovna, care le mulțumea întruna pentru cumpărăturile făcute, zări un album cu reproducții ale lui Tizian, Tintoretto, Rafael, Leonardo da Vinci, o carte foarte scumpă, pe care, o ascunse pe furiș sub palton.

Ieșind din magazin, petrecuți de cuvintele blajine ale soției dirigintelui, Radu, deodată simți că cerul s-a lăsat peste el. Avea presimțirea că Apolinarie Vatamanu a observat că el a furat cartea, fiindcă ochii dirigintelui îl priveau iscoditor și suspect. Mergând spre cămine, discutau despre apropiatele sărbători. Radu nu se putea gândi la nimic altceva, decât la ce să facă, să scape de. Caretea, furată. Încerca să se convingă că învățătorul nu știe nimic despre fapta lui, dar de ce atunci, nu îl slăbește din ochi? Ajungând în deptul căminului pentru fete, le ieșiră în cale colegii de clasă, ce se întorceau de la sala de meditație: Gică Țopescu, Mihai Braga, Gheorghe Scurtu, un pâlț de fete. Erau și doi învățători, cu care Apolinarie Vatamanu, rămăsese să discute ceva. Radu, hotărî că a venit momentul să acționeze. Se apropie de Mihai Braga și-i zise:

— Am sub palton o carte. Iao și, pleacă de-aici cât mai repede spre cămin, să nu te vadă nimeni. Îți explic totul pe urmă.

Colegul, oarecum surprins de-această propunere, făcu ce-i ceru colegul, vârî mâna sub palton, luă cartea, și când era gata s-o tulsească, Apolinarie Vatamanu îl apucă de mână.

— Ia stai, măi băiete. De unde ai tu cartea asta?

— Radu mi-a dat-o, răspunse uimit Mihai Braga.

— E cartea pe care ai luat-o odinioară din depozitul magazinului, zise Apolinarie Vatamanu și-l ținti cu privirile pe Radu.

În jurul lor, cuprinși de curiozitate să afle ce cadouri le-a procurat pedagogul pentru seara de revelion, se adunau tot mai mulți elevi. Radu avea senzația că i se desface pământul sub picioare. I se făcu un nod în gât și nu putea spune o vorbă pentru a se îndreptăți. Învățătorul ținând cartea în mână, îi zise, parcă dorind să salveze situația:

— Ai uitat s-o lași unde trebuie, Radule. Pleacă chiar acuma, în vale, cere-ți scuze de la Emilia Ivanovna și pune cartea la loc...

Radu, fără a spune ceva, tăcut, cuminte luă cartea din mâinile pedagogului și merse la magazinul din vale. Era copleșit de rușine, dar, pentru o clipă se simți ușurat. În magazin nu era nici un cumpărător.

— Vă întorcem cartea, zise el, adresându-se Emiliei Ivanovna. Și. Să ne iertați că am luat-o din greșală.

Vânzătoarea, îl privi cu aceeași bunătate, puse ochelarii convingându-se că este cartea ce stătuse odinioară la vitrină, și îl liniști:

— Nu-i nimica, se întâmplă. E bine că ați observat la vreme, altfel.

Radu ieși ca din pușcă din magazin. Nu știa unde să meargă. Intra în pământ de rușine. De va ști toată școala că el este hoț de cărți. Acuma, în preajma Anului Nou! Până la urmă, hotărî: fie ce-a fi, va merge la școală. Acolo, neapărat o să-l întâlnească pe Apolinarie Vatamanu. Acuma își aminti de toate necazurile pe care i le pricinuiseră învățătorului de biologie. Uneori, chiar era și brutal. Odată, când le lămură ceva despre specia „*Canis animalis*” sau „*canis domesticus*”, Radu, fără a-și da seama ce spune, a pronunțat fraza: „Este și o a treia specie, „*Canis Apolinaris*”. Pedagogul a luat toate-acestea drept glumă, și a râs, împreună cu întreaga clasă. A fost o glumă de prost gust. Acuma, mergând spre cabinetul învățătorului, își dădea bine seama de păcatele ce le avea față de

acest om bun, blajin și înțelept. Nu știa cum să explice fapta pe care o săvârșise. Cu atât mai mult e că a furat o carte din magazinul administrat de soția lui. Ce rușine! Va trebui să plătească pentru toate. Nu putea păși pragul unui nou an cu această rușine. Trebuie să scape de ea.

Apolinarie Vatamanu se afla în atelierul lui de lemnărie, fiindcă preda munca la clasele primare și meșterea un stativ pentru brad. Văzându-l, pedagogul îl țintui cu privirea. Radu trebuia să spună ceva, să-și ceară scuze. Era prima oară în viața lui, când trebuia să se justifice pentru o faptă urâtă. Într-o clasă de la etajul doi, corul de fete cânta melodios: „O! Brad frumos! O, brad frumos!”

— Apolinarie Vasilievici, rog să mă iertați pentru prostia făcută, odinioară, murmură băiatul, gata -gata să izbucnească în plâns. I se ridică un nod în gât și simțea că-l sugrumă emoțiile.

— N-am ce te scuza, mâi băiete, zise învățătorul sever. Iertare pentru furt, trebuie să ceri de la Emilia Ivanovna. Ai cerut iertare de la ea.

— Nu mi-a ajuns curaj.

— Ție îți ajunge curaj numai la făcut nebunii, oftă învățătorul, urmărindu-l cu privirea.

— Dacă nu mă iertați, am să mă topesc de rușine. Mă duc să mă prăpădesc, să-mi fac samă. Îngrozi băiatul, încât pedagogul se neliniști.

— Pentru a fi laș nu trebuie mare minte! Reproșă dirigintele și se așează pe un scaun în fața lui. Având la îndemână catalogul clasei, Apolinarie Vatamanu îl răsfoi și continuă: În privința învățaturii nu prea strălucești, dar nici nu ești în coadă. Alta e, mâi băiete. Ești deja matur, dar faptele tale mă pun în gardă. Îți dai seama că ai săvârșit o crimă, care se condamnă cu închisoare?!

— Desigur. Dar eu vă rog să mă iertați, în primul Dumnezeu voastră!

— De ce eu? Emilia Ivanovna.

— Vă rog să mă salvați de această rușine, Apolinarie Vasilievici.

Vocea băiatului era sinceră. Pedagogul tăcu îndelung și în acea pauză de chin și așteptare, fața lui Radu începu să se acopere cu broboane de sudoare. Exista pericolul ca cineva să intre și atunci, totul va rămâne nerezolvat.

— Pe Dumneata numai munca te va salva, zise în sfârșit învățătorul. Socoate că nu s-a întâmplat nimic, dar fapta făcută, te-a coborât mult. Pentru a fi altul, va trebui să depui eforturi colosale. Ești băiat capabil, dar faptele tale mă îngrijorează. Pleacă! Bucură-te că nu au aflat colegii ce s-a întâmplat. Asta este important pentru tine. De se mai întâmplă vreodată așa ceva, o să te înghită pușcăria!

Ieșind din școală și revenind la cămin, simțea cum amărăciunea îi aredea gâtul. Săvârșise o faptă rușinoasă și nu avea nici o îndreptățire. Îl dădea în sudori când își închipuia că despre fapta lui ar fi putut afla colegii de clasă, nu s-ar mai fi spălat de rușine întreaga viață. Dar nu avea nici un temei ca să nu-l creadă pe Apolinarie Vasilievici, despre care toată lumea știa că e un om ce se ține de cuvânt. Dar, principalul, era că aplanase situația cu familia lui.

La cămin nu era nimeni. Băieții plecară, care la antrenamente, care la repetițiile pentru revelionul ce avea să aibă loc peste două seri. În prag stătea Fiodor Ivanovici Staicu. Văzându-l, educatorul se însenină la față:

— Prietenii tăi au plecat la guleai, la Gheorghe Scurtu, dar au lăsat o dezordine totală în tot căminul. Măine-poimăine e sărbătoare, dar ei și-au bătut joc de comuniști! Au lăsat totul pe sama mea. Eu am hernie.

Educatorul spusese aceste cuvinte, fiind convins că nu va găsi susținere, cu atât mai mult că Radu din principiu nu făcea ordine la cămin. Radu, însă nu zise nimica. Luă căldarea, o umplu cu apă de la robinet, îmuie în ea petica semiînghețată, apoi, mătură coridorul, duse gunoiul adunat în urne la lada din curte și cu teul, ca un marinier dibaci, începu să spele podelele din coridor. Muncea sârguincios ca niciodată. Educatorul uimit, îl privea cu niște ochi cât cepele. Apoi, văzând cum muncește băiatul, se îngrijoră:

— Ce s-a întâmplat, puiule? Iarăși ești îndrăgostit?

— Am hotărât să părăsesc școala, răspunse Radu cu voce tristă. Nu mai sunt capabil să termin învățătura. Nu vă supărați și vă rog să mă scuzați pentru toate neplăcerile pe care vi le-am pricinuit.

Terminând de făcut ordine, Radu își adună toate cărțile și lucrurile ce le avea și plecă spre Ineasca. Era hotărât că-și va putea convinge părinții să-l lase până în vară în pace, apoi spre toamnă va merge la învățătură, la o școală tehnico-profesională de la Chișinău. Știa, că părinții rămași singuri au nevoie de un ajutor la gospodărie. Credea că ei asta și așteaptă.

— Ai pierdut atâta vreme rupând încălțăminte, îmbrăcăminte și acuma să lași școala, făcu mama spre surprinderea lui, când le anunțase intenția.

— Astăzi, fără carte ești ca un document fără de ștampilă și iscălitura nacealnicului, zise tata, chibzuind asupra celor declarate de băiat. Dar dacă ai hotărât, mă rog!

Mama copsese. În casă era cald. În lighean stăteau un clit cu plăcinte de post cu bostan și varză murată. Mirosea a alte copturi pe care mama le pregătise din timp pentru sărbătorile Crăciunului. Tata, ca de obicei, adusese un ulcior cu vin roșu și Radu, care nicidecum nu-și putea reveni după șocul primit cu câteva ore în urmă, bău un pahar plin.

— Poate o să te răzgândești, dragul mamei?!

— Nu mă încântă deloc învățătura la Telenești, minți Radu. Nici predarea nu e cum se cuvine, nici învățătorii nu-s măcar ca la Ineasca. M-am săturat. Oare eu nu vă trebuie? De ajutor, la gospodărie?

— Trebuiești foarte mult, zise tata. Trebuie în fiecare zi de rănit la vacă, de dar mâncare la porci, la oi, la păsări.

— Trebuie să tăiem lemnele toate, zise tata mai turnând în pahare. Lucrul la gospodăria omului nu se termină niciodată, dar tu ești tânăr și trebuie să înveți. Păcat că ai hotărât să lași școala. Dar, până după Anul Nou o să te mai gândești. Eu așa cred.

Mama, începu să plângă, fiind sigură că deja nu-l mai poate convinge pe fecior să-și schimbe decizia.

— Taci, hulere! Se stropși la ea tata. Dacă vrea să fie om se va mai gândi, iar dacă nu o să lucreze ca și noi din noapte-n noapte-la pământ!

— E băiat tânăr și deștept, reproșă mama. De ce să tragă sapa ca și mine, când el poate deveni mare nacealnic.

— Las” ca viața încă o să-l învețe minte. Măine va avea alte gânduri. E verde încă.

După ce au stat la masă, Radu se închise în odaia sa, cu etajera plină cu cărți și toată noaptea, la lumina becului electric a citit „Autobiografia” lui Bronislav Nușici. Spre zori luase caietul dăruit de către Gheorghe Dodi și continuă cu toată seriozitatea să continue a scrie romanul său, căruia îi dăduse titlul „Luciana”.

Toate gândurile îi erau concentrate asupra acestei compuneri, școala trecuse pe planul doi, părinții îl lăsaseră să decidă singur. Considera că școala medie de la Telenești a devenit pentru el o filă a trecutului și nu va mai fi într-o clasă cu colegii niciodată. Era singur în iatacul cald, comod. Toată noaptea a ascultat muzica postului de radio București și a scris o poveste despre o fată și un băiat la culesul viei. Cu fiecare clipă gândurile despre frumusețea și farmecul toamnei trecute puseseră stăpânire pe el; construia dialoguri, monologuri, buzele lui șopteau acele fraze pe care le rostise fata și băiatul acolo, pe dealurile îngemănate din preajma iazului albastru. Afară continua să ningă, se așterneau troiene până la ferestre, copacii și casele aveau căciuli albe și pufoase. Se topea noaptea și veneau zorii ultimei zile a anului. Când se lumină de-a binelea, el adormi îmbrăcat cu capul pe modița brodată de soră-sa pe la șezători. În vis trăi din nou cele scrise noaptea pe hârtie. SE făcea că el, împreună cu Luciana, zburau cu aripi albe desfăcute, printre luceferii sclipitori pe bolta albastră, luminată de o lună mare, curată și zâmbitoare. Din înălțimi se vedea pământul cu pădurea îngălbenită, viile, școala lor și colegii cu brațele întinse spre ei. Vedea fețele iradiind de bucurie ale colegilor și învățătorilor. Luciana râdea în palme de naivitatea și curajul lui, îndemnându-l să fie mai curajos să coboare jos, pe pământ, la realitate, amintindu-i că nu mai este copil. El, însă nu se putea rupe din țăriile senine ale cerului nocturn. Era fericit, încântat de romantica clipelor trăite în zborul acela fantastic alături de dragostea vieții lui, Luciana.

A fost trezit din visele sale pe la amiază. Tata, împreună cu vecinul Andrei Bălălău tăiau lemne cu beschia la trunci. Prin ogradă se făcuseră pârtii ce se asemănau cu niște tranșee. Vecinul izbutise ca să bea împreună cu tata câteva pahare în cinstea apropiatului An Nou și vorbea tare, să-l audă mahala:

— Nu știu ce s-a întâmplat cu mine, badei, dar au început să-mi scadă puterile, deși, încă. Sunt voinic, dar n-am putere!

Căinele lătra întruna. Salcâmul împodobit cu zăpadă semăna cu un pocal enorm umplut cu șampanie spumoasă. Ninsoarea încetase și se lăsă gerul... Tata începu să despice gălătugii, iar badea Andrei Bălălău aduna despicăturile galbene ca ceara într-un clit sub șopron.

— Azi e Anul Nou, dar nu știu de ce n-am nici eu. Bucurie, cumătre.

— De ce, badei? Se miră Andrei.

— Băiatul meu a hotărât să lepede școala de la Telenești. Nu m-am putut liniști toată noaptea. N-am închis un ochi. Dar, îi dau pace, nici la lucru nu-l pun deocamdată. Cum și-a așterne, așa va dormi...

— Ceva l-a supărat acolo?

— Așa cred și eu. S-a plicticit, probabil...

— Eu știu o vindecare, badei! Zise vecinul, oprindu-se din lucru. Acuma i-ar trebui să se îmbete bine cu izvar, apoi s-o ia pe dealuri și să se plimbe în rătăcire, până își va veni în fire. După aceea va ști precis ce-i cu dânsul și încotro trebuie s-o apuce...

— I-an lasă, nebuniile tale, cumătre! Se opuse tata. E prea verde pentru a-și găsi alinarea în pahar. Iaca v-a trece Anul Nou și-apoi vom limpezi noi lucrurile, că-i băiat deștept.

Badea Andrei totdeauna îi amintea lui Radu despre acele clipe ale copilăriei, când mai era și muzicant în sat. Spriginindu-și capul pe căpătâi, băiatul revăzu acele momente, când umpla cu fanfara la îngropat morții din Telenmești și acea istorie cu badea Andrei.

Pe la mijlocul anilor 60 nici o ceremonie și nici o înmormântare nu se făcea fără de orchestra din Ineasca. Radu cânta la bariton, împreună cu alți colegi de clasă, stârnind o mare invidie în inima lui. Badea Andrei. La nunți și cumătrii, la înmormântări, muzica întotdeauna era puusă și la mâncare. Numai că pe el, probabil îl călcasă ursul pe-o ureche. Nu avea auz muzical, dar dorea cu tot dinadinsul să nimerească cumva în componența vreunei orechestre de acest fel. Măroi, cu ochii puțin holbați, burduhos, cu o voce răsunătoare. Muncea tractorist în colhoz, dar foarte des se cam întrecea cu paharul. Avea patru copii mici și, pe țăca Maria, o femeie blajină, cuminte și cu multă credință în Dumnezeu, dar care purta pe umerii săi mai toate grijile gospodăriei. Badea mereu venea acasă mahmur. Mahalaua deseori era zguduită de tărăboiul ce-l stârnea Andrei Danilovici, precum prefera dânsaul să i se zică. Întrucât gospodăria lui era gard în gard cu cea a părinților lui Radu, acesta de multe ori îl vedea cum venea beat se răscrăcăna pe un scaun în pragul casei, ofta adânc și începea să se sfădească cu țăca Maria, care umbla, sărmănică, în jurul lui, ca un titirez:

— Of, mă-năduș! Zicea dânsul. Apoi, nitam-nisam, puneă o întrebare retorică: Marie, i-an spune-mi, dragă, cine a făcut casa asta și beciul din ogradă?!

Biata femeie, știindu-i harțagul la beție, lua șipul de agheazmă, îl stropea ușurel de la distanță, zicând ca pentru sine, dar ca să o audă toți:

— Of Andrei, iaca cineva iarăși te-a speriat. Ptiu să nu fii de deochi.

Badea, însă, văzând că nu i se răspunde la întrebare, începea să tropăie cu picioarele în pământ strigând, cu vocea-i de bas înspăimântând și păsările pe ramuri:

— Eu-u-u! Fa-a-a! Eu am făcut și casa, eu am făcut și beciul!

— Ptiu, să nu fii de deochi! Repeta întruna țăca Maria, până se apropia de dânsul ca de un leu ogoit și, împreună cu cei doi copii mai mari, îl lua de subțiori, ca să-l ducă la culcare...

— Bea de ciudă, zicea el deseori. Când văd că altora li-i bine și eu nu pot s-ajung pe urma lor.

Se vede că invidia față de cumătrii, care cântau pe la ceremonii, bucurându-se de atâtea favoruri, câștigând și un ban de cheltuială, nu-l slăbea

pe megieșul lui Radu. Într-o bună zi, badea Andrei merse la iarmarocul de la Mihalașa, vându o vițică și. Își procurase o frumusețe de dobă, cu talgere de alamă ce scânteiau la soare, și o minunăție de măciucă. De atunci nopțile liniștite de vară deveniseră un coșmar pentru vecini. Când lumea mergea la culcare, în casa mare a lui badea Andrei se aprindea lumina, iar pe pereții cu lăicere zbura încolo și-ncoace o umbră de măciucă: „Zdup! Zdup! Zdup!” Badea se antrena viguros, încercând să deprindă meseria de dobar. Știa că dobari is puțini, iar dobă ca a lui nu se pomenea în tot satul. O procurase de la țigani din Ciulucani. Mahalaua, era convinsă că badea Andrei nu face altceva decât bate fundurile la poloboace. A doua zi, probabil, încântat de succesele lui dobaristice, badea se plimba prin ogradă țăntoș, ca un cocoș. Mama lui Radu, venind la gard, a cutezat să-l întrebe:

— Ce tot bocănești noaptea, cumătre de n-ai odihnă?

Pieptul lui badea se înfoie parcă, mulțumit că cineva a atras atenția la străduințele lui nocturne și-i răspunse fălos:

— Oare chiar Maria mea nu ți-a spus, cumătră?

— Nu știu nimica, nici cu spatele, îi zise mama.

— Păi, mi-am cumpărat dobă! Iaca n-ai să mă crezi, cumătră, dar îți spun adevărul. Noaptea, uneori, stau culcat lângă Maria mea și, deodată încep să visez. Notele. Sar buimetic din așternut și până nu mă duc în casa cei mare să le bat oleacă, nu-i chip.

Badea Andrei intrase în azart cu doba lui și, uneori, pentru a atrage și mai mult atenția măhălenilor, prindea a cânta cu vocea lui de poloboc:

— Măi Valoghea, dealu-i mare, I-an coboară-te la vale, măi-măi!

După o vară de antrenamente el încercă să se alipească cu doba lui la vreo una din orchestrelșe satului, dar toate locurile erau ocupate. Badea era peste măsură dre amărât. Ar fi fondat el vreo fanfară proprie, dar ideie sărmănelul nu avea cum se face acest lucru. Și nici pasiunea față de păhăruț nu-i permitea s-o facă. Dar iată că se întâmplă un caz, care i-a oferit prilejul lui badea Andrei Bălălău, să-și încerce puterile, în orchestra pentru funeralii. La Telenești murise un evreu, mare nacealnic la cârmuirea raională. Întrucât, conform religiei iudaice, mortul se îngroapă în aceeași zi, demnitarii au dat ordin să fie găsiți de urgență muzicanții. Mihail Cușnir, dirijorul, i-a găsit pe toți, cu exepția dobarului Goriță, care nimerise în spital. Și atunci Mihail Cușnir, își aminti de badea Andrei și doba lui.

— Ei, cum, o să faci față? Îl întreabă el.

— Cu doba mea, mă învărt după soare de ghini ce-o bat! Răspunse fălos badea Andrei.

— Am rezolvat problema! Îl asigură Cușnir pe demnitarul venit de la cârmuire și, comandă întregii echipe de muzicanți: Urcăm în camion!

Pe drum, spre Telenești, Cușnir, pentru orice eventualitate, s-a interesat dacă muzicanții, știu partiturile „Huralului”, mărșui funebru. Toți au răspuns afirmativ. L-a întrebat și pe badea Andrei. Acesta ca un pugilist în pauzele rundelor, mătăhăind din cap la indicația antrenorului, l-a asigurat că totul este clar.

În ograda mortului era jale mare. Orchestra a fost aranjată în spatele lumii ce stătea în jurul sicriului, așezat pe un lafet. Badea Andrei stătea țănoș cu nasul în sus a mare cinste și mândrie, cu doba așezată peste burduhamu-i impozant, de parcă în acel moment îl arăta la televiziune de la tribuna Asambleii Națiunilor Unite. Într-o mână ținea măciuca dobei, în cealaltă capacul talgerului. Mihai Cușnir, concentrat, cu ochii pe toți, făcu semn cu bagheta ca muzicanții să ducă mușturile la gură și-i îndemnă să sufle în tromboane, iar lui badea Andrei, să țină hangul cu lovituri ritmice în doba lui frumoasă. Dar s-a întâmplat ceva care-i zgudui pe cei veniți să petreacă defunctul în ultimul drum. Orchestra solobozi primele acorduri lente ale marșului funebru, apoi se auzi vocea tunătoare a lui badea Andrei, care cânta ce știa mai bine: „Măi Valoghea de-alu-i mare.”, lovind în dobă cu măciuca, fără a ține cont de orchestră. Îndoleații se opriră de bocit mortul, nedumeriți de sunetele bizare, cântecul lui badea Andrei și ritmul loviturilor de măciucă, privind consternați în jur. Mihai Cușnir speriat, se repezi și cu o mână acoperi gura dobarului nou nouț, iar cu cealaltă îi zmunci măciuca. Orchestra amuți. Cineva se apropiară de dirijor, încercând să clarifice cele întâmplate. Cu chiu cu vai au dus misiunea la capăt, dirijorul asumându-și și rolul de dobar. După funeralii s-a declanșat o sfadălie, încât badea Andrei și-a luat doba în spate și, a plecat suduind spăre Ineasca. După această întâmplare nici un dirijor nu s-a mai încumetat să-l ia în orchestră. Iar el fu nevoit să vândă frumusețea de dobă. Pe banii obținuți de la acest negoț, surprinzător pentru tot satul, a procurat bilete de loterie Anunțase toată lumea că foarte curând, va intra în posesia unui automobil. Ascunsese teancul de hârtii de valoare, în casa cea mare sub, cliturile de zestre a țăcăi Maria și se gândea la ziua când va deveni marele câștigător.

— Cumătră Veră! O strigă dânsul într-o dimineață pe mama Vera la gard. Știi ce-am visat eu astă noapte?

— Iaca asta n-o pot șri, cumătre Andrei.

— Am visat un rahat cât mine de mare, și Maria mea, a spus c-am să câștig numaidecât mașină. Mata crezi în vise?

— Să-ți ajute Dumnezeu, cumătre Andrei.

— Așa a zis și Maria mea, spuse badea Andrei și o încredință pe vecină că, numaidecât o va plimba cu mașina prin mijlocul satului.

— Da rahatul visat, era mare, bade Andrei? Sări cu întrebarea de după spatele mamei Radu.

— Tu, nu-ți bate joc de badea, pațanule! Îl amenință vecinul Toți nu mă cred, dar veți vedea. Deamu toată lumea mă invidiază. Ia că-s răi oamenii în sat.

Când veni ziua multașteptată, mahalaua stătea cu răsuflarea întretăiată. Dar nu a fost să fie. Curând pe șleahul satului vântul spulbera biletele de lterie, care, deja nu mai aveau pentru nimeni nici o valoare.

Amintirile îl calmă, parcă. Vorbele celor doi le auzea ca prin vis. Radu fără a da semne că s-a trezit reveni la cele scrise noaptea în caietul albastru. Reciti dintr-o răsuflare frumoasa poveste de dragoste și își închipuia că este

deja scriitor, că după ce i se va publica romanul va deveni o celebritate.
Luciana, datorită lui – la fel!

În camera vecină mama așeza grijulie turtele într-o tava, presuirându-le cu praf de zahăr. La un moment dat, ușa se deschise, și ea, iradiind de bucurie, îi zise:

— Ți-au venit oaspeți. Scoală-te, dâșii stau în tindă și vorbesc cu taică-tău. Scoală și repede și te spală pe ochi.

Radu fu cuprins de bucurie. Nu dorea să se întoarcă la școală, dar în acea noapte înțelesese cât de greu îi va fi fără de colegii lui. Sări ca ars din pat, o ybughi pe ușa din față, se spălă cu zăpada de pe peritelul coridorului din pridvorul casei și reveni în iatac. Aici îi găsi pe Gică Țopescu, Mihai Braga și. Ea, Luciana într-un paton albastru, lung, cu guler de iepure alb, în șalincă roșie cu țurțuri mari. Pletele ei blonde ieșeau de sub broboadă pe sub bărbie. Ochii ei fericiți zâmbeau, în obraji avea bujori de sfială și din cauza gerului de-afară. Radu avea impresia că iată-iată brațele lor se vor desface și se vor contopi într-o îmbrățișare duioasă. Avea un nod în gât și nu putea spune nimic.

— Treceți în casă, le zise mama oaspeților, bucuroasă și ea că au venit să-l viziteze pe băiatul ei, care întreaga noapte n-a închis un ochi.

— Ne grăbim, zise Mihai Braga.

— Am venit să-l luăm pe Radu la școală, interveni Luciana, fără a-și rupe ochii de la el, zâmbind strengărește. Fără de el nu putem să petrecem deseară revelionul. Apoi îl întrebă ca printre altele: Te mai doare obrazul? Nu se cunoaște nici o vânătaie.

— Așa a poruncit și dirigintele clasei, zise Gică Țopescu. Ne-a trimis la tine. Insistă să mergi deseară la școală.

— Și noi am avut dorință să te vedem, sări cu vorba Luciana.

— Apolinarie Vasilievici a auzit că tu compui versuri și a poruncit să scrii „Plugușorul”. Deseară o să urăm bradul, continuă Mihai Braga.

În casă intră tata cu un braț de lemn. Toți așteptau hotărârea lui Radu.

— Iată cu cine o să iau eu un pahar cu izvar, se bucură tata lui, apoi se adresa mamei: Veră, aprinde focul iar eu am să aduc un ulcior de Lidia.

În vreme ce tata plecă în beci, Radu zise:

— Nu pot. M-am decis ca să las școala. Părinții au nevoie de ajutorul meu.

— Ne descurcăm noi și singuri, răspunse mama și, veni lângă Radu: Trebuie să te întorci la școală: E ajun de an nou. Astăzi se iartă toate păcatele.

— Eu nu-mi închipui revelionul fără de „Plugușorul” tău, Radule, reveni în discuție Luciana, apropiindu-se de el. Crezi că am fi făcut noi asemenea cale lungă prin nămeți și troiene, dacă n-am fi avut nevoie de tine.

După ce s-a fiert izvarul și tata, fără voia mamei a luat câteva copturi de fruct din lighean, punându-le în fața colegilor lui Radu, fiecare, cu excepția Luciane a băut câte un pahar de vin roșu. Peste câteva clipe atmosfera s-a înviorat și, în cele din urmă, Radu decise, să se întoarcă chiar atunci la școala din Telenești.

VII.

În sala sportivă de la etajul doi se înălța până în pod bradul împodobit cu jucării. Mai într-o parte, discipolii lui Mendel Moiseevici atârâseră de tavan un glob din oglinzi, care se rotea întruna. Când se stingeau luminile, el prelua culorile lămpilor de la ghirlandele bradului și le purta prin întunericul sălii revărsând atmosfera de sclipiri miraculoase și sărbătoare. În colțul sălii se situase ansamblul vocalinstrumental. Valentin Lelic, un băiat înalt, lat în spate cu părul deschis și nasul subțire, din clasa paralelă a orășenilor, susținut de un cor de fete dintr-a noua, cânta vesel și plin de temperament:

— Măi ciobane de la oi, ciobănașule.

I-a mai cântă din cimpoi, ciobănașule, Zi-i din cimpoieș mai tare

Să se-audă peste vale, ciobănașule!

Ion Țapov era Moș Crăciun, iar o domnișoară smolită, orășancă din clasa a noua-Fulguța. Amândoi umblau printre cei prezenți, felicitându-i cu sosirea Anului Nou. Când muzica începea un nou cântec, se avântau și ei în dans. Majoritatea elevilor erau mascați. Nelu Copac avea desenate pe piept niște greutăți și un bărbos cum doboară un cogemite buhai, ceea ce însemna că-l reprezintă pe Hercule. Luciana era Cenușăreasa. Avea pe frunte o coroană, purta o rochie albă, cu flori albastre. Svetlana Tudosan reprezenta noaptea: într-o rochie neagră cu stele pe ea. Gheorghe Scurtu, Gică Țopescu și Mihai Braga – pe cei trei mușchetari, iar Costică Dorogan – pe faimosul d'Artanian! Nicolae Movileanu, spre surprinderea tuturor, îmbrăcat în niște haine militare ponosite, spunea că-l reprezintă pe soldatul rus eliberator! Radu nu-și pregătise nici un costum fiindcă nu reușise. Era îmbrăcat în costum negru, cămașă albă încheiată la gât, fără de cravată. Când dădea cu ochii de Apolinarie Vatamanu ce stătea alături de soția lui, i se făcea rușine. Erau amândoi în haine de sărbătoare și se bucurau de fericirea copiilor din sala festivă. Deodată, el în chemă pe Radu și-i spuse:

— Ai compus „Plugușorul”? Bagă de seamă, eu cu Emilia Ivanovna, special am venit să te ascultăm pe tine.

Cuvintele dirigintelui fuseseră rostite cu multă căldură și sinceritate. Radu scoase din buzunar o foaie de hârtie, parcă dorind să demonstreze, că este punctual și disciplinat.

— Nu știu dacă o să le placă, zise el abia auzit.

— În această seară totul trebuie să placă, zise Apolinarie Vatamanu.

— Soțul mi-a povestit că sunteți un băiat foarte talentat, intră în vorbă Emilia Ivanovna. Am lăsat bucatele pe sama fiicei și-am venit s-ascultăm „Plugușorul”.

În sală se desfășura un concurs după altul, stârnind mare ajiotaj și multă veselie. Luciana, împreună cu celelalte colege, dansa cu toți băieții. De la o vreme, Radu observă că Mihai Braga o c-am curtează, dansează cu ea joc după joc. Și Radu se pomeni încolțit de gelozie. O gelozie pe care nu avea dreptul s-o dea pe față. Orchestra anunța întruna că dansul următor este al fetelor și, domnișoarele erau obligate să invite ele băieții. De vreo câteva ori, nici nu dovedea să se dezmeticească, când se pomenea în fața lui Fulguța, care cu un gest de balerină, îl invita la dans. Fulguța dansa, preluând melodia orchestrei, și nu schimba cu el o vorbă. Numai după câteva dansuri, îl aprecie:

— Dansezi foarte bine și ușor. Îți mulțumesc!
— Să crești mare! Îi răspunse, c-am îndărătnic Radu, găsind că atenția ei îl incomodează.

— Vă felicit cu sărbătoarea Anului Nou! Zâmbi ea, dăruindu-i din sacul lui Moș Crăciun o mică crăprioară de porțelan. Sunteți atât de drăguț.

A încercat de câteva ori s-o invite pe Luciana la dans, însă ea deveni regina balului. Fiecare dintre colegi, precum și băieții din alte clase, aveau plăcere să danseze cu ea. Ea primea invitațiile și se învârtea fericită în jurul bradului, plutind, ținând poala rochiei în mână, lovind, ușurel în podea cu tocurele pantofilor albi. Când se anunță concursul pentru cei mai buni dansatori, Mihai Braga cu Luciana au câștigat primul loc, impresionând juriul condus de Moș Crăciun și Fulguța, precum și publicul, prin frumusețe și grație. Părea că dansurile și veselia nu mai au sfârșit. Venise la bal și un grup de miliționeri, în haine cazone de sărbătoare, care surprinseră asistența printr-o senzațională horă dansată numai de ei. După aceasta au plecat însoțiți de aplauze furtunoase, să-și facă datoria. Radu nu reuși să danseze cu Luciana. Ea parcă nici nu-l observa. Era numai zâmbet, numai fericire numai plăcere. Uitase și de Mihai Braga, având grija să danseze cu toți băieții adunați în acea sală. „Are o inimă mare, cât un autobus, gândi Radu. Vrea să aparțină tuturor. Dar nu-i nimic! Trece ea seara asta.” Acum analiză încă odată pentru sine cele compuse la cămin și fiind îngrijorat, să nu dea greș cumva, hotărî că va citi „Plugușorul” de pe hârtie.

Aproape de miezul nopții, Moș Crăciun și Fulguța, anunțară, stârnind entuziasmul, că elevul clasei a 10-a, Radu Madonu, vine cu o ceată de urători. Radu prinse curaj. Ieși în centrul sălii, la microfon, și cu voce tare, clară, puțin întărită, citi urătura. În „Plugușorul” lui erau pomeniți, învățătorii școlii, așa cum îi vedeau elevii, inclusiv Fiodor Ivanovici și istoria cu reproducția lui Michelangelo. NU a fost trecută cu vederea și cazul lui Gheorghe Scurtu, Mendel Moiseevici cu „Regula burghiului”. S-a găsit loc și pentru revoluțiile sociale, descrise de Ion Țapov la harta timpurilor, și pentru „x” și „y” lui Nicanor Pelineanu și pentru Apolinarie Vatamanu, și pentru un viorist, amorezat de o educatoare de la căminul fetelor. Versurile reprezentau realitatea într-o formă umoristică, fără a leza onoarea cuiva. Sala era în extaz! După ce termină catrenele și gloata striga „Hăi! Hăi!”, spectatorii au aplaudat în hohote de râs. „Plugușorul” a fost lung, plin de haz și ingeniozitate. El încoronă acea superbă serată. Învățătorii, surprinși, aflară cum sunt priviți dintr-o parte de către învățăcei. Pe chipuri li se citea mulțumirea. Radu, simți bucuria succesului și, în acele clipe se determină definitiv: va fi scriitor, neapărat un scriitor bun. Versurile lui erau comentate și apreciate de toți. Îl felicitau pentru curaj, talent și ingeniozitate. De microfon se apropie Apolinarie Vatamanu, și Emilia Ivanovna. Dirigintele îl felicită cu căldură pe Radu Madonu, apoi pe ceilalți elevi.

— Să știe toată lumea, că „Plugușorul” a fost minunat, iar autorul merită toată lauda. Cei prezenți au aplaudat îndelung, în semn că aprobă aprecierile învățătorului.

Soția dumnealui, luând microfonul continuă:

— Familia noastră, a decis ca asemenea talent, cum este Radu Madonu, trebuie să fie încurajat. Îl felicităm din tot sufletul, îi dorim un viitor frumos, precum vouă la toți, dragi copii, și-i dăruim o carte.

În acel moment, Apolinarie Vatamanu cu soția sa i-au înmănat. Afurisitul de album cu reproducții. Inima îi bătea, gata să iasă din piept, dar dirigințele, îi zise, strângându-i mâna:

— Primește-ne aprecierea, cu toată sinceritatea, băiete. Să fii sănătos și înțelept așa precum te știm. M-ai convins încă odată că poți munci.

Muzica reluă dansurile și Fulguța parcă-și uitase rolul. Era mereu alături de Radu, cerându-se invitată la dans. După ce sala ascultă curanții de la Kremlin care aminteau șoșoirea Noului An, veselia continuă, dar entuziasmul scăzuse. Odată cu venirea zorilor, învățătorii, în frunte cu Ion Țapov plecară obosiți acasă. O parte dintre elevii orașeni, de asemenea. Orchestra, în frunte cu Valentin Lelic o dăduse pe valsuri și tangouri. În sfârșit, Radu se apropie de Luciana și, privind-o obosit o invită.

— Sunt măgulită, Radule, că în sfârșit ți-ai amintit de mine în această seară. Zise fata cu obidă în voce.

— Ai fost ocupată toată seara, răspunse Radu, zâmbind degajat.

— Asta te neliniștește?

— N-am nici un motiv să fiu gelos.

— Ai fost superb, Radule! Zise ea deodată. Toată sala, mai ales fetele orașence comentau și mai continuă să comenteze „Plugușorul” tău. Toți se întreabă, dacă nu ai frică de învățătorii pe care i-ai nominalizat...

— Totul e normal și la vară o să fie cald! Răspunse Radu.

— Fulguța te adoră cel mai mult! Observi cum te savurează cu ochii ei mari, pătrunzători. Ea este un vis al poetului! Fii atent!

— Eu propun, ca după terminarea balului să mergem în întâmpinarea zorilor până la pădure. Cu clasa întreagă! Propuse Radu. Ninsoarea a încetat și, bănuiesc eu, trebuie să fie acolo o priveliște fantastică.

— E o idee foarte bună, zise Luciana, apropiindu-se cu pieptii ei zvâcnitori de el, culcându-și pe o clipă capul obosit pe umărul lui.

Toată clasa a decis, să meargă în plimbare spre pădure. Albul zăpezii învelea pământul, răpea privirile frumusețea copaciilor acoperiți cu căciuli enorme de nămeți. Pe drumul ce urca spre Budăi erau câteva urme de sănii și de copite ale cailor. Gerul nu era puternic, pișca ușurel de obraji. Zăpada scârțâia sub picioare. Toți comentau evenimentele seratei. Fetele și băieții, prinși de braț, în rânduri, lăsau în urma lor o pârtie lată cât drumul. Cerul era tulbur încă, unde și unde mai hăulea câte un fulg rătăcit. Gică Țopescu luase cu el tranzistorul „Alpinist”. De la București se transmiteau cântece, glume de tot felul și, când se difuza ceva foarte interesant, toți drumeții tăceau ascultând plini de curiozitate. Dacă începea să se difuzeze vreo melodie cunoscută, o preluau cu toții, cântând bucuroși de sosirea unui an nou atât de superb. Pe fețele lor era atâta elan, atâta tinerețe, încât se părea că pe pământ este loc numai pentru fericire. Ajunși în vârful dealului, lângă pădure, elevii au declanșat o bătălie cu bulgări de zăpadă, hârjonindu-se care mai de care. Apoi, când se făcu ziuă de-a binelea, au pornit cu toți la vale, spre cămine. Radu

mergea alături de Luciana, supărată ușor că prea s-a străduit băiatul să-i spele fața cu zăpadă. Până la urmă s-a răzbunat strecurându-i după gulerul paltonului o mână de omăt. Deodată, toată veselia fu curmată de melodia unei viori ce răzbătea din vale. În întâmpinare venea o căruță trasă de doi cai negri, acoperiți la crupe cu zăpadă. Pe o bancă, în loitrar stătea Avenir vioristul și-i cânta Ceciliei, acompaniindu-se la vioară. Vocea lui era cristalină și răspicată:

— C-așa-i lumea – trecătoare:

Unul naște altul moare.

Lume, lume, soro lume-e!

— De ce atâta jăle în dimineța asta de an nou? Întrebă Radu, fără pic de sfială, când căruța, mănătă de un vizitiu slăbănog cu mustăți roșcate ajunsese în dreptul lor.

— Așa-i moda, așa-i cântecul! Răspunse hotărât Avenir. Așa-i firicelul meu?

— Întocmai, lăstărelule! Răspunse Cecilia, și căscă, nestăpânită, semn că toată noaptea n-a închis un ochi. Era îmbrăcată într-un cojoc cu mițe negre, îmbrobodită cu un bariz roșu. Ochii ei scânteiau de fericire.

— Noi înțelegem, interveni Nocilae Movileanu, că foarte curând, după Crăciunul pe vechi, o să ne chemați la nuntă.

Cecilia cu Avenir înțepeniră pentru o clipă de această noutate, se priviră unul pe altul. Vizitiul, strigă apăsător cailor: „Ptr-ru-ru!” și căruța se opri în fața lor.

— De unde-ați aflat-o, puilor? Întrebă Cecilia uimită.

— Moș Crăciun, în persoana lui Ion Țapov ne-a anunțat aseară. Se auzi vocea cuiva.

— Și dacă? Întrebă Avenir, cu un picior pus pe loitră, gata parcă să sară din căruță, pregătind arcușul și vioara.

— Dumnezeu să vă ajute! Zise Nicolae Movileanu. Să vă iubiți ca hulubașii și să vă înmulțiți precum iepurașii!

— Aproape c-ați găcit, zise deodată Cecilia. Și nu-i exclus, ca foarte curând să ne fiți vorniceii și druște!

— Asta s-a mai vedea, o întoarce pe glumă Avenir, gata să înceapă un nou cântec.

— Când există dragoste nu mai pot fi dubii, rosti cu o voce dulce și visătoare Cecilia.

— O dragoste mare trebuie să fie apărată, chiar și cu un arcuș de vioară! Făcu o declarație poetică Radu Madonu.

— Felicitările noastre! Exclamară în cor majoritatea fetelor.

— Mulțumim! Mulțumim! Răspunse. Vizitiul cu un zâmbet chefliu, somnoros.

— Să ne îndulcească cu un cântec vioristul! Propuse Mihail Cojocaru și tot atunci adăugă: Ce păcat că am lăsat acordeonul la cămin.

— Da eu gantelele! Glumi Nelu Copac.

— Când voi hotărî să mă însor, am să vă anunț, le zise Avenir vioristul. Acuma merg s-o vadă părinții.

— Să vă păzească Domnul de rele! Le vorbi Gheorghe Scurtu, zâmbind.

— Dar să știi bade, că o să trebuiască să ne plătești calam pentru ursită. Tovarășa învățătoare este a noastră, îi aminti vioristului Costică Dorogan.

Ochii Ceciliei radiau de fericire, parcă încurajându-i pe elevi să-l ia în răspăr pe vioristul șovăitor.

— Sunteți prea mulți, din cale afară. N-o să-mi ajungă gologani! Reproșă muzicantul, devenind serios.

— Să lucrezi mai aprig cu arcușul și-ai să izbutești, îl sfătui Mihai Braga.

— Iustine, dă-n cai, zise Cecilia și, când căruța se urni din loc, îl îndemnă pe Avenir, zi-i „Mulți ani trăiască!”. E momentul potrivit, dragul meu!

Vioristul cu piciorul pus pe loitra căruții, făcu semn gloatei să înceapă cântecul, el și, acompaniindu-i la vioară. Din vârful dealului, melodia se revărsă peste târgul Telenеștilor și codrii Budăilor. Vocile vesele ale colegilor de clasă, confirmând parcă logodna tinerilor din căruță, răsunau suna în văzduhul tot mai limpede al unei noi zile:

— Mulți ani trăiască! Mulți ani trăiască!

La mu-u-lți ani!

Colegii petrecuseră ultimul an de școală și-l întâlneau veseli pe cel nou, cuprinși de un puternic sentiment de unicitate, convinși în acel moment că, niciodată în viața lor nu se vor mai bucura de atâta fericire și sinceritate.

VIII.

După sărbători Radu hotărî să fie mai cumpătat, mai răbdător. Să aștepte. Cu Luciana aproape că nu vorbea. Parcă erau străini. Arareori se furau cu priviriile și între ei se simțea o oarecare înstrăinare. Astfel a trecut luna ianuarie. Ineștenii, ce-i drept, mergeau mai des în sat fiindcă, păseau din sărbătoare-n sărbătoare și nici nu prea dormeau la cămin. În asemenea zile „dădaca” era liberă de multe griji. Abia, la începutul lui februarie, într-o domineată, înainte de lecții, Radu intră în clasă și simți că acolo domnește o atmosferă solemnă. Colegii îl lăsară să ajungă la bancă, apoi, câteva fete cu un buchet de flori ieșiră în fața clasei. Luciana, care era și ea printre ele, făcu un pas înainte și zise emoționată:

— Dragi colegi! Astăzi avem un sărbătorit în clasa noastră și am vrea ca, înainte de sosirea învățătorului, să-l felicităm pe Radu Madonu cu ziua de naștere, îi dorim să se pregătească bine de examenile de absolvire și să meargă cu succes mai departe.

Radu niciodată nu dădea mare însemnătate acelei zile, căci la ei în familie, ba chiar nici la școala din Ineasca nu se obișnuia să se celebreze asemenea evenimente. Era pentru prima oară în viață, când ziua lui de naștere se atenționa de către un grup de colegi și el rămăsese mișcat și impresionat. Mai întâi fetele îi dăruiră garoafe, apoi se apropie Luciana și-i dăruie o floare albă, de crizantemă, și o statueta de porțelan, precum și un album pentru fotografii.

— Poate să-l dăm hură, propuse Nelu Copac, apropiindu-se de el, cu bicepșii săi vânjoși.

— La recreația mare, zise Ion Mogâldea. Acum nu reușim, vine Mendel Moiseevici.

Radu simți răsuflarea gingașă a Lucianeii, care imită parcă un sărut pe obraz, când îi înmână cadoul și, în același moment, clasa se aranjă la locurile sale în bănci, căci la masa din față stătea deja învățătorul de fizică și astronomie Mendel Moiseevici Berg.

— Am înțeles că în clasa voastră s-a întâmplat ceva frumos, zise învățătorul, schimbând o pereche de ochelari pe alții. Cine e fericitul?

— Radu Madonu a împlinit 17 ani! Zise Nicolae Danu. Astăzi să nu-l întrebați. E ziua lui de naștere.

— N-o să-l întreb, zise învățătorul cu zâmbetul pe față. E un elev bun și, în ultimile luni face progrese, mai ales la astronomie.

— Fiindcă îi plac stelele, rase Luluța Afifa. E îndrăgostit!

— Foarte bine! Continuă învățătorul și, devenind serios, deschise catalogul, trecu cu ochii peste lista elevilor și porunci cu voce calmă: Să iasă la răspuns, pentru a ne lămuri legea căderii libere. Cine? Și căută prin lentilele ochelarilor spre clasa cu fețele pline de responsabilitate: Să ne lămurească. Movileanu Nicolăieș-Mălăieș... În călcăieș!

— Să vă deie Dumnezeu sănătate, Mendel Moiseevici, se bucură Nicolae Movileanu, ieșind bucuros spre tablă. Astăzi taman m-am pregătit serios de lecții.

— Dă-i cărbuni! Îl îndemnă Gheorghe Scurtu.

— Liniște, Ghiță! Îl chemă la respect învățătorul.

Nicolae Movileanu, care, în ciuda faptului că avea un caracter expansiv, către finele anului devenise unul din cei mai silitori elevi ai clasei. El răsturnase definitiv impresia rea a colegilor și a învățătorilor, despre aceea că ineștenii vin la școala din Telenești, doar să. Ierneze. Băiatul avea realizări frumoase la matematică, chimie, biologie, fizică. Lămurea pasionat, demonstrând formulele, încât învățătorul abea reușea să dea afirmativ din cap. Nicolae era serios, încerca mereu să imite pedagogul, față de care avera o simpatie deosebită, tot întrebându-l:

— Ați priceput, cum vine chestia, Mendel Moiseevici?

— Priceput! Priceput, băiatule! Ești bravo!

— Cât e de minunat că în sfârșit ați înțeles și Dumneavoastră lucrurile! O luă parcă razna Nicolae Movileanu. Când veți ajunge la bătrânețe, să știți că sunt gata să vă fiu un sprigin, ca mulțumită pentru că mă învățați.

— Nu te linguși mai mult decât trebuie, zise învățătorul.

— Doar iaca, ne pare rău că vreți să ne părăsiți, zise Nicolae intenționând să-l surprindă cu această întrebare. Oare chiar atât de mult v-ați plictisit de noi, Mendel Moiseevici. Noi vă stimăm și vă iubim ca pe un părinte.

Ascultând această mărturisire a elevului, care nu se referea la lecția de fizică, învățătorul făcu o mină serioasă, se apropie de banca lui, apoi se îndepărtă, fără a spune ceva. Dar, în sine se întrebă: de unde ar fi putut afla acest june de la Ineasca, că el, împreună cu băbăția lui demult perfectase actele, din clipă în clipă, aștepta momentul să ia calea spre Țara făgăduinței. El, ca și multe alte familii de evrei se topeau în nisipul timpului, răbind și sărăcind din cauza lipsei lor Teleneștiului.

— Fiindcă ați luat vorba, zise învățătorul așezându-se pe scaunul său de la masă, iaca ce voi spune eu. Patria e ca o mamă, un lucru sfânt pentru fiecare om. Când nu simți pământul străbunilor sub picioare, e ca și cum ai fi orfan. Până la „40 evreii din Basarabia aveau școlile lor, ei puteau să fie judecători, notari, să ocupe felurite posturi în administrația publică, lucrau sinagogile. Dar acumă posibilitățile noastre, nu știu din a cui cauză, nu mai sunt aceleși. Da, eu cu soția am decis să plecăm, de dragul copiilor noștri care deja se află acolo, în Israel. Israelul e o țară frumoasă, cu oameni buni. Sunt și nătărăi, ca peste tot, dar nu asta e principalul. Sunteți încă mici, dar să știți că cândva o să ajungeți la cuvintele mele: evreii nu pleacă de-aici că le este rău. Voi, sunteți oameni cu noroc. Bună, rea, Moldova vă este Patrie străbună. Oriunde nu vă va arunca soarta, să aveți grijă de ea. Având Patria cu tine, toate lucrurile sunt mai frumoase. Ai priceput, Nicolăeș, Mălăieș în călcăieș? Termină învățătorul cu un zâmbet, părintesc.

— Priceput! Priceput! Căzu de-acord elevul. Mie, Mendel Moiseevici, deja mi-ați implantat un anumit volum de cunoștințe, vorbi pe un ton glumeț Nicolae Movileanu, căutând să vadă ce notă îi pune în catalog.

— Eu pentru toți m-am stăruit.

Învățătorul avea dreptate. La Telenești, după război, majoritatea cadrelor didactice erau de origine evreiască. Mai toți își făceau cinstit datoria. Acum, când Mendel Moiseevici confirmă că îi părăsește, lucru nemaîntâlnit până atuncea, deoarece toți evreii care plecau în Israel, perfectau actele fără spune cuiva. Elevii înțeleseseră că pedagogul, într-un fel s-a sacrificat. Toți erau sobri și concentrați.

— Ne pare rău, Mendel Moiseevici, zise Luciana când pedagogul, după ce a sunat la recreație, se pregătea să părăsească clasa.

— Fetelor,! Le scoase din amorțire Luluța Afifa, când rămăsese singuri în clasă. Ați observat că Mendel Moiseevici, a venit la lecția noastră cu prohabul descheiet?!

— Fiecare observă ceea ce-l interesează, zise tot atunci Radu Madonu.

— Nici în ziua ta de naștere, nu-ți poți stăpâni emoțiile, făcu supărată Luluța.

— Eu una n-am observat, zise Maria Gușanu, apoi se adresă săteanului: Radule! Astăzi va trebui să pui aldămașul. Să nu crezi că vei scăpa cu una cu două.

Observația colegei l-a făcut să se hotărască. După lecții, împreună cu Gică Țopescu, Mihai Braga și Nicolae Movileanu au mers, la Ineasca. Mama copsese în cuptor. Le-a dat pâine proaspătă, plăcinte, slănină, murături, ouă, brânză, o damigeană cu vin roșu, ca să nu vadă tata și s-au întors cu toții veseli la cămin. Afară era zăpadă. În cea mai mare odaie, unde locuiau Mihai Braga, cu Nicolae Movileanu, au adunat câteva mese și, când se lăsă inserarea, Mihai Cojocar, cu acordeonul declanșă veselie. Radu invitase majoritatea fetelor. În acele zile ele deprinseseră niște romane pe versuri eminesciene și susținute de toți au cântat „Pe lângă plopul fără soți.”, „Sara pe deal.”, „Mai am un singur dor.” Bucatele și vinul stărnise mare veselie între colegi.

Petrecerea ținu până când, pe cerul orășelului după multe nopți întunecoase apăru o lună plină, ce imprima serii un farmec deosebit. Cineva stinsese lumina și aprinsese niște lumânări.

— Zii Mihai din acordeon valsul broaștelor! Glumi Constantin Dorogan și o invită pe Năstica Cemârtan la dans.

Toți râseră de gluma colegului, dar fiecare invită câte o domnișoară la dans. Mihai Braga dansa cu Luciana. Radu se pomeni că stă într-un ungher al odăii, urmărind cum dansează colegii. Nicolae Movileanu, care dansa cu Elena Berbelea, parcă incomodat de seriozitatea tuturor, îl îndemnă pe acordeonist:

— I-an tunde-i, o „Peliniță”, ca la Ineasca!

Și porniră veselie cea mare. Toți dansau. Doar când venea vorba să se sărute, fetele țipau ștregărește, ferindu-se rușinate de îndrăzneala flăcăilor. Din aceste motive, Radu nici nu a vrut să o invite pe Luciana la dans. Nici fata, când avu ocazia, nu l-a invitat. Serata se apropia de sfârșit, când, Mihai Cojocar, cu ochii lui mari, curioși, porni un tangou, apoi își îndemnă colegii:

— Toată lumea dansează „Cântă un artist.”

În sfârșit, Radu o invită pe Luciana la dans.

— De ce nu m-ai invitat nici la un dans pâna-cuma? Îl întrebă fata, oarecum supărată. Atât de mult vreau să dansez cu tine.

— N-am știut, că te invitam, răspunse Radu și zâmbi fericit. Fata se lipi gingaș de el și mâinile lui mari, vânjoase, o cuprinseseră de talie. Un fior neînțeles îi cutremură toată ființa, simți că îl trec furnici prin tot corpul. Ea îi urmărea lăcomoasă cu ochii ei mari, scilpitori.

— Radule, șopti ea. Afară e o lună atâta de frumoasă. Noaptea la fel!

— Hai, ca să ne plimbăm.

— Eu o să ies înainte, ca să nu bată la ochi, se uni fata. Iar tu, vii un pic mai târziu. Să te îmbraci cu paltonul, zise fata și chiar atunci, dispăru din odaia luminată de lumânări.

Radu zăbovi puțin, apoi, neobservat de nimeni, ieși din urma fetei. Luna lumina totul în jur, încât se vedea cel mai mic obiect. Pe cer sclișeau stele mari, friguroase. Luciana îl aștepta la colțul străzii, în preajma pietișoarei cu focul veșnic de la obeliscul eroilor. Când Radu se apropie de dânsa, zise:

— Noaptea asta nu mai poate ascunde nici o taină. Îl luă la braț și porniră amândoi pe drumul ce urca în deal spre pădurea Budăilor. După un timp, când în jur nu se auzea decât vuietul ritmic al întreprinderilor din orășel, Luciana sfârâmă tăcerea.

— Îți mai amintești de copilărie, Radule?

— Foarte des. Mai ales despre zilele când mergeam la grădiniță. Eram îndrăgostit în educatoarea noastră, Galea Moțoi.

— Dânsa știa?

— Nu numai ea, ci toate neamurile mele. Ziceam că vreau să mă căsătoiresc cu ea, deși eram un puști, iar ea fată logodită.

— Ai sărutat-o vreodată? Îl privi curioasă fata.

— Oare n-ai auzit. Eu eram un mucos iar dânsa fată mare.

— Iubirea vârstă n-are, râse fata și-l lovi cu un bulgăr de zăpadă, îndemnându-l la hârjoană.

Radu îi răspunse cu bulgărul său de zăpadă și se porniră între ei un fel de joc de-a prinselea, alergând unul după altul, până, la un moment dat, s-au oprit locului, îmbrățișați. Radu a vrut ca să o sărute, dar ea se zmulse din brațele lui și îl îndemnă să se întoarcă la cămin. Pe drum, înapoi între ei se iscă o discuție. Luciana zise:

— Totuși, viața este destul de complicată, Radule! Vorbesc despre mine. Mai eri am primit o scrisoare de la Chișinău, de la Gicu, săteanul meu, fratele lui Mihail Briceag, care e student la drept. Mi-a scris câte crime se fac în capitală!

— După școala medie aș vrea și eu să învăț la facultatea de juridică, zise Radu.

— E un băiat interesant Gicu acesta, reveni la subiect fata. E deștept! Este un fotbalist iscusit. Când vine la sărbători acasă, joacă în echipa satului și mai totdeauna bate gol.

— Joacă fotbal și Mihai, ori el e boxer?

— În ultima vreme Mihai s-a mai civilizat, răspunse ea. S-a maturizat adică. E mai curățel, și-a tăiat și unghiile, într-un cuvânt, s-a pădupit, precum se zice la noi în sat, și este deja șeful clubului! Dar. Tot un huligan și jumătate a rămas! Una – două și sare la bătaie. E ca un cotei nedepins cu legătura, și ea râse mulțumită de comparația pe care o făcuse. Încearcă mereu să-mi ațină calea, de parcă aș fi proprietatea lui. Nu știu cum se întâmplă, dar știe tot ce se petrece cu mine la școală. În clasă, probabil, avem un informator. El vine adeseori cu dormitul, la rudele lui de la Telenesti și află totul. Sâmbăta când mă duc acasă, el mă „informează”.

Luciana vorbea întruna, despre problemele ei din sat, însă Radu părea că nu o aude. Deodată el se opri în fața ei și o întrebă cu o sinceritate naivă:

— Luciana, te-ai sărutat vreodată în viața ta?

Ea făcu ochii mari de uimire, râse jovial și păși, pe alături mai departe, spunându-i:

— O domnișoară nu costă nimic dacă nu este învăluită de mistere și taine, Radule. Și, încercând a se da de-a lusuul, pe ghețușul drumului, îi aminti: În genere, așa ceva nu se discută între doi tineri.

Băiatul a vrut s-o mai întrebe ceva, dar ajunseră deja la cămin, unde îi așteptau pe bancă. Trei inși. Radu îl recunoscu. Pe Mihail Briceag, într-un mantou lung, negru, cu un fular alb la gât, în pălărie neagră, cu borurile mari. Mihai și însoțitorii săi se ridicară în întâmpinarea lor.

Fiind mai în vârstă decât Radu cu vreo doi ani, săteanul Lucianei îl privea pe acesta, îngâmfat și cu dispreț, fără a-i acorda vreo atenție Lucianei. În cele din urmă rânjind și jucându-se cu un cuțit, încercă să-l dea la socoteală:

— Căifuiеști, paingânule?!

— Ferește-te din calea mea! Se aprinse Radu, devenind neînfricat

— Închide-ți carburatorul! Se oțărî Mihai Briceag, vârând cuțitul în buzunar. De ce nu lași fata în pace? Când ți-oi trăsni vreo două clepce ai să puți a mort o săptămână!

Cei doi însoțitori, care stăteau la vreo patru pași în urmă, izbucniră într-un râs zeflemitor, susținându-l pe săteanul lor.

— Ai venita cu suită și te faci mare! Îi răspunse cu aceeași voce batjocoritoare Radu.

— Lasă-i în pace și mergem mai departe, îl îndemnă Luciana, care se desprinsese de el, îndreptându-se spre cămin. Fata părea că are intenția de a-l lăsa pe Radu să se clarifice singur. Ajunsă în pridvor, se rezemă de corlate și-l chemă la ordine pe sătean: Mihaile, nu-ți fă de cap, căci aici la Telenești este și miliție!

— Nu mă mai speria cu de-acei cu șandramaua roșie. Se răsti plin de importanță Mihai Briceag, apoi iar i se adresă lui Radu: Țâncule, coteiule! De mai aud odată că îi ații calea fetei...

Mihai Briceag nu izbuti să-și încheie amenințările, când Radu, cu toată puterea îl trăsni cu pumnul lui vânjos peste maxilar. În clipa următoare ca în aceeași clipă, săteanul Lucianei se prăbuși în toată lungimea aidoma unui copac lovit de fulger. Căzând el se mai lovi cu fața de bordura și prinse a se zvârcoli în convulsii. Lovitura a fost pentru el atât de neașteptată că nu mai putea fi vorba ca să opună vreo rezistență. Tot atunci Radu, îl mai lobvi puternic peste corp cu picioarele, apoi păși peste el și se repezi la cei doi însoțitori, care, în totală descumpănire, speriați și buimăciți, dădură bir cu fugiții. Alergă din urma lor până la magazinul alimentar din preajmă, dar nu i-a putut ajunge. Când s-a întors înapoi, gata să continue bătaia, Luciana stătea la capul lui Mihai Briceag care era orb de sânge, și plângea. Ochii săteanului ei erau încețoșați. Din când în când scotea câte un geamăt înfundat. Buza de jos era crăpată și din mandibulă încontinuu curgea sângele. Fata era alarmată de cele ce se întâmplaseră și când îl văzu, strigă:

— El moare, chiamă salvarea, netrebnicule!

Radu de mic se bătea, cu colegii de școală. Nu odată a mutilat fizionomia rivalilor, dar de vreo doi ani, de când se mai maturizase, nu s-a bătut cu nimeni. Avea obișnuința să lovească prin surprindere. Se vede că lovitura fusese atât de puternică, încât Mihai Briceag nicidecum nu se putea ridica pe picioare. Radu se sperie, înțelegând că lovitura lui s-a dublat atunci, când Mihai se lovi de bordură. Prin preajmă ca înadins, nu era nimeni. Însăpăimântat de strigătul isteric al Lucianei, el alergă la stația de tractoare din apropiere și telefonă, chemând salvarea. Se temea ca nu cumva Mihai Briceag să moară. Curând, la fața locului sosi o ambulanță, medicii după ce i-au luat și l-au urcat în mașină, au întrebat ce s-a întâmplat:

— S-a lunecat și a căzut jos, lovindu-se de bordură: zise nitam. Nișam, Luciana.

— Nu pot pricepe cum s-a întâmplat așa ceva, murmură Radu, încercând, parcă a se îndrăgăni.

— De ce oare lumea asta nu ia seama. E timp de iarnă, drumul e ca gheața, zise unul din medici. Atâtea traume într-o singură săptămână, încât mai că nu ajung paturi la traumatologie!

Curând ambulanța plecă.

— Credeam că tu ai minte, iești mai înțelept ca el, zise supărată Luciana, dar ești un sadist adevărat! Oare n-ai putut să-l iai cu vorba? Pleacă, nici nu mai vreau să stau de vorbă cu tine. Pleacă!

Și ea intră izbind ușa de la intrarea în cămin. Radu, speriat, că Mihai poate deceda, merse spre căminul băieților mai mult mort decât viu. Vroia să schimbe cu cineva o vorbă, să explice că nu are nici o vină. Vremea, însă era târzie, „dădaca” plecase acasă, băieții după sindrofie, adormiră care și unde, în odaile lor pline de dezordine. N-a putut închide un ochi toată noaptea, gândindu-se doar la Mihai, și la coșmarul ce s-a petrecut în pragul căminului pentru fete. Martori nu au fost, dar nici nu avea nevoie ca cineva să-i admire puterea. Nu putea înțelege, de ce îi apare mereu în fața ochilor chipul îngrozit al Lucianei și nu fizionomia însângărată a lui Mihai Briceag. Nu-l interesau consecințele ci atitudinea pe care putea să o aibă Luciana față de el

La aprinsul zorilor, nu pricepea clar de ce nu dorește să plece spre casă, dar nici să stea în bancă nu avea chef. Odată cu sosirea zilei realiza cu mai multă claritate, care este situația lui.

— Că la vârsta lui adolescentină, e posibil să fi devenit. Criminal, autorul unei omucideri!

Credea că, în cămin nu mai este nimeni și era gata să plece. Deodată, însă se auzi vocea lui Fiodor Ibvanovici, care dialoga cu cineva. Apoi, când se deschise ușa, și în prag apăru educatorul, împreună cu un locotenent de miliție:

— Iată-l, poftim! Radu Madonu, de la Ineasca! Hai, puiule, iești chemat la lege!

Cu o mapă subțioară, milițianul, intră în odaie, duse mâna la cozoroc, se salută cazon, apoi se așează pe scaun la masă, îl privi cu severitate. Radu, simți că este cuprins de panică la gândul, că Mihai Briceag poate fi. Mort!

— Ce s-a întâmplat aseară, Radule? Îl întrebă milițianul binevoitor. Băiatul cela, coșcogea, spune că l-ai lovit tu. Parcă nu -mi vine a crede.

— M-a amenințat cu pumnalul! Izbucni indignat Radu. Ce era să fac?!

— Arma albă a fost depistată în bu Luluțarul paltonului său, confirmă milițianul. Pentru asta el v-a răspunde. Dar, cu ce l-ai lovit peste maxilar de a primit o comoție atât de puternică? El spune că ai avut un fier în mână.

— Nicidecum! Se opuse băietul, adresându-se și lui Fiodor Ivanovici, care stătea ca înțepenit alături și era numai ochi și urechi: Dacă dânsul nu mă amenința cu cuțitul, eu în genere nu mă atingeam de el. Asta o poate confrima și Luciana Stănescu, de la căminul fetelor.

— Noi, deja am anchetat-o și, noaptea trecută, zise milițianul. La spital, în palata lui Mihai Briceag, locotenentul privi în direcția educatorului: Victima e săteanul ei. Pe semne sunt chiar și logodnici!

— Iaca, na! Făcu Fiodor Ivanovici. Unde-s pumnii și bătaia, acolo-i și ucigania!

— Ești gelos, probabil, continuă să ghicească milițianul. Oricum semnează procesul verbal și, pentru actul de hulganism vei fi dat în judecată.

Știrea aceasta, pe care omul legii i-o aduse pe un ton neglijent îl lovi parcă în moalele capului. El, în fața judecății! Ce vor zice părinții, direcția școlii, oamenii care-l știu, îl cunosc ca băiat de gospodar? Era o catastrofă! Privea descumpănit la cei doi, căutând o cât de mică consolare.

— Nu-l spreiați chiar așa tare, zise Fiodor Ivanovici milițianului. Radu e un băiat bun, iubește tablourile, e harnic ca o gospodină când vrea. Hai să-l iertăm de data asta. Euz sunt gata să pun obrazul pentru dânsul!

— Nici Mihai Briceag nu e cheie de biserică, zise calm milițianul. A mai săvârșit acte de huliganism cinic, este purtător de armă albă. El, de asemenea v-a fi judecat. Tu, Radule, ai noroc că ești încă. Desigur, fapta nu te înfrumusețează! Banidții trebuie pedepsiți, dar fii mai atent ce faci și cum faci. Eu o să raporteze conducerii. Nu vreau să-ți stric viitorul, ești băiat de treabă, precum am aflat din investigațiile făcute în această noapte, dar, păzea! Legea-i lege! Să n-aud că te-ai mai încăierat vreodată cu Mihai Briceag. Să te ferești de el. Posibil că, însănătoșindu-se, va încerca să se răfuiească cu tine.

— Acuma pleacă la lecții! Zise Fiodor Ivanovici. Trebuie să înveți bine. Se apropie examienele de absolvire.

— Da, da, pleacă la lecții! Îl susținu milițianul.

Radu merse la școală, dar era speriat. Înțelegea că a pricinuit multă durere cuiva și nu-și găsea astâmpărul. Învățătoarea de chimie, o bătrână, cu părul cenușiu, în care avea prinsă o fundiță roșie, îl muștră pentru întârziere și, dorind să-l pedepsească, îl opri în fața clasei și îl luă la întrebare:

— Ia-n spune-mi, drăguțule, care este caracteristica specifică a acidului clorhidric

— Nu sunt pregătit să răspund, zise el, ascultând chicoteala colegilor.

— Țasta e cel mai ușor lucru, zise neîmpăcată învățătoarea. Stai aici, nu te așeza. Și, privindu-l prin linzele ochelarilor, îl întrebă: Ai fost vreodată într-o herghelie de cai?

— Da, răspunse Radu, indiferent. Învățătoarea, însă deveni insistentă în bătrânețea ei.

— Atunci, neapărat ai mirosit cum pute chișetul de iapă! Făcu ea triumfător. Acel miros este specific acidului clorhidric. E adevărat că el mai pute și a ou clocit. Dacă dorești, ai prilejul să te convingi, poftim! Și ea îi aduse sub nas o eprubetă, din care fumea un miros de herghelie.

— Ce frumoasă este viața

În această dimineață!

Versurile lui Constantin Dorogan stârniră în clasă hohote de răs. Radu, însă, nu auzi nici ce nota i s-a pus, nici replicile colegilor. Se așeză supărat în banca sa și, observă că Luciana lipsește de la lecții.

Despre incidentul din acea seară nu știa nimeni. Spre uimirea lui Radu, Fiodor Ivanovici, care avea gura spartă, de data asta păstră secretul. Luciana a lipsit de la lecții o săptămână, poate și mai mult. Radu nu știa care este starea lui Mihai Briceag. Aflase abia la vreo zece zile, de la verișoara Galina, care lucra soră medicală la spital, că după lecuire, Mihai a plecat la Cucioaia. Lucrurile au intrat din nou în albia lor și Radu devenise indiferent, tăcut și retras. Se pregătea a lehamete de lecții, se străduia să respecte ordinea la cămin, la lecții și era aproape neobservat. Într-o zi Luluța Afifa, nitam nișam i-o zise:

— Te-ai făcut ca o fată mare în ajunul măritatului, măi Radule. Nu te auzi și nu te vezi.

Alteori, cuvintele colegei, putea să-l declanșeze, să-l facă să se năpustească asupra ei cu replici deocheate. Acuma, însă, o privi ca pe un obiect, ca pe-o Șișcarnița, și consideră că nu este cazul să intre cu dânsa în polemică.

Era finele lui februarie. Afară începea să se dezmoștească. Zilele, în amezi, pe drumurile orașelului porneau la vale pâraie. Noaptea gerul își mai făcea de cap pe la geamuri, înflorindu-le. În sobe se făcea focul cu cărbuni calupori, cărora li se zicea „brichetă” și, în odăi era cald și bine. Frământările din sufletul lui Radu se mai potoliseră. Luciana revenise la lecții, dar nu se grăbea să se întâlnească cu el tet a tet pentru a limpezi lucrurile: să-i spună ce s-a întâmplat cu Mihai, cum se simte și, cum a fost comentată întâmplarea la ei în sat.

Din acea seară stupidă, când ea a strigat indignată la el, considera că Luciana este supărată pe el pentru foarte multă vreme. „Fie ce-o fi, gândea Radu. A fost o poveste și a trecut, precum trecătoare sunt toate pe pământ.” În serile încă lungi, se așeza la masă și continua să aștearnă pe hârtie, în acel caiet cu scoarțe albastre toate sentimentele trăite de el. Observase că viața lui devine. Interesantă, fiindcă își crea o lume a luiu, o lume imaginară, fantastică, care nu avea nimic comun cu realitatea înconjurătoare. Deși era tânăr, simțea că are despre ce scri, că-i place să scrie. Devenise meditativ, melancolic. Iar atitudinea Lucianeii nu-l mai afecta așa de mult. Își aminti de versurile renumitului A. Pușkin, care a spus:

— Cem menișe jenșcinu mî liubim
Tem bolișe nravimsea mî ei!

Se străduia să se facă a nu o observa, de parcă nu avuse și nu avea nici un sentiment față de ea. Nu se străduia ca înainte s-o cicălească cu versurile sale, sau să o fixeze cu privirea, atunci, când ea întâmplător se uita în direcția lui. Era un bărbat în toată legea; cu destoinicie și orgolioși! Făcea impresie că nu-l interesează viața ei, nu-l interesează ceea ce s-a întâmplat cu Mihai Briceag și care pot fi consecințelor investigațiilor anchetei efectuate de miliția raională pe cazul incidentului. Îl uimise atitudinea de solidaritate a lui Fiodor Ivanovici, care, de data asta îl cucerise. Cele întâmplare, l-au ajutat să descopere un lucru important: niciodată să nu se te grăbești, a face concluzii pripite, când e vorba de aprecierea unui om. Fiecare om în parte e un întreg univers cu taine inepuizabile. O impresie de moment, pripită poate avea consecințe negative, când porți relații omenești, mai ales într-un colectiv. Dacă acum, la moment, cineva ar fi răspândit zvonuri despre întâmplarea din acea seară cu Mihai Briceag, păreriile ar fi fost diametral opuse. Educatorul, însă găsi de cuviință că e mai bine să păstreze tăcere. Luciana, nici nu era cointereseată să vorbească. Nici Mihail Briceag, de la Cucioaia lui, nu putea să-l acuze pe Radu, deoarece dezvăluirea întâmplării putea să-i creeze o reputație dubioasă.

Daci, Radu era calm. Reușita i se normalizase la toate obiectele, cu excepția matematicilor putea fi liniștit. Dar și las lecțiile de matematică. Deși asculta atent și înscrisa stăruitor în caiet fiecă explicație a lui Nicanor Pelineanu, formulele treceau pe-alături, nu le putea memoriza. Învățătorul, după ce

băiatul îi pregătise mere pentru iarnă, nu-l prea întreba, doar din când în când îi punea în catalog câte o notă suficientă. Lui și lui Gheorghe Scurtu!

La o lecție de geometrie, când afară era un soare cu dinți, și din streșină picurau din abundență țutțurii, Radu primi un bilețel. Era scris caligrafic, îngrijit., „Doresc să vorbesc cu tine. Ceva important. Deseară. În pragul căminului nostru. Luciana.”

Seara era frig, sufla un vânt rece și umed ce venea dinspre pădurea din deal. A șovăit mult, până se hotărî Radu o așteptă câteva minute, supărându-se: „Ea m-a invitat și eu trebuie s-o aștept.” Fata apărui îmbrăcată în paltonul albastru, cu guler de iepure alb, în barizul roșu, cu țutțuri. Era veselă, de parcă nu se întâmplase nimic în acest răstimp și, apropiindu-se de el, îl luă la braț.

— Să megem.la școală, popuse ea.

— Acolo intrarea e încuiată și paznicul o să ne alunge.

— Lasă pe seama mea.

Au ajuns la clădirea cu două etaje, care părea sumbră și pustie. Era o noapte tristă, cu cerul acoperit de nouri. Fără lună, și fără stele. Pășind tiptil, ei au ajuns spatele clădirii, în dreptul clasei lor. Luciana, se apropie de un geam, îl împinse ușurel și acesta se deschise. Trebuia doar un mic efort și erau înăuntru.

— O să intrăm?

— D-apoi afară e frig, zise Luciana. Saltă mai repede înăuntru, cât n-au dat câinii paznicului de noi.

Curând s-au pomenit amândoi în clasa pustie. Au stat o vreme ascultând atent sunetele de-afară, convingându-se că nu au fost observați de nimeni. Radu a fost un aventurier de când se trezise pe fața pământului, dar îndrăzneala colegei îl uimi complectamente. Îi deslușea în întuneric fața și ochii radiind de admirație. El se așeză în banca sa din fundul clasei. Luciana veni lângă dânsul, scoase din buzunarul paltonului un ac cu ață și îi prinse la piept un fir împletit roșu cu alb, având la capete motocei de același culori.

— Ce mai înseamnă și asta? Se miră dânsul.

— Mărțișoare. Măine doar e prima zi de primăvară, zise ea și se apropie de el, acoperindu-l cu pletele-i blonde, și sărutându-l abia simțit pe obraz. Te felicit! El desfăcu involuntar brațele, vroi s-o cuprindă, s-o strângă la piept, dar fata se feri, ducându-se la masa învățătorului: Ce-af minunat ar mai fi, dacă acum ar apare luna. În serile cu lună, mi-amintesc de tine, de vorbele tale cum spuneai odată că m-ai visat zburând printre stele cu aripioare de îngerăș.

— Erai cu aripioare și cu pielea goală, preciză Radu.

— Nerușinatule!

— Așa te-am văzut în vis, zâmbi băiatul.

— Oare ție nu-ți plac clipele romantice, surprizele? Dori Luciana să schimbe tema discuției și tot atunci, afară se stârni o boare de vânt.

— Crezi că nu ne spionează nimeni?

— Desigur că nu, făcu fata și reveni la vorbele ei. Dragul meu, Radu Madonu! Peste mulți mulți ani o să-ți amintești numaidecât de seara aceasta. O clipă fericită, lasă amprente adânci în memorie. Ți-amintești, spusele lui

Horatius: Oricare ar fi clipa pe care ți-a hărăzit-o Dumnezeu, primește-o cu recunoștință și nu amâna plăcerile pentru anul viitor.

— O să dormim aici până-n zori? Glumi băiatul.

— Mai dorești o surpriză?

Întrebarea fetei îl făcu să tacă îndelungat, incomodat de îndrăzneala ei.

— Suprizele se c-am țin de mine în ultima vreme. Știi, că a fost milițianul? A zis că nu exclude faptul că împotriva mea va fi intentat un proces de judecată pentru actul de huliganism contra lui Mihai Briceag. De-ai ști cât de mult regret ceel întâmplate atunci.

— Liniștește-te. Mihai Briceag nu este altceva decât un ataman cu rol de intermediar.

— N-am înțeles, ce fel de intermediar?

— Păi am spus că mai am o surpriză. Fratele lui, Gicu, studentul de la drept mi-a trimis pețitori. Vrea să mă ia în căsătorie. După ce l-am refuzat, acest Gicu, prin frate-său, încearcă să mă supravegheze. El speră că sunt o nechibzuită și nu înțeleg că propunerea lui este binevenită.

— Nu mă interesează! Făcu supărat Radu. Am înțeles că ești o fire romantică, dar acest secret puteai să nu mi-l spui.

— Ești fricos? Doar sunt sinceră cu tine. Dacă vrei să știi, toate poeziile pe care mi le-ai dedicat le știu pe de rost. Ele deja sunt ale mele, nu-i așa.

Radu nu era pregătit pentru asemenea discuții. Prea neclare și complicate i se păreau. El veni în fața clasei, lângă tablă, privi prin geam zăpada murdară așezată pe pământul reavăn de la poalele copacilor, apoi la figura plăpândă a colegei, care stătea în picioare, lângă masa pedagogului. Mult timp au tăcut amândoi. El, nicidecum nu îndrăznea să se apropie de ea, să-i mângâie părul, fața, să o cuprindă, să o sărute, cum se sărută îndrăgostiții în filme. Luciana parcă-i ghicea gândurile, îi prindea cu privirile orice mișcare, uitându-se mereu afară, peste geam, de parcă avea presimțirea că iatăiată de după pervaz vor răsări capetele colegilor. Inimile lor îi îndemnau să se apropie, să se apropie, să păsească unul în întâmpinarea altuia. Se părea că acea tăcere dă naștere unei minunate feerii, însoțite de muzică romantică, abia auzită... Pe neașteptate, afară... Se auzi hohotul de râs al unei domnișoare. Pași sunară domol. Pe trotuarul din preajma geamului răsunară pași și se auzi scârțâitul zăpezii înghețate, apoi. O bombăneală de bărbat. Luciana și cu Radu se tupilară înspăimântați, unul lângă altul. În dreptul geamului, se opriră două umbre și colegii îi recunoscuseră. Era Cecilia cu Avenir. Probabil, se întorceau de la casa de cultură. Erau veseli, își spuneau ceva în șoaptă și râdeau cu poftă.

— Ți stau bine mărtișoarele, zise Cecilia simțindu-se fericită în îmbrățișarea lui Avenir.

— Simbolizează două inimi îndrăgostite, șopti vioristul.

Apoi, cei doi prinseră a se săruta, slobozind niște gemete ușoare pline de patimi. După o habă de vreme, își continuară drumul, comentând cu glas tare unele fragmente din filmul „Lăutarii”. Peste puțin timp, vocile lor se pierdură în noapte.

— Oare de ce târăgănează atâta? Întrebă într-un sfârșit Luciana. Atât de mult se iubesc, dar nicidecum nu joacă nunta.

— Așteaptă să se îngrașe porcul, zise Radu. Așa se spune la Ineasca.

— Noi, fetele de la cămin, mărturisi Luciana, fără a lua în seamă replica colegului, ne-am făcut prietene bune cu Cecilia. Tărăgănează cu nunta, deoarece Avenir este căsătorit cu altă femeie. Acuma el a intentat un proces de divorț cu soția lui, și, de cum se vor limpezi lucrurile, neapărat o să ne cheme și pe noi la nunta ei. Nu-s chiar atât de simple lucrurile. E o problemă complicată, nu-i așa?

— Mda, zise oarecum descumpănit băiatul. Când stai și te gândești cât de încurcată este are viața asta!

— Radule. Vreau să-ți spun că Cecilia știe despre relațiile noastre. Ea, a doua zi, când a aflat despre cazul cu Mihai Briceag, i a fost mpreună cu minE. La miliție. Comisarul, după ce a cercetat documentele, ne-a încredințat că totul o să fie. Conform legii. Iar tu nu vei pătimi în nici un fel, fiindcă Mihai este vinovat.

— N-am știut că am apărători atât de buni! Oricum vă mulțumesc. Atâta îmi mai trebuia: să fiu judecat.

— Nu te supăra, dragul meu!

— Parcă nu am pentru ce să fiu nemulțumit.

Radu, evident ar fi dorit să schimbe vorba pe un făgaș mai intim, dar se incomoda și se sfia. Luciana spărgând tăcerea ce se lăsase între ei, îl îndemnă:

— Trebuie să ne evaporăm de-aici. Deși toate perechile lumii au nevoie de ascunzișuri pentru a se lămuri în dragoste, n-aș dori să fim eroii unei scene amuzante. Paznicul, după ce, probabil i-a observat pe Cecilia și Avebnir, poate să se pornească să inspecteze ferestrele.

— Ești destul de pricepută! O aprecie Radu.

— Precum vezi, așa m-au născut părinții.

Au desdchis geamul și răcoarea nopții năvăli în clasă. Radu coborî jos și o o prinse pe fată în brațe, încercând, a câta oară, s-o strângă ușurel la piept, dar ea, cu mișcări neîndemnate se smulse din îmbrățișare, lăsându-se doar ținută de mână. Au hoinărit prin parcul școlii ascultând freamătul ramurilor înghețate ale copacilor, scârțăitul zăpezii sub picioarele lor. Când o conduse până în pragul căminului, o găsiră acolo pe Cecilia, care era cu fața plânsă. Ea vroia să închidă ușa și să plece la gazdă, dar se bucură de ei, le zâmbi și porni în calea lor, zicându-i Lucianeii:

— Vei închide tu ușa, cu zăvorul pe dinăuntru. La revedere! Nopate bună!

Reîntâlnirea cu Cecilia i-a surprins, ar fi vrut să mai discute despre cele întâmplare, dar era prea târziu și s-au despărțit plecând la culcare.

A doua zi, Radu întârzie la lecții. Când se așeză în bancă, Nelu Copac îi întinse, surâzând, un plic pe către era scris îngrijit, caligrafic „Pentru Madonu. Strict, confidențial.”

Crezu că e un răvaș de la Luciana. În plic, însă era un mărtișor cu două frumzulițe de trandafir și un bilețel, care nu era scris de mâna Lucianeii., „Radule, te felicit cu sosirea primăverii! Amintește-ți, F.” De cum citi cele scrise, el privi mirat prin clasă și, întâlni privirile șmechere ale Luluței Afifa, care, se părea că dorește să afle imediat reacția colegului la această surpriză. Radu simți cum roșeșete, înțelegând că răvașul este trimis de altă fată.

— Cine ți l-a dat?

— Când am venit la bancă, epistola asta era deja, răspunse Nelu.

Radu consideră că scrisoarea este o provocare. La recreație se apropie de Luluța Afifa, față de care avea totdeauna o deosebită antipatie și, neglijând faptul că ea stătea la taifas cu Ion Calmăș, o trase de mânecă.

— Tu ai scris bilețelul?

— Altceva nici n-am ce face, zâmbi Luluța radiind de bucurie, apoi adăugă: Bucură-te! Ești întrebat, solicitat!

— Închideți pliscul! O bruscă el și se apropie de Ana Frecăuțanu, surprinzând-o: Sunt ferm convins că tu ai scris bilețelul.

— Dovedește-mi, Radule! Roși speriată Ana, chiar înfricoșată de agresivitatea colegului.

Descumpănit, el veni lângă banca Luciane și, parcă îndreptățindu-se, cercă să lămurească:

— O tipă mi-a trimis clandestin un mărtișor și o felicitare.

— Liniștește-te, Radule, zise Luciana uimită. Unde ai auzit tu că în prima zi de primăvară se admite să fii felicitat numai, cu un singur mărtișor?!

— Da-s frumoși mărtișorii iștea! Făcu Maria Gușanu, luându-i cu atenție din palma lui Madonu. O adevărată capodoperă manuală!

Surprizele pentru Radu Madonu nu se terminaseră. De cum sună la lecție, și pe ușă, intră, calm ca de obicei, învățătorul de matematică, Nicanor Pelineanu, îi făcu un semn lui Radu, zicându-i:

— Pleacă la cancelarie, ești chemat.

Vorbele învățătorului l-au pus în gardă pe Radu. Înțelesese că este ceva important și serios. Mașinal ieși, lăsând bilețelul și mărtișorul pe masa Luciane. În vreme ce fata îl aprecia încântată, se auziră vorbele Luluței Afifa:

— Așa-i trebuie lui Madonu, dacă e boxer! Rivalul lui a nimerit în spital și acuma trebuie să dea socoteală în fața legii.

— Termină, te rog! Zise nestăpânită Luciana, cutremurată că Luluța a aflat despre toate.

— Dacă n-ar fi drept nu s-ar interesa de el oamenii cu șandramaua roșie, continuă să vorbească Luluța Afifa, susținută de hohotele camuflate ale lui Ion Calmăș.

Luciana, emoționată, roși, începu să-și muște unghiile. Clipele se scurgeau anevoios. Aștepta cu sufletul la gură revenirea lui Radu în clasă. Nicanor Mihailovici nu a făcut nici o încercare de a clarifica situația. El păstra calmul, dând de înțeles că știe ce i s-a întâmplat lui Radu.

În cancelarie, direcotorul Egor Pârțache, îmbrăcat în vestonul lui de culoarea hachi, ca la militari, îl întâmpină cu priviri severe, fumându-și încruntat țigara. La masă stătea un tânăr necunoscut uscățiv, cu favoriți cârlionțați, în costum și cravată. Era prezent și Fiodor Staicu.

— E adevărta ceea ce este scris în actele parvenite de la miliție, băiete? Întrebă directorul și îndată se puse ca să-i citească morală: Carevasăzică, deja avem de aface cu un veritabil infractor.

— Dânșii erau trei și unul cu un cuțit în mână. M-am apărat! Murmură băiatul.

— Eu cred că anume așa a fost, îi sări în apărare educatorul.

— E devreme să-i numim avocat din oficiu, îi reproșă directorul lui Fiodor Staicu. Nu le lua apărarea discipolilor matale. Voi veni curând, să văd cum se păstrează ordinea la cămin.

— Radu este disciplinat și exemplar, continuă calm educatorul. Au fost ele niște momente în trecut, dar cu cine nu se întâmplă.

— Ar fi fost cazul să eviți lovitura ci să negociezi cu ei, interveni în discuție junele în costum și cravată. Mihai e fratele meu și nu voi permite ca cineva să-și bată joc de el! Ești boxeor?

— Cu-atât mai bine, zise ambițios Radu. Preveniți-l Mihai că dacă mai vine odată cu intenții agresive la școala noastră, voi pune în picioare toți prietenii mei de la Ineasca și, la Telenești se va petrece o revoluție!

— Iată, poftim! Făcu junele parcă dorind să confirme vinovăția lui Madonu.

— Măi, da bun cocoșel ești! Îl aprecie directorul. Știi că pentru asemenea declarații avem tot temeiul de a te exmatricula din școală? Și ia aminte, că acum nu ești în clasa nouă, când toți învățătorii Teleneștilor tremurau ca nu cumva să lăsați școala. Azi e altă situație și, dacă nu dorești s-o absolvești anul acesta, vei absolvi-o la anul sau niciodată.

— Nu mă tem, căci am dreptate! Rămânea ferm pe poziții Radu Madonu. De adevăr să nu te ferești niciodată!

— Fratele nu-i cheie de biserică, zise deodată junele. Cu el e o poveste aparte. Eu, pur și simplu am venit să clarific situația.

— Iată, precum suntem informați, zise directorul, acest Mihai Briceag, în loc să se prezinte la miliție pentru clarificare, de cum a ieșit din spital, a tuit-o în Siberia, la tăiat pădure. Dumneata trebuia să vii la noi împreună cu el.

— De la miliție mi s-a spus că Radu nu are nici o vină, se grăbi să adauge Fiodor Staicu.

— Nu intră-n competența mea să spun verdictul final, zise junele. Pur și simplu am dorit să vin la direcție ca să mă clasific singur. Oare am făcut vreo greșală.

În nici un caz. E bine că aveți grijă, zise directorul. Dar bine-ar fi ca vizitatorii școlii noastre să nu ne facă probleme. Le avem destule pe ale noastre. Cu două seri în urmă, o gașcă de huligani din oraș s-au urcat pe clădirea școlii și au aprins un vraf de ziare vechi. Noaptea am fost trezit de serviciul antincendiar al orașelului! Oare se poate una ca asta? Directorul consideră discuția epuizată și-i zise lui Radu: Pleacă la lecții. Pregătește-te! Să știi că la examenile de stat am să asist și eu te voi examina, personal. Dacă voi confirma că pumnul îți este mai mare decât creierul, să știi că nu mai vezi tu atestatut de maturitate, îți promit!

„ Carevasăzică, gândi Radu ieșind în coridor, l-am văzut pe favoritul Luciane. Ce față pistruiată, ce nas turtit, ce favoriți deochiați! Ce ochi fricoși, doamne! Oare dânsa îl iubește cu adevărat? Doamne ferește! Dar, vorba ceea: cu gusturile omului nu te juca.”

IX.

Curând vor ieși în vacanță. Va avea la dispoziție o săptămână pentru a se relaxa, și analiza toate eșecurile, succesele, și pentru a se concentra asupra examenilor de absolvire., Dar cine, totuși este domnișoara „F”, care mi-a trimis mărtisor? Nu se putea el liniști în acele zile. Să fie oare ea, Fira? Imposibil! Dar poate? Stai, stai. Acea Fulguță de la serata de revelion? Dar, ce are importanță. Principalul că este pe Lume ea, Luciana! Cu toate emoțiile și plăcerile vieții. Timpul o să le tămăduiască pe toate.”

Radu, după ce se întâlnește cu fratele lui Mihai Briceag, avea o senzație respingătoare față de relațiile lui cu Luciana. Mai ales când o văzuse, dialogând cu el la colțul școlii. Ea era veselă gesticula cu mâinile, îi explica ceva agitată.

Se disprimăvara și trebuia să-și ajute părinții la săpat via. Câteva zile după amează merse la Ineasca, împreună cu Nicolae Movileanu, Jan Târsână, Mihai Cojocar. Au deshrăgit via, au greblat gunoaiele, le-au dat foc. Tata a curătit-o, ei au ripcui-o și pe curat au săpat-o. Când au terminat muncile, părinții le-au dat la toți bani și ei au mers la magazinul de cărți, procurându-și patru volume ale primei ediții complete ale lui Mihai Eminescu apărute la Chișinău și erau nespuse de bucuși. Radu, în zilele care mai rămăseseră până la scurta vacanță de primăvară învața sistematic lecțiile, iar, seara stătea până târziu la masă, scriind poezii, pe care nu le arăta nimănui. Aproape încheiase și romanul. Deseori se lăsa purtat pe aripile fanteziilor, descriind o dragoste deosebită, cu multe dialoguri, monologuri, întâlniri și conflicte iscate și apoi rezovate ce ar fi putut să apară la acea vârstă între doi îndrăgostiți. Se străduia, ca ziua, după lecții, măcar pentru câteva ore să plece la Ineasca, pentru a mai ajuta părinților la gospodărie și, totodată de a mai aduce câte ceva demăncare. În ziua, când pleca pentru o săptămână în vacanță, la marginea Teleneștilor îl întâlni în cale pe Mendel Moiseevici Berg. Învățătorul străjuia un camion cu ataș plin cu buclucuri, era cu ochii triști și, când îl văzu pe Radu, începu să lăcrimeze.

— Plecați, Mendel Moiseevici? Întrebă Radu.

— Cred că pentru totdeauna, răspunse fostul învățător, iar pe obraji îi curgeau șiroaie de lacrimi. La gara din Chișinău mă așteptă soția, copiii. Poate o să ne revedem vreodată.

— Deal cu deal se întâlnește, dar om cu om și mai repede, îl încurajă Radu. Vă rog, dacă o să-l întâlniți în Israel pe Benjamin Moiseevici Cogan, să-i transmiteți complimente și multă sănătate.

Învățătorul de română plecase cu jumătate de an în urmă și Radu era curios să știe măcar ceva despre el. Îl considera dascălul său, care, în clasa a noua l-a îndemnat și l-a încurajat să scrie cât mai mult, susținând că are vână de scriitor.

— Am să-i transmit numaidecât mesajul tău. Știu, el spunea că ai talent la scris. Acuma, unde te-ai decis să mergi mai departe la învățătură?

— La drept, la Universitatea din Chișinău.

— Acolo e mare concursul. Trebuie să ai stagiul de cel puțin doi ani de muncă și, ca regulă, îi primesc în primul rând, pe membrii de partid. Dar tu nu te lăsa, îl încurajă Mendel Moiseevici. Ești un băiat ambițios, capabil. Ai să reușești. Dar trebuie să muncești. Să înveți cât mai multă carte și vei avea

șanse să devii nu numai învățat, dar și om mare, de stat! Un jurist e și un om de stat, ține minte!

— Vorbiți serios? Dori să se convingă băiatul.

— Nu încapă nici o îndoială, că vei deveni student, Radule.

Când veni șoferul și camionul se urni din loc, fostul pedagog îl îmbrățișă prietenește și plecă, lăsându-l pe Radu în mijlocul șoselei cu o mare părere de rău în suflet.

El avea totdeauna o simpatie deosebită față de pedagogii lui, care l-au învățat, majoritatea din ei fiind evrei în vârstă cu carte de la români. Odată cu plecarea lor târgul devenea mai sărac și mai neinteresant. Era neobișnuit să vezi cum, la tezghelele magazinelor deja stăteau alți oameni, în majoritatea lor moldoveni, cu document că au absolvit școala, dar cu nici o tradiție sau vreo experiență în târguială. Mult timp după aceea magazinele erau numite cu numele acelui vânzător evreu care a muncit în el o viață. Și acum la Telenesti oamenii mai continuă să zică „magazinul lui Chijner”, a lui „Mariamis” a lui „Penkis”, a lui „Locș”. Radu, mergând atunci spre casă, era ferm hotărât să urmeze sfatul lui Mendel Moiseevici și să continue învățătura.

Acea vacanță a petrecut-o romantic și interesant. Avea o tot mai mare dorință de a fi singur. Mereu, când termina lucrările pe lângă casă, mergea la pădurea înverzită. Hoinărea pe poticele tănuite, apoi, în amurg prefera să vină la cimitirul de lângă biserica veche a satului. Umbla printre lespezele și crucile aranjate dezordonat ale mormintelor, citind epitafele. La acea vârstă își formase pentru toată viața obișnuința, de-a vizita cimitirile.

Pe mulți dintre răposați, care-și dormeau somnul de veci îi cunoscuse personal, ei au fost îndrumătorii și călăuzele lui la începutul copilăriei. Imaginându-și-i iar el dialoga cu ei, își amintea de evenimentele care-i lega direct. Se reținea cel mai mult în fața mormântului unde era îngropat bunelul Nică, fratele Gheorgiță, Petruță, sora Taniușa. Se gândea că el are menirea ca să facă mai mult pentru ineșteni, decât au izbutit să facă frații, surorile, bunelul la timpul lor. Cu aceste gânduri urca apoi până la podiș, la casa părăsită a lui Constantin Șoltoianu un fost paznic al podgoriilor de-acolo, care mai târziu, plecase împreună cu soția și cele trei fete au plecat să locuiască, la Stepî-Soci, lăsând gospodăria toată în delăsare. Priveliștea făcea impresia unei cetăți, odată înfloritoare și puternice, dar din care rămăseseră doar ruinele străjuite de stelele sclipitoare de pe cer. Copilăria lui se contopea în valurile adolescenței și sufletul lui tot mai mult avea nevoie în continuu de romantică. După ce vizita cimitirul, Podișul, mergea pe o potecă șerpuitoare, pe lângă stâna din Bordoceni, o mahala dinspre Leușeni și venea pe vârful Lipăgăului, de unde satul se vedea ca în palmă, cu casele mici, proaspăt văruite, date cu chinovar pe la brăiele prispelor. Dacă îți încordai auzul, auzeai cum, în liniștea serii, clocotea munca. În multe grădini ardea grămezi de frunze și gunoaie, răspândind un fum, mjirositor. În cumpăna fântânii de la poarta gospodarului Gheorghe Dascălușul își făcuseră cocostârcii, care „ciuguleau” mereu cu pliscurile aerul proaspăt al primăverii. Printre tufe de papură presărate pe tot piscul Lipăgăului zburau, cărăbuși. Când se întuneca el, cu picioarele ude de rouă în picioare, însoțit de stele și de lună, venea acasă, la masa lui din iatac, unde

până târziu, asistat de o garafă cu apă și câteva copturi, continua să scrie romanul adolescenței, imaginându-și-o întruna pe Luciana. Tata îl vizita mereu și era mulțumit de insistența lui. Uneori pândeă când Radu era plecat în sat și încerca să citească cele scrise în caiet. Când fiul revenea la masa de scris, tata surâdea prietenește. Alteori discutau amândoi despre politica internă și externă, despre diferite probleme sociale și era mulțumit, că Radu a îndrăgit cartea și dorește să-și continue studiile la drept. Dacă cu vreo câțiva ani în urmă era obișnuit ca tata, pentru vreo greșeală, să-i mai ardă câte o curea, acum Radu simțea că este tratat cu respect. Se bucura că tata nu a aflat de la nimeni despre furtul cărții, sau bătaia cu Mihai Briceag. Era convins că acest fapt se datorește, în primul rând lui Apolinarie Vatamanu și educatorului Fiodor Staicu. Deși dorea foarte mult să afle o părere, evita să discute cu tata despre. Dragoste. Cum ar trebui să procedeze în situația cu Luciana, când el credea că dânsa are o deosebită simpatie și față de Gicu, studentul de la drept, fratele lui Mihai Briceag. Își frământase, atunci în vacanță, bine mințile și ajunsese la concluzie că fata făcea doar un joc, când mergea cu el la întâlnire. În realitate, nu este exclus, că îl iubește pe Gicu. Deși în vorbe nega, era limpede că dânsa. Flirtează.

Nici tata nu bănuia că fiul este prins în mrejele amorului. Credea că cele scrise în caietul cu scoarțe albastre sunt niște sentimente născute dintr-o fantezie școlărească, adolescentină. De aceea nici nu credea că este cazul să însăileze vreo discuție pe această temă. Despre dragoste, într-o seară senină, cu vântuleț primăvăratec, călduț ce adia dinspre pădurea de la Chitca, a discutat cu colegii de clasă: Jan Târsână și Nicolae Movileanu, stând pe dealul Lipăgăului.

— În calasa noastră, de-acuma toți. Se împerechează, zise Nicolae Movileanu: Gică Țopescu o curtează pe Ana Frecăuțanu, face cu ea plimbări la pădure. Ion Calmăș pe Luluța Afifa, Costantin Dorogan pe Nastea Cemârtan. Eu aș vrea să mă întâlnesc cu Elenena Berbelea, dar ea mă ocolește.

— Fii mai insistent! Îl sfătuia Jan Târsâna. Pe mine, la început, Tanea Vizitiu dintră noua, tot mă respingea, dar acum la noi e totul bine.

— Să fie chiar așa? Zâmbi Nicolae.

— Mă ascultă și, când îi propun merge cu mine la plimbare, la film.

— V-ați sărutat vreodată? Întrebă curios Nicolae.

— Spre asta mergem. Când o să mă întorc la școală, vom încerca.

— Nu înțeleg, totuși, între tine și Luciana e o prietenie sinceră? Îl întrebă Nicolae pe Radu. Mi se pare că e c-am ușuratică.

— Nu vorbi așa, se supără Radu.

— Ei bine, am greșit, îngână Nicolae, revenind la discuția cu Jan Târsână. În orice caz, mulți dintre colegii dintr-a 10-a au pereche. Vasea Besprozvanăi, am auzit că prietenește cu Maricica Ciugureanu. Chiar face dragoste în pat cu ea!

— Cum să nu, făcu ironic Jan Târsână. I-ai ținut de picioare? Vorbești și tu să nu taci, din pânțele!

În acea seară tustrei colegii au mai glumit, și-au făcut planuri pe viitor, apoi s-au întors veseli pe la casele lor. Nicolae intenționa, ca cel mai priceput din clasa lor la chimie, să-și continue studiile la Universitate la facultatea

respectivă, iar Jan Târsână, dorea să devină vinificator. Dacă nu va reuși la examene, se va mai vedea!

Peste două zile aveau să revină la școala din Telenești și au convenit, să mai revină la această discuție. De fiecare dată, aceste promenade și dicuții le lăsau impresii plăcute. Acum, Radu era satisfăcut că au discutat despre ceea ce se întâmpla în ultimile săptămâni cu colegii de clasă. Numai între el cu Luciana lucrurile nu sunt limpezi. Plecând în vacanță, s-au despărțit fără să-și ia rămas bun. După acea discuție, din clasa pustie, când i-a prins măștișoarele în piept, trecuse aproape o lună, dar nu se întâmplase niciodată să fie singur cu ea, să schimbe o vorbă între patru ochi. Acum ea se odihnea în satul ei, unde știa cu certitudine că se află și acel Gicu, fratele lui Mihail Briceag, care poate să-i sucească mințile. Simțea cum, inima-i zvâcnea neîmpăcată. Nu o văzuse aproape o săptămână și gândea diferite lucruri despre ea. Venind acasă, se așeză la masa de scris și, involuntar parcă, așternu pe hârtie versurile:

— În pasul tău s-anfiripat. Trădarea!

Ai părăsit câmpiile cu flori

Și-n alt fâgaș găsit-ai relaxarea

Nu-n dragostea născută cu-a viilor culori.

„Îi este indiferent ce se petrece în inima mea”, gândi el. Dar, trebuie să fii tare, Radu Madonu! Vor veni clipe și mai fericite.”

Înnoptase cu totul. Mama îl chemă la masă. A mâncat puțin și s-a grăbit să meargă în camera sa, ca să citească din Eminescu. Tata s-a întors de la câmp, ca de obicei, târziu, dar când deschise ușa, chiar îi zâmbi. Avea în mână un ulcior cu vin, două pahare și o bucată de pâine.

— Ai o scrisore, Radule! Zise e. Dimineață, când mergeam la lucru, mi-a dat-o poștărița. Am citit-o. Ai o colegă Luciana. Îți scrie multe lucruri frumoase.

— Și ai citit-o? Întrebă băiatul emoționat, luminându-se la față. Dă-o, te rog!

— Să te-ajungă rândul, zise tata, turnând în pahare. Să fii sănătos.

Amândoi au băut vinul și au mâncat pâine. Tata avea obiceiul să citească scrisorile copiilor, indiferent de la cine veneau ele, dar de data asta Radu nu se supăraseră nici un pic. El era bucuros că Luciana i-a scris. Cu zâmbetul pe față, tata scoase din buzunar plicul desfăcut.

— Să nu-i spui mamei.

— Ea de-acuma știe.

Radu luă plicul și o zbughi afară, alergând la club. Acolo se făceau dansuri, dar pe dansul puțin îl interesau. Vroia să citească scrisoarea. Se ascunse într-un ungher al sălii, chipurile, să privească cum se veselește tineretul din sat, și desfăcu hârtia, cu un scris îngrijit, caligrafic.

„Dragul meu, Radu!

De când am venit acasă și nu am ocazia să te văd tot timpul mă gândesc la tine. Mă doare sufletul știind că și tu mereu te frământă nedumirit de cele ce se întâmplă la școala noastră. Aș vrea ca să fii liniștit și să fii sigur că totul este bine și în curând vor veni examenile de absolvire, apoi ne vom despărți pentru totdeauna. Da, da – pentru totdeauna, deoarece căile noastre nu vor mai fi aceleași. Viața se constituie mai mult din despărțiri. Îți doresc să te odihnești

bine, să aduni în această minunată primăvară cât mai multe impresii de neuitat și să ne revedem curând. Cu respect, colega de clasă, Luciana.”

Scrisoarea îi adusese o mare bucurie. O recitea mereu, găsim de fiecare dată noi sensuri, multă căldură, dragoste, sinceritate, iubire. Înțelesese că Luciana ține la el, altfel nu i-ar fi scris, nu i-ar fi spus că se gândește mereu la dansul. Viața lui deveni altfel; mai ușoară, mai frumoasă, mai veselă și mai interesantă. Când se luminează de ziuă, fiindcă era duminică, hotărî să meargă pe dealul Cheptușoaii, unde creșteau tufe de ghirlandă și primăvară acolo se crea impresia că are loc o erupție vulcanică de ierburi și flori albe. De-acolo satul se vedea în toată frumusețea lui; cu biserica, drumurile, magazinul, baia, oamenii care mergeau preocupați de grijile lor, care și încotro. Acolo în întâlni pe moș Ion Croitorul, vărul mamei, care îmbătrânise deja și numai într-un picior, căci celălalt îl pierduse la război, pășea din urma vacii, ținând-o de funie. Bătrânul purta ochelari cu lentile grose, prinți cu o gumă pe după urechi.

Bătrânul i-a răspuns la binețe și, recunoscându-l, se însenină la față. Se așază lângă el, alături de tufele de ghirlandă înflorită și zise:

— Nu te-am văzut demult, Radule! Tătăne-tu și mamă-ta te-or fi trimis la vreo școală mare, că rar dai prin sat. Trebuie, trebuie să înveți. Ți-a fi mai ușor la bătrânețe. Iaca mie mii greu. Baba a murit, fiica a plecat cu măritișul ei la Sculuceni. Am rămas în sat eu și vaca. Nici tu familie, nici tu dragoste!

— Ce-i asta, dragoste?

— Vrei să mă chinuiești cu întrebările?

— Nimeni nu știe ce-i dragostea, zise băiatul cu un ușor regret în glas.

Sprigânindu-se c-o mână de dârjauă, în alta ținând funia ba slobozind ba aducând vaca mai aproape, moșul medită în voce:

— Ființa omenească nu poată să trăiască fără de dragoste. Dar cea mai scumpă este femeia și sănătatea.

— Credeam că dragostea e numai pentru oamenii. Tineri.

— În tinerețe dragostea pare mai frumoasă, fiindcă e ceva nou. Dar dragostea de viață nu te părăsește niciodată. Am iubit-o pe Anastasia mea. Ea mi-a născut un fecior, pe Ilieș și-i iubeam pe-amândoi și mă îndulceam din nectarul vieții. Dar copilul meu, înainte de război, s-a îmbolnăvit, n-am putut să-l lecuim și a murit. Apoi a venit războiul. Anastasia a rămas acasă cu fiică-mea de țăță și eu am plecat la concentrare. Cât am fost pe front, Dumnezeu mi-a luat totul. Anastasia a murit de tifos, casa mi-au luat-o rușii, iar pe fată-mea au dat s-o crească statul, la școală-internat. Când a crescut mare, s-a măritat și a plecat la bărbatu-său în alt sat, iar eu. Numai vaca mi-a rămas. Și dragostea de viață pe care mi-a dat-o Dumnezeu. Cât m-a sluji piciorul o să mă mai bucur de plăcerile și frumusețile ei. Dragostea se va stinge când nu voi mai avea zile de trăit, puiul meu!

Destăinuirea bătrânului i se păru sinceră și Radu înțelesese că totul în viața omului, se ține pe dragoste. Și în adolescență și în tinerețe, trebuie să se bucure și să caute cât mai multe aventuri frumoase, pentru ca viața să fie interesantă și la bătrânețe să aibă ce-și aminti. El se întorcea acasă însuflețit și plin de romantică. Peste o noapte se va întoarce la Telenești din ultima vacanță școlară a vieții lui și cea mai mare bucurie îi va produce clipa când o va revedea

pe Luciana. Până atunci, recitea cu emoție scrisoarea fetei, până simți că a învățat-o pe de rost.

A doua zi, Radu veni direct în clasă, fără a trece pe la cămin. Colegii stăteau înainte de lecții, în grup și își împărtășeau care și cum a petrecut vacanța. Luciana era îmbrăcată în rochie nouă cu gulerul alb, încinsă cu brâu, încălțată în pantofi albi, cu tocuri. Avea părul proaspăt, mătăsos și pieptănat îngrijit. Văzându-l, îl salută cu privirea, apoi, se întâmplă că-i veni rândul să povestească despre cele ce i s-au întâmplat în vacanță. Avea impresii plăcute despre călătoria la Chișinău. Săteanul ei, Gicu, student la drept își petrece practica la procuratura generală!

— Ce lucru interesant au juriștii! Rosti ea încântată. Chișinăul e plin de criminali, dar procuratura îi prinde pe toți! Dacă mi-ar plăcea obiectele umanitare, și le-aș putea însuși mai ușor, neapărat aș dori să învăț la juridică!

Noutatea că Luciana a călătorit la Chișinău, și se întâlni cu Gicu, îi tulbură mințile. Una era scrisoarea primită la Ineasca de la ea, și alta noutatea despre călătoria la Chișinău. Inima îi zvâcnea cuprinsă de gelozie și, nu-l mai interesau cele mărturisite de colegi. Se retrase în banca sa, sub pretextul că vrea să se pregătească de lecții. Gândurile îi întunecau creierul: „A fost în vizită. La cine a dormit ea acolo? Totuși ea nu este indiferentă față de studentul cel roșcat. Atunci, de ce mi-a scris? Cui îi trebuie atâta fățarnicie?! După lecții, o să mă răzbun pe ea. E timpul să știe că așa ceva nu se admite. E trădare!”

În timpul lecțiilor, Luciana intui parcă dispoziția colegului, și începu a-l urmări cu privirile. Când se terminară lecțiile, el o aștepta la colțul școlii. Fata era atât de elegantă și superbă în mișcările ei, încât, nu putu să-i spună nimic mai mult, decât:

— Ești, atât de frumoasă și fermecătoare!

Ajunși din urmă de grupul de colegi, care mergeau gălăgioși spre cămine, nu au mai putut să schimbe nici o vorbă. Au convenit să se vadă, la sala de meditație. Să mai discute, să mai pună țara la cale: ce vor face, cum vor învăța ca să ia cu asalt examenile?! Dar nu a fost să fie! Peste oraș se stârni o ploaie de primăvară, ciobănească ce ținu încontinuu câteva zile și școlarii doar veneau și plecau de la lecții. Viața în asemenea cazuri devenea tristă și monotona. Abia peste o săptămână timpul se amelioră și întreg orașul era inundat de mireasma florilor, de soare și lumină. Oamenii deveneau veseli și binevoitori.

— Ce copilă tânără și frumoasă! O admirau trecătorii, întâlnind-o în cale pe Luciana. Ea le răspundea cu un zâmbet fugar, ștrengăresc.

Colegele plecaseră în orașel, la atelierul de croitorie, pentru a măsura rochiile pentru balul de absolvire, și Luciana rămasă singură în odaie, a închis ușa cu lăcata și a tras perdelele la fereastră. Se privi mai întâi în oglindă dintr-o parte, apoi din alta, până începu încetșor, făcând mișcări grațioase, să se dezbrace. Corpul ei căpătase o configurație perfectă. Avea sânii pârguiți de-a binelea, umerii frumos rotunși; fața radiind lumină și gingășie, privirile, îmbietoare, un pic naive, puțin vesele, puțin triste, buzele rumene ca niște vișine coapte. Apoi pielea fină, pântecul, buricul, smocul de păr abia crescut pe la locurile vulnerabile, coapsele bine conturate complectau figura unei grații. Tot privind-se în oglindă i se păru că se aseamănă cu Venera lui Boticelli.

Părul ei nu era atât de lung ca și al femeii de pe renumitul tablou, dar era la fel de galben și moale, acopereaându-i umerii și parțial sânii. Se tot învărtea, încântată fericită în fața oglinzii, imitând un dans al drăgaicelor. Era convinsă că au dreptate colegii și cunoscuții, când zic că a devenit simpatică și frumoasă. Înțelesese de ce băieții tot mai mult și mai insistent o urmăresc cu pricivirile. Nu avea chef să-și acopere corpul. I se părea că îmbrăcată nu este atât de fermecătoare. Totuși frica pentru ca nu cumva să vină cineva vină, a făcut-o să-și îmbrace rochia albastră cu floricele albe, să se încingă cu brâul lung, apoi să tragă perdelele în părți și să deschidă ferestrele. Camera se umplu de mirosul salcâmlor înfloriți.

După ce se îmbracă și, își alesese cărțile, ca să meargă la sala de meditație, auzi pași pe coridor și la ușă bocăni cineva. Spre surprinderea ei, era Radu. Băiatul o privi bucuros și ea avu impresia că ochii lui au pândit-o de undeva, dintr-un ascunziș, și deja știe cât de frumoasă este, cu pielea goală. Roși până în vârful urechilor, lăsându-și sfiosă privirile în pământ.

— Am venit c-o rugămintă, zise băiatul stând în pragul odăii. Am hotărât să rog toți colegii din clasa noastră, să-mi scrie câteva cuvinte aici. Îi întinse un caet cu coperta cafenie. Unii deja mi-au scris câte ceva pentru vremurile când nu vom mai învăța într-o clasă și nu vom mai fi împreună. Fața lui avea o înfățișare naivă, copilărească: Doar știi, că peste o lună și jumătate, odată cu terminarea eczamenilor de absolvire ne vom despărți.

Luciana primi caietul, îl răsfoi. Radu îl înfrumusețase cu diferite reproducții ale pictorilor din epoca renașterii: „Madona sixtină” de Rafael și pe altă pagină „Venera” lui Boticceli. Sufletul ei se cutremură, când văzu și tabloul cela, și înțelesese că Radu. Știa mai multe decât dânsa își închipuise. De sfială își acopri fața roșie de rușine, primi caietul, zise că-i acceptă propunerea și închise repede ușa în fața lui. Descumpănit, oarecum neînțelegând ce se petrece, Radu se întoarse și plecă la cămin. Stătu acolo câteva clipe, își luă cărțile necesare și, precum se obișnuia, plecă spre sala de meditație. Afară era multă verdeață, soare și căldură. Colegii au decis să meargă în boschetul ce se afla mai la deal de stadion și de cimitirul vechi, de unde se vedea satul Mihalașa. Ascolo s-au grupat în pâcuri și repetau materialul la matematică și fizică. Radu stătea lângă grupa lui Ion Calmăș, asculta explicațiile colegului, urmărea cum acela rezolva ecuațiile matematice, cum reducea, simplifica. Printre „sinusurile”, „cosinusurile” acelea afurisite i se profilau gânduri năstrușnice despre Luciana. Ea nu venise la repetarea materialului. Și, în genere, după revenirea din vacanță, îi părea stranie. Când zbuciumul lui nu mai avea nici o limpezire, iar colegii trecură, ca de obicei, de la însușirea lecțiilor, la teme libere, Luluța Afifa, făcu ca și cum pentru sine:

— Mi se pare că Luciana, îndată după examene va juca nunta!

— Da, ai văzut ce bucheto de flori i-a adus flăcăul cela odinioară, când ne îndreptam spre școală, interveni, Gheorghe Scurtu.

— Primind florile, nici n-a mai venit să învețe cu noi. S-a întors înapoi, zise cu un pic de invidie Nastea Cemărtan.

Vorbele acestea l-au c-am amărat pe Radu și colegii știau că-l doare, însă vroiau să-i de-a de înțeles că știu mai multe decât el.

— Am auzit că băiatul care a venit la dânsa e fratele lui Mihai Briceag, care s-a bătut iarna trecută cu băieții noștri.

De la un timp nu mai auzea vorbele colegilor, pe neobservate se desprinseseră de toți, luând-o pe o potecă ce ducea spre iazul de la Mihalașa, unde niște oameni prindeau pește. Cu un fir de iarbă în gură asculta liniștea din jur și urmări mișcările pescarilor. Din deal, se auzeau vocile cristaline ale colegilor, care se jucau în cuvinte, veseli și bine dispuși. Radu era șocat de noutatea pe care i-o spusese colegii. Dacă Luciana prietenește de-acuma cu Gicu, cum ar trebui el să reacționeze? Nicidecum nu putea să înțeleagă: ce ar fi trebuit să facă, dacă ea din ei doi l-a ales pe săteanul Gicu, student la Universitate. Atunci, de ce ea i-a scris scrisoarea aceea? Doar de-acuma fusese în vizită la Gicu, la Chișinău. E o trădare? Se frământa dânsul. Dar oricât se străduia, nu putea limpezi lucrurile așa ca să știe sigur ce are de făcut. Poate că nu trebuie să le ea pe toate atât de aproape de inimă? Ce-ar fi, dacă ar trata-o, cu indiferență? La urma urmei, niciodată nu a declarat că Luciana este prietena lui. A fost o pasiune trecătoare, o joacă copilărească, nevinovată, i-a dedicat câteva poezii. Dar cine nu scrie poezii fetelor la vârsta lui. Și el decise, să-și înăbușe amarul sufletească în sine, iar dacă colega va găsi de cuviință, singură îi va spune ce se întâmplă.

Spre seară, când se întorceau cu toții pe lângă cămine, Radu fu pus pe eșafod. În pridvorul înalt, cu corlate de metal, stăteau la taifas Luciana și Gicu, studentul, în costumul lui negru, cu pletele lungi, în maniera celor de la „THE BIATLES”. Un buchet de gladiole roșii se ofileau în mânăle Luciane. Colega radia alături de Gicu. Studentul, văzându-i pe toți colegii fetei, le spuse liniștit:

— Deseară, în pădurea Budăilor va avea loc un concert al artiștilor din Moscova. Cine binevoiește, să meargă, am comandat un camion. Vă poftesc pe toți.

Noutatea stârni curiozitate și Luluța Afifa întrebă:

— În cinstea cui e concertul?

— În Moldova acum are loc decada culturii Federației Ruse., răspunse Gicu., plin de importanță.

— Măine e ziua pionerilor! Le aminti tuturor Gheorgher Scurtu și, parcă nesigur pe sine, ca să-l abată pe Radu de la gândurile triste, îl trase de-o parte și-i zise: Avem de făcut o treabă.

— Nu prea am dispoziție, zise Radu.

— După concert, o să mergi la mine să dormi, iar mâine, la cordon.

— Lasă-mă în pace, zise descurajat Radu.

— Nu vei regreta, insistă Gheorghe. Nicanor Mihailovici m-a întrebat dacă, avem acasă un pahar de vin bun. Mi-a spus ca mâine, când toată școala va fi în sărbătoare, să-i aducem de la mine de-acasă o damigeană și să o punem în grădina lui, sub tufe. Eu știu unde.

— Și de ce trebuie să particip și eu? Se supără băiatul.

— Învățătorul mi-a dat de înțeles că trebuie să fac operația numai cu tine. Are încredere în noi, după ce am cules pentru el mere, toamna trecută. Ai simțit ce atitudine are la matematici. Iar acum trebuie să ne gândim că ne așteaptă examenele, iar în scâfârliile noastre e numai tulbureală și încâlceală.

În cele din urmă, Radu căzu de-acord și, gândindu-se la apropiatele examene de matematică, înțelesese că i se oferă o șansă. Aflându-se în acea seară în compania lui Gheorghe, sufletul i se mai însenina, situația nu-i mai părea atât de tragică.

Seara, într-o poiană pitorească din pădurea Budăilor, a fost improvizată o scenă mare, luminată de proiectoare puternice. Se adunase lumea de pe lume, din toate satele raionului. Radu pentru prima oară avea ocazia să-l admire pe Arcadie Raikin, duietul Mironova-Menacher, păpușile lui Serghei Obrazțov, renumitul ansamblu vocal-instrumental „Samoțveti”. Un artist de la Moscova, a cucerit toată lumea cântând cu un ușor accent, o melodie populară românească, ce se începea cu versurile: „Pe când mândro ne iubeam

Totul îți plăcea!

Mărul acru de-l mușcai, Dulce îți părea.

Astăzi bem dintr-un pahar

Vinul cel dulce

Ție-ți pare că-i amar, totul ți-i acru.

Pân”la vară de-oi trăi

Eu pe alta voi iubi.

Dar ce fac cu tine Dor?

— N-am topor să te omor.”

Luciana stătea alături de Gicu, smerită ca o mireasă. Toți colegii veniseră la concert perechi, perechi. Ion Calmăș o învelea cu vestonul ca să nu-i fie răcoare pe Luluța Afifa, Mihai Braga era împreună cu Tamara Berbelea, iar Gică Țopescu cu micuța Ana Frecăuțanu. Nicolae Movileanu o tot acosta pe Elena Berbelea, dar aceea mereu replica ceva stârnind hazul colegilor se stârnea hazul. Nelu Copac, o învelise pe Elena Caraman cu brațele lui și-i cânta la ureche, de rând cu artiștii de pe scenă. Numai Radu, alături de Gheorghe Scurtu, care era și el fără prietenă, au privit entuziasmați concertul și, când lumea se împrăștiară, au mers amândoi pe poticele întunecoase, dar bine știute de Gheorghe, la cordonul pădurarului Profir Scurtu. În curtea casei era o îngrămadire de căruțe, cai, vite, oi, porci, dar la acea oră târzie era liniște.

Gheorghe adusese din beci un ulcioraș cu vin, mama lui se trezi, le puse afară pe masă ceva demâncare și ei, în văzul stelelor, nestingheriți au tras câte un pahar două.

După ploaia din ajun, seara se făcu răcoare, iar cerul deveni senin, acoperit de stele. Luna avea să apare în toată drumusețea sa abia după miezul nopții. Dinspre poiana din pădure se auzeau chiotele vesele ale spectatorilor, care mergeau mulțumiți spre orășel. Gheorghe și cu Radu după ce mâncaseră plăcinte cu mărar și, friptură de rață savurau frumusețea din jur. Moș Profir, li se alăturase după ce deshăună caii de la trăsura cu care umblase ziua toată prin pădure, bău și el un pahar cu vin, apoi plecă obosit la culcare, lăsându-i singuri. Radu, se lăsă copleșit din nou de grijile lui: Luciana și Gicu. Băutura îl amețise puțin și el îl asculta tăcut, pe Gheorghe, care la beție devenea guraliv. Colegul adusese vorba despre istoria satului lui de baștină – Ciulucani.

— Se spune că odată, demult, în satul nostru trăia un boier, care avea o soție foarte frumoasă. Între dâșii era o dragoste mare, luminoasă. Dar iată că,

pe neașteptate s-a întâmplat o tragedie și boierul a murit subit. Nu zăbavă, după moartea soțului, la nici un an, soția s-a căsătorit cu alt boier. Tot pe atunci ea începu mereu să-l vadă prin somn, pe fostul ei soț, iar când deschidea ochii îi vedea chipul la fereastra casei, îi auzea chemările lui de a ieși afară. Așa o chinuia el toată noaptea, ca odată cu răsăritul soarelui să se facă nevăzut. Boieroaica nu a putut răbda coșmarurile, și i s-a destăinuit noului ei soț. Acesta, s-a pus de pândă, dar nu a putut să-l prindă pe strigoi, căci el se făcea nevăzut dindată ce era observat. Când au mers la cimitir, gonașii au văzut lespede de piatră de pe mormânt dată la o parte. Atunci, s-au apucat și au deshumat și-l surprinse pe mort rumân la față, cu mâinile însângerate cât mergea noapte printre ciritei și spini. L-au îngropat înapoi, dar peste câteva seri, istoria cu vizitele lui la cucoană s-au repetat. Strigoiul umbla prin jurul casei și o chema să vină cât mai curând la el, c-o iubește! Atunci boierul, împreună cu slujile lui s-au dus ziua la cimitir, au deschis mormântul, au turnat peste sicriul mortului un loitrar cu piatră de var și l-au stins cu apă. Din pădure au adus un par de jugastru și i l-au bătut strigoiului în inimă. Lumea spune că de-atunci nu au mai fost cazuri ca strigoiul nu a mai apărut. Boierul cu nevasta a făcut în jurul mormântului un gard de fier, care ruginește și azi. Tot în acele zile boierii au vândut moșia și au plecat din sat pentru todeauna. Astăzi nimeni nu mai știe cum i-au chemat pe acei oameni care au trăit cândva și s-au bucurat de viață. Uneori la Ciulucani, când bate vântul dinspre câmpie, spre pădure, se aude din cimitir un geamăt de bărbat care o cheamă întruna la el pe o femeie.

Povestea colegului îl impresionează atât de mult, că nu a putut adormi până în zori. Se culcaseră în fânul proaspăt din șură. Era comod, romantic, dar povestea cu strigoiul, se contopea parcă cu istoria Luciane și a lui Gicu. Simțea mare amărăciunea, zbuciumul necumpănit și marile frământări. Sufletul lui lăcrima și mereu se întreba de ce ar fi trebuit ca la această vârstă încă fragedă, să i se întâmple asemenea nedreptate, ca fata la care el ținea atât de mult să fie neglijentă față de sentimentele lui. Îi era rușine să recunoască cuiva că o iubește, fiindcă i se părea că ea nu-l mai agreează. Sentimentul acesta devenea și mai acut când se uita la Mihai Braga cu Nastea Cemărtan, Gică Țopescu și Ana Frecăuțanu, Ion Calmăș cu Luluța Afifa, care se bucurau de fericirea lor curată, onestă, sinceră.

— De ce trebuie să se întâmple așa? Îl întrebă el pe Gheorghe și în ochii lui scânteiară lacrimi, pe care se strădui, rușinat, să și le șteargă. Luciana e o fată bună, dar e prea frumoasă. Toți flăcăii vreau să se bucure de frumusețea ei!

— Nu le lua pe toate în seamă, zise Gheorghe. Luluța Afifa, mereu a purtat poșta cu al de Mihai Briceag. Ea se ducea zilnic la stația de autobuse și trimitea bilețele la Cucioaia. Și, cel mai a mirării era, precum am aflat eu de la fete, că Luciana știa demult aceste jocuri de culise.

— De ce trebuia „Șișcarnița” să se amestece? Se miră sincer băiatul.

— E o hledie, care are plăcere atunci când face rău cuiva. Și-apoi, tu nu o dată ai fost cu ea în conflict. Pur și simplu s-a răzbunat pe tine. Și poate o să se mai răzbune.

— Dă-le dracului, pe toate! Făcu Radu într-un târziu. Acuma, cum crezi, unde doarme Luciana? Lângă ursitul ei?

— Nici într-un caz! Făcu Gheorghe. După câte știu, Gicu are un moș în orașel, iar Luciana, în privința patului, deocamdată este fată cumnte.

— Tu de unde știi, mă rog?

— Fetele mi-au spus. Odată, într-o zi, la sala de meditație ele singure au spus.

— Ducă-se dracului. Hai, mai bine să dormim. Mâne e ziua pioneriei și suntem în sărbătoare. Vom putea dormi până se v-a ridica soarele sus.

Peste pădure se așterneau valurile încețoșate ale unei dimineții răcoroase. Cu o veretcă sub ei, învelindu-se cu un ogheal de lână de oaie călduros, mirosind fânul prpoaspăt, băieții nici nu simțiră când adormiră, coborând într-o poveste romantică și plină de frământări.

S-au trezit când soarele era sus de tot și peste pădure domnea un miros îmbătător de flori de tei. Frmusețea din jur îl sustrase pe Radu de la gândurile lui triste. Mama lui Gheorghe pregătise zamă de găină, cu tocmăgei de casă, răsturnase pe masă o mămăligă aurie și băieții erau în voia cea bună. Până una alta, au mai ajutat pe la gospodărie, adăpând și dând mâncare animalelor, apoi, Gheorghe coborî în beci și scoase de-acolo o damigeană plină cu vin chihlimbăriu. Legă torțile cu o prăjină, ca să le vină mai comod s-o ducă, și porniră pe potecile adumbrite de verdeață ale pădurii spre casa lui Nicanor Mihailovici Pelineanu din marginea Teleneștilor. Soarele se ridica spre amiez și ridicându-se pe chiscul boschetului de vișinari, băieții au simțit cum îi frige în spate. S-au așezat pe odihnite și, Radu reveni la ale lui:

— Crezi că aseară colegii au dus-o mai bine decât noi?

— Pe mine puțin mă interesează. Principalul e că ne-am pus bine cu matematicianul nostru. De acum putem să nu ne temem că vom fi prăvăliți la examene.

Radu simți că nu mai are rost să continue discuția cu Gheorghe. Urmărea vâlurile petalelor de vișin care pluteau lin în aer, imitând parcă un spulber dintr-o zi însoțită de iarnă, și încerca să și-o închipuie pe Luciana, fericită. Îi roiau prin minte felurite gânduri, până hotărî să nu se gândească la perechea de-aseară, la toate ce ar fi putut să se întâmple. La urma urmei, gândi el, fiecare are dreptul la viața lui personală și nimeni nu are dreptul să se amestece în viața altcuiva. Uită, uită, alungă orice gând, Radule! Astfel o să fie cu mult mai ușor.

Curând au ajuns în dreptul casei învățătorului, care stătea autoritar în pridvorul casei. Văzându-i, pedagogul, își coboră borul pălăriei pe o parte și le făcu semn cu mâna să ducă damigeană plină, sub o tufă de viță de vie din fundul grădinii. După ce-i îndepliniră porunca, pedagogul le răspunse printr-un gest al mâinii că totul e în regulă. Și le mai dădu de înțeles că pot pleca. Nicanor Mihailovici avea o soție severă, care-l supraveghea întruna să nu bea. Acuma el se temea ca nu cumva să fie observat. Totul a fost cum nu se poate mai bine, căci, început cu acea zi, Nicanor Mihailovici avea mare simpatie față de Radu Madonu și Gheorghe Scurtu, mereu lăudându-i că, deși nu prea însușesc bine matematica ei au dorința să devină. Buni și harnici gospodari!

Radu nu avea nici un semn de atenție din partea Lucianei. Măcar să-i fi lămurit, de ce a hotărât, pe neașteptate să meargă la întâlnire cu alt băiat. Dar ea nici nu privea în partea lui. Toate chinurile sale sufletești Radu și le așternea pe filele caietului cu scoarțe albastre. Iar odată, în una din acele nopți pline de tristețe, i-a dedicat o poezie.

„Tu ești un vis născut din. Vise!
Al primăverii lin izvor
Simbol al dragostei nestinse!
Cu-al ei nepotolit fior!
Tu ești plutirea de petale
În părul moale, mătăsos
Cu melodia nemuririi
Sclipind și tandru și duios
Iar luna fața îți cuprinde
Cu gândul pleoapele-ți închid.
Iar dorul meu iarăși s-aprinde
Și numai tu doresc să-l stingi
Dar focul veșnic arde, arde
În ierni Pelineanuase, primăveri.
Cu cercul vieții ce ne frânge
În vise, drumuri și. Poveri.”

Radu stătea în cumpănă dacă are vreun rost să-i trimită această poezie, dar își aminti vorbele Lucianei din acea seară a mărtișoarelor, când i-a spus că tot ce a primit de la el, ea știe pe de rost. Acuma însă e altă situație. Afurisitul cela de Gicu a cucerit-o cu juridica lui! La început frate-său l-a intimidat cu gașca, iar acum, considera el, ea l-a... Trădat. Oare nu putea să-i spună de la bun început că nu dorește să prietenească cu el și dânsul demult își lua de-o grijă. „Răbdare, și iar răbdare, își zicea mereu în sine. Peste o lună și jumătate ne vom despărți și-atunci totul o să se limpezească.”

X.

Gicu Briceag a stat la rude câteva zile. Serile mergea cu Luciana la dansuri și la film, la Casa de cultură din parc. De fiecare dată când o petrecea până la cămin, îi lua mâna într-a lui și-i povestea multe lucruri interesante despre cele văzute și auzite la practica lui judiciară. Lucianei îi plăcea cum Gicu povestea subiectele și întâmplările, cum făcea analize și deducții pe baza micii lui experiențe. O puneă și pe dânsa să cugete asupra vreunui caz, legat de lumea detectivilor.

— Măine plec, îi zise într-o seară Gicu. Să fii silitoare la învățătură, căci în vara care bate la ușă ai de susținut examene și la școală și la Chișinău.

— O să mă strădui, murmură ea. O să fac totul ca să termin școala cu succes, dar eu deja am hotărât c-o să merg la învățătură, la Tiraspol, la pedagogie.

— Cu-atât mai mult va fi nevoie de cunoștințe.

În clipa despărțirii Gicu îi feri suvița de păr care-i acoperea pe față și o sărută gingaș pe obrazul ei fierbinte. Când el o cuprinse de talie încercând s-o apropie ea îl opri.

— Lasă, lasă, că ne vede lumea. Apoi plecă iute în cămin. Gicu mai stătu o clipă, urmărind cum Luciana dispăre după ușă, apoi dispăru și el.

Pe coridor Luciana s-a întâlnit cu Cecilia, care venise să inspecteze ordinea de la cămin. Văzând-o, îi zâmbi prietenește, apoi îi strânse mâna:

— Atâta dragoste ai în sufletul tău, zise ea, privind-o cu multă bunățate. Numai că ea, ca și la mine nu are o limpezire, o claritate. Dar e bine!

Luciana era dornică, ca niciodată ca să discute cu cineva despre acest nobil sentiment, neînțelegând ce se petrece cu sufletul ei, de ce a devenit atât de schimbătoare, neconstantă. Ba s-a îndrăgostit de un băiat, ba de altul. Dar poate asta nu este dragoste, ci o pasiune. A vrut s-o invite pe educatoare în odaie, dar tot atunci apăru Avenir cu vioara subsuoară, în obișnuita lui pălărie neagră de fetru, cu ochii veseli, trase un semnal muzical cu arcușul peste strune și exclamă:

— Între două zile nu-i decât o noapte!

Educatoarea miji ochii a regret, dându-i de înțeles că trebuie să plece și, mergând din urma lui Avenir îi spuse:

— Fii calmă. Totul e foarte bine și frumos. Mergi în odaie, căci v-am adus un pom de cireșe. Pentru toate fetele. Din partea noastră.

După ce au ospătat cireșe, fetele toate continuă să muncească la pregătirea uniformelor școlare pentru ziua de mâine. A doua zi toate trebuiau să meargă îmbrăcate în uniforme de sărbătoare: rochii cafenii și șorturi albe, cu fundițe în gâte. Pe rând, își călcau hainele, pe rând într-un lighean își spălau părul, înfășurându-și mai apoi capul în șervete albe. Era de acum oră târzie, când o mai apropiară cu pregătirile pentru a doua zi și, s-au adunat toate fetele din clasa zecea în cea mai mare odaie, repetând cântecul „Anii de școală” pe care trebuiau să-l cânte la careul solemn. Melodia cântecului mângâia auzul, dar în ochii fetelor se putea citi o notă nostalgică, ele înțelegând că acestaeste cântecul de adio al adolescenței lor, iar de mâine nu se vor mai considera eleve, nu se vor mai considera copiii. Într-un târziu cineva stânsese becul electric și aprinsese câteva lumânări. În acea atmosferă plină de nostalgie pe obrajii fetelor, care continuau să cânte, prinseră a se cotili lacrimi cristaline. De cu zi au dorit să vină la repetiție și băieții. Fetele, însă au refuzat să-i primească și acum, se vede că le părea rău. Cu dâșșii ar fi fost mai interesant și mai vesel.

— Eu cred, fetelor, zise deodată Maria Gușanu, că noi prea i-am ținut până acuma la distanță pe băieții noștri. Mi se pare că a venit timpul să ne simțim cu ei mai liber.

— Glumind prea mult cu ei, te poți pomeni însărcinată! Râse Luluța Afifa.

— Ce prostie! Răspunse Maria Gușanu. Noi suntem colegele lor.

— Cine vrea să-și facă de cap, își face și în alt mod, zise Alexandra Mihălășanu, ferindu-și de pe față șuvițele, cârlionțate, și întorcându-și involuntar privirile în direcția Lucianei.

— Ce-ar fi să le facem acum o vizită, să le cântăm cântecul ce l-am repetat cu-atâta zel, propuse deodată Maria Druță. Precum am înțeles de la voi, trăim ultima noapte de copilărie, sau de adolescență, cum se spune.

— E o idee fantastică! Aprobă Svelana Tudosan. Eu am pregătită și sârma.

După ce s-au mai contrat, câteva fete, în frunte cu Svetlana, au mers la căminul băieților. Ardea lumina doar în odaia lui Radu, cea ce însemna că restul băieților s-au culcat și dorm. Luciana, Sveta și Liusea Zalucean au legat strâns cu sârmă ușa de la intrare, apoi, tiptil, au venit la geamul unde era lumină și, cu voce înceată, au cântat primele strofe din cântecul „Anii de școală”, după care, gălăgioase, au fugit la căminul lor.

Băieții, care se treziră, au vrut să clarifice lucrurile, dar n-au putut ieși afară. Trebuiau să aștepte dimineața, când va veni Fiodor Ivanovici Staicu ca să dezlege sârma.

A doua zi era cald, frumos. În curtea din fața școlii elevii, învățătorii se adunaseră în careu. Micuții din clasele primare le dăduse flori celora dintr-a zecea. Directorul, la microfon a ținut o cuvântare, dedicată ultimului sunet. Nicolae Danu a luat un pici dintr-a-ntâia pe umere, care dintr-un clopoțel și l-a purtat de-a Mihălășanul careului. Fetele dintr-a zecea cântau nostalgică melodie „Anii de școală”. Apoi, din partea viitorilor absolvenți ai școlii medii, a luat cuvântul Elena Taran, o fata din clasa orășenilor, pretendentă la medalia de aur. Elena a vorbit, emoționat, cu multă admirație față de munca enormă depusă de către pedagogi în acești ani, despre examenele ce îi așteaptă, mai răscolind prin noianul amintirilor legate de școală, și pomenind despre drumurile întortochiate ce se deschid, în fața tuturor absolvenților.

Fiecare coleg din clasa lui Radu avea câte un buchet de bujori, culoare roșie a cărora, reflectându-se pe fețele lor, îi făcea mai rumeni, ami dornic, mai nostalgici. Fetele nu-și puteau stăpâni plânsul. Băieții erau și ei triști. Radu se pomeni, ca înadins, alături de Luciana, care lăcrima și ea, tot urmărindu-l cu priviri fricoase, de parcă băiatul iatăiată va începe s-o dogenească. În acea clipă el îi dădu florile și, fără să înțeleagă de ce, îi șterse cu batista lacrimile de pe obraz, ca mai apoi să-i pună în mână versurile scrise în serile trecute. Fără nici o ezitare, ea luă și florile, și versurile pe care le ascunse fugitiv în sân, după care îi zâmbi mai cald, mai dulce și mai sincer. În învălmășeala momentului se părea că nimeni nu a observat nimic. Dar, dintr-odată Radu se pomeni la ureche cu vocea Luluței Afifa:

— Ia de seamă, să nu te cheme juridica la duiel!

— Dute la mama dracului, Șișcarnița afurisită! Își ieși Radu din balamale, rosti acestea numai pentru colegă, fără să-l mai audă cineva. Demult vroia să se răzbune pe această țoapă, turnătoare, și bârfitoare, dar nu a avut prilejul. De azi înainte, dacă mai aude vreo înțepătură, vreo aluzie în adresa lui și al Lucianeii, nimeni nu-l va putea opri. Fie ce-o fi! Ea a fost aceea care a ținut întrigi un an întreg, încercând să facă rău între el și Luciana! Deja se convinsese că așa este.

Încetul cu încetul curtea școlii rămăsese pustie. Radu, rămas singur, a simțit că în acea zi, în acele clipe, își ia rămas bun de la o perioadă romantică și luminoasă din viața lui. Stătea pe banca din fața școlii și urmărirea cum nourii albi încercau tot mai insistent să acopere soarele ce luminase și încălzise cu dărnicie până acum. Peste o vreme, în curte apărură două camioane cu

materiale de construcție și niște femei și bărbați în haine murdare de var. Au descărcat iute niște butoaie, scări, perii, măhuri, schele. Începeau lucrările de reparare a școlii de pregătire, pentru noul an școlar care va începe fără ei. Colegii lui plecaseră la cămin. Până la primul examen aveau o săptămână. La cămin vor rămâne doar acei din satele îndepărtate. Radu știa că Luciana poate pleca chiar azi, cu autobusul de după masă, iar dacă planurile i se vor schimba, va înnopta la Telenești, dar mâine, precis va pleca și atunci, cum și când o va mai vedea. Ar fi vrut să afle, dacă i-a plăcut poezia. Dacă a citit-o măcar. Simți că vrea foarte mult să se întâlnească și să vorbească cu ea. Dar nu avea curaj să meargă la căminul lor, convins că acolo va da de nesuferita Luluța Afifa. Prietena lui Ion Calmăș.

Mergea încetișor spre cămine. Copacii din parc parcă-l petreceau pentru ultima oară de la școală. Într-o singură clipă i s-au perindat în memorie toate evenimentele legate de acești doi ani petrecut la școala din Telenești. Și dacă cu doi ani în urmă orașelul i se părea un târg plictisitor, nesuferit, acum nu-și închipuia viața de mai departe fără de el, fără de colegi, fără de școală, fără de profesorii lui dragi. Ditr-o dată fu cuprins de dorința de a uita toate relele, de a se împăca cu toții. Chiar și cu Luluța Afifa. Să n-o mai numească „Șișcarnița”. Să se împăce și cu Luciana. Dulcea și scumpa lui colegă! Timpul le va aranja pe toate la locurile lor, își vor găsi explicație și sentimentele ei de copil și el, odată și odată, va afla dacă fata a fost sinceră cu el, dacă l-a trădat și cine a fost vinovat. Acum dorea ca să treacă cu destoinicie peste toate necazurile, să-și înfrunte orgoliile și să se despartă prieteni. Le mai rămăsese să fie împreună doar câteva săptămâni, apoi se vor despărți. Iar în acest timp nu se mai poate întâmpla nimic deosebit.

Ajuns la cămin, Radu văzu că și aici au sosit echipe de meșteri, care aduseseră toate cele necesare pentru a începe reparația în odăi. Fiodor Ivanovici Staicu, era numai vorbă și ceartă. Elevii din clasele inferioare, îi predau pe listă inventarierul: saltele, perne, cearșafuri, șervete, lăcăți, pentru a fi depozitate într-o încăpere de la demisol. Meșterii aveau și ei pretenții. Radu hotărî ca să plece acasă. Va veni mâine și va începe a se pregăti de primul examen, la matematică. Odăile celora dintr-a zecea rămâneau deocamdată neatrinse. Avu impresia că și ceilalți colegi, deja plecaseră acasă, în satele lor. Își luă ceva din hainele de iarnă și porni, împreună cu Nicolae Movileanu și Jan Târsână spre casă. Radu era curios, deoarece drumul spre Ineasca trecea pe lângă stația auto și la acea vreme, putea s-o întâlnească pe Luciana. În gara auto, într-adevăr erau mulți elevi de la școala internat, care se îmbulzeau după bilete la casă. Întâlni multe fete din clasă, dar Luciana nu era.

— Autobusul la Cicioaia deja a plecat? O întrebă el pe Nastea Cemârtan.

— Luciana a hotărât să rămână în oraș. Are de învățat o poezie, zise Nastea. Nicanor Vatamanu a rugat-o.

— Ce fel de poezie?

— Oare ai uitat că poimâne o să ni se înmâneze pașapoartele, la casa de cultură. Acolo. La acea solemnitate ea va recita versurile lui Maiakovski „Stihi o sovetskom pasporte.”

— Va sta singură la cămin?

— A rămas și Eugenia Gandrabura, care este bolnavă și trebuie să meargă la proceduri. Dacă dorești, mâine poți să-i faci o vizită, zise deodată Anastasia și, ducând palmele pâlnie la gură rosti încet s-o audă numai el: Am înțeles că foarte mult i-au plăcut versurile ce i le-ai dat astăzi la careu. Vrea să se întâlnească cu tine mâine. Azi e ocupată. Zubrește!

În zilele următoare a plouat și Radu a stat acasă, împreună cu fratele care venise de la Chișinău în vacanță și ajuta părinților la gospodărie. Când deasupra șesului Ciulucului apăru curcubeul și vremea se mai însenină, el cu o pălărie de paie, chineză, cu borurile mari, a mers în Hârtop, unde era o livadă mare de cireșe mășcate și galbene. Când se întoarse la școală, găsi toți colegii de clasă, pregătindu-se intens de examene. Radu, îi sustrase pe toți de la învățat. Servindu-i cu cireșe. Apoi i-a invitat pe toți în parcul școlii unde s-au fotografiat cu aparatul pe care îl dăduse fratele.

XI.

Ajiotajul era mare. Veniseră și câțiva învățători, care se amuzau de glumele copiilor, obișnuite, în timpul fotografierii. Luciana de câteva ori, când stăteau în grup în fața obiectivului, veni alături de Radu, apucându-l pe neobservate de mâină și strângându-i-o ușurel. Apoi se îndepărta. S-au fotografiat în clasă. Până la orele 18 mai era vreme și ei hotărârea să repete materialul la matematică. Ion Calmăș ieșise la tablă. Radu, stând alături de Nelu Copac, în banca din urmă, privea absent la haosul cela de formule de pe tablă, fără a le vedea. În fața ochilor avea mereu chipul Lucianei. Chinuit de gânduri, se ridică din bancă și veni la geamul mare din fundul clasei, cu sticla crăpată pe diagonală. Privea prin geam apoi, când întoarse capul întâlni privirile Lucianei. Îi făcu semn să vină să-i arate ceva. Spre surprinderea lui, colega dădu aprobator din cap și, încetișor, veni alături de el. Radu, spriginindu-se comod de pervazul ferestrei, îi șopti la ureche:

— Ai văzut vreodată ca în pragul verii. Să ningă? Privește, afară pare că ninge adevărat.

Din coroanele înalte ale plopilor din fața școlii se desprindeau puful alb, care roia în văzduh asemenea fulgilor de nea. Băiatul era încântat de această descoperire. Întrebarea lui i se păruse naivă și Luciana începu să râdă cu plăcere de copilăria și naivitatea lui.

— Deși suntem maturi, rămâi a fi un romantic incurabil, Radule!

— Dar să vezi, în parc ce frumusețe-i. Lângă banca, în preajma cluimbei. Acolo se scutură păpădia.

— Ia-n priviți la ei, hulubașii, s-au regăsit! Observă Luluța Afifa și râse zeflemetor. Luciana face succese. Eri cu juristul, azi cu colegul!

Toată clasa îi privea și ei se pomeniră în centrul atenției. Luciana roși și, neștiind ce să facă, o zbughi pe ușă afară. Radu rămăsese descumpănit de această întorsătură, dar, înainte de a ieși după ea, se apropie supărat de banca Luluței Afifa, și îi spuse cu duritate:

— Ai fost și rămâi o oaie împruțită! Mi-i greață să mă uit la tine. Prea mult îți permiți. Crezi că eu nu știu.

Colega, ofensată, prinse a-i reproșa, așa cum știa ea, ca o mahalagioaică, însă el păși cu sufletul clocotind de indignare, o ajunse pe Luciana din urma.

Ea stătea cu fața planșă, pe banca din preajma clumbei din parcul școlii. Dânsul se așează alături.

— Nu le da atenție, zise într-un târziu Luciana. Luluța de când o știu, este cea mai mare intrigantă din clasă. Crede că nimeni ni-i știe mârșăviile. Nu o lua în serios!

— Era s-o trăsnesc, dar m-am reținut, recunosc băiatul. Știu că ea, mereu a semănat zăzanie între noiși a transmis poșta la Cucioaia. Poate din cauza ei am avut acel conflict stupid cu Mihai Briceag.

— Ea singură a recunoscut dăunăzi seara, când am fost la concertul de la pădurea Budăilor. A spus c-a făcut-o ca eu să-mi găsesc adevărata fericire! Luciana începu să plângă și continuă: „Eu i-am spus:”Cine te-a rugat, suntem colegi doar?„ Ea mi-a spus cu aroganță:” Cândva o să-mi speli picioarele de recunoștință, că te-am împiedicat să-ți legi viața cu un căscat de la Ineasca!”

— Pentru asta am să-i pisez pliscul, tâmpita ce este ea! Tună băiatul enervat.

— Calmează-te! Dacă o să-i spui cele auzite odinioară mă vei pune pe mine în foc. Te rog, fii mai presus decât ea și, nu te lega cu asemenea țoape. Dacă mă stimezi, nu mă pune la încurcătură, te rog!

Rugămintea fetei îl domoli, mai ales când îl luă de mână și-l privi drăgostos.

— Cum poți fi tu atâta de schimbătoare, șopti băiatul, urmărindu-i mișcările. Cum de poți.

— Fii răbdător, dragule.

— Bine, am să fiu.

— Adevărat? Întrebă dânsa copilărește, dându-se mai aproape. Simțindu-i mâna lui Radu îi veni o idee:

— Vrei să-ți prezic viitorul? Am învățat a ghici în palmă.

— Nu mai spune, zise fata plină de curiozitate, fiind un moment cât de potrivit pentru a încerca să afle ce noroc o așteaptă în viitor și întinse mâna desfăcând palma.

— O să ai două vieți, zise Radu, urmărind liniile din palma fetei. Prima viață cu multe emoții și cumpene este pe sfârșite și se va încheia odată cu ultimul examen.

— Și-apoi o să mor? Se înspăimântă Luciana.

— Nu, desigur, continuă băiatul, cercetând cu atenție liniile din palma ei. A doua viață, se va deosebi radical de prima. Vei pleca la învățătură mai departe, după studiile obținute o să mergi într-un sat să muncești învățătoare. Acolo o să te căsătorești și vei avea trei copii. Poate toți o să fie băieți. Dar la o vârstă nu prea înaintată, vei rămâne singură, fără bărbat.

— Vai, Radule, ce lucruri groaznice îmi prezici! Oare nu ții rușine să spui atâtea nebunii, și fata rase roșind până în vârful urechilor. De unde ai luat-o că voi avea tocmai trei băieți și că voi rămâne de tânără. Vădană. Prostii! De când te știu numai la prostii te gândești.

— Pe cuvântul meu de cinste! Răspunse Radu, păstrându-și calmul. Așa mi se arată în palmă. Uite aceste două linii, apoi aceste trei ramificații, apoi această linie întreruptă.

— Dar ai încercat să citești în palma ta? Ea își smulse mâna din a lui, de parcă s-ar fi fript. Spune, fii sincer, Radule.

— La mine, e și mai și! Voi avea 10 copii de la mai multe femei. Voi avea 5 fete și 5 băieți! Voi trăi o parte din viață în țară și o să mor peste hotare, undeva, departe de casă. Dacă voi trece de 50 de ani, o să trăiesc foarte mult, cât bunelul Nică, 96 de ani. Iar dacă nu voi avea grijă de mine, la 50 de ani nu voi ajunge.

— Dar ce ai văzut în palma ta referitor la profesie?

— Voi ajunge om mare și tot ce mi-am pus în plan o să realizez.

— Dar ce ți-ai pus în plan, Radule?

— Să devin Președintele țării, iar tu – soția mea! Îți închipui, tu o să fii soția Președintelui. Te-așteaptă un viitor cu băi finlandeze, bancheturi prin păduri pitorești, recepții prin diferite țări ale lumii.

Fata începu să hohotească fericită și o cuprinse o dorință, nestăvilită să-l apuce de chica neagră, precum avea uneori obiceiul s-o facă, dar băiatul, o prinse de umere și încercă s-o sărute pe buze. Ea se smunci din brațele lui și o luă la fugă. El – după ea. Alergând unul după altul printre copacii de tei și salcâmi înfloriți. În joaca lor, curând au ajuns pe stadionul din deal, apoi până la tufele de trandafiri sălbatici, care creșteau pe piscul, care străjuia o parte din drumul pietruit ce duce spre pădurea Budăilor. Când au obosit de-a binelea, fata prinse a aduna flori de câmpie, ce creșteau în jurul tufelor de trandafir și împleti cu dibăcie două coronițe.

— Încă din copilărie, când mergeam la păscut vaca în pădure, îmi plăcea să împletesc coronițe, zise Luciana. Împreună cu fetele din satul meu ne jucam de-a drăgaicele. Pășeam prin colbul drumului cu coronițele pe cap și cântam: „Rudă rudă paparudă, Vino ploaie de ne udă.”

Radu a încercat și el să împletească o coroniță, dar și-a zgârâiat mâinile în ghimpii trandafirilor sălbatici. În cele din urmă îi zise Lucianei:

— Ți-am ghicit în palmă și nu mi-ai plătit. Dar pentru ghicitul în palmă, așa zice datina, trebuie, fie și simbolic să plătești.

— Am să-ți împletesc și ție o coroniță zise Luciana. Trebuie să o facem mai repede, căci, curând va începe festivitatea de la club.

Peste puțin timp, Luciana îi așeză pe cap o coroniță din flori și ei, au pornit spre casa de cultură din parc. Între timp, colegii ieșiseră cu toții din clasă, mergând și ei spre locul unde aveau să le înmâneze pașapoartele.

— Iaca și îngerașii! Zise Maria Gușanu, observându-i.

Luciana cu Radu prinși de mână coborau în întâmpinarea lor de pe poteca dinspre stadion, iar coronițele îi făceau să semene cu niște personaje de basm. Pășeau alături mândri, fericiți, visători.

La casa de cultură se adunaseră nacealnicii orașului și festivitatea începu. Șeful miliției, după o cuvântare patriotică, le-a înmănat tuturor pașapoartele. Când veni rândul Lucianei, ea primi carnetul roșu, după care se apropie de microfon și, cu entuziasm și elan, recită poemul lui Vladimir Maiakovski, frapându-i pe toți. Când termină poezia, sala izbucni în aplauze furtunoase.

După ceremonie, împreună cu învățătorii și copiii din clasele inferioare care i-au felicitat cu buchete de flori, s-au fotografiat ca amintire, lângă monumentul eroilor căzuți.

În acea seară de sfârșit de mai, toată clasa s-au plimbat prin centrul orșelului. Bătrânele din cartierul evreiesc stăteau în coate pe la porțile caselor și-i admirau pe tinerii plini de entuziasm. Școlarii glumeau, cântau o melodie după alta. Alexandra Mihălășanu, cu un grup de fete se opreau din când în când și le dădeau flori bătrânelelor ce stăteau pe niște bănci vechi ca și ele. La această defilare ieșise și Apolinarie Vatamanu, care le spusese că, în decursul întregii lui biografii pedagogice, nu a avut o clasă mai bună și mai interesantă ca a lor. Dirigintele ieșise cu Emilia Ivanovna. După ce au trecut pe ulițele centrale ale orșelului, au revenit lângă obeliscul din preajma eroilor căzuți, unde ardea focul veșnic, s-au așezat pe o bancă și Apolinarie Vasilievici le-a povestit despre tinerețea lui petrecută în Siberia. Părinții lui, împreună cu dânsul, care era un flăcău, când rușii au ocupat Basarabia, în 1940, au fost deportați în reginunea Krasnoiarsk.

— Acolo 13 luni e iarnă și celelalte – vară! Glumea pedagogul, migindu-și ochii blagini. Ne-am aflat acolo 11 ani. Când ni s-a permis ca să revenim în Moldova, autoritățile ne-au interzis să locuim la baștină, în Drochia. Și eu, având studii pedagogice, am venit la Teleneshti. Aici am și întâlnit-o pe Emilia Ivanovna. Aici v-am întâlnit și pe voi. Încheie el glumind.

Se lăsase amurgul. Era o vreme senină, dinspre Ciuluc sufla un vântuleț domol. Tinerii, deși aveau mult de învățat, nu se dădeau duși acasă. Nu simțeau nici oboseală și nici plictiseală.

— Eu aș propune ca să facem o plimbare până mai la deal de stadion, zise Gică Țopescu, am văzut acolo ceva care o să vă minuneze, o să vă bucure.

— Ca să ne ducem acolo, neapărat avem nevoie de pașapoartele, glumi Nicolae Movileanu.

— De-acolo se vede orașul, școala ca în palmă. De-acolo se văd luminile tuturor satelor dinmprejur.

— Să mergem, Emilia Ivanovna, vă rugăm, zise fetele, care o țineau pe femeie la braț.

— Numai fără de aventuri, îi preveni dirigintele.

Gică Țopescu îi conduse pe toți mai sus de stadionul școlii, trecură pe lângă tufele de trandafiri sălbatici, și ajunseră într-o poieniță. Împreună cu alți colegi a adunat un maldăr de hripcă uscată. Nu zăbavă au aprins rugul. Către cer se ridică o pălălaie, care le lumina fețele fericite.

La lumina rugului au discutat probleme legate de apropiatele examene, apoi fetele, îndemnate de Maria Gușanu și Maria Druță, prinseră a cânta, legănându-se lin:

Mi-a spus inima aseară

Un secret.

Mi l-a spus căci mă știa de om

Discret

Să nu-mi supăr inima

N-am să spun la nimenea

Dar eu cred că tot se va afla.

Mi-a spus inima aseară că ar vrea

Să-i dau prima întâlnire sub o stea.

Apoi băieții au început alt cântec care a fost preluat de majoritate:

— Vise, vise de iubire

Nu le vom uita.

Luciana nu prea avea voce, și stând alături de Radu o tot urmărea pe. Luluța Afifa, care era numai zâmbet victorios, independent și. Fățarnic. Radu, care avea o voce frumoasă și duioasă, cânta mereu.

S-au distrat și s-au veselit până după miezul nopții. Apoi, s-au întors la cămin. La despărțire, cineva din colegi i-a zis lui Apolinarie Vasilievici:

— De-ar fi așa de ușor și la examene! De-ați ști ce mari emoții avem!

— N-aveți nici un motiv, răspunse pedagogul. Principalul e să învățați.

Nu-i dracul așa de negru precum îl crede lumea!

— Mai ales că avem examene la Țapov Ivan Nicolaevici, aminti cu haz Nicolae Movileanu.

Când Radu cu Luciana s-au apropiat de pridvorul căminului, au observat acolo câteva perechi: Ion Calmăș o petrecea pe Luluța Afifa, Gică Țopescu pe Ana Frecăuțanu, Nicolae Movileanu o ruga pe Elena Berbelea să mai zăbovească puțin. Radu a strâns-o ușurel de mână și fata a plecat iute în odaia sa, înainte de-aceasta convenind că se vor întâlni în zilele apropiate, ca să repete materialul pentru examene împreună.

Seara aceasta le-a lăsat impresii de neuitat, se părea că toată bucuria pământului s-a revărsat asupra lor. Radu, credea în iubirea lui. Nu vroia să se mai gândească că Luciana, nu demult mersese în vizită la Chișinău, că a acceptat întâlnirea cu Gicu, săteanul ei de la drept. „O fată onestă nu poate face un joc dublu, gândea el. Pur și simplu îi place să asculte lucruri interesante, noi, să vadă Chișinăul.” El chibzuia că după primul examen, neapărat o va invita la film, unde vor sta alături, iar când vor reveni la cămin, trecând prin parcul întunecos, au să se sărute pe scaunul de lângă fântână.

Luciana dormi liniștit, trezindu-se în zori, cu gândul la Radu. I se părea că este cel mai frumos băiat din clasă. În orice caz este cel mai simpatic. Gicu, de asemenea e frumos dar nu e simpatic. El, doar e mai deștept decât Radu, învață la juridică, iar peste doi ani va fu procuror! Și privirile lui Gicu sunt de procuror! Când se uită în direcția ta, te pătrunde!

În ziua aceea nu au putut ieși la natură, deoarece a plouat. Au stat fiecare în odaia sa, stăruindu-se să memorizeze formule matematice pentru primul examen. La căminul fetelor venea des Cecilia, care le mai ținea de urât în orele de răgaz.

— Dragostea, fetelor, e ca u copil năstrușnic. Se vâără cu insistență în așternutul tău și nu te slăbește până nu cedezi, le zise ea, când se luară de vorbă despre acest sentiment nobil. Te face orb, neascultător, îndărătnic și gata să faci orice.

— Ce folos, atunci când nu este reciprocitate, zise Luluța Afifa. Mai ales când tu nu ai nici o atracție, dar cavalerul se vâără în sufletul tău.

— Ai dreptate, aprobă Cecilia. Dragostea are nevoie de reciprocitate! În primul rând. Adeseori se mai întâmplă să iubești pe cel ce nu-ți aparține. E o situație penibilă, stupidă.

— Dar între dumneavoastră, și Avenir există dragoste?

— Desigur, fetelor! Dar el, are soție, copii, are lumea lui. Împreună ne simțim în culmea fericirii. Suntem născuți unul pentru altul.

— Dragostea e o fericire, interveni Luciana.

— Uneori această fericire doare, ustură, răspunse Cecilia. Fără necazuri, dragostea nu poate exista. Dragostea mai întâi de toate e răbdare.

Educatoarea era sinceră. Părea bucuroasă că își destăinuie cuiva durerile.

— Avenir vă iubește? Întrebă Luciana și roși.

— Desigur, dar. El nu poate deocamdată să se căsătorească cu mine. Soția lui e bolnavă, stă paralizată la pat de câțiva ani și nu o poate părăsi. Îngrijește de ea mereu. Soția lui știe despre relațiile noastre și mă acceptă. E o femeie înțeleaptă, frumoasă. Are cancer, știe că va muri, și ne-a rugat, ca să ne căsătorim numai după ce va muri. Avenir are trei copii și eu sunt gata să-i educ, să-i îngrijesc.

— Oare nu vă gândiți că sunteți amorală? Insistă Luluța Afifa.

— Unul Dumnezeu știe! Sunt convinsă că mai bine decât mine nu are cine-l susține pe Avenir la greutate. Și de copiii lui am grijă. Tot salariul îl cheltui pe ei. Zică lumea ce ar zice, dar pentru mine Avenir, toate problemele lui, înseamnă toată dragostea pe care o pot cuprinde cu-ale mele două mâini!

— Oare e bine ceea ce faceți? Nu se lăsa convinsă Luluța Afifa.

— E mai rău când nu iubești pe nimeni, conchise Cecilia. E strașnic. Să Țineți minte că dragostea în inima unei femei vine pe diferite căi și aceste căi sunt adeseori întortochiate, stranii, neînțelese, dar tot dragoste se cheamă. Pentru dragostea adevărată trebuie să te jertfești.

Fetele o ascultau pe educatoare cu multă atenție și fiecare își făcu concluziile sale. În aceeași vreme la căminul băieților aceștea, îl înconjurase pe Fiodor Ivanovici Staicu, purtând o discuție similară.

— Ce sentiment poate fi mai nobil, decât cel al dragostei! Făcu Gică Țopescu, când educatorul îi surprinse la masă, pregătindu-se de examene.

— Voi da eu vouă, zise educatorul și-i privi șmecheros. Nu cumva noaptea aduceți câte una pe-aici ca s-o rânduieți, morișcă?

— Noi avem în vedere sentimente nobile! Îl combătu Radu Madonu.

— Toate muierile-s totuna, conchise educatorul. La început, când o întâlnești, ți se pare atât de dulce și plăcută, că vrei s-o porți în sân. Dar cum numai treci cu ea pragul ZAGSului: dezlegi sacul și-l vezi pe dracul!

— Pentru dragoste trebuie să te gertfești? Insista Radu. Să te lupți, s-o aperi.

— Dragostea nu-i o vânătoare de porci sălbatici, băiete. Ea ori este, ori nu. Dacă femeia a pus ochiul pe tine, păzea! Nu mai scapi de ea, chiar să porți și tămâie în bu Luluțar! Dacă nu reușesc în mod obișnuit, ele te ademenesc, prin slujbe la preot, prin vrăjitoare. Cu farmece pe la țigănci. Tot pățitu-i priceput!

— Dar spuneți-ne cum v-ați însurat Dumneavoastră? Se interesă Nicolae Movileanu.

— Am fost un prost! Zise educatorul.

— Și totuși? Insistă Gheorghe Scurtu.

— Învățam la Vertiujeni de meșter al mulsului mecanizat, când am întâlnit-o pe Augustina me! Era cea mai frumoasă din toate. Avea niște sâni! Eram un singur băiat în grupă. Precum vedeți, și acuma, eu sunt bărbat frumos, interesant! Dar atunci. Eram înalt, chipeș, cu mustețe. Când mergeam pe lângă căminul lor, ele se șoșoteau: „Tăceți că, trece Feghea!” Și eu pășeam mândru, țănoș, nu mă uitam la niciuna. Fetele atunci nu mă interesau.

— Și totuși cum de v-ați însurat? Se miră Jan Târsâna.

— Pe lângă faptul că era frumoasă și atrăgătoare, cu sâni voinici, Augustina mai era și gospodină. Făcea zama de găină cu borș și tăieței de casă. M-a chemat într-o zi să mesesc, dar cine se dă într-o parte de la mâncare pe gratis, mai ales când ești student și-ți vâjâie vântul prin buzunare! M-am lăsat ademeneit. Zama a fost bună, ca la mama acasă! Pe lângă zama, ia. Avea ascuns sub pernă și o bățlașcă cu samogon. Eram în putere și, de mic aveam darul suptului. De la tata! Atunci am tuns o sută două de grame și... M-am înfierbântat. Aici educatorul îi fixă cu privirea: Vă rog frumos, să nu mergeți niciodată la întâlnire în stare de ebrietate!

— Ce-a fost mai departe, Fiodor Ivanovici? Insistă neostoit Constantin Dorogan.

— S-a întâmplat ceea ce era de așteptat. Spre finele învățăturii, Augustina mi-a declarat că e însărcinată! Am rugat-o să-și curețe „dâmohodul”, dar ea nici să audă. Mi-a zis cu obrăznicie, că n-a mai sta ea nemăritată, din cauza ambițiilor mele. A zis că dacă n-o eu va merge să lase fătul în ograda părinților! M-a șantajat Augustina, până a ajuns și la direcția școlii. Directorul, artilerist, veteran de război, m-a chemat de mi-a pus ultimatum: Ori pe Augustina în căsătorie, ori dat afară din școală. Am fost nevoit să mă însor. Iaca, de atunci și m-am pomenit înhămat! Credeți că mi-i așa de ușor să trag jugul ista?

— Există acuma vreo soluție? Întrebă Nicolae cu naivitate.

— Numai la țăntirim! Zise fără echivoc educatorul, apoi îi întreba, suprinzându-i: N-aveți ascunsă pe undeva vreo sută de grame? De-acuma sunteți și voi maturi, putem vorbi deschis despre toate. Mi s-a uscat în gâtleej. Povestindu-vă atâta despre dragoste.

— Și totuși ce este dragostea dintre o femeie și un bărbat? Nu se ogoiau băieții.

— Ca să vă fie mai clar, puilor, asta e atunci, când femeile viclene, dacă a pus ochiul pe tine, încep să-ți pregătească hamul. Ea îl coase cu ațe colorate, îl înfrumusețează cu clopoței, cordeluțe și-l face destul de atrăgător. După aceea începe să te ademenească prin șiretlicuri, până într-o bună zi, te-ai pomenit înhămat și. Hățuit de ea, dragostea, adică! Dar voi să nu vă dați bătăuți! N-aveți nici o sută de grame? Se miră educatorul.

— Pentru oamenii buni avem, Fiodor Ivanoivic! Zise în sfârșit Gică Țopescu și scoase din noptiera sa o cecuşcă, în care mai rămăsese ceva spirt,

turnă într-un pahar și i-l întinse: E de 96 de grade. Medicinal, l-am ținut pentru dezinfecție.

— Sănătate să fie, se bucură educatorul și, momentan dădu suta de grame peste cap. După aceea trebuia să pună ceva în gură și, neavând altceva, luă o bucată de posmag de pe masă și îl mirosi. Ochii i se bulbucară, fața i se înroși.

Băieții au început să-l aplaude. Educatorul, îi lăsă să se pregătească de examene și o luă câținel spre casă.

XII.

Luciana, împreună cu Anastasia și Eugenia Gandrabura, care se simțea c-am bolnavă, învățau biletele la matematică. La un moment dat, fetele au fost surprinse de un bocănit la ușă. Luciana deschise, încingându-se cu brâul la halatul ei flaușat. În prag, spre uimirea și surprinderea ei, stătea Mihai Briceag, într-o salopetă murdară de tractorist, însoțit de un tânăr înalt, în haine curate, foarte triști amândoi.

— Mă cheamă Aurelian, ieși tânărul în haine curate în față, sunt colegul lui Gicu, a lui Georghe, cum îi zicem noi.

În fața căminului se auzea motorul unui tractor. Luciana înțelesese că s-a produs ceva important și grav.

— Ce s-a întâmplat? Întrebă ea cu buzele tremurând de emoții.

— Gigă a decedat într-un accident rutier, la cotitura de la Ratuș. Zise Aurelian.

— El venea la tine, continuă Mihai și tot atunci începu să plângă în hohte, ca un copil. Nici nu știu cum o să le spun părinților această nenorocire.

— Ce trebuie să fac eu? Întrebă cu ochii în lacrimi Luciana.

— Dacă poți, hai cu noi la Cucioaia. Doar știi cât de mult țin părinții mei la tine. Nu ne refuza în aceste clipe grele, Luciano! Și Mihai. Nestăvilit porni într-un bocet, de înspăimântă toate fetele din cămin.

A doua zi în ziarul raional elevii clasei au citit cu înfrigurare necrologul, prin care se exprimau condoleanțe rudelor, prietenilor, în legătură cu decesul subit al lui Gheorghe Briceag.

Împreună cu Mihai și Aurelian, Luciana plecă acasă. Radu era într-o desdcumpănire totală.

Ore întregi el stătea rezemat cu coatele de pervazul ferestrei, gândindu-se la emoțiile ce le avea fata în satul natal. Ziua stătea cuminte, îngândurat în banca sa, ascultând ca prin vis explicațiile lui Nicanor Mihailovici, care îi tot speria, că va fi nemilos cu ei la examene.

Radu, cum ajungea seara, aprindea o lumânare mare pe masă, stingea lumina și scria întruna romanul său, reînviindu-și în memorie fiecă clipă petrecută împreună cu colegii de clasă în acel ultim an de școală. Înaintea ochilor o vedea mereu pe Luciana. O vedea frumoasă, mândră, zâmbitoare, apoi. Îndoliată, la căpătâiul sicriului lui Gicu.

De fiecare dată când se afla la înmormântarea unui om cunoscut, Radu, recapitula în memorie toate evenimentele petrecute împreună cu defunctul și, de fiecare dată concluziona că omul nu este decât un fulg, o petală, un strop de

ploaie în universul nemărginit. El nu știa cum să procedeze, ce să facă pentru a o îmbărbăta, și a-i fi sprijin, alături, în acea durere.

După câteva zile când reveni de la înmormântare, fata era de nerecunoscut. Palidă, cu ochii afundați în orbite, și foarte triști, cu mâinile tremurânde. În ajunul primului examen, la matematică, ea, împreună cu Eugenia Gandrabura au fost internate la spitalul din cărămizi roșii, ce se afla peste drum de școală. Eugeniei i se agreavase vechea boală de leucemie, iar Luciana din cauza stresului. Îi vizita toată clasa. Radu nu s-a dus de prima dată. Așteptă până sosi seara și merse la colege cu un buchet de crini și mintă rece. Ciocăni ușurel în sticla geamului de la primul etaj. Eugenia se ridică în coate, zâmbindu-i, cu fața palidă și trasă, iar Luciana, văzându-l se bucură, se sculă din pat și ieși afată în grădina spitalului.

— Ești atât de bun, Radule, zise ea, cu vocea stinsă. Și florile tale sunt drăguțe.

Era o seară cu nori răzleți, printre zdrențele câtoră se vedeau luna și stelele.

— Dacă se poate, mâine diminează, am să vă ajut să veniți la exameni, apoi o să vă ajut să veniți înapoi.

— Nu se poate, Radule. Medicii ne-au interzis. Noi o să susținem examenile mai târziu. Apoi, ținându-și privirile în pânânt fata continuă: Nu te supăra pe mine. Viața mi-a jucat fiesta. Gicu, în ajunul morții m-a cerut în căsătorie. Eu nu l-am respins, dar nici nu am spus „da”. Știu că nu-ți este plăcut s-asculți, dar nu vreau să te mint.

— Calmează-te! Fiecare moarte e grea. O să susții mai încolo toate examenile, apoi vei reuși să mergi la facultatea de drept, cercă s-o liniștească băiatul.

— Nici într-un caz, reproșă ea oțărându-se de durere. Nu pot. Acolo a învățat Gicu, care a fost un băiat frumos și deștept... Eu nu am să pot să mă aflu acolo...

Discuția lor decurgea anevoios. Luciana părea întoarsă de la un război pierdut. Se vedea că are nevoie de liniște și odihnă. Radu se grăbi să plece, dar ea, îl reținu pe banca din fața spitalului încă pentru o clipă

— Trebuie să te gândești că abia ne începem viața, zise Radu continuând s-o liniștească.

— Ai terminat de scris romanul?

— Mi-au rămas unltimile capitole.

— Bine, trebuie să pleci. Eu o să-ți scriu. Noaptea, aici, în spital, mă năpădesc cele mai diferite gânduri. Eugenia are presimțirea c-o să moară. Citește mereu cărți despre boala ei strașnică, de parcă învață la medicină. Regretă că nu poate să răspundă chemărilor de dragoste a lui Onisim Spănu. Spune că ea trăiește sentimentul primei și ultimei iubiri.

— Eu plec, parcă o întrerupse Radu, văzând cum colega se sufocă de emoții, dar ea îl prinse de mână, îndemnându-l cu priviri pline de dorință să mai zăbovească o clipă.

— Nu mă tem de moarte, dar ea este nemiloasă și e alături de noi. Știu că n-o să mă ierți ușor pentru infidelitate... La vârsta mea mi-a fost greu să rezist

curiozității. Viitorul, anii poate ne vor face mai cumpătați, mai stabili, mai reținuți. Din cauza mea ai avut multe emoții neplăcute.

— Ba nu, dori Radu să fie sincer. Datorită ție, totdeauna am să știu ce este fiorul primului amor... E un sentiment niciodată înțeles până la capăt, plin de mister și miracole.

— Nu-i rău să fii sentimental, Radule, dar viața e cu mult mai dură decât ne-o închipuim. Mereu în fața ochilor mi-apare Gicu și mi-i milă. Mi-i foarte milă de el că a murit subit și tragic, sărmănelul! Tui, fii liniștit. De-acuma frate-său n-o să-ți mai ațină calea.

— Nu-i nimic. Ție să-ți fie bine. Însănătoșește-te! Pentru toată viața mizează pe spriginul și ajutorul meu.

— Ești atât de bun și drăguț, Radule! Uneori mi-amintesc cum spuneai că mă visezi, cum zburăm de asupra norilor și culegem stelele. Seara mă sprigin cu coatele de geam și privesc îndelung tăriile cerului. E atât de frumos cerul de-asupra școlii noastre, unde mai mult nu vom mai fi elevi niciodată.

— Trebuie să te calmezi, Luciana, zise Radu, oarecum îngrijorat de fața palidă a colegei. Măine, după examene, o să vin la tine.

— Să vii călare pe un cal roib.

— Ca un prinț! Pe un cal alb. Șopti el și plecă amărât pe ăleia pustie, străjită de plopii înalți ce păreau că mângâie cu vârfurile lor stele cerului de noapte.

A doua zi, examenul a trecut într-o atmosferă. Nicanor Mihailovici se plimbă printre bănci și, mereu îl ajuta când pe Gheorghe Scurtu, când pe Radu. Când se convinsese că și-a atins scopul îi trimsesese să dea lucrările scrise comisiei. Numai Ion Mogâldea a scos fițuica din mânecă, și începu să copie într-un mod original. Plipi mâna de frunte, chipurile, cugetă, iar de sub mânia cămeșii se derula hârtia scrisă cu formule. Unele dintre colege, al de Maria Gușanu., Luluța Afifa, scriseseră în ajun pe coapse formulele necesare și, acum, atente, ridicau rochița, copiind de le mergea fumul. Învățătorul parcă observa parcă nu. Se plimba autoritar, printre rânduri și aveai impresia că e stăpân pe situație.

Radu presimți că a reușit la examen și era mulțumită învățătorului, de care doi ani de zile a avut o frică incurabilă. Notele aveau să le afle peste o zi, iar până atunci s-au împrăștiat care și încotro, ca un pluton de armată, la comanda că sunt liberi, după o instrucție obositoare. Radu era cu gândul, în primul rând, la Luciana și la Eugenia. Se gândea cum au petrecut ele noaptea și credea c-o să le fie foarte interesant să afle de la el cum a decurs primul examen. Mai întâi merse la piață, cumpără un buchet mare de bujori roșii, vișinii, rozovi și, bine dispus, veni la spital. În coridor, cumișel, cu un buchet de flori în mână, aștepta și Onisim Spănu. O soră medicală, i-l întâlnește pe Radu în ușa salonului și îi zise cu mare regret, că fata nu e. În zori, tatăl ei a venit cu o mașină și a plecat împreună la un sanatoriu, pe malul Mării Negre.

— Situația ei se înrăutățește, intervenția pe care au făcut-o părinții a fost prescrisă în ajun de medici. Lămuri sora medicală.

— Pentru câtă vreme e plecată?

— Bănuiesc că nu mai puțin de o lună.

— Dar Eugenia Gandrabură?
— Cu fetița asta e rău de tot. Odinioară am dus-o în salonul de reanimare.
— Aș putea s-o vizitez? Întrebă Onisim, sculându-se de pe bancă.
— Nu. Medicii nu dau voie. Starea ei se agravează. Are nevoie de liniște.
— Atunci, transmite-ți-i florile, zise Radu întinzându-i buchetul. Și spuneți-i că examenul a trecut cu bine...

— Mi-i în grijă că nu-i voi putea spune, zise asistenta medicală, privind cu tristețe spre Onisim Spănu, care ținea copilărește buchetul său.

— Dar cum se numește localitatea unde e plecată Luciana Stănescu?

— Medicul-șef vă poate informa. El va veni după prânz.

Neavând altă soluție, Radu se porni spre cămin, dar în poarta spitalului întâlni pe majoritatea colegilor, care veneau în vizită, cu buchete de flori. El le spuse situația și toți au făcut cale întoarsă, plini de emoții, frământați de întrebări neclare și nedumeriri. Îi îngrijora mai ales starea Eugeniei.

— Poate e nevoie să donăm sânge pentru ea? Îi veni deodată ideea Mariei Druță. Hai, să mergem la direcția spitalului. Știu că mama mea, când era bolnavă a avut nevoie de donatori.

Elevii din clasa Eugeniei au venit cu toții la ușa medicului-șef, un bărbat mare, pântecos, cu părul negru, creț, cu ochelari pe nas. El îi ascultă atent, apoi le spuse cu voce obosită:

— Dragii mei! Voi, dacă doriți puteți să faceți acest bine, pentru o cauză generală, dar Eugenia Gandrabură nu mai are nevoie de sânge. Starea ei e grea și, de acum nici Chișinăul nu dorește să intervină. Sunteți oameni maturi, și vă pot spune deschis că nu ne-a rămas decât să așteptăm. Răbdători.

Sentimentul bucuriei, provocat de reușita la primul examen dispăruse. Înainte mai aveau încă patru, dar aceasta nu-i mai interesa atât de mult. Clasa era în panică. Într-o așteptare încordată. Pe la chindie veni Apolinarie Vatamanu și, adunându-i în clasă, le spuse:

— Luciana Stănescu a plecat la sanatoriul de la Zatoka. Medicii consideră că a avut o criză de nervi și, după aerul mării o să-și revină.

— Dar, Eugenia? Întrebă mai mulți odată, convinși că dirigințele cunoaște adevărul.

— Ea, sărmănica, e grav bolnavă și medicul-șef, care e vecinul meu, a zis că numai Cel de Sus poate ști cât o s-o mai ducă. Tare-aș vrea să fie bine.

— Poate o duc la Moscova, la Kiev, acolo sunt medici puternici, propuse Onisim Spănu îngrijorat. Cu o săptămână în urmă arăta atât de bine, la rugul cela din dealul stadionului. Cum se poate?

XIII.

Cu o zi, înaintea de cel de-al doilea examen Eugenia muri. În clasa lor se stârni panică. Adunaseră toți mână de la mână bani și Onisim Spănu i-a dus rudelor pentru înmormântare. În ziua ceea, examenul trecu cu bine, dar nimeni nu se bucura ca mai înainte. Într-un autobus vechi, care s-a stricat de câteva ori până la Ordășei, de unde era Eugenia, majoritatea au fost să-și ia rămas bun de la colegă. În timpul priveghiului părinții Eugeniei au primit telegramă de la Luciana, care-și exprima condoleanțele. Mare a fost jalea în acel sat de pe

malul Răutului. Colega a fost înmormântată cu muzică, pe povârnișul unei stânci abrupte, de unde se deschidea o priveliște minunată. Evenimentul îi stresă pe toți în așa măsură, încât învățătorii se îngrijorară. Mai aveau de susținut încă patru examene.

Când s-au întors de la înmormântare toți păreau derutați, triști, lipsiți de orice entuziasm. Toți erau cuprinși de panică... Învățătorii, împreună cu directorul școlii, i-au adunat într-o zi la cancelarie și, ca pe niște copii speriați de o ploaie mare, au încercat să-i liniștească, amintindu-le că sunt deja oameni maturi și înțeleg filosofia vieții, că viața își are legile ei și vrei nu vrei, trebuie să mergi înainte. Fotografia mare a Eugeniei, cu chipul zâmbitor, cu o panglică neagră la colț, stătea în clasa lor și nu le venea nicidecum să creadă că colega nu mai este. Curând elevii își reveniră. Se adunau în grupuri la umbra copacilor din parcul școlii, repetau materialul, pregătindu-se de examenele ce le mai rămăsese. Cel mai emoționat era Radu. Se temea că Luaciana poate. Să moară ca și Eugenia. El, parcă se închise în sine și finisa ultimile file ale romanului său despre prima dragoste. Spre finele clasei a zecea Radu prinsese dragostea adevărată de carte pe care nu o avusese până acum. Însușea cu ușurință materialul, se descurca singur în cele mai complicate întrebări. Nu avea nevoie să adere la vreo grupă, ca alte dăți. Se debarasase de matematici, iar cu istoria, chimia, fizica, limba străină se descurca. În timp ce majoritatea elevilor mergeau la consultații, el rămânea singur în odaie, ba repetând întrebările, ba scriind romanul.

Încă două examene trecuseră pe neobservate. Era mijlocul lui iunie. Orășel deveni parcă pustiu. Lumea era ziua plecată la muncile agricole, iar o parte la odihnă; la mare, la munte. Aveai impresia că numai în timpul examenelor, când spre școală treceau șiraguri de fete și băieți cu flori și în uniforme, localitatea se înviora. Zilele erau însoțite, călduroase, cu multe flori și cireșe coapte. Începuseră a se coace și vișinile. Monotonia vieții din ultimile zile prinsese să-l plictisească pe Radu. Mai avea examenele, după care va pleca acasă cu atestatul de maturitate în buzunar. Ce va face mai departe, nu se prea gândea. Știa doar că vara are s-o petreacă în sat, fără de prietenii de școală, pregătindu-se pentru examenele de admitere la facultate. Încă nu era sigur la care facultate va depune documentele, dar nici nu-și prea făcea griji. Pentru el era importantă ea, Luciana. Avea o presimțire ciudată; curând se vor vedea, neapărat se vor vedea. SE gândea la ea nopțile, zilele, clipă de clipă.

Într-o după amiază, Nicolae Movileanu veni bucuros în odaia unde Radu stătea singur întins în pat, privind îndelung reproducțiile de pe pereți, și arătându-i un plic, îi porunci:

— Acum, bade o să dansezi în fața mea de-o să-ți sară scânteii din călcâie. Ai o scrisoare!

— Danseză! Se auzi vocea poruncitoare a lui Fiodor Ivanovici Staicu, care stătea în spatele lui Nicolae. Poate acuma o să te vedem mai vesel.

De departe Radu observă scrisul caligrafic, îngrijit al Lucianeii și, fără multe rugăminți, îndeplini dolențele celor doi.

Era scrisoare de la Luciana și ardea de nerăbdare să afle ce-i scrie.

„Dragule meu!

Am înțeles că numai tu ești cel de care am cel mai mult nevoie acum. Mă simt atât de tristă și atât de mult aș vrea să te văd! Scriu și plâng, căci te iubesc! Oare cum arăți tu? Oare de ce mă gândesc numai la tine? De ce? Atât de mult aș vrea să mă cuprinzi gingaș, să ne sărutăm așa cum ne-ar plăcea. Aș vrea să mă ghemuiesc lângă tine, tu să-mi atingi părul și să vorbim în șoaptă despre toate cele întâmplate între noi. De ce nu ești acuma lângă mine, Radule? Nu mă bucură marea, nu mă bucură oamenii de pe litoral. M-ar bucura numai o revedere cât mai curând cu tine. Sper așa să fie. Ți doresc succese la scrierea romanului, la examene. Salutări din partea mea, pentru Eugenia. Scuză că am plecat de la spital, fără să te previn. Nu a depins de mine. Te sărut, cu drag.”

Pe reversul scrisorii, Luciana își desenase mâina dreaptă. O mânuță fină, drăgălașă, pe care dânsul a mângâiasc nu o dată. Se vede că scrisoarea fusese trimisă, până la vestea tristă despre decesul Eugeniei. Radu se simți tulburat, mișcat. Recitea mereu scrisoarea și o compătimea pe fată că îndură atâta durere, în legătură cu cele întâmplate, că nu se află acuma la examene, că nu este alături de ei toți. Sentimentele ei, pe care i le-a destăinuit, l-au zguduit până în adâncul sufletului. Credea în sinceritatea ei. În asemenea momente, omul nu poate minți. Se întoarse în odaia lui, încuie ușa, și rămânând iar singur, scrise dintr-o răsuflare scrisese o dedicație Lucianei.

„Lucirea-i blândă se revarsă
Pe valu-albastru, și pe flori
Chiar dacă lacrima își varsă
Gingașii ochi fermecători
Te cheamă lacul în pădure
Unde trezește unde mii
Lovit de lacrima iubirii
Cuprinsă-n raze și făclii.
Fantastic este chipul fetei
Cu toate tainele cerești
Ca umbra veșnicei comete
Mă ții în tainele lumești!
Acuma, în umbra despărțirii
Pe raza visului durut
Te-aștept în brațele iubirii
Să luminezi al meu sărut.”

După ce scrisese poezia, intuind că sunt comise o mulțime de gafe, greșeli, el lăsă foaia în sertarul mesei și, prinzându-și bărbia în palme, medita. Poezia, se „v-a răci” o habă, apoi o să revină la ea. Și când, se vor întâlni cu Luciana, neapărat o să i-o dea. Oare a câta poezie îi dedicase?! Ar fi vrut în acea clipă să o aibă alături și să-i citească el. Poeziile totdeauna sunt poezii când sunt scrise din suflet, cu inspirație. Această poezie i-o dictase sufletul lui încă adolescentin, încă copil. Nu sărutase în viața lui nici o fată, își imagina doar așa ceva, dar Luciana, în scrisoare, îl chema la sărut, îl îndemna, îi promitea, îi promitea. Că se vor săruta.

Așa trecură majoritatea zilelor și nopților de iunie. În ajunul ultimului examen, pe neașteptate, când colegii repetau materialul împreună cu Ion

Țapov, ușa clasei se deschise și ca o văpaie de senzație apărură Luciana îmbrăcată într-o rochie superbă! Îi auzise pașii pe coridor, dar nu crezuse până în ultima clipă că este ea. Era zveltă, odihnită, sănătoasă, veselă, bucuroasă. Radu, văzând-o. Se ridică în picioare. Nestingherită, ea, veni la banca lui și, desfăcându-și brațele, îl cuprinse cu mult drag. Cineva din clasă bătura din palme.

În aceeași zi, Luciana, spriginită de direcția școlii susținuse două examene. Seara, Radu a vrut să meargă la ea, dar Luciana îi spuse că are nevoie de răgaz, fiindcă în afară de examenul de istorie, care era ultimul pentru toată clasa, ea mai avea și chimia. Iar, poimăine, cu o zi până la serata de absolvire, se va încadra în termenul stabilit, pentru a de a lichida restanța la fizică. Avea mult de învățat, convinsă să va reuși. Ea profită de momentul, când eșiră de la cantină, îl luă de mână dar dispoziția ei era predispusă de a le confrunța pe toate parcă din mers. Într-o plimbare, de la cantină, și merseară spre banca din parc:

— Singurătatea din acea stațiune balneară era sfâșietoare. Mi-a fost dor de voi, de tine mai ales, dragul meu Radu! Ești atât de simpatic. Cu pletele tale în vânt. Nu te supăra, de cum susțin ultimul examen, vom petrece timpul numai și numai alături. O să mergem la plimbare, o să mergem la film, am să-ți povestesc multe din impresiile mele de pe malul mării. Ai fost vreodată la Marea Neagră?

— În copilărie, când învățam în clasa întâi. Într-o excursie, la Odesa...

— A trecut atâta timp de-atunci!

— Am scris o poezie pentru tine, îi zise băiatul întinzându-i versurile.

— Mulțumesc, dragule! Zise ea și-l sărută pe obraz. El simți că ea ar fi vrut să se sărute pe buze, dar.

— După examene, neapărat să-mi dai romanul tău. Bănuiesc că l-ai scris deja.

— N-o să ți-l arăt încă, o uimi băiatul. El, încă nu se citește! Sunt doar niște înșăilări naive, copilărești, dar peste ani, te asigur că se va transforma într-o capodoperă.

— Ce minunat, că ne aflăm iarăși împreună! Exclamă fata, luându-l prietenește de mână. Să mergem. Timpul trece și așa vrea să nu se mai întâmple nimic rău.

În drum spre cămin s-ai ciocnit față-n față cu Apolinarie Vatamanu, care exact la ora ceea venea de la atelier cu fotografiile de la ceremonia înmânării pașapoartelor. Îi privi cu multă simpatie pe cei doi tineri și le dădu o parte din poze, prevenind-o pe Luciana:

— Direcția școlii i-a înștiințat pe toți pedagogii care vor face parte din comisia specială pentru examenul tău. Te rog, pregătește-te. Altfel, rămâi corigentă, pe la toamnă.

Îndemnul dirigintelui, o făcu pe fată să se despartă de Radu.

A doua zi, toată clasa avea temeiul să se veselească. Susținuse cu bine ultimul examen. Majoritatea, cu cântece și voie bună, plecară la casa pădurarului, Profir Scurtu. Mihai Braga cânta la trompetă, Mihai Cojocaru, la acordeon, Nicolae Movileanu lovea într-o tinichea. Gică Țopescu, ca de obicei

luase cu el tranzistorul „Alpinist” și, dacă radio București transmitea vre-un șlagăr cunoscut de toți, cântau de răsunau dealurile. Peste două zile trebuia să fie serata de absolvire. Fetele, discutau agitate despre vestimentația pentru acea serată, despre faptul, cum vor întâmpina zorii. Radu a dorit să stea la cămin, împreună cu Luciana, s-o ajute la pregătura pentru examen, însă Luciana, îi spuse:

— Mă descurc, singură. Dar mâine neapărat o să te rog, să fii cu mine, să știu că stai în coridor, lângă ușă și ai emoții, pentru mine. Doar fizica nu mi-a prea plăcut. Dar voi reuși.

Radu plecă împreună cu colegii la casa pădurarului.

La cordon mama lui Gheorghe Scurtu, împreună cu câteva femei, pregătise o masă de sărbătoare. Cu multe bucate, cireșe și caise. Părinții băiatului erau bucuroși de succesele lui Gheorghe și-i felicitau pe toți, cu terminarea învățaturii.

Seara a fost superbă. Până în zori au mâncat din bucate, au băut vin, inclusiv și fetele, apoi au aprins un rug mare și, la lumina lunii, a stelelor și a flăcărilor au dansat până în zori. Dimineața se întorceau la Telenești, cântând cu voci răgușite:

Pe cer plutește doar dragostea!

Ea chiamă chieamă pe cineva

Spre-a fericirii stea.

Având în față o zi de odihnă, lipsită de orice griji, s-au închis în odăile lor și toată ziua au tras la aghioase.

Radu frânt de oboseală îmbrăcat și încălțat se întinse în patul său și adormi. Avea grijă să se trezească la ora, când Luciana va începe examenul- restanță, ca să stea lângă ușă, așa precum au convenit. Dar somnul îl învinse și el se trezi buimăcit, la ora când soarele era deja sus, cotilindu-se spre zenitul amezii. Aruncă peste fața-i obosită câteva cani de apă, își pieptănă din mers pletel și alergă într-un suflet pe strada colbăită, până ajunse la școală. Trecând pe lângă fereastra clasei nu văzu pe nimeni și se înfricoșă, că examenile s-ar fi putut termina și. El deja se făcuse de răs. Intră în școală, dar paznicul îi spuse, că examenul deja s-a început, dar comisia prezidează la etajul doi și nu la primul, precum fusese în ajun înțelegerea. Într-o clipă Radu era la etajul doi și, involuntar, dădu busna înăuntru. La o masă, așternută cu postav verde, cu o vază cu flori, stăteau vreo patru bărbați și o femeie, iar la tablă, cu arătătorul în mână, Luciana plină de încredere, demonstra legile fizicii. Când Radu se opri buimăcit în prag, ea își întrerupse discursul, și zâmbi satisfăcută că îl vede.

— Ieși în coridor. Nu se poate, auzi un îndemn băiatul și, tot atunci, se retrase cuminte, închizând ușa.

Curând comisia rămăsese să delibereze, iar Luciana ieși în coridor ca să aștepte rezultatul.

— Ai făcut până acuma liuliuțu?! Îl dezmerdă ea bucuroasă. Nu-i nimica. Totuși, e obositor să nu dormi o noapte.

— Atât de mult n-am vrut s. -adorm. Murmură băiatul, căscând de-i pârlăiră fălcile.

— Încet, c-o să mă înghiți cu tot cu pantofi.

Ușa de la clasă se deschise și Luciana fusese invitată înăuntru. Șeful comisiei Naum Țehman, de la secția raională de învățământ, o anunță că a reușit și că se poate mândri. Ceilalți membri ai comisiei au felicitat-o și, luându-și mapele, au plecat. Numai dirigintele, Apolinarie Vasilevici, înainte de a pleca, i-a rugat:

— Rămâneți și faceți ordine în clasă, căci, diseară, aici va fi serata de absolvire.

Era 27 iunie 1972. O zi caldă, cu un vântuleț șăgalnic, ba cu soare, ba cu nori. Înainte de a face ordine în clasă, fata îl îndemnă să meargă în orașel, apoi. Vor face curățenie. Luați amândoi de mână, au mers la Casa de deservire, unde la insistența Lucianei, s-au fotografiat.

— O să avem o amintire că am învățat într-o clasă, zise Luciana.

— E bine, confirmă Radu. În legătură cu asta propun să luăm câte o înghețată.

Soarele trecu de amiază, Luciana îi aminti:

— Trebuie să mergem la școală. Avem de făcut ordine.

Au plecat. La căminul fetelor, nici țâpenie. Toată lumea dormea încă. Luciana intră, să-și schimbe hainele. Îmbracă o fustiță neagră, scurtă și o bluză albă, ca neaua, cu guleraș dantelat.

În clasă nu era mare dezordine. La etajul întâi muncitorii se ocupau de reparație. Luciana strânsese fața de masă, Radu aranjă băncile, scaunele. Puteau pleca, dar ceva îi reținea. Fata se apropie de geam, uitându-se la orașelul afundat în verdeața copacilor. Plopii din curtea școlii fremătau în bătaia vântului. Pe neașteptate, în geam începu să bată o ploaie caldă și năstrușnică. Între cei doi se instaură tăcere îndelungată. Se simțeau bine așa. Nu aveau nevoie de cuvinte. Radu se apropie de ea și cu mâna îi atinse mângâietor părul blond și mătăsos. Ea rămăsese nemișcată, urmărind stropii de ploaie. Stătea cu scu răsuflarea întretăiată, simțind cu intensitate un indemn interior de a veni mai aproape, cât mai aproape unul de altul. Măinile băiatului involuntar s-au strecurat peste umerii ei mici, curprinzându-o cu gingășie. Ea se întoarse spre el și Radu îi atinse buzele fierbinți ca para focului. Măinile ei descătuse din înțepenire, i-au atins ușor pieptul lui, cuprinzându-l apoi de gât. O simți aproape, fierbinte, gingașă, dulce, frumoasă și sfântă ca o icoană. Sărutările lor erau năpraznice, în ciuda ploii de-afară, care se termină, tot pe neașteptate, așa cum începuse. Părea că avusese o singură grijă: să mai improspăteze aerul. Fereștrău de sus se deschise împinsă de vântulețul de-afară și perdelele albe se învălurau peste corpurile lor îmbrățișate. Sentimentele lor se înălțau, luminate, spre cer, apoi coborau ca picăturile de ploaie, în buchetul mare de flori ce mai stătea pe masă. În acea melodie feerică a primului sărut se perindau crâmpene ale anilor de școală: cu emoții, bucurii, realizări, speranțe, încredere și dezamăgiri. La un moment dat, tinerii au înțeles că au devenit alții, mai maturi, mai frumoși, mai veșnici. Sublimul, eternitatea, nemărginirea se adunaseră în sufletele lor cuprinse de elanul tinereții și dorințe plâpânde. Pletele lui negre și lungi se amestecau cu pletele ei mătăsoase și blonde. Soarele ba se ascundea, ba se arăta de-asupra orașului care, împreună cu toată lumea, cu toată natura se bucura de clipa

fantastică ce o trăiau doi tineri într-un colț al unei clase. Undeva în parcul, din fața clădirii se auziră voci zglobii, vorbind despre școală, despre lecțiile ce vor începe după vacanță, vorbe care nu-i mai interesau pe cei doi îndrăgostiți, pentru care școala devenise o amintire a trecutului, plină de nostalgie, de lumină și. De tristețea despărțirii.

S-au despărțit în amurg. Peste oraș se aprindeau unde și unde, rușinându-se parcă, luminile de neon. Înspre școală, veneau în grupuri părinții elevilor. Pe atunci se obișnuia ca părinții, să vină la balul de absolvire cu bucate și băutură de acasă, pentru a face o masă ca mulțumire pedagogilor. În sala cantinei, începură pregătirile pentru festivitate.

Radu cu Luciana trebuiau să plece. Amândoi erau îmbătați de fericitul sentiment al primei iubiri.

— Mare drăcușor mai iești, Radule! Îi zise ea într-un târziu.

— Te săruți ca o regină! Răsunse el rușinat, privind drăgostos spre Luciana ce își tot cerceta buzele vinete într-o oglindă micuță, scoasă din gentuță.

Înainte de a părăsi clasa, Radu îi înmână buchetul mare de pioni, îi netezi părul și o mai sărută odată.

— O să mă râdă fetele, zise ea, când ieșiră în pragul școlii. Ce-ai făcut tu cu buzele mele. Cum o să apar, în halul acesta la bal?

— Nastea Cemârtan are ruj, îi zise Radu.

— De unde știi? Se miră ea, zâmbind la el șmecheroasă.

— Mihai Braga, mai ieri a venit de la întâlnire cu ea, și avea pe cămașă o pată roșie.

Aproape de obeliscul eroilor, când trebuiau să se despartă, s-au întâlnit cu Fiodor Ivanovic Staicu, ce mergea acasă de la cămin. Era oarecum mâhnit și educatorul privindu-i cu ochii plini de bunătate le spuse suincer:

— Sunteți atât de tineri și frumoși!

— Mulțumim, Fiodor Ivanovici, zise Radu. Diseară ne vedem la bal?

— Numaidecât. Mie îmi pare rău că mă despart de voi, pușorilor!

Continuă educatorul. N-o să mă credeți, dar zilele acestea, când îmi dați în primire inventarul, mi se părea, că se rupe ceva din mine. Noapte dorm lângă femeia mea și mă tot zvârcolesc, zicându-mi: „De acum niciodată n-am să mă mai sfădesc cu inешtenii, n-o să-l dau la „Arici” pe Radu Madonu. N-am să vă mai trezesc diminețile, bătând cu hârlețul în ușă.

XIV.

Balul de absolvire s-a petrecut în sala cu mese întinse a cantinei. De la Ineasca sosise orchestra lui Mihai Cușnir, în centrul căruia stătea aidoma unui bulibașă Andrei Bălălău, care deprinsese oarecum meseria în decursul anilor trecuți la mijloc și cu privirile încordate, lovea în dobă. Când directorul înmăna atestatetel de absolvirea școlii fiecăruie discipol se cânta „Tușul”!

După partea festivă, începuse balul. Părinții i-au cinstit din belșug pe învățătorii, i-au servit cu bucatele aduse de acasă. În curtea școlii, la lumina lămpilor de pe stâlpi, absolvenții dansau tot felul de ritmuri, pe care le inventaseră în acea seară. Tangourile și valsurile le dansau în perechi, deja stabilite în ultimile luni de școală. Radu nu se despărțea de Luciana. Cățiva

băieți s-au urcat pe furiș pe o scară de fier de la colțul clădirii, pe acoperiș și au lansat câteva rachete luminescente, de-asupra orașului. Radu, la un moment dat, a îndemnat lumea la un dans popular pe atunci, „Letca-Enca”. Se apucau de talie unul pe altul și dansau formând un tren vesel. Apolinarie Vatamanu, pe la aprinsul zorilor îi adună pe toți discipolii săi într-o parte, încercând să-i descoase, care și unde dorește să-și continue studiile. Dar, spre dezamăgirea lui, niciunul nu a dorit să se destăinuie și atunci, Radu, pentru a pune capăt acestei situații confuze, propuse să dea un jurământ: peste un an se vor aduna cu toții la școală când. Vor povesti care și unde învață sau cu ce se ocupă. Apoi iar au continuat dansurile. Se mija de zi. Radu, dansa mereu cu Luciana, o strângea nestingherit la piept și vroia să se desprindă de această gloata veselă și să îtalnească zorii în doi. Fata era de acord, dar mai vroia să danseze. Unele perechi dispăruseră deja după colțul școlii. Când Radu era convins că Luciana va accepta să-l urmeze pe cărăruia tainică a dorințelor, se întâmplă imprevizibilul. Lângă hora veseliei se opri o mașină frumoasă, de culoarea pădurii. Din ea ieși tata Lucianei și venind lângă ea îi spuse:

— Acum trebuie să-ți iai rămas bun de la colegi, căci plecăm la Odesa. Șoferul nu poate să întârzie. Tatăl fetei duse mâna la piept în semn de scuze și regret că este nevoit să-i părăsească: Plecăm la odihnă și la tratament, pentru o săptămână. La Odesa, la Zatoka. Vă rog să ne iertați.

De-ar fi spus vreun cuvânt de părere de rău Luciana. Ea, însă, parcă așteptase acest moment, se apropie de Radu, îl sărută dulce pe buze, îi mângâie fața cu dosul palmei și îi zise liniștită:

— Uitasem că plecăm la odihnă, cu toată familia. Dar, să știi că mă întorc, și atunci discutăm despre toate.

Îi clipa următoare Luciana, era urcată în mașină și dispăru în ceața dimineții.

Radu rămăsese cu sufletul pustiit. Au mers cu toți un drum până pe dealul, din preajma pădurii, unde întâlniseră zorii, dar bucuria dispăru din sufletul lui Radu pentru multă-multă vreme. Îngropase pentru todeauna în florile ofilite anii de copilărie și adolescența. Devenise matur. Înțelesese atunci că tinerețea înseamnă mai întâi de toate așteptare, căutări, dezamăgiri, speranțe, având mereu în față multe necunoscute.

EPILOG

E toamnă.

În viile îngălbenite, strugurii cu bobitele aurii, reflectau sclipirile soarelui. Seninul etern al cerului, era înfrumusețat de zborul lin, domol și nostalgic al păsărilor albe. Pe geana pădurii din preajmă rugineau copacii, se simțea un miros de flori și ierburi uscate. Arareori Vântulețul năstrușnic aduna câte un roi de frunze foșnitoare, îngălbenite, uscate, mănându-le șăgalnic, pe drumuri și poteci la vale. În vii, școlarii harnici veniseră la culesul strugurilor. Se auzeau din când în când cântece și voci vesele. O domnișoară, cu baticul legat la gât, cu pletele blonde resfirate de adierea ușoară a Vântulețului, căuta cu privirile ei romantice un băiat înalt, slăbuț la față, cu plete negre și ochi frumoși. Apoi Vântulețul, îmbătat de melodia divină a vocilor tinere, începea să se ia la harță cu baticul, cu nodul de la gât care era doar o imitație, răpindu-l în cele din

urmă și purtându-l pe aripile lui în josul piscului spre oglinda apei albastre, linpezi a iazului din valea acoperită de flori galbene. Fata cu pletele blonde, în culoarea frunzelor de toamnă, a florilor din câmpie și a soarelui, se desprinsese de celelalte culegătoare și puțin supărată, porni printre rândurile de vie să caute Vântulețul, să-și întoarcă barizul. Păsările albe, executau figuri fantastice, în oglinda albastră a iazului. Vântulețul harnic, îndemnat de cântecul vesel al fetelor și grăbindu-se să vadă toată frumusețea aurie a toamnei era ba în vale ba în deal. Fata nălțuță, își adună pletele blonde, într-un smoc auriu în vârful capului, prinzându-l cu o coroniță de flori și veni câtinel, pe malul iazului, fremătând în unduiri ușoare. Pe oglinda apei se aștern din când în când umbre albe de păsări, peste care cade câte-o frunză galbenă. Ea se așează lângă salcia pletoasă, privind cu ochii senini și albaștri fantezia Vântulețului năstrușnic. Apoi se dezbracă de haine și se avântă în limpezimea valurilor cristaline, căutând vântulețul.

Din deal, dintre rândurile de vie prinsă pe spalierile albe, de culoarea păsărilor de pe cer, se desprinde un băiat înalt, cu plete negre. Venea pe urmele fetei, cu intenția de a o ajuta, în confruntarea cu obrăznicia Vântulețului de toamnă, care i-a răpit frumusețea de bariz. El vine tiptil, cum o cere momentul, și în această cale prinde contur un vis, crește curiozitatea.

— S-a încheiat visul! îi strigă o voce. Pleacă, așteaptă-mă la școală. Acolo am să vin, acolo voi fi mereu.

A mai fost o primăvară, apoi a urmat vara cu despărțiri și frământări și-acuma uite, iarăși a sosit toamna. O revenire la vis, la locul feeric al adolescenței pierdute parcă, la colinele și văile unde Vântulețul viclean își declanșează, lipsit de supraveghere, fantezia sa. În viile pline de rod, atinse de aurul toamnei străjuite de stolurile păsărilor care mai zăboveau de a pleca în țările calde, au venit alți culegători. Dar asta nu are mare importanță pentru băiat. Cu fiecă pas, emoția îi crește, având senzația că acolo, pe malul iazului o va reîntâlni pe zâna din clasa lui, acolo lângă salcia pletoasă, ori în valurile albastre o va mângâia cu privirile, îi va zâmbi, va vorbi cu ea. Va fi ea, va fi copilăria, adolescența – toate împreună. Aceleași vise, același speranțe, aceeași naivitate, același cutezanțe. Va fi El și Ea. În calea Lui, bănuiește că și în calea Ei, va fi multă fericire, vor fi multe bucurii și întâlniri romantice. Tot mergând așa nici nu observă cum se lăsă amurgul, apoi întunericul, apoi au răsărit stelele, luna, dar iazul era cuminte, Vântulețul se astâmpăraseră, păsările se odihneau în codru, care-și deapănă simfoniile galbene. Oricât de mult s-a străduit s-o revadă, fata, nu apărea de nicăieri; nici ea, nici Vântulețul, nici barizul, nici coronița, nici valurile presărate cu flori de dor. Totul părea un vis, un miracol. Iar vremea trecea: noaptea, zorii, roua sclipitoare la razele soarelui se așternea în același ritm etern pe petalele poleite cu parfumul vieții tinere ale florilor.

În acea zi însorită, undeva, într-o clasă mare, cu băncile proaspăt vopsite, cu buchete de flori pe ele, spriginit de pervazul geamului stătea El în așteptarea Ei. Privirile puțin iscoditoare, căutau întruna în direcția ușii de la intrare, auzul îi era mereu încordat, încercând să deslușească undeva pașii și. Să apară Ea. Cu ochi mari, zâmbitoare, în rochia fină, cu flori de câmpie. La gât

să aibă ușor înodat barizul, în pletele-i blonde răsfirate peste umerii mici, să fie prinsă coronița cu flori de iasomie și trandafiri sălbatici. Ea va veni, cuminte se va așeza alături și vor privi în tăcere spre tabla cu formule matematice. Din depărtare răzbate abea-abea rumoarea codrilor, de unde coboară la vale frunze îngălbenite, foșnitoare, așezându-se pe caldarâmul pietruit și acoperind urmele colegilor lui, care de nenumărate ori au pășit pe-acolo, lăsându-și adolescența plină de vise și romantism. Dinspre stadionul școlii se face auzit ecoul glasurilor lor. În eterna așteptare a revenirii, el simte că de-afară, prin geam îl urmăresc doi ochișori zglobii, albaștri ca cerul. Un zâmbet diafan îi trezește fiori în toată făptura și o voce de copiliță, uimită parcă de prezența lui acolo, strecoară printre buzele rumene ca vișina:

— Buna ziua, nene!

El nu se încumetă să-i răspundă și puștoaica surâde ștregărește, permițându-i Vântulețului desprins din ramurile plopilor, să-i împrăstie în dezordine pletele blonde, aurii și Ea pleacă în drumul copilăriei ei, evitând privirile, pline de curiozitatea așteptării ale bărbatului din clasa curată dar pustie.

Apoi, ca un vis, trece toamna și afară se răcește, începe să ningă frumos. El a zăbovit prea mult în clasă, așteptând să se întoarcă colegii de la culesul viei. Incredibil, dar la geamul larg, luminos roiesc fulgi de zăpadă, care îi caută cu insistență pe cei doi, dorind să-i vadă stând alături în bancă, cu privirile lor romantice ținute la tablă. Dar nu este decât El. Ninsoarea se declanșează și peste frunzele îngălbenite de la tulpinile plopilor, se așterne o plapomă albă de zăpadă. În depărtare se aud vocile vesele ale copiilor ieșiți la joacă, la săniuș. Dintre miile de voci voioase, se desprinde o chemare a unui june îndrăgostit, o voce plină de admirație și fericire:

— Luciana, ninge! Ninge, ninge... Ce frumos ninge!

Pe sub geam, trec doi pici cu săniuțele, privesc la El cu mirare, apoi, parcă făcându-i în ciudă, mângălesc cu un cărbune o frază banală „Luciana+Radu, înseamnă dragoste.” Se ghiontesc unul pe altul și râzând în hohote pornesc spre dealul stadionului, unde-i așteaptă săniușul. El așteaptă și speră, că curând se vor sfârși toate dezamăgirile și pe ușă va apărea Ea. Dar timpul de afară se îmblânzește, din struții lungi de la streșină încep să picure stropii mășcați, zăpada se topește văzând cu ochii și pornesc pâraie. Freamătul ramurilor goale și negre ba se declanșează cu putere, ba se domolește. Totul pare trist și urât. Vocile copiilor din depărtare, sau ale celor din apropiere parcă se fac deslușite, parcă se pierd. Descumpănit, cu o umbră de dezamăgire pe față, el se ridică dintr-o bancă din fundul clasei, unde se așezase să se odihnească, și consideră că trebuie să plece mai departe, să-și urmeze drumurile ce le are de făcut. Dar se face ziuă, răsare soarele, stropii de ploaie prelinși pe sticlele geamurilor dispar se usucă aidoma unor lacrimi de fericire și vântulețul clad vine dinspre pădure, peste ramurile înmugurite ale plopilor din curtea școlii. Și din nou se aud voci vesele, cristaline, fericite.

Nici nu observă când înverzesc copacii, și vine vara, când sună din nou clopoțelul și picii se îmbulzesc în curtea școlii. Căntece, flori, cuvântări de adio, de îndrumări. Toate așteptările lui sunt zadarnice. Ușa de la intrare rămâne

neclintită. Ea nu mai dispăre din memoria lui, ea nu mai apare să se așeze alături, în bancă. Pașii Ei se aud, dar trec pe undeva pe-alături, ca să se contopească cu alți pași, cu vorbele agitate ale adolescenților fericiți, emoționați de sosirea examenilor, îndrăgostiți.

Când pierduse orice speranță, auzi cum se deschide ușa de la intrare și în prag își făcură apariția doi ochișori albaștri, care îl urmăreau bunghiți, plini de interes și curiozitate:

— Nene, noi plecăm în vacanță de vară. Să ai grijă, ca din băncile școlii să nu dispară. Copilăria.

— Bine, aștept. Se fâstăcește El, netezindu-și, pletele negre, obosite. Aștept să vină Ea.

Netăgăduită, copilița, cu ochii albaștri și părul blond. Prins într-o coroniță, plutitoare ca o balerină, în rochia din voal fin, se apropie de banca lui, așează buchetul de pioni roșii de la ceremonia ultimului sunet, și-l părăsește.

Impresionat de gestul unei puștoaice, miroase florile rubinii și surăde. Apoi se apropie de geam, privește la cerul senin, curat și observă cum de-asupra orășelului plutesc păsări albe-albe. O poveste a adolescenței lui înalță spre zborul lor plin de fantezie, revenind la niște clipe care trec, trec, trec aidoma ticăitului de ceas. Tic-tac-tic-tac!

A fost odată. O fată și un băiat iubirea căruia s-a transformat într-un roman. Și el a scris multe file, menținând toate evenimentele aproape la suflet, la inimă. Cu degetele lui încă de copil dar deja pline de riduri și emoții, achipui o carte, care miroase a vopsea poligrafică, îi răsfoiește filele și iarăși cade în speranța vie că iată-iață se v-a deschide ușa și o s-apară ea. Să-i citească cele scrise, cele rețrăite, cele dorite și lăcute. Doar că ea e alături deja. În vis, în imagine, îl privește aevea, dar. Nu vine lângă el.

Și din nou, a câta oară, afară se face toamnă. Și iarăși îngălbenesc frumzele și iarăși cerul se rărește, pentru că multe dintre păsările verii au plecat în țările calde. Și iarăși în vii se adună culegătorii, iar școala rămâne în așteptare cu El. Ea e acolo, pe malul iazului, în largul câmpiei, căutând barizul colorat răpi de aripile calde, năstrușnice ale vântului. El revie în iureșul așteptărilor adolescentine, copilăriei, la toate cele petrecute odinioară și speră că iată-iață va coborî în lumea de unde odinioară s-a desprins. Numai că, foarte curând, de-afară reapare acea copiliță, căreia deja i-au crescut dințișorii peste vară, ca mergelușele, care pune mânuțele pâlnie rezemate de sticla ferestrei și-l întreabă:

— Aștepți, nene?

— Pe Ea.

— Dar cine este Ea?

— Copilăria, adolescența, prima dragoste.

— Naiv mai iești nene, surăde fetița.

— Zău? Se miră El.

— Ceia ce aștepți, sunt alături. Oare nu le vezi? Privește cum roiesc în jur, cu soarele, cerul, florile, școala, elevii.

— Totuna nu s-au reîntors, recunoaște El vinovat, nevăzând pe nimeni.

— De-acolo nimeni nu se mai întoarce, nene, surâde iarăși puștoaica. Ce lucruri elementare și o faci pe nepriceputul. În copilărie, rămânem pentru toată viața, căci aici e bine, frumos, romantic și nevinovat.

El se sculă din banmcă, voi să intre mai departe în polemică, dar fetița se topi în vârtoarea timpului, oricât de mult ar fi vrut să continue cu ea discuția.

SFÂRȘIT